

Paavo Ruotsalainen

1777-1852

Lekenprediker in Finland

Door Klaas-Jan Boer

Stichting de Gihonbron
Middelburg
2025

Inhoudsopgave.

Inleiding	3.
1. Opwekkingsbewegingen in Finland in de 19 ^e eeuw	4.
2. Paavo's jeugd.	11.
3. Op bezoek bij de prediker Högman.	13.
4. Paavo's gezinsleven.	18.
5. Paavo's afscheiding van Lustig.	19.
6. Paavo's reizen.	22.
7. Vrienden en medepredikers van Ruotsalainen.	26.
8. Johan Frederik Bergh.	27.
9. Jonas Lagus.	32.
10. Henrik Renqvist.	39.
11. Tegenwerking.	41.
12. Woonachtig op Aholansaari	46.
13. Paavo's bibliotheek.	48.
14. Paavo's laatste levensjaren.	52.
15. De leer van Ruotsalainen.	54.
16. Het biddende geloof en de rechtvaardigmaking.	70.
17. Rechtvaardigmaking in de orde des geloofs.	73.
18. Was Ruotsalainen's leer, theocentrisch of egocentrisch?	75.
19. Ruotsalainen's leer over de gevallen mens.	76.
20. Een aantal brieven.	79.
21. Hoe het verder ging na het sterven van Ruotsalainen.	89.
22. Wie was deze Wilhelmi Malmivaara?	90.
23. Zijn volgelingen vandaag de dag.	95.
Bijlage 1. 'Waarom worden niet alle ontwaakten zalig?' Door Paavo Ruotsalainen.	99.
Bijlage 2. 'Het geheim van Genade', door W. Malmivaara.	103.
Bijlage 3. Preek over Lukas 1:28-56 van W. Malmivaara.	106.
Bijlage 4 . Preek over Lukas 18:31-34 van W. Malmivaara.	110.
Bronvermelding	113.

Inleiding.

Wie op zoek gaat naar de kerkgeschiedenis van Finland en met name naar de 19^e eeuw, komt veel tegen over ‘opwekkingsbewegingen’.

“De opvattingen van de beweging zijn gebaseerd op de lutherse leer en benadrukken de zogenaamde geloofshouding van het christendom, volgens welke de mens onwaardig en corrupt is. Verlossing komt alleen van God.”¹ Is te lezen op de Finse Wikipedia pagina over deze opwekkingen.

Een van de leiders van een opwekkingsbeweging in Finland was Paavo Ruotsalainen. Deze eenvoudige boer kwam o.a. door middel van het boekje “Honing uit de steenrots” van Thomas Wilcox tot bekering en heeft na zijn bekering vele reizen door Finland gemaakt om onder de mensen het Evangelie te verkondigen.

In dit document wordt eerst geprobeerd een beschrijving te geven van de verschillende opwekkingsbewegingen in Finland die in de 19^e eeuw ontstonden. Daarna volgt een levensbeschrijving van Ruotsalainen, waarin ook ingegaan wordt op zijn geestelijk leven, zijn brieven die hij nagelaten heeft en zijn vele wederwaardigheden.

Na het overlijden van Ruotsalainen viel zijn werk min of meer stil, gelukkig duurde het niet lang of de predikant Wilhelmi Malmivaara ging in zijn voetsporen verder en mocht met zegen aan het einde van de 19^e eeuw arbeiden in Finland.

Tot slot probeer ik de opwekkingsbeweging herännäisyys (piëtisten) die ontstaan is door Paavo’s werk te beschrijven tot vandaag de dag.

Dit document is helaas (nog) niet van foto’s en afbeeldingen voorzien. Het is mijn bedoeling dat er in de toekomst een nieuwe versie verschijnt met foto’s.

Klaas-Jan Boer

Krimpen aan den IJssel 31 december 2024

¹ <https://fi.wikipedia.org/wiki/Her%C3%A4nn%C3%A4isyys>

1. Opwekkingsbewegingen in Finland in de 19^e eeuw.

Na de Reformatie, die ook in Scandinavië zijn sporen diep gedrukt heeft, werden deze landen in de 17^e eeuw Luthers en werd de Lutherse godsdienst de staatsgodsdienst. Er werden ook zelfs wetten aangenomen die de Lutherse godsdienst als enige geoorloofde vorm van godsdienst maakten en was er eigenlijk geen sprake van godsdienstvrijheid. Met uitzondering van Lapland werd geheel Scandinavië Luthers en was zo goed als iedereen lid van de Lutherse kerk en bezocht deze ook.

In Finland heeft Mikael Agricola (ca. 1510 – 1557) veel werk verricht onder het volk en het Nieuwe Testament vertaald in het Fins.

In de eeuwen daarna was ook Finland over het algemeen Luthers, maar in de loop der tijd zakte het levende christendom in tot een dode orthodoxie. De kracht van de Reformatie verflauwde en de kerkgang werd meer een gewoonte dan een hartelijke begeerte om onderwijs en geestelijk voedsel. De eeuwen door is Finland Luthers gebleven en de Lutherse kerk is ook vandaag de dag de belangrijkste kerk in het land. Zo'n 90% van de Finnen is hiervan lid². Verder is ruim 1% lid van de Fins-Orthodoxe Kerk, die in 1921 ontstaan is uit de Russisch orthodoxe kerk³. Zo'n honderd jaar geleden, in 1928 was ca. 97% van de Finnen lid van de Lutherse kerk. In de praktijk gaan helaas maar heel weinig mensen naar de kerk en is de gewoonte om zondag 1 of 2 maal naar de kerk te gaan bijna verdwenen.

Finland is met Duitsland qua geloof het meest Lutherse land ter wereld.

De Duits Lutherse predikant en Piëtist Philipp Jacob Spener (1635-1705) publiceerde in 1675 *Pia Desideria*. “In dit werk betreurde Spener de lage spirituele staat van het lutheranisme van zijn tijd, zowel onder predikanten als leken”⁴ Dit werk van Spener had een grote uitwerking in Europa en in verschillende delen van de Lutherse kerk kwam er een besef dat het zo ook niet verder kon. Een heilig leven, reformatie en wederkeer tot God was noodzakelijk. Niet door goede werken, leerde hij net als Luther, maar door het rechtvaardigmakend geloof wordt een mens gered. Spener, die de vader van het Duits, Luthers Piëtisme wordt gezien heeft onder grote zegen min of meer een reformatie in de Lutherse kerk bewerkstelligd. Niet alleen in Duitsland, waar hij woonde en werkte had hij invloed, maar ook in Scandinavië kwam zijn leer en oproep om wederkeer tot God. Granquist noemt niet alleen Spener, maar ook het werk van de Moravische Broeders en met name Zinzendorf wat invloed heeft gehad op de geestelijke opleving in Scandinavië in de 19^e eeuw. Granquist merkt ook op dat tegen het einde van de achttiende eeuw deze vormen van vroomheid in de Scandinavische landen te herkennen en te vinden waren, maar dat het ‘staatskerklutheranisme’ hier grote moeite mee had en over het algemeen zeer wantrouwend of zelfs vijandig hier tegenover⁵.

Aan het einde van de 18^e eeuw en het begin van de 19^e eeuw veranderde het ingezakte geestelijk leven. Er vonden verschillende opwekkingen plaats en als gevolg daarvan ontstonden verschillende opwekkingsbewegingen en in verschillende gebieden kwam het tot een verlevendiging van het geestelijk leven.

“De zestiende- en zeventiende eeuw stonden bekend als de periode van de Lutherse Orthodoxie. Het lidmaatschap van de Lutherse kerk werd verplicht gesteld op straffe van de dood, terwijl het verzuimen van de wekelijkse viering van het avondmaal beboet werd.”⁶ Ook in de 18^e eeuw

² <https://shoestring.nl/rondreis-finland/religie-finland#:~:text=Het%20grootste%20deel%20van%20de,bevolking%20behoort%20tot%20deze%20religie.>

³ https://nl.wikipedia.org/wiki/Fins-Orthodoxe_Kerk

⁴ Mark A. Granquist, “Scandinavian Pietists”, blz. 5.

⁵ Mark A. Granquist, “Scandinavian Pietists”, blz. 9.

⁶ https://nl.m.wikipedia.org/wiki/Evangelisch-Lutherse_Kerk_van_Finland

had de verlichting zijn sporen getrokken. Er werd gesproken over een ‘Opperwezen’, een flauw moraal werd de mensen voorgehouden en de oppervlakkigheid nam elk jaar meer en meer toe. Pastorale werkzaamheden werden door de predikanten steeds minder en met minder ijver waargenomen. Het was een tijd, dat als men maar hard (op het land) werkte, netjes leefde, en goed voor het gezin zorgde, het verder wel goed kwam.

Daarbij kwam het grote probleem van dronkenschap. “Het cognacverbruik in 1815 bedroeg ongeveer 24 liter per persoon. Tot de jaren twintig werd een verdere stijging waargenomen. De schadelijke gevolgen van alcohol waren onvermijdelijk. De ondeugd en de misdaad namen toe. De mensen kwamen zelfs dronken naar de kerk.”⁷ De zondag was op deze wijze geen heilige, afgezonderde dag meer. In de pastorie gebeurt vaak hetzelfde als in de huizen van de gemeenteleden. Feestjes werden voor het volk georganiseerd; niet de Bijbel, maar zingen, drinken en dansen was de inhoud hiervan.

Finland was een deel van het Zweedse Rijk van 1200 tot 1809. In dat jaar veroverde Rusland Finland en bleef het zo’n honderd jaar deel uitmaken van het Russische rijk, als Groothertogdom van het Russische Rijk. “Haar politieke toekomst lag nu in haar eigen handen, onder de directe heerschappij van de Russische tsaar, Alexander I en zijn opvolgers. Haar grondwet en religie bleven intact.”⁸ G. M. Sprengtporten (1740-1819) en na hem vele anderen, werden door de Russische Tsaar benoemd tot eerste gouverneur-generaal⁹ en die persoon was in die dagen dus de regeerder van Finland, zij het onder Russisch mandaat.

Pas vanaf 1917/1918 is Finland onafhankelijk, dit mede als gevolg van de Eerste Wereldoorlog.

Net als in Zweden en Noorwegen was ook in Finland de zogenaamde Conventikelwetgeving van kracht¹⁰. In Zweden, en dus ook in Finland werd deze wet in 1726 ingevoerd en in 1735 nog aangescherpt¹¹. Later, in 1741 werd de wet in Noorwegen ingevoerd. Deze wet hield in dat

⁷ B. Krug, “Paavo Ruotsalainen, blz. 29.

⁸ W. J. Kukkonen, “Paavo Ruotsalainen, The inward Knowledge of Christ.” Blz. 5.

⁹ Gouverneur-Generaal was de hoogste civiele en militaire autoriteit in Finland tijdens de Zweedse en Russische overheersing.

¹⁰ Opgemerkt moet worden dat het Conventikelpakkaat niet de eerste wet was die vrijheid van Godsdienst beperkte. In 1782 werd de controle over religie aangescherpt om het welzijn van de staat te bevorderen. “Nieuwe, vreemde opvattingen of uitspraken” werden daarom verboden.

“Het systeem van kerkplicht kreeg zijn definitieve vorm in de kerkwet van 1686. Dienovereenkomstig moesten alle Zweedse burgers het Evangelisch-Lutherse geloof belijden, zoals vastgelegd in de Augsburgse Confessie en dienovereenkomstig geïnterpreteerd in het Boek van Concordantie. Iedereen die afvallig wordt van de ‘ware religie’ moet zijn ambt verliezen en uit het rijk worden gezet en kunnen nooit meer genieten van enige erfenis, wet of gerechtigheid binnen de Zweedse grens. Het was ten strengste verboden om misleidende opvattingen te vertegenwoordigen en te verspreiden door jongeren en andere burgers zodat zij niet ‘misleidende meningen zouden binnenkrijgen ten nadele en ondergang van zichzelf en anderen’.

Het begin van deze wet markeert de uiteindelijke overwinning van de Concordiaanse [samen verenigd in het hart] orthodoxie: ‘In ons koninkrijk en in de ondergeschikte landen zullen allen alleen de christelijke leer en het christelijke geloof belijden, zoals vervat in het heilige Woord van God en de profetische en apostolische geschriften van het Oude en Het Nieuwe Testament is opgericht en goedgekeurd volgens de drie hoofdsymbolen Apostolicum, Nicaenum en Athanasianum, evenals de ongewijzigde Augsburgse Confessie van 1530 op het Concilie van Uppsala in 1593 en uitgelegd in de zogenaamde Libro Concordiae.” Ingun Montgomery, “Der Pietismus in Schweden im 18. Jahrhundert”. Uit M. Brecht en K. Depperman, “Der Pietismus im achtzehnten Jahrhundert”, blz. 490-491.

¹¹ Op de Rijksdag in 1735 eisten de geestelijken een aanscherping van de religieuze voorschriften. De Piëtist C. M. van Strokirch (1702-1776) probeerde dit te voorkomen met een memorandum. Dit wekte echter nog meer tegenstand op. Helaas werd het voorstel van de geestelijkheid unaniem aanvaard. Zo ontstond de Religieuze Wet van 1735, die de hoogtepunt van religieuze dwang was. Wat deze verordening onderscheidde van de voorgaande was het feit dat er nu onderzoeken en straffen konden worden uitgevoerd, niet alleen tegen degenen die

mensen zonder toestemming van de Staatskerk niet mochten preken. Ook verbood de organisatie privé-samenkomsten voor religieuze doeleinden¹². “Het affiche van het conventikel was het meest gericht op de piëtistische beweging, om de 'eenheid in religie' te bewaken die in de ogen van die tijd noodzakelijk was voor het bestaan van de samenleving.”¹³

Opgemerkt moet wel worden dat de gematigde Piëtisten die zich behoorlijk onderwierpen aan de Staatskerk minder te maken hadden met de wetgeving dan Piëtisten die zich afscheidden. Afhankelijk van het gebied en de omstandigheden werd deze wet al of niet (krachtig) gehandhaafd. Dit hield in dat in sommige streken er bijna geen handhaving van deze wet plaatsvond, in andere gebieden daarentegen werden de predikers wel beboet en/ of zelfs gevangen gezet. “In zijn oordeel over de volksopwekking stelde de domkapittel van Turku dat ‘mensen die weer tot leven zijn gewekt, niet hardvochtig mogen worden behandeld, maar dat men moet proberen hun vertrouwen te behouden en hen zoveel mogelijk het Woord van God te leren.’”¹⁴

De Conventiewet (Fins: Konventikkeliplakaatti) was geldig in Zweden tot 1858, in Finland tot 1870 en in Noorwegen tot 1842.

Aan het einde van de 17e eeuw begon een radicale religieuze beweging te ontstaan. Tot de vertegenwoordigers in Finland behoorden Lars Ulstadius (1650-1732) en Petter Schäfer (1660-1729). Zij keerden zich beiden op een onbeschofte wijze tegen Luther en de Lutherse leer.

Gescande versie van de poster van de Conventie¹⁵.

daadwerkelijk ketterij verspreidden, maar ook tegen degenen die er alleen maar van verdacht werden dat te doen. Dit was inbreuk op de gewetensvrijheid van het volk en werd zeker door lang niet alle geestelijken gesteund.

Bron: Ingun Montgomery, “Der Pietismus in Schweden im 18. Jahrhundert”. Uit M. Brecht en K. Depperman, “Der Pietismus im achtzehnten Jahrhundert”, blz. 513..

¹² Zie voor meer hierover, K.J. Boer, “Het leven en werk van Lars Levi Laestadius en de (West)Laestadianen”, Blz. 6-7.

¹³ <https://sv.wikipedia.org/wiki/Konventikelpakatet>

¹⁴ Matth. Akiander, “Historiska upplysningar III, blz. 12, aangehaald in: Pentti Laasonen, “Der Pietismus in Finnland im 17. Und 18. Jahrnhundert.”, Uit M. Brecht en K. Depperman, “Der Pietismus im achtzehnten Jahrhundert”, blz. 537..

¹⁵ Bron: <https://sv.m.wikipedia.org/wiki/Konventikelpakatet>

De Grote Noordelijke Oorlog in het begin van de 18^e eeuw verhoogde de religiositeit van de bevolking, en tegelijkertijd begon het in Duitsland geboren Piëtisme zich over grote delen van Scandinavië uit te breiden. Ook in Finland kwam het Piëtisme, al kan er pas sprake zijn van Piëtistische invloeden na 1770. Een karakteristiek kenmerk van het Piëtisme was het bijeenkomen van gelijkgestemde mensen in bijeenkomsten, ook wel conventikels genoemd. De Piëtisten legden de nadruk op een leven overeenkomstig de Bijbel en dat men in spraak, daad en gewaad naar de geboden van God leeft. Een belangrijk Piëtistisch boek wat veel is gelezen en gedrukt in Finland is het ‘Ware Christendom van Johann Arndt’ (1555-1621). De Zweedse uitgave verscheen in 1648. Het duurde nog zo’n 2 eeuwen voordat het werk in het Fins werd vertaald en uitgegeven. Het eerste deel verscheen in 1832, het laatste van de vijf pas in 1850¹⁶. “Naarmate meer en meer mensen konden lezen en schrijven, adviseerden bisschoppen en domkapittels de gemeenten de werken van Scrivers [1629-1693, Duits en luthers predikant en vriend van Spener KJB], Arndt en Wegelius te lezen, evenals andere religieuze schrijvers die populair waren bij Piëtisten; dit omvatte ook het werk van Dent [Arthur Dent KJB], dat het ontwaken van het volk had bevorderd.”¹⁷

De staat en de staatskerk zagen de piëtistische beweging als een bedreiging voor de gevestigde kerk. Het samenkomen in huizen of gebouwen vond men maar niets en al was er geen radicaal en heel groot verschil met de Lutherse staatskerk, toch werden de bijeenkomsten als (grote) bedreiging gezien.

“De toepassing van de conventikelplakkaat werd relevant gemaakt door de volksopleving die begon in de tweede helft van de jaren 1750 en zich vanuit Finland verspreidde naar Satakunta, Häme, Uudellemaa, Ostrobothnia en Savo. Tijdens de opwekkingen maakte de geestelijkheid zich geen zorgen over ketterij, maar over de extatische verschijnselen van grote besloten devotionele bijeenkomsten. Om de verspreiding van het verkeer tegen te gaan, werd een plakkaat geïntroduceerd.”¹⁸ Deze periode wordt wel het ‘Eerste ontwaken’ genoemd.

In de praktijk werd de conventikelwet tegen gematigde piëtisten minder streng toegepast dan tegen de strengere.

Pentti Laasonen schrijft hierover heel mooi: “Hoewel het Piëtisme in Zweden - Finland door middel van wetmatige maatregelen eigenlijk uitgesloten was, drong het toch via het praktische gemeente- en vroomheidsleven in de kerk binnen, als het ware ‘door de achterdeur’, voorbij de theologische en politieke controle.”¹⁹

Vanaf 1796 kreeg je in Finland het ‘Tweede ontwaken’ Dit jaar markeert de grens tussen het oude Piëtisme en de opwekkingsbewegingen.

Wat gebeurde er toen? In een weide, ten noordwesten van het plaatsje Lapinlahti vond een opwekking plaats. Het wordt het wonder van de Telppäsweide genoemd. Dit wordt beschouwd als de oorsprong van het Ontwaken, ofwel het Revivalisme.

De gebeurtenis die op die weide plaatsvond wordt ongeveer als volgt beschreven:

Het was een mooie julidag in 1796. De mensen van de huizen van Heikkilä en Asikkala in het dorp Savojärvi, wat vlakbij Lapinlahti ligt, waren aan het hooien op de buitenweide die eigendom was van de genoemde huizen genaamd Telppäs [verteld door Liisa Rytönen en andere oude mensen die in Lapinlahti wonen.] Een onzichtbare, bovennatuurlijke kracht drukte

¹⁶ https://fi.wikipedia.org/wiki/Johann_Arndt

¹⁷ Pentti Laasonen, “Der Pietismus in Finnland im 17. Und 18. Jahrhundert.”, Uit M. Brecht en K. Depperman, “Der Pietismus im achtzehnten Jahrhundert”, blz. 537.

¹⁸ <https://fi.wikipedia.org/wiki/Konventikkeliplakaatti>

¹⁹ Pentti Laasonen, “Der Pietismus in Finnland im 17. Und 18. Jahrhundert.”, Uit M. Brecht en K. Depperman, “Der Pietismus im achtzehnten Jahrhundert”, blz. 540.

hen tegen de grond, een wonderbaarlijk gevoel nam bezit van hun hart, ze zagen visioenen en spraken in verschillende talen.

Een ooggetuige heeft ervan gezegd: “In het dorp Savojärvi luisterden we vol verbazing naar wat er met de mensen van Heikkilä en Asikkala in de hooiweide was gebeurd. Hun hele houding liet zien, dat ze het aan niemand vertelden/ verteld hadden. De wondere wereld van het spirituele leven was voor hen opengegaan, ze spraken er met tranen en vreugde over, ze spoorden anderen aan om naar de schatten ervan te zoeken. En het duurde niet lang voordat het vuur dat in hun ogen flikkerde zich naar anderen verspreidde, zodat ze wakker werden en ‘het aantal al in december van hetzelfde jaar op de een of andere manier groot was’. Er wordt gezegd dat ze destijds een ‘buitengewoon gelukkige viering’ hadden, wat ook de groei van de beweging bewijst.”²⁰

“LJ Niskanen zegt in zijn herdenkingsboek dat sommige mensen die bij hem waren op de Telppäs-weide het vermogen hadden om in een winterslaap te gaan en in hun slaap te prediken. De bekendste van hen was Juhana Martiskainen, die in bewusteloze toestand verkeerde nadat hij in winterslaap was gegaan.”²¹

Wat hier verder van zij, ik laat dit rusten. Het gebeurde wel dat degenen die door deze opwekking ontwaakten spraken in tongen en visioenen zagen. Over het algemeen wordt dit door Calvinisten afgewezen. Ook van Paavo is bekend dat hij deze zogenaamde winterslapen veroordeelde. Het feitelijke gevolg hiervan was dat de geestelijk ontwaakten die zich Ontwaakten noemden in huizen bijeenkwamen en lezingen gingen houden, preken en op deze bijeenkomsten werd ook gezongen. Zo ontstond er een beweging. Deze beweging verspreidde zich snel uit over delen van Finland. Juhana Lustig (1771-1833) werd al spoedig de ‘leider’ van deze opwekkingsbeweging.

Bij nader onderzoek blijkt dat dit de ontstaansgeschiedenis is van één van de vijf opwekkingsbewegingen in Finland.

Over Lustig en hoe Paavo bij deze opwekkingsbeweging kwam verderop meer.

De Opwekkingsbewegingen in Finland van de 19e eeuw worden vaak in vier of in vijf groepen onderscheiden²². Rond 1800-1850 vonden er verschillende opwekkingen plaats in Finland die zich in tegenstelling tot andere (Scandinavische) landen niet naast of tegenover de staatskerk plaatsvonden en ontwikkelden, maar erbinnen. Dit had mede tot gevolg dat je minder zoals in Noorwegen, Zweden en Denemarken conventikels kreeg. Men hield wel bijeenkomsten, maar bleef ook naar de Staatskerk gaan. In Nederland vond in 1834 de Afscheiding plaats en ook in de 2 eeuwen daarna zijn er veel afscheidingen en kerkscheuringen geweest. Dit is in Finland veel minder gebeurd. De mensen scheidden zich niet af, maar over het algemeen bleef men lid van de Staatskerk en in de morgen ging men daar naar de kerk. In de middag hielden de opwekkingsbewegingen zelf samenkomsten. Dit is wel per stroming en tijd verschillend geweest.

De opwekkingsbewegingen hadden als kenmerk dat zij terugkeerden naar de leer en het leven van Maarten Luther. De rechtvaardiging door het geloof werd weer de hoofdzaak in de prediking. “Deze opwekkingsbeweging is in verschillende stromingen vertakt. Men kan drie hoofdstromen onderscheiden: de ‘piëtistische’, de ‘evangelische’ en die der Laestadianen. Zij zijn het in veel dingen eens: de nadruk op de persoonlijke geloofsbeslissing (het louter lid zijn

²⁰ M. Rosendal, “Suomen Herännäisyyden Historia XIX:LLÄ Vuosisadalla, 1795-1835”, digitale versie, hoofdstuk 1. Geraadpleegd via <https://www.gutenberg.org/cache/epub/49688/pg49688-images.html>

²¹ https://fi.wikipedia.org/wiki/Telpp%C3%A4s-niityn_ihme

²² Vandaag de dag zijn deze groepen er nog steeds en maken zo’n 60% van de Finse kerk uit. Eén miljoen Finnen hebben op zijn minst invloeden van een of andere opwekkingsbeweging in hun denken. Een half miljoen Finnen behoren tot een opwekkingsbeweging.

van de kerk is niet voldoende, men moet een persoonlijke keuze gemaakt hebben), het trekken van een scherpe lijn tussen ‘geestelijk’ en ‘werelds’ leven, waarbij dan de christelijke zede een grote rol speelt: scherpe afkeur van toneel, dansen en van alcohol. Ook hebben de groepen eenzelfde soort organisatie en periodieken en oefenen zij hun grootste invloed uit door openluchtsamenkomsten die vaak duizenden bezoekers trekken.”²³

De opwekkingsbewegingen in Finland zijn deze:

- De Laestadianen, volgelingen van Lars Levi Laestadius (1800-1861)
- De Evangelische stroming, volgelingen van Frederik Hedberg (1811-1893)
- Rukoilevaisuus, ontstaan door een opwekking in 1756 en kreeg spoedig ds. Achrenius (1706–1769) als leider.
- Ontwaakten, ontstaan door de opwekking op de Telppäsweide.
- Viides herätysliike, Vijfde Opwekkingsbeweging, in de 20^e eeuw ontstaan.

In het kort een omschrijving van de verschillende stromingen.

Na zijn bekering werd Laestadius prediker in Lapland en heeft in Karesuando en Pajala (in het noorden, tegen de huidige Finse grens) gestaan. Deze beweging verspreidde zich in de loop der tijd uit over bijna geheel Noorwegen, Zweden en Finland. Ook vandaag de dag heb je nog heel wat Laestadianen. Voor uitgebreide beschrijving van de Laestadianen verwijs ik naar mijn document daarover²⁴.

De tweede groep die hier genoemd worden, de ‘Evangelische’ (Fins: Evankelisuus/ Evankelinen herätysliike) zijn min of meer volgelingen van ds. Frederik Hedberg die in 1834 predikant werd. Eerst werd hij assistent prediker in Lohja. Tijdens de heropleving van 1835-1836 kwam hij in contact met de ontwaakten en o.a. met Jonas Lagus (verderop over hem meer). Doormiddel van de opwekkingen die plaatsvonden en de prediking van Ruotsalainen werd ook hij gegrepen en al snel werd hij leider van deze beweging in Zuid-Finland. “In de geest van deze heropleving werkte hij in de jaren 1838–1840 bijvoorbeeld met enthousiasme in Paimio. In de tijd dat hij priester was in Paimio schreef Hedberg aan zijn moeder: ‘Geloof en ongeloof, licht en duisternis bestrijden elkaar in mijn ziel, maar ik hoop dat Jezus de strijd tot een goed einde zal leiden en mij in zichzelf zal sterken.’ Gedurende deze tijden benadrukte hij sterk het gevaar van het mondelinge christendom en het dode geloof.”²⁵

In 1840 werd Hedberg gevangenisprediker in Oulu. Later werd hij prediker in Raippaluoto en in 1843 in Pöytvä.

Tot slot schreef Hedberg een commentaar op het eerste hoofdstuk van de brief aan de Efeziërs. Dit boek had een grote uitwerking. Velen gingen het lezen en “mensen die jarenlang met hun schuld hadden geworsteld vonden ineens zekerheid in het offer van Christus. Het boek van Hedberg legde de basis voor een piëtistische beweging binnen de Evangelisch- Lutherse Kerk in Finland.”²⁶

Vandaag de dag heet de stroming Suomen Luterilainen Evankeliumyhdistys (afgekort als SLEY) die binnen de Evangelisch-Lutherse Kerk van Finland functioneert.

Over deze Evangelische groep schrijft meneer Kooiman o.a.: “Hedberg vond dat de ‘piëtisten’ nog ‘onder de wet’ leefden en niet uit het evangelie. Hij van zijn kant stelde in zijn getuigenis de verzoening, in het kruis van Christus aan alle zondaren aangeboden, in het middelpunt en riep zijn hoorders op toch niet passief te blijven wachten op het ingrijpen van Gods genade, maar het wonder van zijn zondaarsliefde in Christus met beide handen aan te grijpen.

²³ Algemeen Handelsblad, vrijdag 22 februari 1963, pag. 12. W. J. Kooiman, “Conflict in de kerk van Finland”.

²⁴ K.J. Boer, “Het leven en werk van Lars Levi Laestadius en de (West)Laestadianen”

²⁵ https://fi.wikipedia.org/wiki/Fredrik_Gabriel_Hedberg

²⁶ RD. 30-11-2023, pag. 23. E van Vlastuin, “Gebed opende fontein onder hardwerkende Finnen.”

Deze groep, die uitgaat van de noodzaak van geloofsverzekerdheid, staat stellig het dichtst bij het hart van de reformatische leer, de prediking van de rechtvaardiging uit geloof alleen, zoals wij deze bij Luther en in de reformatische belijdenis vinden.”²⁷

Een opmerking hierover van mijn kant is dat de Opwekkingsbewegingen elkaar door de jaren heen regelmatig verweten of overtuigd waren dat zij toch wel Bijbeler waren dan de nevangroepering.

Als minder grote opwekkingsbeweging en ook minder bekende heb je de Rukoilevaisuus, letterlijk vertaald ‘gebed’. “De beweging ontstond in de 18^e eeuw als gevolg van een sterk ontwakenervaring door een jong meisje uit Kalanti (zuidwest Finland), Liisa Eerikinttären (1733-?). Terwijl zij schapen hoedde, had zij het boek ‘Totisen kääntymisen harjoitus’ van Arthur Dent²⁸ gelezen en was diep geschokt. Haar eigen zondigheid en de gruwel van de eeuwige verdoemenis werden aan haar geopenbaard. Zij vond alleen troost voor haar geweten in de prachtige belofte van het Evangelie dat God barmhartig en genadig is voor alle boetelingen vanwege het werk van Christus aan het kruis. Liisa vertelde anderen over haar ontwaken, en al snel vond er een spiritueel ontwaken plaats in Kalanti, dat zich verspreidde naar het hele gebied van Varsinais-Suomen en Satakunta.”²⁹ Dit gebeurde in 1756. De predikant van Nousiainen, Abraham Achrenius (1706–1769) en later zijn zoon Antti Achrenius (1745-1810), namen al snel de leiding van deze opwekkingsbeweging op zich. Abraham was een van de bekendste Finse piëtistische predikers uit de 18^e eeuw. In 1740 “kwam hij in een persoonlijke crisis terecht, sloot zich aan bij de separatisten, waartegen hij zich eerder had verzet en legde zijn predikambt neer.”³⁰ Later werd hij toch weer prediker en heeft nog jaren gepreekt.

Als hoofdprediker van de Zuidwest Finse gemeente Nousiainen hield hij in een kamer (zogenaamde wapenkamer) een bijeenkomst waarin voornamelijk werd gezongen. Vanwege de conventikelwet kreeg hij hier al snel problemen mee en werden er aanklachten ingediend tegen de bijeenkomsten van Achrenius. Omdat er vooral werd gezongen, werden de aanklachten ingetrokken en kwam het niet tot een vervolging.

In het begin waren er weleens extatische verschijnselen of buitengewone gebeurtenissen binnen de beweging, maar later kwam er meer rust en kreeg het een ‘normaal’ kerkelijk karakter. Ook vandaag de dag bestaat deze opwekkingsbeweging nog.

Een andere opwekkingsbeweging, waar in het begin al iets over geschreven zijn de Ontwaakten. Deze groep noemt meneer Kooiman de piëtistische (stroming). In het Fins wordt deze beweging Herännäisyys of körttiläisyys genoemd: Revivalisme. Deze beweging ontstond door de hierboven beschreven opwekking in 1796 op de Telppäsweide.

Juhane Lustig was timmerman van beroep en in 1796 sloot hij zich aan bij de religieuze ervaring die in Iisalmi begon en werd de leider ervan. Deze ervaring had haar wortels in het Piëtisme en Herhutterisme. In de jaren twintig van de negentiende eeuw werd Paavo Ruotsalainen geleidelijk de centrale figuur van de beweging.

De volgelingen van hen kunnen worden omschreven als behoudende christenen die geleerd zijn dat zij zondaar zijn en voor God vanwege hun zonden verdoemelijk zijn, maar die ook geleerd hebben dat zij door het rechtvaardigmakendgeloof in Christus voor God rechtvaardig zijn. Ook na ontvangen genade blijven zij zondaren. Heel mooi is hoe meneer Kooiman hen omschrijft:

²⁷ Algemeen Handel, vrijdag 22 februari 1963, pag. 12. W. J. Kooiman, “Conflict in de kerk van Finland”.

²⁸ Dit boekje van de Engelse Puritein is een preek over de bekering. In het Nederlands uitgegeven onder de titel: De practyck der bekeeringe over Lucas 13 vers 5. Zie ook het hoofdstuk: Paavo’s Bibliotheek. KJB.

²⁹ <https://www.lsy.fi/tietoa/rukoilevaisuus-pahkinankuressa/>

³⁰ Pentti Laasonen, “Der Pietismus in Finnland im 17. Und 18. Jahrhundert.”, Uit M. Brecht en K. Depperman, “Der Pietismus im achtzehnten Jahrhundert”, blz. 531.

“Zij waarschuwen tegen wereldgezindheid, maar belijden liever dat deze heerst in hun eigen hart dan dat ze haar aanwijzen in het leven van anderen. Zij zijn diep overtuigd dat alleen het Woord Gods mensenharten kan veranderen.”³¹

De laatste opwekkingsbeweging wordt Viides herätysliike, Vijfde Opwekkingsbeweging genoemd. Dit is een verzamelnaam voor het opwekkingschristendom geboren in Finland voor en na de Tweede Wereldoorlog, dat plaatsheeft binnen de Finse Evangelisch-Lutherse Kerk. Deze neopiëtistische beweging ontstond door prediker Urho Muroma (1890–1966), die afkomstig was uit de Evangelische Opwekkingsbeweging. De leer van Muroma was dat het allerbelangrijkste de wedergeboorte is, waarbij een persoon zijn zonden belijdt en zijn zonden vergeven worden. Aan het begin van de jaren 1910 en 1920 raakte Muroma ervan overtuigd dat de opwekkingsbijeenkomsten van de vrije kerken mensen beter tot bekering en geloof konden helpen dan de Lutherse Kerk met haar traditionele diensten. Dit was het begin van Muroma's uitgebreide evangelisatieactiviteiten in de jaren 1921–1939, toen hij een uitgebreide reeks bijeenkomsten hield in verschillende delen van Finland. Ook vandaag de dag bestaat deze beweging nog.

2. Paavo's jeugd.

Påhl Henrik Ruotsalainen³² werd op 19 juni 1777 geboren op een boerenhoeve in het midden van Finland. Waar deze boerenhoeve heeft gestaan is mij niet duidelijk. Bij het zoeken naar de geboorteplaats van Paavo worden allerlei namen genoemd.

Een aantal voorbeelden:

Onkivesi, Tölväniemi, Lapinlahti, Kuopio, Finland³³

Tölvänniemi (plaats KJB), Lapinlahti (gemeente KJB), Finland³⁴

Lapinlahti, in het Tölvänniemi Tuomaala-huis van de parochie Maaninka³⁵.

Het ouderlijk huis van Paavo Ruotsalainen bevond zich in het dorp Onkivesi in de kapelparochie van Maaninka³⁶.

Paavo Ruotsalainen, geboren in Maaninka in 1777.

Ds. Volk noemt Tölvänniemi in Iisalmi³⁷.

Ook de Finse Wikipedia meldt Lapinlahti als geboorteplaats.

In het boekje over Ruotsalainen van Olavi Tarvainen, staat dat Paavo “in Tölvänniemi im jetzigen Kirchspiel Lapinlahti geboren“ is. Dat zou dus betekenen dat de huidige plaats Lapinlahti³⁸ vroeger Tölvänniemi heette. Ook Burkard Krug schrijft ditzelfde³⁹.

Laten we het daarom maar houden op de plaats Lapinlahti in het midden van Finland.

Zijn ouders heetten Vilppu (Fins) Philipp (Nederlands) en zijn moeder heette Anna Helena Juhontytär Svan. Vader was geboren op 7 mei 1745 en zijn moeder op 11 april 1756, zij scheidden dus ongeveer 11 jaar. Zijn ouders hadden een eenvoudig boerenbedrijfje en op deze boerderij groeide Paavo op. Als leden van de Lutherse kerk gingen zij trouw naar de kerk.

³¹ Algemeen Handelblad, vrijdag 22 februari 1963, pag. 12. W. J. Kooiman, “Conflict in de kerk van Finland”.

³² De naam Ruotsalanen betekend: De Zweed.

³³ <https://www.geni.com/people/Paavo-Ukko-Ruotsalainen/6000000021328517695>

³⁴ https://en.wikipedia.org/wiki/Paavo_Ruotsalainen

³⁵ <https://www.aholansaari.fi/en/paavo-ruotsalainen/#:~:text=He%20was%20branded%20a%20village,be%20a%20powerful%20spiritual%20healer.>

³⁶ <https://www.blf.fi/artikel.php?id=3612>

³⁷ J. R. Volk, “Piëtisten in Scandinavië”, blz. 41.

³⁸ https://de.wikipedia.org/wiki/Paavo_Ruotsalainen

³⁹ B. Krug, “Paavo Ruotsalainen, blz. 9.

Zoals in die tijd de gewoonte was, werden kinderen jong gedoopt, zo ook Paavo werd gedoopt, echter waar heb ik niet kunnen vinden.⁴⁰ De naam die hij bij zijn doop kreeg was: Paavo Henrik. In het gezin werden meer kinderen geboren, op 25 december 1779 werd een jongen geboren, Juho Vilpunpoika. Op 25 maart 1882 kreeg Paavo een zusje: Kristiina Vilpunnytär, na 6 weken stierf het kind. Sofia werd een jaar later op 3 maart geboren en op 4 november 1786 kwam Georg Vilpunpoika ter wereld. Het jongste kind, Sara werd geboren op 21 januari 1796.

Toen Paavo zes jaar was kreeg hij zijn eerste Bijbel. Deze heeft hij zijn hele leven steeds gebruikt en “deze Bijbel is vandaag de dag nog steeds te zien op het eiland Aholansaari, de laatste woonplaats in Paavo. Het draagt de volgende inscriptie: “Paavali Ruotsalainen van Tahkomäki in de parochie Nilsä is de rechtmatige eigenaar van dit boek. Dit boek bevat alle geheimen en inhoud van het pad naar het leven. En dit grote en kostbare geheim kan niemand kennen of begrijpen behalve degenen wier ogen geopend zijn om hun eigen slechtheid te zien, maar niet de goeden, noch de wijzen.”⁴¹

Ik las nog een wederwaardigheid uit het jonge leven van Paavo. Een Goede Vrijdagpreek die hij als zesjarige hoorde, maakte een onvergetelijke indruk op hem. Zijn oom nam hem voor de eerste keer mee naar de kerk. Terwijl de priester sprak over het lijden en de dood van Christus, vroeg Paavo luid en hoorbaar aan zijn buurman in de kerkbank: 'Wie is er vermoord?'

Niet alleen kreeg hij op zesjarige leeftijd een Bijbel en maakte hij bovenstaande mee, ook leerde zijn oom hem lezen. Volgens overlevering heeft Paavo echter nooit leren schrijven.

Zijn goede geheugen, uitstekend begrip en groot verlangen om meer te leren zorgden ervoor dat zijn ouders wensten dat hij naar school kon, om daar meer te leren. Daar echter het geld ontbrak en vanwege het ontbreken van de gewoonte dat kinderen zoals bij een bepaalde leeftijd naar school gaan, kwam er van onderwijs volgen niet veel terecht. Dit zorgde ervoor dat Paavo zich dus niet verder kon ontwikkelen en niet naar school ging.

“Als gevolg van een erfenis van de familieboerderij, die waarschijnlijk in 1786⁴² werd gedaan, verhuisde Vilppu Ruotsalainen met zijn gezin naar het dorp Sutela in de moederparochie van Idensalmi”⁴³. Vandaag de dag heet deze parochie Varpaisjärvi.

Tegen de tijd dat hij op het seminarie, soort zondagsschool zat, had hij de Bijbel al drie keer van koft tot koft gelezen. Deze Bijbel werd juist het jaar voor zijn geboorte opnieuw uitgegeven. In 1776 werd de nieuwe uitgave officieel aanvaard als de Bijbelvertaling van de Finse Evangelisch-Lutherse Kerk. Deze Bijbel, (Fins: Biblia: Se on: Coco Pyhä Ramattu Suomexi) was in 1642 voor het eerst in de Finse taal als complete Bijbel uitgegeven en gedrukt. Een herdruk vond plaats in o.a. 1776. Hierna duurde het ca. 150 jaar voordat er weer een nieuwe uitgave verscheen. Michaël Agricola (ca. 1510-1557) de Reformator van Finland was rond 1538 begonnen met het vertalen van het Nieuwe Testament. In 1548 verscheen de vertaling van het Nieuwe Testament onder de naam: Se Wsi Testamenti, Het Nieuwe Testament. Het duurde nog ongeveer honderd jaar voordat het Oude Testament in het Fins werd vertaald en uitgegeven.

De Lutherse kerk waar het gezin Ruotsalainen lid van was, was voortgekomen uit het door God gezegende werk van Maarten Luther en andere hervormers. De hierboven genoemde Michaël Agricola heeft ook veel betekend voor de Finse kerk, Agricola was o.a. bisschop en rector in Turku.

⁴⁰ <https://www.lapinlahdenseurakunta.fi/lapinlahden-kirkko> De website van de kerk. Op 18-6-2024 een mail gestuurd over geschiedenis kerk en doopboeken, maar geen reactie ontvangen.

⁴¹ B. Krug, “Paavo Ruotsalainen, blz. 10.

⁴² M. Rosendal noemt 1787.

⁴³ <https://blf.fi/artikel.php?id=3612>

In de tijd van de Reformatie was er een Zweedse overheersing van Finland. In deze tijd regeerde de Zweedse koning Gustaaf Wasa (1694-1560) ook over het Finse gebied. In Zweden werd de Reformatie in 1527 ingevoerd en hierdoor ook in Finland.

De definitieve scheiding van de rooms katholieke kerk vond plaats op de Rijksdag van Västerås in 1527. In 1554 werd Finland verdeeld in twee bisdommen, de bisdommen Turku en Vyborg. Voor de Lutherse kerk zijn de Augsburgse Confessie en Luthers' Catechismus van groot belang. De Lutherse kerk heeft ook twee sacramenten, doop en avondmaal, maar daarbij is het Confirmatie (belijdenis/ bevestiging als lid) doen van grote betekenis. In Finland heb je de zogenaamde Rippikoulu, letterlijk vertaald, bevestigingsschool. Deze school is voor kinderen van rond de 15 jaar die Confirmatie ofwel Belijdenis willen doen⁴⁴. Als jongeren rond de 15 jaar zijn gaan ze naar deze school, die een onderdeel is van de Lutherse kerk. Toen Paavo ongeveer 15 jaar oud was, deed ook hij Confirmatie, belijdenis in de Lutherse kerk.

3. Op bezoek bij de prediker Högman.

Paavo groeide op in een tijd dat de Finse staatskerk steeds verder wegzonk en dat de oude leer van de rechtvaardigmaking door het geloof en de noodzaak van persoonlijke bekering door steeds minder predikanten werd geleerd en gepredikt. Toch waren er in die dagen kinderen Gods en waren er nog mensen die de waarheid trouw gebleven waren. In de Lutherse kerk deed Paavo ook rond zijn zestiende Confirmatie.

Paavo was begiftigd met een goed verstand en groot geheugen. Zijn grote belangstelling voor de Bijbel leverde hem de bijnaam löyhkä Paavo, gekke of dwaze Paavo op. Aan de priester vroeg hij of zijn 2^e naam, Henrik verwijderd kon worden, hij wilde alleen Paavo (Paulus) heetten, naar de grote heidenapostel. Er wordt wel beweerd dat hij “als kind al had besloten zijn leven op te offeren voor de verspreiding van Gods koninkrijk en, aangewakkerd door zijn trots, in zijn verbeelding zichzelf vergeleken heeft met de grote heidenapostel – die veronderstelling is volkomen ongegrond en in duidelijke tegenspraak met die van Paavo in de toenmalige omstandigheden.”⁴⁵

Het lezen in de Bijbel werd ook voor hem gezegend. De Heere opende zijn natuurstaat en er werd een levende nood in zijn hart geboren. Het lezen van de Bijbel bracht hem echter geen echte vrede. Hij ging vaak urenlang alleen het bos in om rustig na te denken over geloofsvragen en zaken die hij in de Bijbel had gelezen. Rosendal schrijft: “Hij kreeg geen vrede, maar oorlog, een steeds feller wordende oorlog. Heilig is God en rechtvaardig – die waarheid straalde uit elke regel, elk woord, en in dat licht zag Paavo alleen de zonde in zichzelf. Hij kan niet ontsnappen en hij probeert het niet eens. Hij zoekt verzoening met de God Wiens oordelen hem zo hard tegemoet treden, want zonder Hem kan hij niet leven. Maar de Heere is als een verterend vuur.”⁴⁶

Zoals hierboven beschreven was er in de tijd dat Paavo jong was een opwekking. Deze beweging verspreidde zich snel door grote delen van Finland. Ook Paavo vond de weg naar deze bijeenkomsten, vaak sluipend en in het geheim, want zijn vader mocht het niet weten. Bespottend, bedreigingen en zelfs straffen werden gebruikt om hem ervan te weerhouden naar de bijeenkomsten te gaan, maar dat was allemaal tevergeefs. Hij ging vaak in zijn werkkleding omdat zijn vader zijn 'zondagskleren' verborgen had. Zijn ouders dachten dat hij depressief was of een psychische storing had. Maar Paavo vond ook bij de bijeenkomsten niet wat hij zocht. Op deze bijeenkomsten hoorde hij Juhana Lustig, maar ook hij kon Paavo niet geven wat hij

⁴⁴ <https://fi.wikipedia.org/wiki/Rippikoulu>

⁴⁵ M. Rosendal, “Suomen Herännäisyyden Historia XIX:LLÄ Vuosisadalla, 1795-1835”, digitale versie, hoofdstuk 2. Geraadpleegd via <https://www.gutenberg.org/cache/epub/49688/pg49688-images.html>

⁴⁶ M. Rosendal, “Suomen Herännäisyyden Historia XIX:LLÄ Vuosisadalla, 1795-1835”, digitale versie, hoofdstuk 2. Geraadpleegd via <https://www.gutenberg.org/cache/epub/49688/pg49688-images.html>

zocht. Het gebod was tot hem gekomen en de zonde levendig geworden. De Heere verborg Zijn aangezicht voor hem en de zonden waren als bergen waar hij niet overheen kon. Drie jaar lang heeft Paavo in deze toestand geleefd en zijn hopeloze strijd gestreden. De strijd tegen de zonde, de duivel en de wereld en daarbij tot de ontdekking gekomen dat dit alles hem niet dichterbij God bracht.

Op een van de bijeenkomsten hoorde hij echter over een smid die door het gebied was gereisd om gereedschappen te slijpen en mensen te onderwijzen in geestelijke zaken.

Deze lekenprediker en Godvrezende smid was Jakob/Jaakko Högman (1750-1806) uit Jyväskylä. Omdat Paavo veel over deze smid gehoord had, liep hij in de winter van 1799 onmiddellijk de 200 km naar het zuidelijker gelegen Jyväskylä. De schrijver Krug schrijft over deze reis dat hij deze te voet helemaal aflegde, zonder dat zijn ouders het wisten, ook had hij niet voldoende eten bij zich en moest daarom onderweg geregeld bedelen⁴⁷. Toen Paavo arriveerde was Högman in zijn werkplaats aan het werk. Terwijl hij zijn werk inspecteerde, uitte hij een paar harde woorden, die aanvankelijk de jonge reiziger beledigden. Paavo was gekomen om de ‘heilige man’, zoals hij in zijn ogen was, te bezoeken en kon niet begrijpen hoe hij zo kon praten. Maar het duurde niet lang of er kwam tussen beide een gesprek. Het lijden en de problemen van de reis werden nu vele malen beloond. Nadat hij had verteld hoe hij lange tijd tevergeefs naar vrede had gezocht, hoe de vloeken in zijn geweten en Gods toorn steeds zwaarder op hem drukten door de dreiging van alles wat hij wist over de redding door de Heiland voor zondaren, vertelde Paavo dat hij naar Högman gekomen was om raad te krijgen over zijn ongelukkige toestand. En deze raad kreeg hij en dit bezoek werd tot grote zegen voor hem.

Högman gaf Paavo het volgende onderwijs: “Mensenkracht vermag niets en ook het gebed helpt niet, wanneer wij daarmee iets van God willen afdwingen. Christus alleen kan de zondaar te hulp komen; bij Hem vind je alles, wat je nodig hebt. Ge zult niet vrezen noch je vermoeien, maar neem aan, wat je gegeven wordt en als je iets gegeven wordt, blijf dan verwachten, totdat de genade des Heeren je bezoekt. Wie Christus met zijn ganse ziel erkend heeft, stort niet meer in vertwijfeling neer; want hij heeft nu een kinderrecht op de gaven des Heeren en mag altijd van het gericht naar de genadetroon vluchten. Dat is het Goddelijke recht van het kindschap Gods.”⁴⁸

Hij sprak met Paavo dat wat het noodzakelijkste in een mensenleven, namelijk het kennen van Christus. Högman vertelde Paavo dat het geloof in Christus onmisbaar is, en dat hij met al zijn nood, zorg en druk bij het kruis moet komen.

Het belangrijkste wat hij zei was: “Een ding ontbreekt je, en daarmee alles: het innerlijke gevoel van Christus”.⁴⁹ Anders vertaald, of in andere bron staat: “Maar je mist één ding en bij deze alles: je hebt Christus nog niet in jezelf ervaren.”⁵⁰

Deze woorden bleven Paavo bij en maakte diepe indruk op hem.

Rosendal schrijft hier over: “Lustig had inderdaad ‘terecht geadviseerd tot rechtvaardiging’, zoals L.J. Niskanen in zijn memoires stelt, maar hij liet zijn luisteraars daar achter en kon hen niet verder leiden. De eerste rechtvaardiging van de zondaar was voor hem genoeg. Het zwakke punt van deze leer is dat zij de mens laat vertrouwen op de genade die hij ontvangt in zijn eerste rechtvaardiging voor het leven, zonder hem aan te sporen elke dag nieuwe dingen te zoeken [dagelijkse bekering KJB]. In die positie wordt men rijk in eigen ogen, maar het is niet de rijkdom van de Heere. De oude mens verfrist zichzelf weer, begint zich te kleden in de vorm van godsvrucht, begint goede werken te doen en slaagt daarin, als de schijn van de zaak een

⁴⁷ B. Krug, “Paavo Ruotsalainen, blz. 10.

⁴⁸ J. R. Volk, “Piëtisten in Scandinavië”, blz. 41.

⁴⁹ https://fi.wikipedia.org/wiki/Paavo_Ruotsalainen

⁵⁰ B. Krug, “Paavo Ruotsalainen, blz. 12.

vraag is, vaak zo goed dat het hart de berispingen van de Heilige Geest niet meer hoort, terwijl het gevestigde bijgeloof ze steeds vakkundiger kan verklaren als de verleidingen van de vijand. Paavo zat echter niet in die val. Door de genade van de Heere, Die veel overeenkomsten vond in zijn diepgaande karakter, werd hij ervan weerhouden erin te vervallen. Maar hij raakte in ongelof, omdat hij de Grondlegger en Voleinder van het geloof, Christus, niet kende. Högmans woorden maakten dit geheim voor hem duidelijk. Nu scheen de zon van genade zijn licht op zijn sombere geest en bevrijdde hem van de ketenen van die strenge winter, waarvan hij als slaaf tevergeefs had geprobeerd de krachten van zijn geest te bewegen. Hij was een van die belaste en vermoeide mensen die, zoals Högman adviseerde, door de Heiland tot Hem wordt geroepen om hen te vernieuwen.”⁵¹

Paavo leerde dat op de School van Christus een mens geen heilige wordt, maar zondaar blijft, de weg is een weg van kruis en niet een weg over rozen. Het is geen leven om steeds groter, meerder en beter te worden, maar van een op en neer en meer ontdekking wie hij wil en wie Hij is/ wil zijn voor zondaren.

Van de Högman kreeg Paavo het boekje: “Kallis Hunajan Pisara”, ”Honing uit de Rotssteen” van Thomas Wilcox (1621-1687) Högstrom zelf had veel in dit boekje gelezen en ook in het leven van Paavo zou dit boekje een grote plaats innemen.

De woorden ‘een ding ontbreekt u’ kwamen waarschijnlijk uit het boekje van Wilcox.

Wilcox schrijft daarin o.a.: “Ik schaam mij nog, wanneer ik daaraan denk, hoe ik midden in mijn oefenen in de religie zo weinig van het bloed van Christus geweten heb; dat toch de hoofdzaak van het Evangelie is. Daar kan iemand nevens de nare hel geen akeliger en schrikkelijker ding onder de ogen komen, dan een gevormd christendom zonder Christus.

Gij kunt veel goeds aan u hebben, evenwel kan u nog een ding ontbreken, hetwelk veroorzaakt, dat gij ongetroost van Christus weder weggaat. Gij hebt nog niet alles verkocht, want gij hebt al uw gerechtigheid nog niet opgegeven, enz. Gij kunt het in goede werken zeer ver gebracht hebben, en toch daarbij een geslagen vijand en tegenstrever van Christus zijn, zelfs in ieder gebed, dat gij doet, en bij ieder stuk van godsdienst, dat gij pleegt.”⁵²

Högman wees Paavo op de woorden van de Heere Jezus: 'Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven. (Math. 11:28) en “Wie tot Mij komt, zal ik geenszins uitwerpen” (Joh. 6:37). Högman “vertelde hem van de rechtvaardiging zonder enige menselijke verdienste, van de ingang door de enge poort en de verborgen omgang met God, die het Koninkrijk der hemelen en het leven uit genade tot werkelijkheid maakt. Anderen moest hij de smalle weg en de enge poort ter zaligheid wijzen; hij zou daarbij tegenstand en spot ervaren, want de navolging van Christus wekt vijandschap zelfs bij hen die ons het naast staan. Deze ontmoeting werd het keerpunt in het leven van Paavo. Hij vond vrede voor eigen ziel en van toen af aan kreeg hij de begeerte zielzorger te zijn van ieder die onder zondenood gebukt ging.”⁵³

Zelf zei Ruotsalainen later over deze gebeurtenis bij Högman: “Toen ik toen het Woord van God begon te lezen, leek alles op een nieuwe afdruk⁵⁴. Vanaf dat moment hoefde ik niemand meer om advies te vragen, dus gaf ik de een en de ander zelf advies.”⁵⁵ Op de terugweg wees hij een oude boer, in wiens huis hij sliep, het weg der verlossing en zo begon hij zijn werk als

⁵¹ M. Rosendal, “Suomen Herännäisyyden Historia XIX:LLÄ Vuosisadalla, 1795-1835”, digitale versie, hoofdstuk 2. Geraadpleegd via <https://www.gutenberg.org/cache/epub/49688/pg49688-images.html>

⁵² Thomas Wilcox, ”Honing droppelen uit de Steenrotsen Jezus Christus”, blz. 34.

⁵³ Kerkblaadje, vrijdag 31 oktober 1958, Dr. K. de Groot, “Paavo Ruotsalainen”, blz. 181.

⁵⁴ Het hele Woord van God leek voor hem als een nieuwe uitgave, totaal anders dan hij daarvoor ervoer.

⁵⁵ B. Krug, “Paavo Ruotsalainen, blz. 12.

lekenprediker. Deze boer woonde in Suonenjoki. Toen Paavo hier kwam, vroeg hij onderdak voor de nacht en dat kreeg hij. “Zijn bed was opgemaakt in de kamer naast het bed van de meester. Voordat hij ging slapen, vroeg Paavo aan de oude man: 'Hoe gaat het met je ziel? Wat voor geestelijk leven heb je geleid?' De oude man antwoordde: ‘Sinds mijn jeugd heb ik de Bijbel en de postille van Vegelius⁵⁶ gelezen, maar met dit alles heb ik geen vrede voor mijn ziel gevonden en ik begrijp niet wat er gedaan moet worden; mijn geweten bewijst dat de zaken erger zijn’. Naar hartenlust sprak Paavo diezelfde avond met de gastheer over de noodzaak van bekering en over de Verlosser van zondaars. Toen hij 's ochtends wakker werd, riep de oude man hem naar de logeerkamer, bood hem koffie aan, wat in die tijd niet gebruikelijk was, en zei: 'Wat voor gast ben jij eigenlijk, terwijl je me het zo ongemakkelijk maakte? Het oordeel brult in mijn geweten, en ik weet niet wat ik moet doen. Met mijn godsvrucht werp ik mij gewoon af van het levende geloof.’ Vanwege de weersomstandigheden vertrok Paavo die dag niet, maar bleef om het woord van leven uit te delen aan de gastheer. Toen hij na een paar dagen afscheid nam van de oude man, zei hij: ‘Als je nog eens in deze gebieden bent, kom dan kijken.’”⁵⁷

Later is hij nog 1 of 2 keer bij Högman op bezoek geweest, toen hij er weer was onderwees hij Paavo verder en legde hem het verschil uit tussen de ware- en de naam christenen. Ook wees hij erop dat de ware christenen “door vele verdrukkingen moeten ingaan in het Koninkrijk Gods.” (Hand. 14:22).

Thuisgekomen werd Paavo niet vriendelijk ontvangen, integendeel, hij kreeg vermaningen en zelfs de prediker Lustig was niet vriendelijk tegen hem. Deze reis was voor hem zo'n grote verandering en ook was hij gaan begrijpen hoe oppervlakkig Lustig eigenlijk was. Uit eigen ervaring wist hij nu hoe nutteloos het is om zelf maar te proberen zich te bekeren zonder dat men elke dag zoekt naar zuivering door het bloed van Christus. En dat men daardoor nieuwe kracht krijgt voor het geestelijk leven. Lustigs toespraken konden hem niet langer bekoren en van de ‘vleselijke geest’ die in de samenkomsten vaak heerste kreeg hij een afkeer.

Bij de prediker Lustig kwamen ook steeds meer ‘vreemde verschijnselen’ voor. Zo gebeurde het wel dat hij na een toespraak de viool ter hand nam en de menigte tot dans aanspoorde. Hij verdedigde dit vermaak de woorden van de psalmist: ‘Dank de Heere met harpen en dans’. Maar dat dit danken heel wat anders was dan wat de psalmist bedoelde begreep Lustig niet.

Paavo kon nu ook niet meer zwijgen. En zo gebeurde het dat hij tijdens een bijeenkomst zijn mond opende. Hij verzette zich tegen het wereldse, van Christus verloren christendom van Lustig en zijn toehoorders. Maar ook al sprak hij met vuur en over de verborgen kracht van de waarheid die een weg vindt naar bange harten, hij kon degenen die daar aanwezig waren niet bereiken. Zijn woorden werden niet begrepen. Lustig vond dat hij niet zo beter-wetend moest zijn, maar Paavo gaf niet op en het resultaat was dat Paavo met een klein deel van de Ontwaakten zich afscheidde en een eigen vriendenkring ging vormen. Hij hoopte dat Lustig en zijn ‘volgelingen’ er ook achter zouden komen wat het ware christendom inhoudt, maar deze hoop was helaas ijdel. Al gebeurde het weleens dat een persoon die eerst naar de bijeenkomsten van Lustig ging, bij Paavo terecht kwam en daar met zijn vragen en nood om onderwijs verlegen, om raad kwam.

⁵⁶ Vegelius (1659-1725) was een piëtist en preekte o.a. in Lapland. Zijn postille in het Zweeds heet: Det heliga evangeliska ljuset i den himmelska läran och i ett heligt leverne. ”Het heilige evangelische licht in de hemelse leer en in een heilig leven.” KJB.

⁵⁷ M. Rosendal, “Suomen Herännäisyyden Historia XIX:LLÄ Vuosisadalla, 1795-1835”, digitale versie, hoofdstuk 2. Geraadpleegd via <https://www.gutenberg.org/cache/epub/49688/pg49688-images.html>

Een veel gezien portret van Paavo Ruotsalainen.

Het gebeurde een keer dat hij in (het Finse) boekje van Wilcox zat te lezen. In de Finse uitgave was een brief van Luther opgenomen. “Dit fragment luidt: “Mijn dierbare broeder, leer Christus kennen, namelijk Die gekruisigd is. Leer lof voor Hem te zingen en wanhoop aan jezelf. En zeg dan tegen Hem: Lieve Heere Jezus, U bent mijn Gerechtigheid, maar ik ben Uw zonde. U hebt geaccepteerd wat van mij is en mij gegeven wat van U is. Wat Uwe niet was, accepteerde U en gaf me wat ik niet was. Pas er daarom voor op dat u nooit meer naar zo'n zuiverheid streeft, dat u voor uzelf niet langer als een zondaar wilt overkomen, of zelfs helemaal niet langer een zondaar wilt zijn. Want Christus leeft alleen onder zondaars. Want Hij is uit de hemel neergedaald, waar Hij onder de rechtvaardigen heeft geleefd, om ook onder de zondaars Zijn woning te nemen.”⁵⁸

Tarvainen schrijft hier nog bij dat het heel redelijk is om aan te nemen dat vooral deze echte woorden van Luther een sterke invloed hebben gehad op de verdere vorming van Ruotsalainen. “Zijn manier van denken is doordrenkt met de Luther-geest: ‘De Heere vergeeft mij, niet vanwege mijn heiligheid, maar vanwege mijn slechtheid.’”⁵⁹

⁵⁸ Finse uitgave 1800, blz. 22, geciteerd/ vertaald uit Olavi Tarvainen, “Paavo Ruotsalainen als Lutherischer christ”, blz. 57-58

⁵⁹ Olavi Tarvainen, “Paavo Ruotsalainen als Lutherischer christ”, blz. 58

4. Paavo's gezinsleven.

Paavo trouwde in 1800 met een boerendochter, Riitta Ollikainen (1779 - 1833). In het gezin werden één zoon en zeven dochters geboren, van wie er één zeer jong stierf.

Deze vrouw was echter niet makkelijk in de omgang en zij begreep Paavo's inspanningen voor de opwekkingsbeweging niet.

In die tijd was hij nog steeds boer. Van zijn vader kreeg hij een eigen boerderij. Maar het boerenleven was zwaar en heel moeilijk. Vaak werd de oogst bedreigd door de nachtvorst en werd er veel armoede geleden.

Zo gebeurde het op een dag dat Paavo naar een rijke buurman ging om tarwe te lenen. Maar de gierige buurman zei: 'Geen emmer vol voor een ketter'. Maar Paavo liet zich niet zomaar wegsturen. De nood was hoog. Hij zei tegen de buurman: 'Ik ga hier niet weg zonder hulp van u te hebben ontvangen.' Dit hielp, en Paavo kreeg graan uit de graanschuur.

Op een dag verkocht hij het stuk grond dat hij van zijn vader had gekregen en veel van de vorst geleden had. Vervolgens probeerde hij de boerderij van zijn schoonvader te beheren, maar ook dat viel niet mee.

De armoede bleef en doordat het gezin steeds groter werd, werden ook de financiële zorgen groter. Hierdoor moest hij de boerderij van zijn schoonvader aan hem terug verkopen.

De armoede kwam niet alleen door de misoogsten als gevolg van de vorst, maar ook door de reizen die Paavo maakte en als gevolg leden zijn akkers daaronder. Vooral de winter van 1816-1817 lijkt voor hen buitengewoon zwaar te zijn geweest.

Er waren zelfs vrienden die hem verweten dat hij zelf vanwege zijn godsdienst de oorzaak ervan was.

Ten einde raad besloot Paavo tot het volgende: Er gingen geruchten dat land in Polen gratis werd weggegeven aan Finse nieuwe kolonisten. Paavo laadde zijn weinige bezittingen op een wagen en trok met zijn gezin naar het zuiden. Maar in Viipuri (Wiborg) kwam de reis snel ten einde. De gouverneur gaf de emigranten geen paspoorten. Paavo zelf werd ernstig ziek. Ze hadden dus geen andere keuze dan terug te keren naar het noorden. Paavo voelde zich net als Jona die op de vlucht was gegaan. Ook hij was zonder Gods bevel of toestemming naar het zuiden getrokken.

Na deze mislukte reis vestigde Ruotsalainen zich in 1817 voorgoed in de buurt van Nilsä. eerst nabij Tahkomäki aan de oevers van Syvärinjärvi.

Omdat Paavo in zijn jonge jaren niet of nauwelijks een school bezocht had, wordt er wel gezegd dat de enige school die hij bezocht had, de 'Petäjävapriikin akatemia' 'hogeschool van de dennenfabriek' was. Anders gezegd de Pijnboom-school. Deze uitspraak zei hij regelmatig. Deze uitspraak ontstond door de geregelde hongersnood die hij en zijn gezin ondervond. Vooral in de eerste jaren dat hij een eigen boerderij had, gebeurde het namelijk wel dat hagel en nachtvorst de oogst hadden verwoest, en dan werden mensen gedwongen korst in hun brood te bakken. Een bepaalde laag pijnboomschors van de binnenste boomstam en de buitenste bast werd vermalen en produceerde vervolgens een fijne, witte meel. Hoewel het niet veel voedingswaarde had, gebruikte men in tijd van nood deze 'schorsbrood'. Vanwege deze gebeurtenissen kwam de uitspraak 'hogeschool van de dennenfabriek/ pijnboom'

Niet alleen honger en zorgen om het dagelijks leven ervoer Paavo en zijn gezin, ook een ernstig ongeval wedervoer hen. Zijn zoon Juhan werd namelijk in 1830 vermoord door zijn Zweedse burens, waarschijnlijk vanwege een verborgen huisruzie. Op 20 maart was Juhan vertrokken om graan naar de molen te brengen, Paavo was op reis door Noord-Karelië. Tijdens een bijeenkomst in Pielisjärvi stormde een man binnen en kondigde aan dat Paavo's enige zoon, Juhan, was vermoord door de vijanden van de opwekking in het bos. "Hij zei dat het paard van

Juhana thuiskwam van de molen, met de teugels aan de slee vastgemaakt, die om Juhans nek waren gewikkeld en zijn lichaam ermee voortsleepten.”⁶⁰

“Paavo noemde deze gebeurtenis later vaak als waarschuwing aan de gelovigen: ‘Hecht je hart niet aan de wereld! Ik heb het gedaan, maar God heeft mijn zoon van mij weggenomen.’” En Paavo zei in deze context nog iets anders: “God heeft mijn hele leven ijzeren zwepen/ roeden tegen mij gebruikt, en dat was voor mij nodig.”⁶¹

“De moord op Juhan Ruotsalainen werd in de rechtbank niet volledig opgelost. De boer Pietari Kuosmanen kwam tijdens het onderzoek echter dermate onder verdenking te staan dat hij in Viapor werd veroordeeld, waar hij, nadat hij zijn misdaad tot het laatst had ontkend, enige tijd later stierf.”⁶²

Nadat hij zijn zoon naar het graf had gebracht, begon Paavo onmiddellijk na te denken over een nieuwe woonplaats. Het duurde niet lang of hij kocht met zijn schoonzoon een boerderij op het eiland Aholansaari, daar vlakbij gelegen. Dit eiland ligt in het Syväri-meer. Hier bleef hij wonen tot het einde van zijn leven. In 1830 stierf zijn vrouw.

Tussen 1809 en 1817 waren de activiteiten van Ruotsalainen als leider van de ontwaakten nog heel beperkt. Het gebeurde wel dat hij mensen ontving of mensen raad gaf, soms sprak hij op een bijeenkomst, maar zijn voornaamste bezigheid was steeds het gezin en zijn werk op het land. Na zijn mislukte reis naar Polen veranderden zijn werkzaamheden; niet meer het werk op het land kwam op de eerste plaats, maar zijn ambtelijk werk als lekenprediker in Finland en zijn reizen door het land zorgden ervoor dat hij de naam ‘Profeet in de wildernis’ kreeg.

Nyman beschrijft Ruotsalainen als volgt: “Van nature was hij blij en opgewekt, soms zelfs ongebreideld. Hij had gevoel voor humor en maakte graag grapjes, maar kon ook een show opvoeren als hij merkte dat er een onbekende aanwezig was die zich misschien beledigd zou voelen. Hij was muzikaal; hij kon door de straten rennen achter een blazersorkest aan, en hij luisterde met tranen in zijn ogen als zo iemand op zijn verzoek eens een stuk voor hem speelde. Hij hield van kinderen en speelde graag met ze.”⁶³

5. Paavo's afscheiding van Lustig.

“Voor wat de kerk niet bood, zocht men in eigen kring vergoeding. In onderlinge bijeenkomsten, aan de weleer in ons vaderland vermaarde ‘gezelschappen’ herinnerend, werd lering en stichting gezocht. Urenlange tochten, door de eenzame, uitgestrekte bosgebieden, waaraan Finland zo rijk is, dan weer per roeiboot over de talrijke meren, moesten worden afgelegd om die samenkomsten te bereiken. Daar sprak men van hart tot hart, daar werden de geestelijke ervaringen onderling uitgewisseld, daar ook de oude schrijvers gelezen, De ‘Liederen Sions’ gezongen en vertalingen ter hand genomen. De beweging dezer stillen in den lande zou niet onopgemerkt blijven. Men wachtte slechts op een geroepen leider, een man van het woord, die de kunst verstond om de gedachten, die in aller harten leefden, te vertolken, een man, die de volkstonen machtig, de massa voor het levende geloof kon winnen.”⁶⁴

Deze leider werd al spoedig Paavo Ruotsalainen.

⁶⁰ M. Rosendal, “Suomen Herännäisyyden Historia XIX:LLÄ Vuosisadalla, 1795-1835”, digitale versie, hoofdstuk 12. Geraadpleegd via <https://www.gutenberg.org/cache/epub/49688/pg49688-images.html>

⁶¹ B. Krug, “Paavo Ruotsalainen, blz. 19-20.

⁶² M. Rosendal, “Suomen Herännäisyyden Historia XIX:LLÄ Vuosisadalla, 1795-1835”, digitale versie, hoofdstuk 12. Geraadpleegd via <https://www.gutenberg.org/cache/epub/49688/pg49688-images.html>

⁶³ H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 297.

⁶⁴ De Nederlander, woensdag 14 januari 1948, blz. 2. Mr. J.J.R. Schmal, “Het godsdienstig leven in Finland”.

Na zijn bekering duurde het niet lang of hij ging een stichtelijk woord spreken. Eerst was hij daar niet zo'n voorstander van. Sommige vrienden klaagden bij hem over de oppervlakkige leer die o.a. Lustig bracht en drongen er bij hem op aan om geregeld een stichtelijk woord te gaan spreken, maar dat durfde hij niet.

“Verlangend dacht Paavo terug aan Högman, die hem zulke waardevolle lessen had gegeven. Hij voelde dat hij het advies van die ervaren en betrouwbare leraar weer nodig had. Hij besloot hem te bezoeken. Eind 1800 of in het begin van het jaar daarop ging hij opnieuw naar Jyväskylä. Paavo liep die lange weg nu met een lichtere geest dan de vorige keer. Hij reisde niet naar een vreemde, maar naar een dierbare vriend, voor wie hij ongetwijfeld zijn hart kon openen. Onderweg stopte hij bij hetzelfde Suonenjoki-huis waar hij twee jaar eerder zo vriendelijk was behandeld. Met tranen in zijn ogen haastte hij zich om zijn minnares en haar kinderen te ontvangen. Ze vertelden dat de oude meester naar een beter huis was verhuisd en op zijn sterfbed had gezegd: 'Als je ooit Paavo tegenkomt, zeg hem dan dat God hem als tussenpersoon heeft gebruikt om mij van de eeuwige ellende te verlossen.' Diep ontroerd luisterde Paavo naar de begroeting. Het bemoedigde zijn geest en ondersteunde zijn gevoel dat God hem had geroepen om de schatten van het Evangelie met de mensen te delen.”⁶⁵

Bij Högman gekomen werd hij hartelijk ontvangen. Ook nu vonden er weer diepgaande gesprekken plaats tussen die beiden. O.a. legde Högman hem uit wat het onderscheid is tussen het ware en het valse christendom.

Thuis gekomen, begon hij niet met prediken, maar gaf alleen persoonlijk raad aan de weinige bedroefde vrienden van hem, en enkele anderen die twijfelden aan hun eigen toestand.

“Paavo kon mensen heel persoonlijk adviseren omdat hij de gave van God had om mensen duidelijk te kunnen herkennen en begrijpen. Hij keek in de diepten van het hart. Zijn pastorale zorg had dan ook een profetisch tintje. Hij had de gave van het onderscheiden van geesten (1 Kor. 12:10). Er zijn veel voorbeelden van hoe Paavo – en andere ontwaakte mensen – door goddelijke inspiratie elkaars ziel volledig konden begrijpen en vervolgens het juiste advies konden geven.”⁶⁶

Aan de andere kant gebeurde het ook dat hij soms nachten wakker lag omdat hij ernstig gekweld werd door gedachten dat hij veel te streng tegen de mensen was geweest en daardoor hen had geschaad in plaats van hen geholpen. Het is bekend dat hij in zijn kamer op de grond kon liggen en huilen en bidden vanwege de zorg die hem drukte over de onbekeerde en ontwaakte mensen. Zoals beschreven hechtte Ruotsalainen ook veel waarde aan het werk op het land. Het bidden en werken was bij hem beide noodzakelijk.

“Uit een bewaard gebleven anekdote blijkt dat hij daarentegen een nogal strenge les kon geven aan iemand die zo godvruchtig was dat hij daardoor zijn gewone werk verwaarloosde. Een vrouw uit Kuopio, die Gods roeping had begrepen, zodat ze alle wereldse zaken achter zich liet en alleen over geestelijke zaken sprak, kwam naar Ruotsalainen. Hij had geen tijd om met haar te praten; hij moet ploegen. De vrome bezoeker mocht tussen de maaltijden door naast Paavo door het veld sjokken terwijl hij aan het ploegen was. Er wordt gezegd dat zij naar huis is gegaan en weer met de dagelijkse klusjes is begonnen.”⁶⁷

Op een van de bijeenkomsten in 1808 of 1809 waar Lustig preekte, kon Paavo zich niet inhouden, hij stapte naar voren en zei met krachtige stem: “Als we niet snel terugkeren naar de

⁶⁵ M. Rosendal, “Suomen Herännäisyyden Historia XIX:LLÄ Vuosisadalla, 1795-1835”, digitale versie, hoofdstuk 3. Geraadpleegd via <https://www.gutenberg.org/cache/epub/49688/pg49688-images.html>

⁶⁶ B. Krug, “Paavo Ruotsalainen, blz. 35-36.

⁶⁷ H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 303.

Heere, zal de leer van Lustig ons naar de hel leiden.”⁶⁸ Waarop Ruotsalainen een toespraak hield die ongeveer als volgt was: “De Heere heeft ons door Zijn Geest wakker gemaakt. Daarom moeten wij, als arme, vervloekte zondaars, opnieuw en elke dag met zielsverlangen terugkeren naar de Barmhartige, zodat Hij met genade naar ons kan kijken. Vergeef onze zonden en misdaden, geef ons een nieuwe geest, nieuwe levenskrachten. Omdat de Heere ons al barmhartigheid heeft gegeven in de eerste rechtvaardiging, moeten we de kracht die we daarin hebben verworven gebruiken om de wereld ter dood te brengen en alles haten wat voortvloeit uit onze erfzonde en de vuiligheid van de kunstmatige zonde. Groot is het verschil tussen hypocrisie en ware godsvrucht, we leren ons eigen vlees te haten en Christus te volgen, die zegt: ‘Wie Mijn discipel wil zijn, die verloochene zichzelf’.”⁶⁹

Als gevolg van deze toespraak vond er een opwekking plaats. “De impact van Paavo's toespraak was enorm. De een na de ander viel op de grond in een winterslaap en begon te ‘prediken in de geest’ en ‘in tongen te spreken’, zoals in die tijden van de eerste opwekkingen gebeurde. Zelfs de meest oppervlakkige kreeg een steek in het hart. De kilheid en oppervlakkigheid, die de gemeente van de ontwaakten lange tijd had onderdrukt, maakte plaats voor het vuur van de eerste liefde, en de lof van God weergalmde nog krachtiger en frisser uit hun lippen. ‘De hand van de Heere is nog niet ingekort’, zei Paavo tegen de jubelende menigte. Maar hij waarschuwde degenen die in tongen spraken: ‘Geef glorie aan God, de glorie van de mensen is alleen maar schande’.

Vanaf de jaren 1810 kreeg hij ook steeds meer luisteraars en volgers. De ontwaakten die zich eerder onder leiding van Juhana Lustig hadden verzameld, gaven uiteindelijk hun steun aan Ruotsalainen.

Volgens het advies van Högman en met wat hij zelf had ondervonden sprak Paavo in tegenstelling tot Lustig over de zekerheid van het geloof, de noodzakelijkheid van de dagelijkse bekering en toonde daarbij aan dat de eerste rechtvaardiging dat geenszins onnodig maakt, maar integendeel noodzakelijk is en blijft.

Een zondaar moet vernederd onder en door de tuchting van de Heilige Geest en zichzelf veroordelend, tot Christus vluchten. Onwetendheid durft daar niet heen te gaan, maar geschonken geloof durft dat wel. De wet tuchtigt de mens tot Christus, en de Geest der genade trekt de zondaar tot Hem, omdat God de dood van een zondaar niet wil. Op deze wijze wordt de gerechtigheid van het geloof geboren, de mens vernieuwd en vind er een opwassen plaats in de genade. Door de rechtvaardiging wordt men met Christus verenigd en worden de zonden vergeven. Geloof bestaat niet uit gevoelen en leeft niet uit gevoelens, maar ziet op Christus en leeft uit Christus. Dit gebeurt zelfs als Hij verborgen is. Het geloof zoekt zijn toevlucht in Zijn beloften, zelfs zonder het te zien, hoopt zelfs in het donker op Hem, en zoekt totdat het Hem vindt. Ook in de dagelijkse bekering is berouw noodzakelijk over de zonden die men elke dag doet. Zo moet de zondaar zich dagelijks tot Christus wenden en hem zoeken.

Ook de tuchtroede is en blijft in het leven van de gelovige noodzakelijk. Een mens wordt niet hoogvliegend, bezittend en gearriveerd. Maar de zonden blijven het hele leven. De mens wordt en is niet zondeloos.

Lustig was het hier helemaal niet mee eens. Dit leek hem allemaal veel te zwaar en te moeilijk. Eens bekeerd, altijd bekeerd was zijn standpunt en verder moet men daar niet te moeilijk over doen.

⁶⁸ M. Rosendal, “Suomen Herännäisyyden Historia XIX:LLÄ Vuosisadalla, 1795-1835”, digitale versie, hoofdstuk 3. Geraadpleegd via <https://www.gutenberg.org/cache/epub/49688/pg49688-images.html>

⁶⁹ M. Rosendal, “Suomen Herännäisyyden Historia XIX:LLÄ Vuosisadalla, 1795-1835”, digitale versie, hoofdstuk 3. Geraadpleegd via <https://www.gutenberg.org/cache/epub/49688/pg49688-images.html>

Veel van zijn hoorders waren hem gewend, zijn leer was diep geworteld en velen hadden achting voor hem. “Wie durfde aan zijn leer te twijfelen en zich tegen hem te verzetten, die ijverige, ontwaakte oude leider?”⁷⁰

Door de jaren heen nam echter het vertrouwen van de mensen in Lustig af en waren er steeds meer mensen die inzagen, dat Lustig dwaalde. Het probleem was echter dat de mensen niet alleen laag geschoold waren, maar de voornaamste oorzaak was dat de Bijbel niet of weinig gelezen werd.

De priesters van de staatskerk gaven de mensen stenen voor brood, en zij moesten ook niets hebben van de opwekkingen die plaatsvonden. Zij gingen steeds meer proberen om de uitbreiding van de bewegingen te voorkomen. “Lustig overdrijft bijvoorbeeld niet als hij in een van zijn brieven aan H. Renqvist uit 1814 zegt: ‘Er bestaat grote tegenstand in onze kerken dat de priesters met deze boze wereld tegen ons in oorlog is.’”⁷¹

Na de toespraak die Paavo in 1808 of 1809 voor de bijeenkomst van Lustig hield, ging bijna de hele bijeenkomst over van Lustig naar Ruotsalainen. Lustig probeerde zich daarna nog bij de gemeenschap van Paavo aan te sluiten om zowel leider als leraar te worden, maar hij werd niet geaccepteerd. De kloof tussen de leer van Paavo en die van Lustig was te groot en ook in later jaren bleef de afstand tussen beide partijen groot. De vrienden van Paavo zagen goed in dat de oppervlakkige Lustig niet preekte zoals er in de Bijbel staat.

In de loop van de tijd probeerde Lustig zijn positie als ‘leider’, als prediker nog vast te houden, maar velen trokken bij hem weg en gingen Ruotsalainen volgen. Ik de loop van de tijd werd hij meer en meer vergeten. Hij overleed op 2 februari 1833 in Nilsä.

Vanaf 1817 woonde Paavo en zijn gezin in Nilsä. In deze tijd vond er een grote opwekking plaats in dit gebied. Mensen ontwaakten uit de slaap der zonde, en steeds meer van hen vroegen Paavo om advies over hun ziel. En hij weigerde niet hen te onderwijzen.

6. Paavo's reizen.

Na zijn bekering ging Paavo heel anders leven. De Bijbel ging de eerste plaats innemen en die onderzocht hij dagelijks. “In de zeer vroege morgen, voor hij aan het werk ging en laat in de avond, als hij van de akker thuis kwam, las hij in de Bijbel en de profeten en apostelen waren zijn gidsen, waar hij ook heen ging. Zo hoopte hij zijn innerlijke vrede te bewaren. Maar al spoedig kwam met kracht tot hem het woord uit de brief van Jacobus: die een zondaar van de dwaling van zijn weg bekeert, zal een ziel van de dood behouden (Jak. 5:20). Daardoor kwam steeds meer de vraag op hem af, of hij niet verantwoordelijk was voor het zielenheil dergenen, die rondom hem woonden. Na een lange innerlijke strijd, liet hij zijn zorg voor het behoud van eigen innerlijke vrede varen, stelde zijn vertrouwen in dezen volkomen op de Heere en bezocht de samenkomsten van hen, in wie nog wel een beginsel van geestelijk leven was, maar wier geestelijk leven ziek was, doordat men zich niet stelde onder de tucht van Gods Woord. De bezoekers van deze samenkomsten zocht hij te verlossen van hun valse zekerheid en hen weer te brengen op de weg van Gods Woord. Zijn leer en raad waren eenvoudig. Hij zei: Blijf hier staan en leg uw zaak aan uw Heiland voor. Belijdt uw zonden en oordeel uzelf met het oordeel, waarmee de Heere oordeelt. Onttrek u niet aan Hem en vlucht niet voor Zijn hand. Blijf in stilte verwachten, totdat de Heere zich over u ontfermt en het oordeel in genade verandert. Mettertijd ging hij voor langere tijd op pad om te preken, met name in de gebieden rondom zijn woonplaats

⁷⁰ M. Rosendal, “Suomen Herännäisyyden Historia XIX:LLÄ Vuosisadalla, 1795-1835”, digitale versie, hoofdstuk 3. Geraadpleegd via <https://www.gutenberg.org/cache/epub/49688/pg49688-images.html>

⁷¹ M. Rosendal, “Suomen Herännäisyyden Historia XIX:LLÄ Vuosisadalla, 1795-1835”, digitale versie, hoofdstuk 3. Geraadpleegd via <https://www.gutenberg.org/cache/epub/49688/pg49688-images.html>

en zijn prediking werd gezegend. De rechtvaardiging van de zondaar uit genade was het uitgangspunt van zijn prediking.”⁷²

Het voert te ver om in te gaan om de verschillende opwekkingen die plaatsvonden in Finland en welke contacten Paavo allemaal had met de mensen die door deze opwekkingen geraakt waren.

Vaak preekte Paavo voor grote groepen hoorders, het gebeurde vaak dat honderden mensen bijeenkwamen om naar zijn woorden te luisteren. Hij sprak niet alleen in samenkomsten, maar ook op markten en langs wegen.

De meeste reizen die Paavo maakten waren naar het oosten, naar het gebied rond Pielsjärvi. Bijna altijd ging hij preken op uitnodiging.

In het westen van Finland ontmoette hij een aantal jonge, begaafde predikers die zich bij hem aansloten en met hem gingen samenwerken. Ook zij preekten tot het volk over zonde en genade. Steeds meer en meer gingen net als in Lapland onder de prediking van Laestadius, de mensen het drinken en hun ruwe zeden laten en men kwam samen om over God te spreken en Zijn Woord te lezen.

Nieuws over opwekkingen kwam uit verschillende hoeken, zelfs uit Noord-Karelië, wat bij de Russische grens ligt.

Omdat hij hier meer over wilde weten, maakte hij in 1816 zijn eerste lange reis naar het oosten van Finland, naar Noord-Karelië.

Het geestelijk leven in dat gebied was anders dan in het midden van Finland.

In de buurt van het plaatsje Nurmes woonde een boer, Paavo Kuosmanen genoemd. Deze kreeg een visioen waarin een engel met een gloeiende spaan in zijn hand te zien was, terwijl hij aan het vissen was in het meer. De engel die op de oever stond, waarschuwde hem om zich te bekeren en vervolgens tot anderen te prediken dat ook zij zich afkeren van hun slechte wegen. Deze bijgelovige boer die voorheen een meester van bijgelovige tovenarij was ontwaakte en hij kreeg onderwijs van Paavo. Hiermee begon zijn pastorale zorg en preekreizen naar Noord-Karelië.

Tijdens zijn reizen probeerde Ruotsalainen de verschillende bewegingen door zijn invloed en prediking in gezonde banen te leiden.

Op een van zijn reizen trok Paavo zelfs naar Zuid-Finland. Driemaal (1838, 1840 en 1843) bezocht hij de hoofdstad Helsinki om daar o.a. de ontwaakte studenten toe te spreken. Onder de studenten die aan de Universiteit studeerden was namelijk ook een opwekking ontstaan.

Overall waar Paavo als gast en als prediker kwam, heerste er een blijde sfeer. De ontwaakte mensen stroomden van heinde en verre toe om aan de bijeenkomsten deel te nemen, of ze nu oud of jong waren, man of vrouw, rijk of arm. Zelfs moeders lieten hun baby's niet thuis en ook oude mensen ontbraken niet. Toen er een keer gevraagd werd: 'Waarom neem je kleine kinderen mee naar de bijeenkomst? Ze slapen daar gewoon!' antwoordde een lekenleider van de Ontwaakten: 'Nou, als ze slapen, slapen ze niet op een slechte plek.'

Al spoedig kreeg Paavo de naam: 'Kahden hippakunnan piispa' bisschop van twee bisdommen. Finland was toen namelijk in twee bisdommen verdeeld, elk met een eigen bisschop. Ruotsalainen werd daarentegen al spoedig in elk van die bisdommen voor velen de geestelijke leidsman.

De bijeenkomsten zagen er min of meer als volgt uit; er werden liederen gezongen en tussendoor werden er toespraken, kleine preekjes gehouden van tussen de 5 tot 10 minuten. In het begin werden de liederen gezongen uit het liedboek

⁷² J. R. Volk, "Piëtisten in Scandinavië", blz. 42-43.

van de kerk en uit de 'Zion-liederen', het liedboek van de Ontwaakten. In dit liedboek stonden/ staan ook veel liederen van Graaf von Zinzendorf.

Op het platteland, werd de bijeenkomst gehouden in de zogenaamde 'tupa' de rookkamer, de grootste kamer van een Finse boerderij.

"Om Paavo's vele reizen gemakkelijker te maken, gaven zijn vrienden hem een paard. Hij aanvaardde het geschenk blij en dankbaar, maar vreesde dat het hem arrogant en trots zou maken. Later, als de ontwaakten te veel opschepten over hun verlossingservaringen, zei hij tegen hen: 'Nou, mijn paard hinnikt ook als hij haver krijgt.'

Op een zondagochtend, toen Paavo zijn statige S wart-hengst naar de kerk reed, bewonderde hij zijn trotse loop op het ijs van het Syväri-meer. Vervolgens keerde hij zijn paard terug naar huis en toen hij aankwam riep hij naar zijn familieleden: 'Kom nu, leden van het huis, om te zien hoe mijn God eruit ziet! Ik heb mijn dienst al vervuld aan het Syväri-meer.'"⁷³

In 1844 schreef Ruotsalainen aan een onbekende het volgende uit zijn leven: "Eerst zal ik je vertellen hoe het met me gaat. Ondanks mijn slechte gezondheid heb ik een moeilijke reis naar de markt in Kajaani gemaakt, en op die reis heb ik een hele dag met de dood geworsteld, maar de Heere vond het in Zijn wijsheid passend om de draad van mijn leven nog niet door te snijden. Misschien heeft de Heere mijn jaren verlengd, want voordat ik sterf, moet ik het bedrieglijke geloof van de filosofen afnemen"⁷⁴....

Het gebeurde ook wel dat hij vanbinnen aangevallen werd: Die en die is een gekwelde zondaar en in plaats van hem te troosten geef je hem harde woorden. Vaak werd hij van binnen aangevallen dat hij niet goed met de mensen had gehandeld. En het viel ook niet mee voor hem, want als hij geen licht over een zaak kreeg, hoe moest hij dan weten of het uit het hart of uit de mond van de persoon kwam die hem om raad vroeg?!

"Paavo heeft zijn hele leven veel gereisd: te voet, te paard, op ski's, in een slee en in een boot. In totaal legde hij ongeveer 40.000 kilometer af, wat een verbazingwekkende prestatie was gezien de destijds zeer slechte wegomstandigheden in Finland. De apostel Paulus voor de heidenen – zijn grote voorbeeld – legde zo'n 20.000 kilometer af op de drie zendingsreizen en de reis als gevangene naar Rome."⁷⁵

"Bovendien was Ruotsalainen een boer die zijn eigen zware werk moest doen. Het grootste deel van zijn leven heeft hij hard moeten strijden tegen armoede en gebrek. Gedurende zijn laatste tien jaar werd hij ernstig getroffen door een toenemende ziekte. Al veel eerder moest hij afzien van reizen in de zomer, deels vanwege een zwakke gezondheid, deels omdat het werk op de boerderij dit niet toeliet.... Hij werd nooit een professionele prediker. Het was voor hem niet vanzelfsprekend om naar het buitenland te reizen; hij kon ongerust zijn en aarzelen voordat hij gehoor gaf aan oproepen om te reizen. Het gebeurde zelfs dat hij terugkeerde naar de weg, als hij twijfelde of de reis wel geoorloofd en het doel wel goed was."⁷⁶

Zijn laatste reis maakte Paavo (vermoedelijk in 1848) naar Osterbotten in het westen van Finland aan de Botnische golf. Tijdens deze reis preekte hij veel en kwamen er veel mensen naar de bijeenkomsten. "Op alle straten en wegen trokken scharen van mensen naar de plaatsen van samenkomst. Het waren de Godvrezenden in het land, die Paavo beschouwden als hun

⁷³ B. Krug, "Paavo Ruotsalainen, blz. 20.

⁷⁴ Brief nr. 19 Blz. 29-30. (Klein gedeelte van de brief)

⁷⁵ B. Krug, "Paavo Ruotsalainen, blz. 18.

⁷⁶ H. Nyman, "Den bidande tron", blz. 303.

geestelijke vader en ze zagen hem al van verre in zijn lange jas, gemaakt van met de hand geweven wollen stof.”⁷⁷

“Ruotsalainen was overal nodig. Hoewel hij, zoals we weten, uit voorzichtigheid vanwege de vervolgingen die waren ontstaan, de ontwaakten verboden was grote gezelschappen te houden en van plaats naar plaats te reizen, stond hij altijd klaar om te gaan als zijn vrienden hem vroegen hen te bezoeken. Een innerlijke drang dwong hem dat te doen, en toen hij het voelde, zoals Niskanen over zijn reizen zegt, ‘vroeg hij geen vlees en bloed om advies’. En waar hij ook aankwam, verzamelden zich altijd veel vrienden om naar hem te luisteren en daar werden anderen wakker. Opvallend zijn de markten in Kuopio, waar veel mensen die om religieuze redenen wakker werden alleen maar samenkwamen. Maar vooral in Rautavaara, Nurme en Pielisjärvi reisde Paavo vaak rond.”⁷⁸

Ruotsalainen reisde vaak samen met L. J. Niskanen uit de parochie Nilsä. Niskanen woonde aan de westoever van de rivier Koljonvirta.

Een zoon van Lauri Niskanen, Juho, zijn bijnaam was Jussi, ging in het voetspoor van zijn vader. Ooit heeft Jonas Lagus tegen hem gezegd: “Jij, jussi, ga op de stoel van Paavo Ruotsalainen zitten, maar je weet dat die stoel glazen poten heeft, en je weet niet hoe je zo voorzichtig moet zitten, dat ze niet onder jouw breken.”⁷⁹

Rond 1830 bezocht Ruotsalainen vaak Kiuruved, een plaats ten noordwesten van Iisalmi. Ook bezocht hij minstens één keer Pyhäjärvi, waar Lagus woonde (Pyhäjärvi ligt nog verder naar het westen, vanuit Kiuruved gezien). In deze tijd vond er een opwekking plaats in deze gebieden, ook aan de zogenaamde Visrivier. In maart 1833 ging Paavo ook op reis en besloot de Kalajoki-markt te bezoeken. Hij reisde te voet en onderweg ontmoette hij hier en daar ontwaakte mensen die hem met vreugde verwelkomden, hem gastvrijheid betoonden en met open oren naar zijn onderwijs luisterden. Hij ging openlijk met hen om, alsof het oude bekenden waren (terwijl hij ze nog nooit had ontmoet). ‘Zet je hart niet op de wereld’, zei hij onder meer tegen verschillende mensen. In Kalajoki zag hij Malmberg. In de herfst van 1834 bezocht Paavo Nivala opnieuw, hij reisde toen samen met Niskanen. Toen ontmoette hij Malmberg echt en leerde hij hem kennen. Ruotsalainen had een bepaald argwaan tegen hem, hij dacht dat Malmberg een ijver voor God had, maar niet met verstand. In het gesprek wees hij Malmberg erop dat hij zijn gerechtigheid alleen kan baseren op de geschonken gerechtigheid door het geloof. Malmberg heeft Ruotsalainen als zijn geestelijke vader beschouwd, al is het wel zo dat hij geen slaafse navolger van hem werd. Ook bezocht Paavo Malmberg verschillende keren in zijn huis.

Door het reizen van Paavo en zijn preken en gesprekken die hij voerde heeft hij in tegenstelling tot anderen die veel schreven, toch veel invloed gehad. Zijn schriftelijke invloed was daarentegen heel beperkt tot nihil. Van hem zijn alleen brieven aan vrienden nagelaten en verder geen preken of stichtelijke boeken.

Walter J. Kukkonen merkt heel terecht op: “Gezien het hoge aanzien dat Paavo genoot bij zowel ontwaakte leken als geestelijken, is het een klein wonder dat hij zichzelf nooit boven de vaste dienaren van de kerk heeft verheven. Hij was buitengewoon succesvol als predikant en geestelijk raadgever, en hij betrad op beide gebieden van het bisdom nieuwe wegen, maar hij keek tot het einde van zijn leven met groot respect naar predikanten. Als hij niet op reis was

⁷⁷ J. R. Volk, “Piëtisten in Scandinavië”, blz. 47..

⁷⁸ M. Rosendal, “Suomen Herännäisyyden Historia XIX:LLÄ Vuosisadalla, 1795-1835”, digitale versie, hoofdstuk 11. Geraadpleegd via <https://www.gutenberg.org/cache/epub/49688/pg49688-images.html>

⁷⁹ Wilh. Malmivaara, “Puoli vuosisataa Heranneiden keskuudessa”, blz. 80.

naar andere parochies, aanbad/ bezocht Paavo trouw zijn thuiskerk. In dit opzicht was hij een voorbeeld voor de Ontwaakten in het algemeen, die, ondanks de spot die ze vaker wel dan niet van de kansel te verduren kregen, het tot een regel maakten om naar de kerk te gaan zolang "Heer", wees ons genadig" daar werd gehoord. Aan de andere kant; Paavo werd nooit moe om de predikanten te herinneren aan hun door God gegeven verantwoordelijkheid als geestelijke leiders van hun volk. Dit feit op zichzelf verklaart de diepe gevoelens die Paavo's controverses met predikanten kenmerkten."⁸⁰

Door het bezoeken van de thuiskerk, terughoudend zijn om daarvan af te scheiden en dat hij altijd een zeker respect had voor de overheid en geestelijkheid bracht er mede toe dat hij niet gevangen werd gezet wegens het overtreden van de conventikelwet.

In 1828 was er besloten dat de toezicht op het overtreden van de conventikelwet aangescherpt werd en dat ongeoorloofde bijeenkomsten verhinderd zouden worden.

Het gevolg hiervan was, dat toen Ruotsalainen hiervan hoorde hij zich aan de wet onderwierp. Hij wees verschillende mensen erop dat ze niet in grote getalen bij elkaar moesten komen, om geen aanstoot te geven. Het is overigens niet zo dat Ruotsalainen als gevolg hiervan helemaal niet meer voor groepen sprak. Vaak werd, vooral als er een bruiloft of begrafenis was, door hem gesproken en aangezien het dan wel geoorloofd was, kwamen er dan toch heel wat mensen luisteren en werden er liederen gezongen.

7. Vrienden en medepredikers van Ruotsalainen.

Paavo reisde vaak naar Karelië, en later ook naar Pohjanmaa in het westen van Finland, wat tegen de Botnische Golf ligt. Hier waren twee gemeenschappen van de twee ontwaakte predikanten Nils Gustav Malmberg (1807-1868) en Jonas Lagus (1798-1857). Dit bezoeken gebeurde vooral na 1834.

Met deze twee mannen raakte hij bevriend. Omdat hij de Ontwaakten in Finland niet alléén kon leiden, had hij zeker hulp nodig. In de gebieden waar deze twee predikers werkten, kwam Paavo vaak en werkte ook hij met vrucht.

Een van deze predikers, Nils Gustav Malmberg werd in 1807 geboren als zoon van een predikant. Zijn vader stierf toen hij twee jaar oud was. Op twintigjarige leeftijd werd hij student. Zijn verblijf in Petersburg in 1829 veranderde zijn leven. Hier kwam hij in aanraking met de Ontwaakten. Deze Duitsers die tot de kring van J. E. Gossner (1773-1858) behoorden leerden hem over het ware christendom en dit leidde tot zijn bekering. Het gevolg was dat zijn preken veranderden en hij na enige tijd weer naar Finland terug moest keren.

Tijdens Pinksteren 1834 ontmoette Malmberg Ruotsalainen voor de eerste keer. Over deze ontmoeting schreef hij onder meer het volgende: 'Toen ik hem zag, leek het mij alsof Barnabas uit Jeruzalem was gekomen, en ik voelde me wonderbaarlijk versterkt door alleen al de aanblik van hem.'⁸¹. Het wantrouwen dat aan beide zijden tegen elkaar bestond, verdween snel.

Vanaf dat moment werkte en preekte Malmberg veel in het gebied Etelä-Pohjanmaa (Nederlands: Zuid-Ostrobothnië). Hier preekte hij met grote zegen en had veel vrucht op zijn werk. Ook in deze streek ontstond een opwekkingsbeweging. Malmberg stierf, na lang ziek te zijn geweest op 21 september 1858 te Lappo.

Een andere man die Paavo veel hielp was Johan Niskanen (1794-?) Als kind had hij al de Bijbel en enkele christelijke boeken gelezen. In 1817 sloot hij zich aan bij de Ontwaakten, die op dat moment nog onder leiding van de hierboven genoemde Lustig stonden. In 1819 ging hij naar Paavo en vanaf die tijd heeft hij veel met hem opgetrokken. Hij vergezelde zijn vriend op zijn

⁸⁰ W. J. Kukkonen, "Paavo Ruotsalainen The inward knowledge of Christ", blz. 12.

⁸¹ B. Krug, "Paavo Ruotsalainen, blz. 22.

reizen naar verschillende gebieden, zoals Karelië en Kuopio. Als hij met Ruotsalainen reisde sprak hij niet, maar als hij zonder hem ergens was, preekte hij vurig. Zijn invloed, vooral in Iisalmi, was opmerkelijk, onder zijn prediking breidde de opwekkingsbeweging zich krachtig uit.

Van deze Niskanen zijn ook veel aantekeningen over de opwekkingen en het leven van Paavo bewaard gebleven.

Lars Stenbäck (1811-1870) heeft Paavo Ruotsalainen ook verschillende keren ontmoet en was bevriend met hem. Stenbäck had zich in Helsinki aangesloten bij de Ontwaakten. Nadat hij in 1834 terugkeerde van Uppsala naar Helsinki vanwege een conflict met de universiteitsautoriteiten, werden hij en enkele andere studenten voor een half jaar van de universiteit gestuurd. Stenbäck bracht deze tijd door in Vörå, waar zijn vader dominee was.

In deze periode bracht het gesprek met verschillende Ontwaakten hem tot de overtuiging dat hij nog onbekeerd was, maar kwam ook tot bekering en werd een vurig Piëtist.

Ook deze man stierf na een arbeidzaam leven, en wel op 21 april 1870 in Storkyro.

Een prediker in Zweden, Carl Olof Rosenius⁸² kan geestelijk gezien op dezelfde lijn als Ruotsalainen geplaatst worden. In de zomer van 1843 ontmoetten zij elkaar in Espoo (bij Helsinki). Tot een nauwe samenwerking kwam het echter niet. Op de bijeenkomst waar zij elkaar ontmoetten kwam er helaas een verwijdering in plaats van een nauwe vriendschap en vereniging. Rosenius voelde zich beledigd door Ruotsalainen omdat hij veel vragen stelde en heel openhartig was. Ook andersom maakte Rosenius geen goede indruk en teleurgesteld vertrok hij naar Zweden terug.

8. Johan Frederik Bergh.

Een vriend van Ruotsalainen waar hij ook veel contact per brief mee heeft gehad, was Johan Frederik Bergh (1795-1866). Johan werd op 17 juni 1795 geboren in Suonenjoki, in het midden van Finland. De ouders van Johan Fredrik Bergh waren de priester Karl Fredrik Bergh (1763-1844) en Kristina Kjellman (1767-1807). Dit gezin behoorde rond 1800 al tot de Ontwaakten en het was al in 1801 dat Paavo dit gezin bezocht. De jonge Johan Frederik moest er echter niets van hebben en wilde vrijheid en geen bekrompenheid.

“Johan Fredrik stond ook open voor de adviezen die hij thuis kreeg en waarin hij aandrang op christelijke kuisheid, ook al voelde hij als kind al grote verleidingen om te zondigen. Alsof hij de gevaren van zijn jeugd voorzag, zei hij ooit – hij was toen 8 jaar oud – terwijl hij zijn vader voorlas: ‘Ik zou graag willen sterven om altijd bij de Heiland te zijn’. Nadat hij een man was geworden, herinnerde hij zich dat hij zelfs op 14-jarige leeftijd vaak wroeging en harde bestraffingen van zijn geweten voelde vanwege zonde, hoewel hij, zichzelf hardvochtig beoordelend, zegt dat ze alleen werden veroorzaakt door angst voor straf.”⁸³

Johan Frederik begon zijn studie aan de middelbare school van Porvoo in 1812 en nam daar actief deel aan het studentenleven, waartoe ook het spelen met kaarten en het drinken van alcohol behoorden, al had zijn vader hem hier tegen gewaarschuwd, toch ging hij hiermee voort. “Hij verscheen vaak op de kansel van de kathedraal, volgens de gewoonte van die tijd, zonder het op enigerlei wijze als ongepast te beschouwen”. Voor het eerst preekte hij in Suonen op eerste kerstdag 1812. Hierover schrijft Bergh een paar jaar [ca. 10] later: ‘O, wat een moed om in zo’n verdorven staat op de preekstoel te durven stappen; wat zijn priesters onzorgvuldig als ze jonge mensen, ook al zijn ze niet corrupt, in de heilige plaats te plaatsen! Hoe dan ook, het is vernederend voor de kansel om een onrustige jongere als openbare leraar te laten verschijnen.

⁸² Zijn leven en werk: K.J. Boer, Carl Olof Rosenius 1816-1868 Prediker in Zweden”.

⁸³ M. Rosendal, “Suomen Herännäisyyden Historia XIX:LLÄ Vuosisadalla, 1795-1835”, digitale versie, hoofdstuk 9. Geraadpleegd via <https://www.gutenberg.org/cache/epub/49688/pg49688-images.html>

Dat is precies hetzelfde als wanneer een leraar tegen zijn toehoorders zou zeggen: niemand hoeft onze leringen te volgen; maar aangezien de wet ons verplicht ze te delen, moeten we, als we dat willen, iets tegen u prediken.”⁸⁴

In 1816 begon zijn universitaire studie en het daarmee samenhangende levendige studentenleven in Turku. Al spoedig veranderde hij van opleiding en wilde net als zijn vader ook priester worden. Als liberaal die zelfs twijfels had over de leer van de verzoening en het verstand boven de Schrift stelde leidde hij geen ingetogen bestaan. Twee jaar later werd hij op 26 oktober in Turku tot priester gewijd en werd plaatsvervangend kapelaan in Hartola.

In 1820 trouwde Johan Frederik met Eva Frederika Tandefelt (1792-1868). Samen kregen zij zes kinderen, waarvan de oudste, die op 18 juni 1821 werd geboren, dezelfde dag stierf. De tweede zoon, Alexander Immanuel (1822-1835) werd maar 13 jaar oud. Adolf Fredrik werd in 1825 geboren en stierf in 1876. Het vierde kind was een meisje, Maria, Charlotta (1827-1893). Het vijfde kind, Agnes Otiliana is ook jong gestorven (in 1835), zij werd maar 5 jaar oud. Het jongste kind, een jongen werd in 1832 geboren en mocht 55 jaar oud worden.

Om als een rijke boer te kunnen leven, huurde Bergh een grote boerderij, waarvoor veel geld nodig was om dat te beheren. Rijk worden en zondigen was zijn lust en leven, maar om zijn ziel dacht hij in het geheel niet.

Kilpeläinen schrijft over de bekering heel beknopt: “Als priester in Hartola in 1821 hoorde hij de duidelijke roeping van de Heere. Het middel hiervoor was een ontwaakte boer en een ernstig ziekbed. Maar Berghs geest was gehecht aan de wereld. Plezier en een goed sociaal leven waren alles voor hem. Daarom voelde het zwaar om de ingevingen van de Heere te volgen. De Goede Herder liet Zijn verloren schapen echter niet achter.”⁸⁵

Over dit ziekbed schrijft Rosendal: “In het voorjaar van 1821 werd Bergh ernstig ziek. De realiteit van leven en dood leek hem zwaarder dan voorheen en eiste een verantwoording aan de heilige God. Op zijn ziekbed las hij de uitleg van Jung-Stilling⁸⁶ bij het boek Openbaring en begon hij zichzelf als christen en kerkleraar te beoordelen in het licht van de Heere. Maar zelfs nu heeft er geen fundamentele verandering in hem plaatsgevonden. Bergh stond op van zijn ziekbed, maar niet van de zonde. Dat hij uiterlijk nog niet afstand had gedaan van de wereld en haar wegen werd duidelijk zichtbaar bij de doop van zijn zoon⁸⁷, die op dat moment [De informatie in de genealogie van adellijke families vermeldt dat deze jong gestorven zoon al was geboren in 1820, komt niet overeen met het dagboek van Bergh en is dus duidelijk fout.] werd gevierd. De feesten waren mooi, Bergh zelf nam deel aan het dansen en moedigde zijn gasten ijverig aan om te drinken, zelfs door zijn eigen voorbeeld. In de herfst van datzelfde jaar riep God hem opnieuw tot het licht van de waarheid, op een tastbaarder manier dan normaal. Bergh, die in april werd aangesteld als waarnemend kapelaan van Sysmä, ging zijn familie bezoeken die in Hartola woonde. Het was zondag. Hij had in de kerk van laatstgenoemde gemeente gepreekt en in de pastorie gegeten. Volgens de gewoonte werden de gasten samen met Bergh rond de speeltafel geplaatst. Een kleine jongen kwam de kamer binnen en vroeg Bergh het huis te verlaten, waar een gastheer die hij kende hem was komen opzoeken. De man was wakker/ Ontwaakt geworden. Van de jongen hoorde hij hoe Bergh, die na een tijdje thuiskwam, zijn tijd in de pastorie had doorgebracht. Ongetwijfeld had deze man al eerder opgemerkt dat de priester die hij kwam begroeten geen gewone man van de wereld was, en waarschijnlijk heeft hij dat ook nu nog bewezen door zijn verlegen blik. Hij berispte Bergh streng en zacht vanwege zijn wereldsgezindheid en waarschuwde vooral voor de verderfelijke van het kaartspel. Dat was

⁸⁴ M. Rosendal, “Suomen Herännäisyyden Historia XIX:LLÄ Vuosisadalla, 1795-1835”, digitale versie, hoofdstuk 9. Geraadpleegd via <https://www.gutenberg.org/cache/epub/49688/pg49688-images.html>

⁸⁵ E. Kilpeläinen, “Finlands Söndagsskola”, blz. 9.

⁸⁶ Johann Heinrich Jung (1740 - 1817).

⁸⁷ Vermoedelijk Alexander Immanuel die in 1822 werd geboren KJB.

ongebruikelijk in een tijd waarin het verschil tussen de boer en de heer [in dit geval dominee KJB] zo groot was... Hij [Bergh] strekte zijn hand uit naar zijn gast en zei ontroerd: 'Ik wil uw woorden in mijn hart bewaren'.”⁸⁸

Dit gesprek veranderde het leven van Bergh. Hij ging zien in het licht van Gods wet dat hij die overtreden had. De zonden die hij gedaan had ging hij als zonde beseffen en hij kwam er meer en meer achter in welke diepten hij gevallen was. In het licht dat God in zijn hart scheen zag hij zijn ongelukkige toestand. Hij kreeg berouw over zijn vorige leven, ging uit de diepte tot God roepen en smeekte Hem om genade. Na een strijd besloot hij toch maar naar Renqvist te gaan. Bij hem opende hij zijn hart.

“De herinneringen aan de zonde en de verleidingen die hij hiermee had en daarmee gepaard gingen maakten zijn geest vaak erg zwaar en dwongen uit zijn hart de roep: 'Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen van dit lichaam van de dood?' Rusteloos zocht hij vaak naar een antwoord op de vraag of hij zich had bekeerd of niet... De onzekerheid was groot, maar hij vernederde zichzelf door te wachten tot de Heere hem Zelf het antwoord zou geven.”⁸⁹

De Heere werkte verder in het hart van Bergh. Na een tijd van overtuigingen en het leren van zijn zonde en schuld, mocht ook het licht van Gods genade en goedheid in zijn hart opgaan.

“Als hij in gedachten vaak in de buurt van de Sinaï verbleef, waar hij beefde van angst en beloften deed aan de Heere, trok de geest van genade hem altijd weer van de berg Sion naar de Middelaar van het Nieuwe Testament om zuivering en kracht te zoeken. En hier werd zijn hoop opnieuw verlevendigd, hier werd zijn geloof vernieuwd, hier werd zijn liefde aangewakkerd om het dankoffer van een gebroken hart aan de Heere aan te bieden.”⁹⁰

Door o.a. Renqvist kwam hij bij de Ontwaakten terecht en leerde hij meer en meer van het Geestelijk leven en de ware betekenis van de Bijbel. Tijdens zijn opleiding, die liberaal was, werd niet over de noodzaak van bekering gesproken, maar nu voelde hij en leerde hij dat dit noodzakelijk was en dat ook het geloof in Christus noodzakelijk is tot redding van zijn ziel. Zijn geestelijk leven kreeg diepgang, hij sloot zich bij de Ontwaakten aan, wilde hun vervolging, smaad en wederwaardigheden ondergaan en toen hij Ruotsalainen leerde kennen kwam er een trouwe vriendschap tussen hen.

Jaren later, in 1847 schreef Ruotsalainen o.a. aan hem: “Geef God de eer! Roem met Job: “Al zou Hij mij doden, toch zal ik op Hem vertrouwen” (13:15). Maar waarom, beste vriend, werd je zo wispelturig toen je ziekte ophield en je inzicht helder werd? Had je je niet moeten vernederen onder Gods machtige hand, zodat Hij je op Zijn tijd kon verhogen? Denk je dat de Heiland zo arm is dat hij geen nieuwe genade voor je kan missen omdat je eerdere genade al duizend keer hebt verkwanseld? Wend je nu, beste vriend, tot de Heiland die je in alle opzichten kent. Ik ben geen geloofsheld, maar het soort verzoeken waar jij onder gebukt gaat, overwin ik zelfs met mijn zwakke geloof. Luister naar wat ik zeg en concentreer je niet langer op je ellendige toestand, maar geef de eer aan God, Die je je hele leven al belijdt. Maar je antwoordt op dit punt: “Hoe kan ik Hem eren? Hem eren, ik die geestelijk dood ben?” Ik zal je een eenvoudige manier laten zien, als het je schikt. Al die gewetensbeschuldigingen die je in onduidelijke en heldere momenten hebben lastiggevalen, schuif ze voor de Persoon Die in Zijn laatste momenten aan het kruis uitriep: “Het is volbracht.” Wat is volbracht? Op de dag dat de grootste zondaar tot Hem komt, zullen zijn zonden niet meer herinnerd worden dan de zonden

⁸⁸ M. Rosendal, “Suomen Herännäisyyden Historia XIX:LLÄ Vuosisadalla, 1795-1835”, digitale versie, hoofdstuk 9. Geraadpleegd via <https://www.gutenberg.org/cache/epub/49688/pg49688-images.html>

⁸⁹ M. Rosendal, “Suomen Herännäisyyden Historia XIX:LLÄ Vuosisadalla, 1795-1835”, digitale versie, hoofdstuk 9. Geraadpleegd via <https://www.gutenberg.org/cache/epub/49688/pg49688-images.html>

⁹⁰ M. Rosendal, “Suomen Herännäisyyden Historia XIX:LLÄ Vuosisadalla, 1795-1835”, digitale versie, hoofdstuk 9. Geraadpleegd via <https://www.gutenberg.org/cache/epub/49688/pg49688-images.html>

van de dief aan het kruis. En nu, beste vriend, verwar je zwakke verstand alsjeblieft niet met ernstige verzoeken, want je zult zien, volgens het woord van de Heere Zelf, dat de zon achter de wolken vandaan zal komen, als de goddelijke wijsheid het nodig acht om je dagen hier op aarde te verlengen.”⁹¹

In het voorjaar van 1821 werd Bergh waarnemend kapelaan van Sysmä en in de herfst als assistent-vicaris van Pälkjärvi, waar hij zonder zijn gezin naartoe vertrok. Hier in Pälkjärvi ontmoette hij Henrik Renqvist en al was deze prediker dubieus, toch had hij een goede invloed op Johan Frederik en werden de gesprekken gezegend.

In 1823 benoemde het gerechtelijk kapittel Bergh tot assistent-vicaris in Kuopio, waar hij ook de taken van gevangenispredikant vervulde; ook richtte hij hier een soort school op voor gevangenen. In Kuopio maakte hij kennis met de Ontwaakten uit Savoia, en maakte hij kennis met Paavo Ruotsalainen.

Verderop heb ik een hoofdstuk aan Renqvist geweid en zal daar verder op de kwestie ingegaan worden, maar toen Bergh in Kuopio stond maakte hij de breuk mee tussen Ruotsalainen en Renqvist en probeerde Bergh nog een verzoening tussen beide partijen te bewerken. Hij kreeg steeds meer zicht in de verschillen tussen de Ontwaakten en hierdoor kwam hij steeds dichter bij Ruotsalainen te staan.

Een erg rustig leven had Bergh niet omdat hij o.a. vaak moest hij verhuizen, zo ook in 1826, toen hij werd benoemd tot kapelaan van Nurmijärvi dat hij in 1827 aanvaarde. Het was in deze plaats niet makkelijk arbeiden, want de ontwikkeling van de mensen was laag en er waren nogal eens moeilijkheden met vrijbuiters. Toch was er ook in deze plaats een kleine groep Ontwaakten.

In deze plaats ging Johan Frederik actief aan de slag en hield bijeenkomsten, deed aan armenzorg en probeerde de mensen te bereiken met Gods Woord. Ook richtte hij een soort zondagsschool op, wat hem de bijnaam: ‘Vader van de zondagsschool’ gaf.

In 1780 was al in Orimattila de eerste soort Zondagsschool van Finland opgericht. Vanaf 1832 zette Frederik Bergh zich volop in om zondagsscholen op te richten en met name kinderen van de Ontwaakten onderwijs te kunnen geven. De eerste zondagsschool werd gesticht in Nummenpää. Toen Bergh met zondagsschoolactiviteiten in Nurmijärvi begon, lag de nadruk op religieus onderwijs, naast het onderwijzen van taal en rekenen ed. en kennis van het christendom.

Hij deelde de kinderen in 3 groepen en elke groep kreeg zo zijn onderwijs naar dat hun verstand was, o.a. uit de Catechismus en werden aan de kinderen verhalen uit de Bijbel verteld, ook leerden zij zingen.

Na een aantal jaren in Nurmijärvi te hebben gepreekt werd Bergh in 1842 gekozen tot Vicaris van Jaakkima. Ook hier zette Bergh zich in voor de armen, het onderwijs voor kinderen en hield hij bijeenkomsten voor de Ontwaakten. In 1850 werd hier een nieuwe kerk voltooid.

In 1857 verhuisde Bergh naar zijn laatste standplaats en werd predikant in Rantasalmi.

Ook nu zette hij zijn werk wat hij in de vorige gemeenten had gedaan weer met nieuwe kracht voort. Ook zette hij zich sterk in voor het tegengaan van het drankmisbruik en stelde bij de overheid voor om een verbod op alcoholische dranken ed. in te voeren.

Met Jonas Lagus heeft hij ook veel samengewerkt om doormiddel van drukwerk de mensen te informeren en onderwijs te geven. Zie bij het hoofdstuk van Jonas Lagus meer hierover. Een voorbeeld zal ik hier schrijven. Zo diende bijvoorbeeld begin 1835 Bergh een verzoekschrift in bij de Senaat voor toestemming om een krant te publiceren. Het kreeg de Zweedse en Finse

⁹¹ Zie de brieven verderop voor de hele brief en de bron.

titel: Tidningar i Andeliga Ämmen – Hengellissä Sanomia. Het blad “zou religieus van inhoud zijn en één keer per week in elke taal afzonderlijk verschijnen. Er werd toestemming verleend en de censuurinspectie van de krant werd toevertrouwd aan het gerechtelijk kapittel van Porvoo. Aan het einde van het jaar hebben de rechterlijke autoriteiten van Porvoo en Turku het tijdschrift aanbevolen aan de geestelijken. Julius Immanuel Bergh, de broer van JF Bergh, verzorgde de praktische regelingen voor de krantenproductie in Helsinki. De oplage van het Finstalige tijdschrift bedroeg 1.500 exemplaren, van het Zweedstalige 500.”⁹²
De Finse en Zweedse uitgave van dit blad waren niet exact hetzelfde.

“Bergh stierf als predikant in Rantasalmi in 1866. Op Michaëlsdag⁹³, net toen de kerkklokken de gemeente naar het huis van de Heere riepen, trad Berghs vermoeide geest binnen in het lange leven van Gods volk en kreeg hij de langverwachte rust.”⁹⁴

Na het overlijden van Ds. Bergh heeft zijn schoonzoon, professor O. H. Cleve, van bewaard gebleven preken twee boeken samengesteld. Het eerste boek kreeg de titel *J. F. Berghin Postilla eli Saarnakirja* en werd in 1875 gepubliceerd. Dit deel verscheen later nog verschillende keren. Het andere boek, *Ahti-, Katekismus- ja Eriyissaarnakirja* verscheen in 1879 en bleef bij één druk.

Tot slot nog een stukje van hem. Hij heeft van 3 december 1822-1 oktober 1824 een dagboek bijgehouden wat ook bewaard is gebleven.

“De geest waarin dit dagboek is geschreven blijkt uit het gebed waarmee het begint. Er staat: ‘Almachtige God, hemelse Vader, het begin van licht en barmhartigheid, Vader, Zoon en Heilige Geest! De ellendige zondaar durft U hier te benaderen. Sterk mij met Uw kracht, zodat ik het kan doen op een manier die aanvaardbaar voor U is en op zijn best in mijn behoefte voorziet. Als een zondaar ooit Uw hulp nodig heeft, dan doe ik dat echt, want ik weet hoe zwak ik ben, hoe vreselijk mijn eigenliefde is. Ik wil de meest toegestane, de nuttigste daad gebruiken als voedsel voor een afgod. Vergeet, barmhartige Vriend, Heere Jezus, ter wille van Uw eigen perfectie, vergeet mijn vroegere duizenden en duizenden zonden, hun vreselijke last en hun beschamende macht zodat u mij beïnvloedt, levend geloof in U [werkt]. U bent het begin en het einde van alle goede gaven, [Gij] Die een goed werk zijt begonnen, voltooi het voor Uw eigen glorie en de redding van mijn arme ziel. En drie-enige God, Vader, Helper, Barmhartig, Die de dood van geen enkele zondaar wil, bekeer mij, indien mogelijk. Bekeer al mijn buien, en wij zullen het vertellen! U heeft een grote en belangrijke taak! Dat weet ik zeker, als we ons maar in Uw handen willen overgeven. Oh! In wiens handen zouden we onszelf overgeven, zo niet de liefde zelf! Dus neem mij, Heere, om voor mij te zorgen. Neem alles wat ik mijn ziel noem, mijn lichaam, mijn geest, mijn wil, al mijn kracht. Neem ze mee, maak ze schoon, vernieuw ze, verzorg ze zoals U wilt. Vergeet hoe ik er zelf voor heb gezorgd en ze tot nu toe heb gebruikt. En als U mij naar uw eigen wil hebt gebogen en hervormd, beschouw dan dit werk, deze gerechtigheid, die het bloed van Jezus bewerkstelligt, als mijn eigendom, waarmee ik aanspraak kan maken op Uw genade. Ja, goede God! zuiver mijn doel in dit werk, zorg ervoor dat ik onbevooroordeeld over mezelf oordeel, zodat ik mezelf niet bedrieg. Verban alle vijanden als ik mijn pen naar dit boek neem om mijn aantekeningen te schrijven, zodat ze er niet voor zorgen dat ik bevooroordeeld oordeel over mijn eigen zaken en over de zaken van anderen. Schenk mij vooral de genade dat ik met Uw hulp eerst zou proberen de splinter uit mijn eigen oog te verwijderen en daarna ook zou werken aan de genezing van mijn broer en zus. Leid mij in elk

⁹² https://fi.m.wikipedia.org/wiki/Johan_Fredrik_Bergh

⁹³ Toen 30 september KJB.

⁹⁴ E. Kilpeläinen, ”Finlands Söndagsskola”, blz. 12.

oogwenk, zodat U al mijn woorden, gedachten, verlangens en daden kunt erkennen, en dat ze voor u acceptabel mogen zijn. Geef mij dezelfde geest die Uw apostel beheerste toen hij zei: Ik vermag alle dingen door Christus, Die mij kracht geeft [Filipp. 4:13] - met andere woorden: geef mij een levend geloof, en ik zal gezegend worden door Uw genade. Dwing mij met deze zucht van gebed al mijn plichten op mij te nemen. Amen!”⁹⁵

9. Jonas Lagus.

Een andere vriend en medeprediker van Ruotsalainen en ook van Malmberg was Jonas Lagus. Lagus werd in 1798 in Kurikka geboren en ging op veertienjarige leeftijd studeren in Turku. Op deze universiteit leerde hij dat hij een goed christen was, ieder was een waar christen en als je niet al te losbandig leefde kwam het wel goed. Over de ware staat van de ziel werd niet gesproken. De zondagavonden werden gebruikt voor sociale contacten met de mensen van de kerk, en dan werd er gewoonlijk gekeurd, gedanst, en gedronken. Het leven van deze predikers verschilde niets van die, die in de wereld leefden.

Op negentienjarige leeftijd werd hij gewijd tot priester en kwam als assistent-priester in Vörs (Zweeds)/ Vöyri (Fins) terecht. Later, in 1828 werd Lagus kapelaan in Ylivieska. En vanaf 1845 prediker in Pyhäjärvi.

Op een zomerdag, vermoedelijk in 1821, toen Lagus met zijn vrienden en verschillende priesters samenkwamen voor zogenaamd plezier, werd op een gegeven moment aangekondigd dat een priester bij een zieke man moest komen. Dit vonden de mannen niet fijn, want nu werd hun plezier verstoord, maar na nog een tijdje (twee uur) te zijn gebleven vertrok Lagus toch naar die man.

Samen met een boer, Simona Kannus ging Lagus op weg en toen ze op weg waren, begon zijn reisgenoot met hem te praten over de zware verleidingen waar hij mee te maken had. In eerste instantie lette Lagus niet veel op wat hij zei, maar uiteindelijk vroeg hij hem wat hem dwars zat en wat er aan mankeerde. Daarop antwoordde de boer: 'Toen hij [de persoon die ziek was en ze gingen bezoeken] gezond was, kwam Sairas, door Gods genade, tot een levend geloof en gemeenschap met zijn Verlosser, maar nu is hij ziek geworden door een plotselinge en ernstige ziekte. Daarbij komt dat hij overmand is door aanvallen en niet getroost kan worden, want hij beschouwt zichzelf als uit de genade gevallen en denkt dat hij gedoemd is tot eeuwig ongeluk. Ik heb geprobeerd hem te troosten en raad te geven, maar hij is er niet ontvankelijk voor. Zou het niet het beste zijn als een leraar die meer bekwaam en meer ervaren is, hem liet zien hoe hij in deze staat terecht kwam, en hem de tekenen van de staat van genade uitleggen, en die het onderscheid uitlegt tussen iemand die uit de staat van de genade is gevallen en een verleide ziel. Op deze wijze zou hij misschien het gemakkelijkst zijn eigen innerlijke toestand kunnen begrijpen en dat hij niet in zo'n groot gevaar verkeert als hij zelf denkt'. Een lange stilte volgde. Lagus merkte dat zijn reisgenoot kennis had die hij zelf niet had. Lagus zag dat zijn eer, rang en kennis hulpeloos in gevaar waren en dat hij geen enkele kans op redding had.

Hij dacht dat hij op de een of andere manier de zieke wel zou kunnen troosten, maar de reisgenoot sprak over zaken die hij nog nooit had gehoord. Hij had er zelfs nog nooit over gelezen in een oud theologisch boekje. De reisgenoot merkte dat Lagus met de zaak verlegen raakte en dat hij helemaal niet begreep waar hij het over had. Omdat de meereizende boer helemaal geen antwoord van hem kreeg en inmiddels wel vermoedde dat Lagus helemaal onbekend was met het ware christendom, vroeg de boer wat het eerste motief van zijn ontwaken was geweest en op welke manier ik in contact was gekomen met de Verlosser. "Nu, dacht ik, moet ik recht blijven en die nieuwsgierige persoon van mij afhouden. 'Het gaat jou niets aan, boer,' was mijn antwoord. 'Ik ben zowel onderwezen als bestudeerd door geleerde

⁹⁵ M. Rosendal, "Suomen Herännäisyyden Historia XIX:LLÄ Vuosisadalla, 1795-1835", digitale versie, hoofdstuk 9. Geraadpleegd via <https://www.gutenberg.org/cache/epub/49688/pg49688-images.html>

mannen, en zij hebben mijn prijzenswaardige onderwijsvaardigheid aanvaard; het is niet nodig dat jij je met zulke zaken bemoeit, dat is genoeg'. Subtiel antwoordde de boer: 'Vergeef mij, mijnheer, het was niet mijn bedoeling u te beledigen. Ik geef ook graag mijn fouten en tekortkomingen toe. Maar in mijn eenvoud heb ik altijd gedacht dat allen die ware christenen zijn geworden, net als de mensen zijn die samen in een schip hebben gereisd, schipbreuk hebben geleden en met groot gevaar van hun leven, de een voor de ander, op een of andere manier zijn gered en de kust hebben bereikt. Ik vermoedde daarom dat de koning niet ontevreden zou zijn als een bedelaar die in hetzelfde gevaar verkeerde als hij, hem zou vragen hoe en door welke middelen hij gered werd.' Toen viel de boer stil, en ik viel ook stil, getroffen door de waarheid van zijn woorden. De rest van de reis dacht ik na over een geleerde toespraak, waarmee ik mijn eer zou redden als ik daar aankwam.”⁹⁶

Na een lange reis bereikten ze de plaats waar de zieke zich bevond. Nadat Lagus de ziekenkamer was binnen gegaan, zag hij een man liggen met een bleek gezicht en stervend. Het duurde ook niet lang of de man stierf en de mensen die erbij waren, waren diep bedroefd. Een van de kinderen zie verwijtend: 'Het is verschrikkelijk dat u priester, niet met hem kon praten terwijl hij dat zo vurig verlangde'. “Hierop verdedigde hij [Lagus] zich en zei: 'Het is niet mijn schuld, de heren waren bijeengekomen om te dansen en zich te vermaken; ik wachtte twee uur, waarna heb ik mij gehaast wat ik kon'. Een oude man die bij het dode lichaam die op bed lag stond en mij helder aankeek, zei hoorbaar: 'Vervloekt zij hij die het werk van de Heere onwaardig doet.' Roerloos stond ik daar tot ik versteend was, als een verloren wezen; verbazing en angst maakten zich van mijn ziel meester. Ik voelde me dubbel schuldig. In mijn onzorgvuldigheid had ik voor mezelf niet de ervaring en kennis verworven waarmee ik de overledene ten goede had kunnen komen, en ter wille van lichtzinnig vermaak had ik mijn plicht verwaarloosd en te laat gekomen. Ik was geschokt toen mijn geweten, suizend, getuigde dat de overledene, die daar in de kou lag te rusten, mij al voor God aan het beschuldigen was. Mijn rusteloosheid werd nog groter door de klaaglijke kreten die om mij heen weergalmden, en ik zou waarschijnlijk op de grond zijn gevallen als mijn begeleider niet mijn arm had vastgepakt en had gezegd: 'Laten we gaan.' Dat is wat wij deden. Nu was mijn trots gebroken, ik was geschokt door mezelf en de tranen welden in mijn ogen. De boer merkte dit op en begon mij in vriendelijke woorden mijn geestelijke blindheid en ongelukkige toestand uit te leggen, en deed dit op zo'n overtuigende en duidelijke manier dat ik niet anders kon dan vanuit mijn hart bekennen dat hij gelijk had. Hij liet mij eenvoudig en duidelijk de weg zien die naar het leven leidt, zoals ik die sindsdien in de Bijbel heb gevonden, maakte mijn eigen gerechtigheid teniet en liet mij de gerechtigheid zien die alleen aanvaardbaar is voor God. Vanaf dat moment heb ik een liefdevolle vriendschap gesloten met deze christelijke man, die God, zo is mij altijd verzekerd, heeft gebruikt als werktuig voor mijn verlossing, en van wiens woorden, gezelschap en ervaring ik veel zegen heb geoogst.”⁹⁷

Laat in de avond kwam Lagus weer thuis na deze onvergetelijke reis. Hij was helemaal terneergeslagen, 's nachts kon hij niet slapen, het beeld van de dode man zweefde voor zijn ogen, zijn geweten beschuldigde hem en hij zag zich als de moordenaar van de man die nu gestorven was; de rust was hem opgezegd. “Ik begon te bidden en merkte dat de lege spraak van mijn mond, die ik tot dan toe als een gebed had beschouwd, God bespote. De dagen van mijn geleefde leven kwamen in mijn herinnering, niet zo zachtvaardig en vriendelijk als mijn verbeelding ze eerder aan mijn ziel had beschreven; nee – maar ze verschenen nu als harde en bedreigende aanklagers. Voor zover mijn geheugen mij ertoe kon brengen de tijd te onderzoeken die ik had geleefd, zag ik in de spelen van mijn kindertijd trots, zonde en

⁹⁶ M. Rosendal, “Suomen Herännäisyyden Historia XIX:LLÄ Vuosisadalla, 1795-1835”, digitale versie, hoofdstuk 17. Geraadpleegd via <https://www.gutenberg.org/cache/epub/49688/pg49688-images.html>

⁹⁷ M. Rosendal, “Suomen Herännäisyyden Historia XIX:LLÄ Vuosisadalla, 1795-1835”, digitale versie, hoofdstuk 17. Geraadpleegd via <https://www.gutenberg.org/cache/epub/49688/pg49688-images.html>

goddeloosheid in mijn hart, en vooral mijn totaal verkeerde manier van lesgeven, mijn geesteloze preken en onzorgvuldige bezoeken aan de zieken, waardoor ik zoveel zielen in de ondergang had laten zinken. O, als een zware last viel dit bewustzijn op mij en mijn hele wezen beefde van de pijn. Ik bad tot God om genade en vrede; maar de eeuwige Wijsheid achtte het pas later passend om mij de rust te schenken die deelname aan de verzoening van Jezus geeft. Gezegend zij Zijn Naam voor altijd!”⁹⁸

Na deze omkering kreeg Lagus een heel ander leven. Hij werd niet langer geprezen als een prettige medeprediker, zoals voorheen. Niet alleen zijn leven veranderde, maar ook zijn preken. Gevolg hiervan was dat zijn preken werden gezien als hardvochtig en de mensen vonden hem een dwaze dromer. Al viel het in de tijd dat hij in Vöyri stond eigenlijk nog mee, later heeft hij erger meegemaakt.

Hij trouwde in 1821 met Lovisa Eleonora von Essen (overleden 1836), en in 1837 trouwde hij met Albertiina Charlotta Ganander (overleden 1849), en na haar sterven trouwde Lagus voor de derde maal, nu met Johanna Rosalie Lagus, zij overleefde hem en stierf in 1887.

Door de tijd heen ondervond Lagus steeds meer tegenstand. Zijn strijd tegen de dode orthodoxie en de dwalingen die er heersten werd door velen niet begrepen en gewaardeerd.

In de preken die hij hield kwam vaak het volgende naar voren: ‘Bekeerd u, want het Koninkrijk der hemelen is nabij gekomen!’

Ook onder de prediking van Lagus kwam een opwekking “In de lente van 1831, verspreidde het vuur van de Heere zich van huis tot huis, van dorp tot dorp. Lagus hoefde in zijn eenzaamheid het gezelschap niet meer te missen van degenen die de diepste zorgen en vreugden van zijn hart begrepen. Vooral op feestdagen bezochten veel van zulke vrienden hem. Het waren die grote deuren naar genade, pas ontwaakte mensen, wier hart geen bedrog kent. Vaak adviseerde hij hen zowel alleen als samen, zonder de hele middag te stoppen, zelfs 's nachts, als de uren van de dag niet genoeg waren. Met het vurige enthousiasme van de jeugd, de kracht van de Ontwaakten en de brandende liefde van de barmhartigen werkte hij in de wijngaard van de Heere hier in het hoge noorden.”⁹⁹

Maar de vijand zat niet stil. Hij gebruikte al zijn krachten om te voorkomen dat zijn rijk afbreuk werd gedaan. Bij Lagus sloten veel mensen zich aan, maar de tegenstanders riepen: ‘Ze zijn gek geworden, de mensen gaan preken en verwaarlozen hun plichten, laat niemand naar zo’n sektarische prediker luisteren’. Maar hoe de tegenstand ook was, niets hielp. Lagus liet zich hierdoor niet tegenhouden, en de groep die, op zijn aandringen, de handen aan de ploeg sloeg, keek ook niet achterom. De stem van de prediker klonk sterker en sterker en hij bleef de mensen erop wijzen, dat het is: óf de wereld, óf de Heere, óf naamchristendom, óf levend geloof.

De leugens bleven over hem verspreid worden, maar de Heere sterkte en ondersteunde hem. "God gaf mij echter de genade om de bespottung van Christus als grotere rijkdom te beschouwen dan de schatten van Egypte, en om nederig de algemene minachting en de talloze leugens die door hen over mij werden verspreid, te verdragen, dat een groot aantal mensen tot een grondig ontwaken was gekomen en hun leraren over hun ziel had geraadpleegd – dat werd in deze contreien nog steeds als een geest beschouwd, omdat men dacht dat alleen degenen die tot grove, zichtbare misdaden waren vervallen, persoonlijk advies en troost nodig hadden. Door Gods genade heb ik echter dat geestelijke leven behouden, dat de Heere in mijn ziel heeft aangewakkerd en, geleerd door vele ervaringen en vernederd door een diepere kennis van mezelf. Ik beschouw het als mijn enige vreugde om zielen te kunnen verzamelen aan de voet

⁹⁸ M. Rosendal, “Suomen Herännäisyyden Historia XIX:LLÄ Vuosisadalla, 1795-1835”, digitale versie, hoofdstuk 17. Geraadpleegd via <https://www.gutenberg.org/cache/epub/49688/pg49688-images.html>

⁹⁹ M. Rosendal, “Suomen Herännäisyyden Historia XIX:LLÄ Vuosisadalla, 1795-1835”, digitale versie, hoofdstuk 17. Geraadpleegd via <https://www.gutenberg.org/cache/epub/49688/pg49688-images.html>

van het kruis van mijn Verlosser en anderen te leren Hem te leren kennen Die de Weg, de Waarheid en het Leven is.”¹⁰⁰

“In 1837 stierf de moeder van Jonas Lagus op 70-jarige leeftijd. In hetzelfde jaar hertrouwde Lagus met Albertina Charlotta Ganander, de weduwe van een koopman uit Vaasa. Het echtpaar ging op huwelijksreis naar Stockholm, en op deze reis maakte Lagus kennis met het zendingswerk onder heidenen, dat in Zweden op volle kracht werd uitgevoerd. Lagus probeerde een heidense missie te starten, maar blijkbaar was de grond nog niet rijp. Veel van zijn vrienden dachten dat Finland een arm land is en dat er ook geld nodig is om de Finnen te helpen.”¹⁰¹

Johan Fredrik Bergh en Henrik Renqvist hadden het plan om een tijdschrift/ maandblad uit te gaan geven om daarmee ook onderwijs aan het volk te kunnen geven.

Jonas Lagus schreef hierover in 1834 aan zijn vriend J.F. Bergh: “Deze gedachte is door God aan jou gegeven. Van zo'n krant zou ik de meest gezegende vruchten verwachten. Dit zou een helder licht verspreiden in de gemeenschappen waar het Woord niet levendig wordt verkondigd. Veel onwetende en slapende leraren konden, door Gods genade, wakker geschud worden tot bezorgdheid over hun verlossing. Moge de liefdevolle Heiland ons zuivere en nederige vaten maken waarin Hij Zijn genade en Zijn Geest kan uitstorten! Als Hij wil, roept Hij, stuurt Hij ons, we moeten met Zijn kracht tegen het leger van de duisternis vechten. Misschien zal er wat zaad in goede aarde vallen en vrucht voortbrengen voor het eeuwige leven.’

Als voorwaarde voor dit krantenplan schreef Lagus in dezelfde brief het volgende over de geestelijke toestand in Finland destijds:

De wachters op de muren van Sion slapen; ze worden tot zwijgen gebracht door liefde voor de wereld en angst voor de mens. Duisternis bedekt de mensen; het Evangelie wordt gepredikt voor veiligheid; Jezus is onbekend. Gods Heilige Geest wordt gezien als ineffectief, en waar Hij in kracht en macht verschijnt, wordt Hij gezien als een fantasie, als het spel van een ontstoken verbeeldingskracht. Dat is de algemene toestand in ons christelijke Finland. Maar de duivel verheugt zich niet over een zwakke klacht; Gods tempel zal niet gebouwd worden met klaagzangen. Laten we daarom, in Jezus' Naam en vertrouwend op Zijn steun, met gezamenlijke krachten het veld ingaan tegen de geesten van de duisternis die in ons en om ons heen zijn! Laten we de belofte die we ons hebben toevertrouwd niet begraven, zodat we deze met groei aan de Heere Jezus Christus kunnen aanbieden op de dag van Zijn grote komst!’

Met dit in gedachten duwde Jonas Lagus de zaak gretig naar voren nadat Nils Gustav Malmberg ook zijn hulp beloofd had. JF Berg en zijn broer namen vooral de praktische en technische aspecten over. In juli 1835 kregen ze de goedkeuring van de Senaat en het Kathedraalkapittel van Porvoo (Borgå).

Vanaf 1836 verscheen het tijdschrift onder de titel ‘Krant voor spirituele onderwerpen’. De censuur [door de overheid KJB] was echter streng en de publicatie van de krant bracht veel moeilijkheden met zich mee en werd vervolgens stopgezet vanwege een gebrek aan lezers. De Zweedse editie verscheen tot 1841 met een gewijzigd programma en onder de titel ‘Evangelies weekblad’.¹⁰²

In het jaar 1836 ontmoetten Jonas en Paavo elkaar voor het eerst. Ook deze werden vrienden. Het werd een vriendschap voor het hele verdere leven en ze zijn elkaar vaak tot steun geweest. Vanwege het hierboven genoemde zendingswerk werd er geld ingezameld. De vijand kwam hierachter en ging proberen om ook dit te verijdelen. In 1838 spanden de autoriteiten, de

¹⁰⁰ M. Rosendal, “Suomen Herännäisyyden Historia XIX:LLÄ Vuosisadalla, 1795-1835”, digitale versie, hoofdstuk 17. Geraadpleegd via <https://www.gutenberg.org/cache/epub/49688/pg49688-images.html>

¹⁰¹ <https://kalajoenhistoria.blogspot.com/2008/11/kalajoen-krjt.html>

¹⁰² B. Krug, “Paavo Ruotsalainen, blz. 57-59.

districtsrechtbank in Kalajoki, een zaak aan tegen Paavo Routsalainen en de priesters Jonas Lagus, Nils Gustav Malmberg, Lars Herman Laurin, Jakob Hemming en Frans Oskar Durchman en 63 andere leken. In 1839 werden ze voor het gericht gedaagd. De beschuldiging ging over het verbreken van de conventikelposter en het inzamelen van geld voor de zendingsmissie doormiddel van ‘hangende missiedozen in pastorieën’.

“De laatste dag van het proces was 30 juli 1839. Alle beschuldigde priesters waren aanwezig bij die historische zitting, waar bijna 80 mensen ervan werden beschuldigd samen het woord van God te hebben gelezen en gezongen en een paar spaarvarkens¹⁰³ te hebben voor missionair werk.

Na wat lezingen en geschreeuw kondigde de rechtbank aan dat er een pauze zou komen in de rechtbanken en dat de vonnissen pas op twee september bekend zouden worden gemaakt.

Schilderij van Onni Oja van het proces in Kalajoki. Achter de tafel van links naar rechts: Routsalainen, Malmberg, Durchmann en Lagus.

Toen de beklaagden het gerechtsgebouw bij de Kalajoki-kerk verlieten, merkten ze dat een groot aantal ontwaakte mensen, maar ook andere mensen, zich hadden verzameld op het erf van het gerechtsgebouw. Er heerste op dat moment een nogal bijzondere sfeer. Het had de hele dag geregend, maar in de avond klaarde het op. In de stilte stapten de verdachten naar buiten, omdat ze wisten en voelden dat ze veroordeeld zouden worden en dat de straffen niet heel klein zouden zijn. De sfeer was erg sterk en plotseling brak de stilte en zong men: "God is ons kasteel"¹⁰⁴.

¹⁰³ Er waren een soort dozen opgehangen om geld in te zamelen voor de zending, deze ‘spaarvarkens’ waren blijkbaar verboden.

¹⁰⁴ Het gehele lied is als volgt, vrij letterlijk vertaald (Lied 170 ‘God is eigenaar van ons kasteel’. <https://virsikirja.fi/virsi-170-jumala-ompi-linnamme/> Het is de Finse versie van ‘Een vaste Burcht is onze God’).

1. God is ons kasteel
en onze sterke zekerheid,
is ons zwaard en schild
in tijden van gevaar en problemen.
Die oude vervolger,
sluw, verschrikkelijk, is fel, boos
en wreed, verschrikkelijk.
Alleen de Heer’ zal hem verslaan.
2. Onze eigen kracht is nutteloos
tegen de macht van onrechtvaardigheid.
Alleen in de Heer’

Zowel de beklagden als de vrienden die zich in de tuin hadden verzameld, stemden het af alsof het uit één mond kwam, en niemand verstoorde dit. Toen het lied voorbij was, knielde Paavo Ruotsalainen op het gras neer en begon met luide stem Gods genade te prijzen, en de hele menigte knielde met hem mee.”¹⁰⁵ Hij bad: “Almachtige en rechtvaardige God, Gij Vader van Uw kinderen op aarde, wij danken U voor het kruis en de last van al het lijden, dat ons om Uwentwil is opgelegd. Geef ons geduld en ootmoed dit alles te dragen. Vergeef al degenen, die ons haten en vervolgen en leid hen tot bekering en tot een nieuw leven. Heilige God, laat Uw vuur branden en zich uitbreiden en geef dat velen U belijden. Rust alle gelovigen uit met Uw kracht tot versterking van uw arme dienaren en tot getuigenis van Uw waarheid. Amen.”¹⁰⁶

Maar de straffen die uitgedeeld werden, vielen niet mee. De priesters werden elk voor zes maanden uit hun ambt gezet. Bovendien kregen zij en hun aanhangers een boete, in totaal waren dit 64 personen. De boete die zij moesten betalen bedroeg in totaal 4.546 roebel en 60 kopeken¹⁰⁷. Men ging wel in hoger beroep, maar Lagus, Malmberg en de andere predikanten werden in de periode van 1 januari tot 30 juni 1842 uit hun functie ontheven.

“In de winter van 1842 maakten de predikanten die uit hun ambt waren ontheven een reis om hun vriend Paavo in Aholansaari te bezoeken. Toen de gasten laat in de avond arriveerden, was Paavo al gaan rusten, maar hij werd wakker van het gerinkel van de slee. Hij herkende onmiddellijk de diepe stem van dominee Malmberg, maar schreeuwde heel boos: 'Wat voor zigeuners zijn jullie, die midden in de nacht zo'n lawaai veroorzaken'. 'Predikers die uit hun ambt ontheven zijn' antwoordde Jonas Lagus. 'Nou ja, nog erger dan zigeuners,' vervolgde Paavo zijn grapje, 'maar ik moet nog steeds een slaapplek klaarmaken.' Met een geest van geloof brachten deze 'in functie zijnde broeders' hun onvrijwillige 'vakantiedagen' samen door in het hart van Noord-Savonia.”¹⁰⁸

“Een aantal van de tot boetes veroordeelde leken waren zeer arm. Jonas Lagus gebruikte een deel van zijn rijkdom om de boetes voor veroordeelden in zijn eigen gemeente te betalen. Tijdens de periode dat de priesters geschorst waren, maakten ze een uitstapje naar het huis van Paavo Ruotsalainen. Hier voerden ze lange geestelijke gesprekken, maar ook verschillende vistochten ondernamen ze samen. Dit hielp de banden tussen de leiders te versterken. Deze overeenkomst zou echter niet lang duren. Een van Lagus' goede vrienden, de priester Fredrik

kunnen we de machten van het onheil overwinnen.

Hij, Christus, de koning, is de Prins van de overwinning,
slaat de massa naar de hel,
vertrapt ze en brengt ons de overwinning.

3. Zelfs als de wereld

nu gevuld zou zijn met engelen van leugens, zou
de duisternis nog steeds geen overwinning op ons behalen.

Laat ze woedend zijn
en hun driftbuien uiten.

Nu hebben de machten van de leugen
al een oordeel ontvangen.

Eén woord doet ze neerslaan.

4. Dat woord staat sterk,
ze kunnen er niet tegen.

Als God met ons is,
wie zal ons dan beletten te winnen?

Als ze ons leven,
onze delen, ons geluk afnemen, dan is dat zo,
maar ons leven is Gods koninkrijk.

¹⁰⁵ <https://kalajoenhistoria.blogspot.com/2008/11/kalajoen-krjt.html>

¹⁰⁶ J. R. Volk, “Piëtisten in Scandinavië”, blz. 46.

¹⁰⁷ https://nl.wikipedia.org/wiki/Russische_roebel Omgerekend zou dit ongeveer 6000 gulden zijn geweest.

¹⁰⁸ B. Krug, “Paavo Ruotsalainen, blz. 32-33.

Gabriel Hedberg, brak in 1844 met de andere leiders vanwege een leerstellig meningsverschil. Hedberg vond dat de anderen te weinig de nadruk legden op het Evangelie. Hij was het ook niet eens met de opvattingen van de anderen over de vraag of een christen volledige zekerheid van verlossing kan hebben.”¹⁰⁹ De best wel nauwe band die er eerst was tussen Hedberg en Ruotsalainen werd in de loop van de tijd minder. En geleidelijk keerde Hedberg zich steeds meer af van de opwekkingsbeweging die door Ruotsalainen ‘geleid’ werd. Rond 1844 richtte hij Evankelinen herätysliike ‘Evangelische Opwekkingsbeweging’ op die vandaag de dag nog bestaat. Hedberg beschuldigde de Ontwaakten ervan de wet en het evangelie te vermengen en noemde hun leerstellingen vals. De Ontwaakten daarentegen beschuldigden Hedberg en zijn volgelingen ervan predikers te zijn van een dood ‘hersengeloof’ dat de orde van de genade verwierp. “Het is een kwaadaardige en fundamentele fout als je denkt dat mensen de boodschap van verlossing gemakkelijk kunnen verwerven. Ruotsalainen ziet de fout van Hedberg in het feit dat hij Christus en het Evangelie met een volkomen onveranderd hart grijpt. Het geloof dat mensen op zichzelf baseren is een ‘hersengeloof’ waarbij de innerlijke ervaring van Christus ontbreekt.”¹¹⁰

In 1844 schreef Ruotsalainen ook een brief aan Hedberg, waarin hij hem waarschuwde dat hij in filosofische dwalingen terecht was gekomen, hij noemt hem de dwaas zonder olie in de lamp, die denkt dat hij op weg is naar de hemel, maar helemaal geen olie des Geestes bezit. Zo schrijft hij aan hem: “Want in uw geestelijke blindheid eist u geloof van ons, voordat wij het zelfs maar van Christus, de Gever van het geloof, hebben gevraagd. U, meneer de filosoof, verwerft geloof zonder echte strijd en buiten de juiste volgorde van de verlossing; en al uw filosofie zou inderdaad tevergeefs zijn, als er niet minstens één filosoof enige vooruitgang zou kunnen boeken met zijn hoofdgelooft. Maar ik herinner mij de woorden van de apostel in de Finse Bijbel: 'niet veel wijzen, niet veel van edele geboorte' (1 Kor. 1:26) begrijpen de verborgen wijsheid, alleen wij arme en zwakke boeren.”¹¹¹

Ook anderen waarschuwde hij voor Hedberg, zoals een vriend, Julius Bergh. Waaraan hij o.a. schrijft: “Op mijn terugreis van Suonenjoki werd ik ernstig ziek en ben ik nog niet helemaal hersteld. Met mijn huidige gezondheid kan ik niet zoals gepland naar de Juuga-kerk vertrekken. En nu een andere kwestie. Op basis van stukjes informatie wordt gedacht dat de apotheker in Kajaani en zijn vrouw tot het geloof van Hedberg zijn, want Hedberg heeft met alle macht geprobeerd hen met zijn brieven te verblinden. Maar jij, beste vriend, herinner je de woorden van de Heiland: 'Strijd de goede strijd van het geloof en gij zult de kroon des levens ontvangen' (1 Tim. 6:12; Jakobus 1:12). Je hebt vaak geleerd de verborgen wijsheid te accepteren, dus wees op je hoede met al je kracht, opdat je op de kwade dag en in tijden van verleiding niet luistert naar winden van leer waar menselijke zwakheid en zware verleiding ons vaak toe dwingen te luisteren. Moedig je zwakke vrouw aan om altijd te kijken naar de Overste Leidsman en Voleinder van het geloof.”¹¹²

“Toen Jonas Lagus voor het eerst op de preekstoel stond na zijn ontslag van zes maanden uit zijn ambt, begon hij zijn preek met de ontroerende woorden: ‘Ik ben je broer Jozef, die je naar Egypte hebt verkocht; leeft mijn vader nog? O ja, HIJ leeft, jouw Vader, mijn Vader, en de Vader van alles wat Vader wordt genoemd in de hemel en op aarde. Hij leeft rechtvaardig,

¹⁰⁹ <https://blogg-ove.blogspot.com/2021/06/jonas-lagus-en-finsk-vekkelseshvding.html>

¹¹⁰ Olavi Tarvainen, “Paavo Ruotsalainen als Lutherischer christ”, blz. 46-47.

¹¹¹ Brief aan F. G. Hedberg, geschreven op 10 april 1844, vertaald uit: W. J. Kukkonen, “Paavo Ruotsalainen The inward knowledge of Christ”, blz. 31.

¹¹² Brief aan Teacher Julius Bergh, geschreven op 22 juli 1844, vertaald uit: W. J. Kukkonen, “Paavo Ruotsalainen The inward knowledge of Christ”, blz. 33.

barmhartig, geduldig en heel goed. En nu is mijn tong losgemaakt, kan ik samen met u Hem bedanken en prijzen.”¹¹³

In 1847 werd Jonas Lagus werkzaam als kapelaan in Pyhäjärvi. Dit was een dorp waar de opwekking extra sterke wortels had gekregen. Het gezin bleef in Pyhäjärvi wonen tot Jonas tien jaar later stierf. Gedurende deze periode tobde hij veel met zijn gezondheid en moest hij soms perioden op bed blijven. Als hij zich echter weer goed voelde, reisde hij veel en preekte in allerlei plaatsen en probeerde hij de Ontwaakten te onderwijzen. Nadat Ruotsalainen in 1852 stierf werd Jonas Lagus tot zijn sterven de geestelijke leider van de Opwekkingsbeweging.

In een brief schreef Lagus: “Ik heb niet meer dan jij, maar we dwalen nog steeds buiten en moeten elkaar roepen en waarschuwen.”¹¹⁴

Voor zijn sterven had hij een groot deel van de brieven die hij had verbrand, hij wilde niet dat ze in handen van anderen zouden komen en zeker niet gepubliceerd zouden worden. Hij zag daar gevaar in.

Na een arbeidzaam leven werd Jonas op 17 mei ernstig ziek. Hij stierf in Pyhäjärvi op 24 juni 1857. “Een paar uur voor zijn dood zei hij het volgende: ‘Deze leer sterft met mij mee, al is de schaduw er nog een tijdje, maar dan verdwijnt die ook.’ Maar Lagus had geen gelijk”¹¹⁵. Een van zijn laatste woorden voor zijn sterven was: ‘Ik heb twee lege handen; maar ik weet dat mijn Verlosser leeft, en dat Hij mij op de laatste dag zal opwekken.’¹¹⁶ Hij liet een bedroefde weduwe en 6 kinderen achter.

Over de breuken tussen de Opwekkingsbewegingen is veel te schrijven. In 1852 kende de opwekking een ernstige breuk. Vilhelm Niskanen, scheidde zich af. Er was ook een breuk met een van Lagus beste vrienden, Nils Gustav Malmberg. Malmberg ging uiteindelijk een levensstijl leiden, waarin hij de nadruk legde op de vrijheid door de wet. Daardoor had hij geen moeite met alcohol ed. “Er was ook een derde groepering die brak met Lagus en zijn oud-piëtistische heropleving. In zijn confrontatie met de ‘afgescheidenen’ gebruikte Lagus zeer harde woorden, wat verzoening moeilijk maakte. In die tijd vond er ook in het noorden van Finland een grote opleving plaats, geleid door priester Lars Levi Læstadius. Lagus nam ook een scherp standpunt in tegen deze opwekkingsbeweging.”¹¹⁷

Na de dood van Lagus werd de zoon van Nils Gustav Malmberg, Vilhelm Malmivaara (1854-1922), een centrale leider onder de Ontwaakten. Rosenius en Lagus stonden leerstellig dicht bij elkaar in hun piëtistische heropleving van het christendom.

Lagus heeft verschillende werken nagelaten en er is een bundel brieven ‘Evangelii röst för kalled själar’ dat verscheen in 1860 (in het Zweeds) en de eerste verkorte editie in het Fins verscheen in 1861.

10. Henrik Renqvist.

Niet zozeer een vriend maar wel een medeprediker van Ruotsalainen was Henrik Renqvist (1789-1866).

Savolax is een gebied in Finland waar de prediker Renqvist veel werkte. Renqvist is net als Ruotsalainen een van de belangrijkste predikers van de 19^e eeuw in Finland. Hij werd geboren in het oosten van Finland als boerenzoon. In zijn jeugd maakte hij een ernstige ontwaking mee en onderging zware geestelijke strijd. Sommige boekjes, waaronder die van de Engelse puritein

¹¹³ B. Krug, “Paavo Ruotsalainen, blz. 33.

¹¹⁴ B. Krug, “Paavo Ruotsalainen, blz. 47.

¹¹⁵ B. Krug, “Paavo Ruotsalainen, blz. 53..

¹¹⁶ B. Krug, “Paavo Ruotsalainen, blz. 25.

¹¹⁷ <https://blogg-ove.blogspot.com/2021/06/jonas-lagus-en-finsk-vekkelseshvding.html>

Arthur Dent, over de praktijk der bekering, een preek over Lucas 13 vers 5, hadden grote invloed op hem.

“Renqvist kwam in 1817 als predikant naar Liperi in Karelië, waar hij zijn parochiewerk met grote ijver en kracht uitvoerde. Hij legde speciale nadruk op het gebed in knielende positie, dat minstens vijf keer per dag moet worden uitgevoerd. Zijn basisstelling was: 'Bid en je zult ontwaken en geloof hebben.' Hij was ook een strijder voor nuchterheid. Hij verbood alle consumptie van alcohol.”¹¹⁸

“In 1836 werd hij kapelaan van Sordavala en hier ontstond onder zijn charismatische invloed een opleving; een Renqvist-revival, renqvistiläisyys [Zweeds KJB], ontstond toen Karelië's 'bedelaars' (rukoilevais) zich aansloten bij de eerdere opwekkingsbewegingen van West-Finland en Savolax. Renqvist legde de nadruk op heiliging en dagelijkse boetedoening; praktijken van vroomheid, zoals gebed op de knieën, leidden volgens hem tot ervaringen van een 'geheim leven' (salattu elämä).”¹¹⁹

Hoogstwaarschijnlijk vormde het dispuut over het leiderschap de achtergrond voor de breuk tussen de beweging van Renqvist en de beweging onder leiding van Ruotsalainen. Ruotsalainen was het niet eens met de praktijk van het bidden in een knielende houding en de manier waarop Renqvist en zijn volgelingen over de heiliging spraken. Renqvist was daarentegen van zijn kant niet blij met Ruotsalainen's liberale houding ten opzichte van het gebruik van alcohol.

Ruotsalainen en Renqvist hebben elkaar verschillende keren ontmoet. In 1822 kwam Paavo op uitnodiging van Renqvist bij hem in Liperi op bezoek.

“Renqvist ‘ontving hem met vreugde’, en er ontstond toen in ieder geval geen noemenswaardig meningsverschil tussen hen.”¹²⁰ Wel probeerde Paavo Renqvist op een zorgvuldige wijze te wijzen op de manier waarop hij de opwekkingen moest leiden.

Tijdens de bijeenkomsten in Liperi was Paavo zeer verrast dat alle aanwezigen van tijd tot tijd op hun knieën vielen om te bidden, wat ze zelfs in de kerk deden tijdens de dienst. Hierin zag Paavo gevaar. Hij was ervan overtuigd dat op deze wijze knielen te maken had met geloof uit de werken en dat het een ‘werk’ was die niet noodzakelijk is en niet voortkomt uit het rechtvaardigmakend geloof.

Na enige tijd schreef Renqvist aan Paavo, waarin hij hem vroeg Liperi opnieuw te bezoeken.

Hier gaf Paavo gehoor aan en bezocht hem opnieuw. De zondag daarop maakte Paavo (opnieuw) bijeenkomsten mee en het viel hem op dat mensen op allerlei plaatsen baden.

Het gevolg was dat hij een indrukwekkende toespraak hield over de rechtvaardiging van de mens door geloof zonder de werken van de wet (Rom. 3:23-31). “Hij verhief zijn stem ter ere van het Evangelie van Christus en liet met de woorden van de Bijbel zien dat de mens door geloof gerechtvaardigd wordt voor God, zonder de werken van de wet. Zijn toespraak had die meelijwekkende droefheid en heilige hartstocht waarmee hij zo vaak de harten van menigten had gebogen.”¹²¹ Ruotsalainen keerde zich in deze toespraak niet tegen Renqvist, maar sprak integendeel de hoop uit dat hij nog steeds het geheim van het geestelijk leven kende.

De mensen die de preek van Paavo hoorden waren heel blij. Velen besloten ook om hem later in Nilsäa op te zoeken en vroegen hem om raad.

Echter, Renqvist was hier niet blij mee. Hij werd jaloeers en boos. Hij verbood de mensen om Nilsäa, waar Ruotsalainen woonde, te bezoeken en ook mochten zij de adviezen van Paavo niet opvolgen. Daarbij kwam dat hij felle en lasterlijke brieven aan Paavo schreef en hem verbood

¹¹⁸ B. Krug, “Paavo Ruotsalainen, blz. 47-48..

¹¹⁹ https://sv.wikipedia.org/wiki/Henrik_Renqvist

¹²⁰ M. Rosendal, “Suomen Herännäisyyden Historia XIX:LLÄ Vuosisadalla, 1795-1835”, digitale versie, hoofdstuk 11. Geraadpleegd via <https://www.gutenberg.org/cache/epub/49688/pg49688-images.html>

¹²¹ M. Rosendal, “Suomen Herännäisyyden Historia XIX:LLÄ Vuosisadalla, 1795-1835”, digitale versie, hoofdstuk 11. Geraadpleegd via <https://www.gutenberg.org/cache/epub/49688/pg49688-images.html>

dat hij Leperi ooit nog een keer zou bezoeken. Paavo antwoordde o. a. dat hij meer vrienden heeft dat de mensen die in Liperi wonen. Hij wees Renqvist erop dat er niet met groot gehuil en geweld aangeroepen hoeft te worden, zoals de priesters van Baäl deden, maar dat God het verborgen zuchten van berouwvolle zondaren hoort. Tussen Renqvist en Ruotsalainen was het tot een definitieve breuk gekomen.

In 1824 (ook later in 1838) werd een poging gedaan om tussen Ruotsalainen en Renqvist verzoening te bewerkstelligen, maar dat liep op niets uit. Rosendal schrijft: “Het is ook de moeite waard om op te merken dat Renqvist zelf nauwelijks een nauwer gesprek had gehad met de Ruotsalainen en zijn vrienden over de hele kwestie, en nog minder nauwkeurig de toespraken van de tongsprekers had onderzocht.”¹²² Hij baseerde zich op verhalen van vrienden, zonder dat hij het zelf goed onderzocht. Wel is het zo dat ook Ruotsalainen Renqvist dingen verweet die niet uit liefde voortkwamen. Terecht kunnen we opmerken: Het oordeel is de Heere, Die harten en nieren doorzoekt. Rond 1827 heeft Renqvist nog een tijd gevangen gezeten vanwege het ‘overtreden’ van de Conventikelwet. Hij heeft ook heel wat boeken geschreven en vertaald, o.a. het Ware Christendom van Johan Arndt, van Thomas Goodwin (1600-1680): “De ijdelheid der gedachten” en Postilles van, Samuël Schultenius (1643-1694).

In 1835 werd Renqvist kapelaan van Sortavala waar hij tot zijn sterven bleef.

Renqvists en ook anderen onthielden zich van alcohol en tabak, zij zagen hier een groot gevaar in. Ruotsalainen echter vond dit een verkeerde heiligheid en zag er geen bezwaar tegen. Het gebeurde op een dag dat Ruotsalainen op de markt in Rautalampi naar een menigte aanhangers van Renqvist ging en zei, terwijl hij van zijn paard afstapte: ‘Er zijn hier veel mensen! Ik zou moeten praten, maar mijn keel is droog. Is hier geen drank?’ Nadat iemand hem een fles had overhandigd, nam hij een flinke slok, vulde vervolgens zijn pijp, stopte tabak in zijn mond en sprenkelde wat van de tabak over zichzelf. Door dergelijk onhandig gedrag verdiende hij onder zijn tegenstanders de reputatie van een dronkaard.¹²³ Tarvainen merkt gelukkig ook op: “Hij mag geen drinker genoemd worden. Thuis dronk hij zelden alcohol.”¹²⁴

Renqvist overleefde Ruotsalainen en stief op 5 november 1866 in Sordavala.

11. Tegenwerking.

Na wat korte levensschetsen van tijdgenoten en vrienden van Paavo Ruotsalainen keren we nu weer terug naar het leven van Ruotsalainen. In zijn leven heeft hij veel te maken gehad met tegenwerking en mensen die het niet met hem eens waren en hem bestreden. Zoals zo vaak in het verleden is gebeurd, was ook hier niet sprake van de wens van Mozes: Och, of al het volk des HEEREN profeten waren, dat de HEERE Zijn Geest over hen gave! (Num. 11:29). De bisschoppen en predikers in de kerk voelden zich gepasseerd en gingen Paavo tegenwerken. Er was een zogenaamde Conventikelwet die als wapen werd gebruikt om de Ontwaakten tegen te staan.

Voor Ruotsalainen en anderen waren het vaak moeilijke jaren en moesten zij lijden om Christus’ Naam.

Maar ook aan de andere kant was er tegenwerking. Waar de Heere een kerk bouwt, bouwt de duivel er een naast. Zo gebeurde het rond 1819 ergens in Karelië, dat er een trotse geest kwam bij een deel van de Ontwaakten. Dezen begonnen om aan te dringen op het hebben van de zoete gevoelens van de genade. De gevoelens kregen de nadruk en niet het leven uit het geloof. Ook

¹²² M. Rosendal, “Suomen Herännäisyyden Historia XIX:LLÄ Vuosisadalla, 1795-1835”, digitale versie, hoofdstuk 11. Geraadpleegd via <https://www.gutenberg.org/cache/epub/49688/pg49688-images.html>

¹²³ Olavi Tarvainen, “Paavo Ruotsalainen als Lutherischer christ”, blz. 32-33.

¹²⁴ Olavi Tarvainen, “Paavo Ruotsalainen als Lutherischer christ”, blz. 33.

zagen ze die gevoelens als een kenmerk van het geloof. Maar er waren er ook die dat niet voelden en als gevolg daarvan het zich heimelijk gingen toe-eigenen.

Ook de 'buitensporigheden' die in het begin van de opwekkingen plaatsvonden vonden ook nog in latere tijd plaats. Het spreken in zogenaamde tongentaal, het preken als men zogenaamd sliep en het zien van gezichten enz.

Zoals het een prediker betaamd liet Paavo deze mensen niet aan hun lot, en in hun excessen over, maar ging naar hen toe, sprak met hen en sprak op samenkomsten en probeerde de mensen te onderwijzen vanuit de Bijbel. Hij toonde hen op een liefdevolle wijze waarin ze dwaalden en hij waarschuwde hen om het berouw van christenen niet te verachten. Hij adviseerde hen om hun verdorvenheid en zonde voor het aangezicht van de Heere te bekijken, zodat de diepte van Christus' liefde aan hen geopenbaard zou worden. "Zij die op het verkeerde pad waren geraakt, luisterden nederig en met vreugde naar de toespraken van Paavo, bekenden hun fouten en deden hun eerste daden, zonder welke zelfs het ontwaakte hart al snel lauw wordt. De geest van onenigheid waarmee de vijand van de ziel had geprobeerd de ontwaakte groep van Noord-Karelië uiteen te drijven, verdween; harten waren met elkaar en met de Heere verbonden door banden van liefde en overeenstemming. Degenen die wakker werden in Pielisjärvi konden zich de onrustige zomer van 1819 nog lang herinneren. Ze noemden het 'rytäkkö-kesä': dageraad-zomer."¹²⁵

Zo kwam ook aan deze excessen een einde.

Maar er was ook nog een derde front waar Paavo mee te maken had, het was de vijandschap van de mensen persoonlijk en de tegenstand van de mensen onderling. Zo gebeurde het wel dat de man zijn vrouw verbood om naar de samenkomsten te gaan, en kwam met bedreigingen naar haar toe om haar naar huis terug te brengen, en te voorkomen dat zij naar de bijeenkomst zou gaan. Menige vader en moeder zochten hun 'ongehoorzame' kinderen, menig meester zijn 'ongehoorzame' bedienden te weerhouden om naar de samenkomsten te gaan. Zij begrepen niet dat de 'verleiders' zoals zij de predikers noemden geen verleiders waren, maar dat zij het goede voor de mensen zochten. De opwekkingen hadden zoveel onrust in gezinnen en in huizen veroorzaakt, dat velen de bijeenkomsten als een grote bedreiging zagen voor de huiselijke rust en vrede. Men vond dat de Ontwaakten gek geworden waren en probeerden op alle mogelijke manieren dat de mensen daar niet naartoe gingen en ook niet 'gek' zouden worden.

Het vierde front was de onderlinge verdeeldheid, vooral wat betrekking bijzaken van de leer, maar ook wel over hoofdzaken. Verdeeldheid is een wapen wat ook in onze tijd veel teweegbrengt. Vanwege allerlei oorzaken, waar hier en daar al over geschreven is, vanwege leerverschillen en interpretaties van de Bijbel konden veel Ontwaakte 'leiders' het vaak niet met elkaar eens worden.

Het viel niet altijd mee voor de Ontwaakten om de ander ook de linkervang toe te keren. Het gebeurde ook wel dat de Ontwaakten zich gingen verdedigen. Door de tijd heen werden de Opwekkingsbewegingen steeds sterker en groter. Dit veroorzaakte ook tegenstand van overheidswege. Zo informeerde de predikant P. J. Collan (1771-1833) van Iisalmi, de burgemeester van Kuopio dat er in veel huizen in het dorp Ollikala christelijke bijeenkomsten waren gehouden. Deze prediker van de Parochiekerk en dus lid van de staatskerk vond dit maar niets. De mensen moesten bij hem naar de kerk en niet 'voor zichzelf beginnen'. In zijn kerk las hij het wetsbesluit van 12 januari 1726, het zogenoemde Conventikelwet voor, waarin zulke samenkomsten verboden worden (zie hoofdstuk 1). De predikant vroeg aan de gouverneur om

¹²⁵ M. Rosendal, "Suomen Herännäisyyden Historia XIX:LLÄ Vuosisadalla, 1795-1835", digitale versie, hoofdstuk 4. Geraadpleegd via <https://www.gutenberg.org/cache/epub/49688/pg49688-images.html>

de zaak te onderzoeken en als het zo was dat er mensen waren die tegen de conventikelwet handelden, deze te straffen. Dit liep gelukkig voor de Ontwaakten goed af. De rechtbank kwam niet tot een vervolging. Maar de aanklagers lieten het er niet bij zitten en gingen opnieuw pogingen doen om de Opwekkingsbijeenkomsten tegen te gaan. Nu hadden zij meer succes. Het gevolg nu was dat een volgeling van Paavo, Heikki Martikainen, waarbij in huis 'bijeenkomsten zonder vergunning' gehouden waren, een boete van 96 roebel kreeg. Later kregen ook andere mannen waarbij in huis 'verboden' bijeenkomsten waren gehouden een straf of boete.

In het einde van de 18^e eeuw was de Conventikelwet zelden of nooit gebruikt/ toegepast, maar nu de bijeenkomsten steeds meer en groter werden en de vijandschap toenam, werd vooral in de jaren 1820-1830 deze wet weer toegepast. De wet was van kracht gebleven, ook toen Finland in 1809 een groothertogdom van het tsarenrijk Rusland werd.

Bisschop Jakob Tengström (1755-1832) van Turku, stelde een rapport op en vond dat de Conventikelwet een 'nuttig' middel was om de Opwekkingsbewegingen in te dammen. Pas in de jaren 1830 werd deze wet op grote schaal toegepast. In allerlei plaatsen waar bijeenkomsten waren gehouden werd vooral door de plaatselijke parochieprediker of gouverneur/ burgermeester op grond van de wet pogingen ondernomen om de bijeenkomsten van de Ontwaakten te verijdelen en tegen te gaan.

Aan de andere kant waren er hooggeplaatsten die juist de Opwekkingsbewegingen steunden. De Russische keizer en tsaar Alexander I (1777-1825) die vanaf 1809 ook grootvorst van Finland was, was de Opwekkingsbewegingen goed gezind en volgde die met belangstelling. Hij voerde een liberaal religieus beleid.

In Sint-Petersburg werkte vanaf 1820 Sakari (Zacharias) Cygnaeus nuorempi (de Jongere) (1763-1830), hij was hier Bisschop in de Lutherse kerk. Het jaar ervoor was hij bisschop in Vyborg geworden, maar na negen maanden verhuisde hij op uitnodiging van Alexander I naar Sint-Petersburg. Deze bisschop was een "vrome vriend van de opwekkingsbeweging"¹²⁶.

Na met elkaar te hebben overlegd, besloten de Ontwaakten om als oplossing voor de tegenstand een poging te doen om zich tot bisschop Gygnaeus in St. Petersburg te wenden. En zo gebeurde het dat in de zomer van 1822 Paavo Ruotsalainen en L.J. Niskanen naar Sint-Petersburg reisden. Zij gingen bij Gygnaeus op bezoek en werden door hem vriendelijk ontvangen. Ze vertelden hem over Gods wonderen in de wildernis van Savo, over de wederwaardigheden van de Ontwaakten en de vervolging van de wereld tegen hen, die ze ondervonden. Om de zaak te verduidelijken had Niskanen ook een document van de rechtszaak opgesteld, waaraan de notulen van de rechtbank waren toegevoegd, zodat Gygnaeus een duidelijker beeld had van de houding van de overheid tegen de Ontwaakten. De bisschop beloofde hun zijn hulp en wilde de zaak aan de keizer voorleggen "ter bescherming van het ware christendom"¹²⁷.

Het gevolg was dat de boete die Martikainen moest betalen, betaald werd uit de keizerlijke schatkist, maar verder kwam er geen noemenswaardige hulp. Wel kregen de twee broeders van de bisschop een brief mee voor bisschop Collan. Toen Niskanen de brief bij Collan bracht, ontdekte deze in welk ongunstig licht hij was terechtgekomen in Sint-Petersburg. Hij had zulk een verzet niet verwacht. Ook werd aan Collan een brief van de Ontwaakten overhandigd, waarin zij hun klachten uitten over het onderdrukken, het gebrek van vrijheid om samen te komen, het gebrek van pastorale zorg die zij toch van een prediker behoren te ontvangen, maar

¹²⁶ M. Rosendal, "Suomen Herännäisyyden Historia XIX:LLÄ Vuosisadalla, 1795-1835", digitale versie, hoofdstuk 7. Geraadpleegd via <https://www.gutenberg.org/cache/epub/49688/pg49688-images.html>

¹²⁷ M. Rosendal, "Suomen Herännäisyyden Historia XIX:LLÄ Vuosisadalla, 1795-1835", digitale versie, hoofdstuk 7. Geraadpleegd via <https://www.gutenberg.org/cache/epub/49688/pg49688-images.html>

ook dat zij onderwijs en prediking missen die in overeenstemming is met de Bijbel en wat Luther leerde.

Nadat de bisschop de klachtenbrief had gelezen, nodigde hij de ondertekenaars van de brief om naar de pastorie te komen en beloofde de zaak daar te onderzoeken. Op de eerste vraag, waarom de Ontwaakten met hun klachten zich niet tot hem, de bisschop van het bisdom hadden gewend, maar naar Sint-Petersburg waren gereisd, antwoordde Niskanen dat ze hoopten te worden bevrijd van het betalen van de boetes die door de rechtbank waren opgelegd. Ook vroeg Collan waarom ze niet naar hem waren gekomen om raad en onderwijs te ontvangen over de ‘gelukzaligheid’. Zij antwoordden dat de prediker helemaal niet over deze dingen sprak en verweten hem zelfs dat hij nooit over bekering en de noodzaak daarvan (met hen) heeft gesproken. Hierop legde Niskanen aan de bisschop uit wat de leer van Paavo was en wat de prediking van de rechtvaardiging door het geloof inhoudt. Hierop werd aan hen gevraagd waarom ze dan in eigen bijeenkomsten samenkwamen en elkaar opzochten, waarop Niskanen uitlegde dat ze juist op deze bijeenkomsten grote zegen ontvingen en daar onderwijs kregen vanuit de Bijbel. Helaas kwam het niet tot ‘broederlijke overeenstemming’. Collan bleef vijandig tegen de Ontwaakten en verweet Ruotsalainen luiheid, verraad, winstbejag en liefdeloosheid. Hij vond de Ontwaakten maar farizeeërs die wel enige zonden mijden, maar aan de andere kant verdeeldheid veroorzaakten en diegenen die van een ander geloof waren, niet met liefde, maar met haat bejegenen. Ook verzetten de Ontwaakten zich ‘schaamteloos’ tegen de wetten en uitspraken van de overheid en de bisschoppen en achten zichzelf niet verplicht menselijke bevelen en voorschriften te gehoorzamen in zaken, die een of andere verband hebben met religie. Ook moest hij niets hebben van de leer die de Ontwaakten hadden over de bekering. Hij vond dat maar dweperij en arrogantie.

Het gevolg hiervan was weer dat de bisschop een brief aan Cygnaeus terugschreef “waarin hij zich op alle mogelijke manieren probeerde te verdedigen, waarbij hij uiteraard de Ontwaakten niet spaarde. Het lijkt erop dat deze brief enige twijfel bij Cygnaeus veroorzaakte en hem ervan weerhield tussenbeide te komen in de kwestie van de Ontwaakten. Hij had onder meer beloofd het geld uit de schatkist van de keizer aan Martikainen te verstrekken om de boete te betalen waartoe hij veroordeeld was, maar deze hulp was niet uitgevoerd.”¹²⁸

Maar de Ontwaakten lieten het hier niet bij. Ze schreven een brief aan de keizer met de vraag om hulp. Hierop werd wel het geldbedrag dat Martikainen moest betalen door de keizer vergoed, maar verdere hulp bleef ook nu weer uit.

Integendeel, de gehoopte hulp en bijstand bleek van heel korte duur. In 1823 verscheen er een officieel verbod van het houden van religieuze bijeenkomsten (zonder toestemming). “In een klachtenbrief van de Ontwaakten staat: ‘Wij zijn van plan geweest de geest op te geven in plaats van ons levende geloof los te laten, dat de Heere onder ons tot stand heeft gebracht.’”¹²⁹

Toen in 1825 de Russische tsaar Alexander stierf, volgde zijn broer, Nicolaas I (1796-1855) hem op. Hij zette het beleid van zijn broer voort.

De vraag of de opwekkingsbeweging, die zich nog steeds in het land verspreidde, moet worden getolereerd of bestreden, leek belangrijker dan voorheen. Er was geen derde mogelijkheid. De heersers kozen voor de laatste van de twee. Zij waren ervan overtuigd dat deze mensen zich moesten keren tot de staatskerk en dat hun bijeenkomsten verboden moesten worden.

Zo kwam het dat in 1824 een door de keizer benoemde commissie bijeenkwam in Turku, waarbij o.a. aartsbisschop Tengström en bisschop Molander en de rechters G. Gadolin en M. Alopaeus aanwezig waren. Doel was om de Opwekkingen zoveel mogelijk te kunnen

¹²⁸ M. Rosendal, “Suomen Herännäisyyden Historia XIX:LLÄ Vuosisadalla, 1795-1835”, digitale versie, hoofdstuk 7. Geraadpleegd via <https://www.gutenberg.org/cache/epub/49688/pg49688-images.html>

¹²⁹ B. Krug, “Paavo Ruotsalainen, blz. 30.

voorkomen. Men kwam tot de slotsom “dat mensen van verschillende geloofsovertuigingen alleen met de strengheid van de wet mogen worden behandeld in het geval dat, ondanks vriendelijk advies en leringen, ze met hun voortdurende koppigheid de vrede van de staat en de kerk verstoren.”¹³⁰

“Maar er steeg een weemoedige zucht op uit de harten van degenen die ontwaakt waren, toen hun laatste aardse veiligheid plotseling van hen werd weggenomen. Hoe vrij de ontwakende beweging was van fanatisme en het verloren enthousiasme van charmespiritualiteit blijkt onder meer uit een brief geschreven door Paavo Ruotsalainen aan zijn vriend Matti Härkönen, die in die tijd de meest prominente van Pielisjärvi's ontwaakte leiders was, een gevolg van deze maatregelen. Sterker nog, hij zegt daarin: ‘Het wordt nu zo gevaarlijk dat ze geen bijeenkomsten meer mogen houden, omdat de keizer het harde besluit heeft genomen dat iedereen die nu bijeenkomsten houdt naar Siberië moet worden gebracht. Nu is er een geheim bevel voor iedere dominee en edelman in heel Finland om hen te onthullen, die vergaderingen houden. Daarom, goede vriend, houd op met het houden van bijeenkomsten en met het in het openbaar naar elders reizen; en wees helemaal niet verrast door dit verbod, maar moedig uzelf aan en beproef of uw geloof levend is. Als uw geloof gevuld is met angst en twijfel, streef dan naar een nauwere vereniging met Christus, naar Wie u de weg zult vinden door Gods Woord. Geef geen informatie over deze kwestie aan de eenvoudige en onthutsend ontwaakte mensen; maar verbied hen in stilte het houden van bijeenkomsten zozeer te omarmen. Wees niet bang dat Gods raadgevingen en genade hierdoor weerstaan zullen worden. De Heere kan iedereen helpen, zelfs hij die eenzaam is; want nu zijn er echter nog veel toegestane plaatsen [om samen te komen], zoals op kerkbezoeken en op marktplaatsen. Totdat we zien wat hierop volgt, moeten we op dit moment zwijgen en niet, zoals Petrus, in de waanideeën van spirituele arrogantie in verleiding duiken. Als de Heere zelf vervolging toestaat, kunnen we die op geen enkele manier vermijden.’”¹³¹

En zo kwam het dat door de jaren heen de tegenstand dan hier en dan daar ondervonden werd. Het gebeurde ook wel dat spotters en ‘vijanden’ de bijeenkomsten probeerden te verstoren en redenen zochten om de Ontwaakten aan te kunnen klagen bij de overheid. Soms gebruikten zij zelfs geweld.

In 1837 werd door een Finse dichter J. L. Runeberg in het ‘Helsingfors Morgensblatt’ een aantal artikelen/ gedichten gepubliceerd tegen de Ontwaakten. Dit deed hij onder de titel: ‘Brieven van een oude tuinman’. In 1838/1839 vond de hierboven beschreven rechtszaak plaats (zie hoofdstuk Jonas Lagus).

Al deze aanvallen konden echter niet voorkomen dat de opwekkingsbeweging zich verspreidde. Integendeel! Het aantal volgers groeide voortdurend. Vanwege de Conventikelwet werden grotere bijeenkomsten steeds meer ontmoedigd en tegengegaan. Dit is de reden waarom mensen elkaar ontmoetten op markten, bruiloften, begrafenissen en andere plaatsen die wel geoorloofd waren. “Paavo zelf raadde grote bijeenkomsten zelfs af, behalve bij zulke gelegenheden. Maar hij spoorde de ontwaakte mensen voortdurend aan om kerkdiensten bij te wonen, zelfs als daar een predikant preekte die het diepere spirituele leven niet begreep. Als iemand denigrerend over zo'n preek sprak, zei Paavo: ‘Negeer de kern en laat de schil aan zijn lot over!’”¹³²

¹³⁰ M. Rosendal, “Suomen Herännäisyyden Historia XIX:LLÄ Vuosisadalla, 1795-1835”, digitale versie, hoofdstuk 7. Geraadpleegd via <https://www.gutenberg.org/cache/epub/49688/pg49688-images.html>

¹³¹ M. Rosendal, “Suomen Herännäisyyden Historia XIX:LLÄ Vuosisadalla, 1795-1835”, digitale versie, hoofdstuk 7. Geraadpleegd via <https://www.gutenberg.org/cache/epub/49688/pg49688-images.html>

¹³² B. Krug, “Paavo Ruotsalainen, blz. 32.

12. Woonachtig op Aholansaari.

Aanvankelijk woonde Paavo in het Soukka-huisje in de parochie van Nilsä

Sinds 1820 leidde zorgde Ruotsalainen voor een deel van de Tahkomäki-boerderij. De boerderij van Tahkomäki zag er eenvoudig uit, er waren een koe en een schaap en het brood werd in de kachel gebakken. In 1827 overkwam Paavo een ongeval dat bijna zijn dood betekende. Het paard schopte hem zo hard tegen de borst dat hij maandenlang ziek was en daarna nooit meer zijn vroegere gezondheid terugkreeg. Na enige tijd kon hij gelukkig toch weer aan het werk en mocht hij met zijn vele werkzaamheden verder te gaan. Nog meer dan voorheen begonnen de vruchten ervan zichtbaar te worden. Vooral in 1828-1829 was de religieuze beweging in zijn woonomgeving in een bloeiende staat. Al was het wel zo dat Paavo's scherpe oog zag dat er kaf onder het koren was. Tijdens de preken waarschuwde hij ook sterk hiertegen, alsook tegen de aardsgezindheid en wereldse lusten die bij de mensen nog zo vaak aanwezig waren.

In 1830 kochten hij en zijn schoonzoon een boerderij op het eiland Aholansaari in het Syväri-meer. Hier heeft hij tot het einde van zijn leven gewoond. In 1833 stierf zijn vrouw. Ds. Volk schrijft in zijn boekje dat bij Riitta later haar tegenstand werd verbroken, dit gebeurde in of rond 1832. "In de oven van het lijden smolt de harde korst om het hart van Riitta, zodat ze haar schuld beleed en trachtte om een nieuw leven te beginnen. Nu trad in hun boerderij vrede en gemeenschap binnen en vrome liederen klonken door het huis."¹³³

Een paar maanden nadat hij weduwnaar was geworden, trouwde hij met Anna Lovisa Savolainen (1802-1888). In tegenstelling tot zijn eerste vrouw was zij wel een volgeling van de opwekkingsbeweging, zij begreep hem veel beter. Het tweede huwelijk bleef kinderloos.

Vanaf deze tijd kon Ruotsalainen veel vrijer reizen, hij kon zijn gezin met een gerust hart achterlaten en de zorg daarvoor werd nu niet meer langer verwaarloosd.

Vanaf de tijd dat Paavo op het eiland Aholansaari woonde, begon hij meer en meer aan zijn lange reizen die zich zelfs uitstrekten tot Helsinki.

Zo maakte hij in 1838, 1840 en 1843 grote reizen.

Op het eiland Aholansaari kreeg Paavo ook veel bezoek, niet alleen van mensen die onderwijs van hem wilden, maar ook waren er zelfs artsen uit Kuopio die patiënten naar Ruotsalainen stuurden. Dit kwam omdat hij een uitstekende kennis van de natuur had.

Zoals al beschreven kon Ruotsalainen op een goede manier raad en onderwijs geven. Zo kwam het dat op een dag een jongeman naar Paavo ging die in volledige wanhoop was en zelfmoordgedachten had. De jongen was Julius Tenhunen (1824-1907) die in Kiuruvesi geboren was en daar ook woonde.

"Tijdens het zaaien van gerst kreeg hij tijdens het ploegen een steek in zijn hart. Hij liet zijn paard in het veld achter en ging zijn vader vertellen dat hij naar Nilsä moest gaan om Paavo om advies te vragen over hoe zijn ziel kon gered worden. Vader bracht bezorgd de Bijbel naar de tafel en vroeg hem om tijdens zoveel werk niet weg te gaan, maar daarin te lezen en te vertrekken nadat de gerst gezaaid was. De jongen probeerde te lezen, maar het oordeel kwam steeds harder/ strenger en er zat tenslotte niets anders op om met 12 cent te vertrekken en om raad te gaan vragen. Hij zei vaak dat hij onderweg langs de kant van de weg had gezeten, toen de vijand hem geschikte takken in de bomen liet zien en fluisterde: 'Trek jezelf daar aan op, je zaak wordt er niet beter op'¹³⁴, maar hij slaagde erin verder te gaan, in de veronderstelling dat hij er toch zou komen, omdat hij zelfs op de terugweg tijd zou hebben om zichzelf op te hangen. Op een mooie nazomeravond arriveerde hij bij Paavo's huis en ging verdrietig en moe op de stoep/ rand van de hut zitten. Na een tijdje kwam Paavo de ruimte uit en ging zonder een

¹³³ J. R. Volk, "Piëtisten in Scandinavië", blz. 44.

¹³⁴ De betekenis van de zin is dat de duivel hem vaak de takken aanwees om zich daaraan op te hangen, want het wordt er toch niet beter op. Gelukkig bleef hij ervoor bewaard. KJB.

woord te zeggen met zijn rug naar hem zitten om zijn haar te kammen. Nadat hij dat had gedaan, draaide hij zich om en fluisterde in het oor van de onbekende jongen: ‘Hoeveel dennentakken, zoon, heb je gezien toen je kwam?’ ‘Aangezien u geacht wordt mijn zaken te kennen, waarom gaat u dan niet naar de kamer om mij raad te geven?’ [was het antwoord.]

Ze gingen allebei naar binnen, waar de oude man met een ontroerd hart naar de bekentenis van de jongeman luisterde en eraan toevoegde: ‘Luister, mijn zoon, geloof in de Heere Jezus, en je zult gered worden.’

‘Het drong tot me door als door een wonder’, zei Julius over de einde van deze zaak, ‘ik begon te huilen van vreugde, Paavo tegelijkertijd [ook]; hij sprong op en pakte mijn haar vast, terwijl hij zijn andere hand naar mijn nek uitstreekte en zei: ‘Nu zou ik die jongen afsnijden als ik een vuursteentje had - - en hoe lang zou dat gevecht hebben geduurd als Paavo's minnares niet de kamer was binnengelopen om te zien wat daar aan de hand was.’

Van heinde en ver kwamen talloze mensen die om advies vroegen naar hem toe, en niemand had spijt van hun reis, met uitzondering van degenen die volgens Paavo verguld¹³⁵ waren¹³⁶.

Daarentegen was er ook een andere jonge man die tijdens een marktreis op Paavo's slee was gesprongen en van daaruit zijn klachten en behoeften had verteld, “Paavo zei tegen hem: ‘Blijf, mijn jongen, met deze pijn; want in hen wordt de nieuwe mens geboren.’ Deze paar woorden hielpen de jongeman.

Toen Paavo te maken had met mensen die aangevochten en door hun geweten werden gekweld, spoorde hij hen aan zich onmiddellijk tot Christus te wenden en dan te denken: ‘Ik ben een zondaar, maar Christus is de Verlosser van zondaars.’ In zulke gevallen stond de boodschap van het Kruis in het middelpunt van zijn raadgevingen.”¹³⁷

Lang niet altijd zag Paavo op het eerste gezicht wat er mankeerde. Vaak stelde hij dan vragen aan de persoon en soms merkte hij dat de godsdienst in het verstand zat en niet in het hart. Hij wees er dan op waar het bij die mensen aan haperde.

Ruotsalainen begon dergelijke gesprekken vaak met een van de volgende vragen: Denkt u dat u gered zult worden/ zijn als u op dit moment zou sterven? of: Bent u geboren uit de Heilige Geest, uit heilige ouders, of uit Adam?

“Aan een vrouw die openlijk over haar zonden klaagde, vroeg Paavo eens: ‘Weegt het gewicht van uw zonde het gewicht van dat huis?’ En toen de vrouw antwoordde: ‘Je moet hier niet mee spelen’, zei Paavo: ‘U past niet met een grote last in de hel; omdat de gaten daar heel klein zijn.’”¹³⁸

Maar bij een vergelijkbaar geval veranderde Ruotsalainen zijn gelijkenis en zei, dat de opening van de hel heel breed is en dat men daar zeker in past.

“De prediking van deze réveilman bestond in één waarheid: de grootheid Gods en de kleinheid en volkomen afhankelijkheid van de mens. Niemand kan iets toedoen aan zijn heil, wij moeten leren geheel af te zien van eigen werk en streven, steeds weer vluchtend tot de Heiland en wachtend op Zijn hulp, die Hij op Zijn tijd geeft. Een passivistisch, piëtistisch element is duidelijk te herkennen in de prediking van deze groep. Daarnaast grote ootmoed.”¹³⁹

¹³⁵ Het zelf wel wisten hoe het moest, het ‘bezaten’.

¹³⁶ Bron: Wilh. Malmivaara, “Puoli vuosisataa Heranneiden keskuudessa”, blz. 7-8.

¹³⁷ B. Krug, “Paavo Ruotsalainen, blz. 36-37.

¹³⁸ B. Krug, “Paavo Ruotsalainen, blz. 38-39.

¹³⁹ Algemeen Handelblad, vrijdag 22 februari 1963, pag. 12. W. J. Kooiman, “Conflict in de kerk van Finland”.

Krug beschrijft nog een voorbeeld waarbij Ruotsalainen op een nogal vreemde manier met een zondaar omging: “Er was een man die een gelofte van nuchterheid had afgelegd die ongeveer zo luidde: ‘Als ik weer drink, zal de duivel me pakken!’ Niettemin viel hij terug in zijn oude gewoonte en kwam erg depressief naar Paavo. Toen Paavo hem, volgens de gewoonte van die tijd, een drankje aanbood, weigerde de man en vertelde hem het verhaal over zijn gelofte en zijn val. Toen werd Paavo gretig, zijn ogen fonkelden en hij riep: ‘Nu kun je eindelijk met je eigen ogen zien hoe de duivel een mens met huid en haar pakt. Dat zie je niet vaak.’ Toen barstte Paavo in lachen uit en gaf geen verder advies. Uiteindelijk durfde de man het aangeboden drankje aan te nemen. Paavo bleef een tijdje staan, keek heel serieus en vroeg kalm: ‘Gaaf hij niet al weg? Is hij niet al weg? Nee, hij gaat helemaal niet weg. Hij had het al lang moeten doen.’ De man werd op deze vreemde manier geholpen. Paavo handelde hier vanuit de vrijheid van Christus, die alleen degenen die gebonden zijn werkelijk kan bevrijden.”¹⁴⁰ De kern en de kracht van Ruotsalainen was om met weinig woorden veel te zeggen. Hij kon met een enkele vraag of zin, onder de zegen des Heeren! Een mens helemaal van zijn stuk brengen of juist troosten en onderwijzen.

Paavo's pastorale adviezen waren vaak gemengd met humor. Paavo was, net als de hervormer Maarten Luther, een man met humor.

“Eens, tijdens de markt in Kuopio, gingen twee vrome meisjes met Paavo de stad in. In een ervan meende hij een geheime trots op te merken. Toen een paar jonge mannen naar hen toe kwamen en arm in arm met een meisje liepen, riep Paavo hen toe: ‘Jongens, laten we bruiden ruilen!’ Een van de twee metgezellen vatte dit erg op en rende weg. Maar de ander begreep de waarheid, de betekenis van Paavo's woorden.”¹⁴¹

Paavo's humor kwam ook tot uiting in de manier waarop hij over zichzelf dacht. Terwijl hij aan het zwemmen was, zei hij ooit tegen zichzelf: ‘Is deze naakte oude kerel een tempel van de Heilige Geest?’

In de jaren dat hij op Aholansaari woonde was het voor hem een tijd van grote zegen op zijn werk. Als hij ergens preekte, stroomden de mensen in grote getale naar hem toe. Ook al kwam hij zelfs in afgelegen dorpjes, het nieuws dat hij er was verspreidde zich dan snel door de omgeving en de mensen stroomden toe.

Tot het einde van zijn leven heeft hij in het huis, dat ook vandaag de dag er nog staat mogen wonen.

13. Paavo's bibliotheek.

Het is niet precies na te gaan welke boeken Paavo heeft gehad en welke hij gebruikte en las.

In dit hoofdstuk wil ik iets schrijven over verschillende stichtelijke werken die door hem zijn gelezen en die in die dagen in Finland verkrijgbaar waren.

Omdat Paavo nooit heeft leren schrijven, dicteerde hij de brieven die hij ‘schreef’ en zijn vrouw of vrienden schreven die dan uit. Lezen kon hij wel, al had hij weinig boeken. De Bijbel en Luthers kleine Catechismus, een paar stichtelijke boeken, zoals Wilcox’ ‘Honing droppelen uit de Steenrots Jezus Christus’ vormden zijn hele bibliotheek. J. Wegelius¹⁴² (1693-1764) boek

¹⁴⁰ B. Krug, “Paavo Ruotsalainen, blz. 39-40.

¹⁴¹ B. Krug, “Paavo Ruotsalainen, blz. 43.

¹⁴² Johan Wegelius de Jongere, was Finse prediker en werd na zijn theologiestudie in Turku en Uppsala priester in Härnösand (Zweden). Later werd hij priester in Finland en de laatste jaren van zijn leven preekte hij in Oulu. Net als zijn vader was Wegelius een leider van het vroege ontwaken. Hij werd beïnvloed door het Piëtisme en de hernhutters, maar was gematigder dan deze. Er zijn verschillende werken van hem bewaard gebleven die ook in Finland veel gelezen werden. Zijn preken zijn ook vandaag de dag nog verkrijgbaar. Door heel wat Piëtisten, Ontwaakten en behoudende Luthersen werden zijn werken gelezen.

‘De heilige evangelische wandel’, gebruikte en waardeerde Ruotsalainen het meeste na Wilcox boek. Het boek van deze Finse prediker verwijst veel naar Luther en benadrukt de rechtvaardigmaking net zoals Luther dat deed.

Tarvainen noemt een aantal werken die Paavo had of waar hij kennis van had genomen.

- Wilcox boekje, “Honing droppelen uit de Steenrots Jezus Christus”.
- Bunyans Christenreis en mogelijk andere boeken van hem.
- Johannes Philip Fresenius¹⁴³, Biecht en communieboek.
- Eric Pontoppidan “De spiegel van het geloof. Waaraan de kinderen van God herkend kunnen worden.”
- Verder werken van wat onbekendere schrijvers, zoals David Hollazius, J. Wegelius, Antti Björkqvist, Anders Nohrborgs en Peter Jonsson topp.

Doordat hij weinig geschriften van Luther had was de kennis van Luthers geschriften beperkt. “De Grote Catechismus, de Verklaring van het Onze Vader en enige preken verschenen rond 1830 in het Fins, maar het is niet zeker of Ruotsalainen ze kende.”¹⁴⁴ In de jaren 1846-1851 werden preken van Luther in het Fins uitgegeven waarin Paavo zich heeft verdiept.

Engelse/ Puriteinse vroomheidsgeschriften bereikten Finland in de 17^e eeuw voornamelijk via Nederland en Duits-gereformeerde en verschillende Lutherse landen. De boeken werden meestal uit het Engels in het Duits vertaald en vervolgens vanuit het Duits naar het Zweeds en soms later vanuit die taal naar het Fins vertaald. Pas in de laatste jaren van de 18^e eeuw werden de Zweedse vertalingen rechtstreeks uit het Engels vertaald.

Lang niet alle boeken werden zondermeer vanuit het Engels vertaald en in Zweden en Finland verspreid. De strenge Luthers en Piëtisten legden een soort censuur op boeken die niet met hun leer overeen kwamen¹⁴⁵. Hierdoor was het niet makkelijk en gebeurde het niet snel dat boeken van Puriteinen of andere Engelse predikers vertaald werden in het Zweeds of Fins. Men had bijvoorbeeld moeite met bepaalde uitleggingen van de leer en de oproep tot onvoorwaardelijke bekering werd verdacht gehouden. Rond 1700 was deze censuur streng en hierdoor werd er bijna geen Engels boek vertaald en uitgegeven. Na de eeuwwisseling veranderde dit. In de jaren 1720 en 1730 werd een groot aantal boeken in het Zweeds vertaald en de censoren werden toleranter. Het Calvinisme vormde niet meer zo’n bedreiging en de Piëtistische leer werd ook steeds meer toegelaten.

“Tegen het einde van de Zweedse tijd [1809 KJB] waren er in Finland meer dan honderd Engelse vroomheidsboeken bekend, die zowel in het Engels als in het Duits en vooral in het Zweeds werden gelezen. Er zijn slechts zeven gedrukte vertalingen in het Fins uit deze periode bekend.”¹⁴⁶

Het was vooral in de 19^e eeuw dat de Engelse vroomheidsliteratuur zich in vertaalde vorm door Finland verspreidde. Zowel in Helsinki als in de kuststeden van Noord-Finland kwam echter Duitse devotionele literatuur ongeveer vier keer vaker voor dan Engelse. De werken van Johan

¹⁴³ Leefde van 1705-61, was luthers-orthodoxe prediker in Frankfurt met piëtistische grondslag.

¹⁴⁴ Olavi Tarvainen, “Paavo Ruotsalainen als Lutherischer christ”, blz. 10.

¹⁴⁵ De belangrijkste verschillen tussen Luther en Calvijn zijn o. a.:

- Dat Luther een enkele en Calvin een dubbele Predestinatie leerde.
- Het verschil tussen de aanwezigheid van Christus bij het Avondmaal. Luther leerde lichamelijk aanwezig, Calvijn geestelijk aanwezig.
- De verhouding van rechtvaardiging en heiliging. Luther maakte een strikte scheiding daartussen en Calvijn leerde dat de wet ook in het stuk van dankbaarheid een grote plek inneemt.
- Verder dachten zij verschillend over zaken zoals de heilige Schrift, Leer van de kerk en hadden zij een verschillende liturgie in de kerken. Ook de zondag werd bij Calvijn veel strenger/ strikter ingevuld dan bij Luther.

¹⁴⁶ T. Laine, “Ylösherätys suruttomille”, blz. 6.

Arndt kwamen wel acht keer vaker voor dan die van Bunyan, ook al werd Bunyan vaker gedrukt in Noord-Finland dan in Helsinki. Arndt was in beide gebieden duidelijk beter bekend dan Bunyan. Van Arndt werden de “Fyra böcker om een Sann christendom” (5 boeken van het ware Christendom) het meest gelezen, het eerste deel werd alleen in het Fins vertaald. Bunyans Christen- en Christinnereis was het bekendste Engelse devotionele boek in Finland tijdens de Zweedse overheersing, hoewel de Finse vertalingen ervan pas in 1809 en 1827 verschenen. De meest voorkomende Engelse publicatie bij de geestelijken (parochie-predikers, geen bisschoppen) was het boekje van Arthur Dent. Daarop gevolgd het werk van Philipp Doddridge's werk Den Sanna gudsfruktans början (De opkomst en vooruitgang van religie in de ziel).

De boekjes van Bunyan, Dent en Wilcox kwamen onder het gewone volk, eind 18^e, begin 19^e eeuw het meeste voor van de Engelsen.

Doordat steeds meer mensen konden lezen en de mobiliteit ook in Finland in de 18^e en 19^e eeuw steeds meer verbeterde. Bereikte in de loop van de 18^e eeuw de Piëtistische religieuze literatuur zelfs de meest afgelegen gebieden.

Lang niet alle boeken die in het Duits en in het Zweeds of Deens zijn vertaald, werden in de 19^e eeuw in het Fins vertaald.

Hier volgt een beknopt overzicht van Puriteinen die in de 19^e eeuw in het Fins werden vertaald (Titels zijn in het Nederlands)¹⁴⁷:

- Richard Baxter (1615-1691): “De stem Gods reopened de zondaren tot bekering” 1859¹⁴⁸
- Richard Baxter: “De eeuwigdurende rust der heiligen” 1862.
- Thomas Bromley (1629-1691) “Reizen der kinderen Israëls door de woestijn, voorstellende het grote en traspgewijze werk der wedergeboorte”. 1828.
- Thomas Bromley: “De weg tot de sabbat der rust”, 1827.
- John Bunyan (1628-1688): “Gods genade tot de grootste der zondaren”, 1852.
- John Bunyan: “De Hemelse voetganger”, 1846¹⁴⁹.
- John Bunyan: “De heilige oorlog”, 1856.
- John Bunyan: “De Jeruzalemse zondaar gered, goed nieuws voor de slechtste der mensen”¹⁵⁰, (vertaald uit het Zweeds) 1781. 3 (her)drukken in de 19^e eeuw.
- John Bunyan: “Het leven en sterven van meneer Kwaad”, 1850.
- John Bunyan: “De Christenreis naar de eeuwigheid”¹⁵¹, 1809¹⁵².
- John Bunyan: “De Christinnereis naar de eeuwigheid”, 1834¹⁵³
- William Cowper (1568-1619): “Een zeer troostelijke samenspreken tussen de Heere en de ziel”, 1770¹⁵⁴.
- Arthur Dent (?-1607): “De praktijk van de ware bekering”, 1732¹⁵⁵.

¹⁴⁷ Zie voor een studie en overzicht van uitgaven in het Fins en Zweeds: T. Laine, “Englantilaisperäinen hartauskirjallisuus Suomessa Ruotin vallan aikana”, 1846

¹⁴⁸ De jaartallen achter de titels zijn de jaren dat de eerste druk verscheen.

¹⁴⁹ Waarna er in de 19^e eeuw nog 6 (her)drukken volgden.

¹⁵⁰ Niet getrouw vertaald.

¹⁵¹ Betrouwbare vertaling in het Fins.

¹⁵² Vertaald uit het Duits. Later verschenen nog 13 (her)drukken in de 19^e eeuw. Waaronder ook een paar maal dat het werk opnieuw vertaald verscheen.

¹⁵³ Werd in de 19^e eeuw 5 maal (her)drukt

¹⁵⁴ Zowel in het Zweeds als in het Fins is het heel getrouw vertaald.

¹⁵⁵ De eerste druk was een vertaling vanuit het Zweeds naar het Fins (Zweedse uitgave verscheen in 1702. Werd in de 18^e eeuw nog 3 maal gedrukt. In de 19^e eeuw totaal 4 maal.

- Thomas Goodwin (1600-1680): “De ijdelheid der gedachten”, 1843.
- Thomas Gouge (1609-1681): “Een woord tot zondaren en een woord tot heiligen”, 1801¹⁵⁶.
- James Janeway (1636-1674): “Een teken voor kinderen”¹⁵⁷, 1822.
- Lucas Richard (1648/1649-1715): “Christelijke gedachten voor elke dag van de maand”, 1830.
- Matthew Mead (ca. 1630-1699): “De bijna-christen ontdekt”, 1877.
- Onbekend. Staat op naam van o.a. Richard Allestree (1621/1622-1681), Dorothy Parkington (1623-1679), Henry Hammond (1605-1660) en William Fulman (1632-1688). De Engelse titel is: *The practice of Christian graces. De praktijk van de christelijke genade.* 1759¹⁵⁸
- Thomas Wilcox (1622-1687): “Kostelijke honing druppen uit den steenrots Christus”, 1777¹⁵⁹.

Er is mijns inziens een mogelijkheid dat de verbeterde beschikbaarheid van o.a. Engelse vroomheidsliteratuur invloed heeft gehad op de opwekkingen.

De mogelijkheden om aan deze literatuur te komen werd met name aan het einde van de 18^e eeuw en in de 19^e eeuw in Finland meer en meer verbeterd.

“Boekverkopers verloren hun positie als verkopers van allerlei soorten literatuur en gingen zich steeds duidelijker richten op de verkoop van almanakken, catechismussen, archieven en kleine devotionele boekjes. Zweedse boekverkopers stuurden hun agenten naar veel Finse steden, vooral naar de kusten. Sommige boekverkopers zetten de oude praktijk voort van het vervoeren van een stand die van de ene markt naar de andere kon worden opgezet. Deze factoren creëerden zelfs betere voorwaarden voor de verwerving van literatuur (ook in het Engels) voor de lagere sociale groepen.”¹⁶⁰

De toename van het aantal boekwinkels en verkooppunten in Finland bevorderde dus duidelijk de aankoop van boeken. In de 18^e eeuw, zo rond 1770 waren de omstandigheden echter nog niet goed. Zo waren er niet veel vaste boekhandels, en vooral het verwerven van buitenlandse en wetenschappelijke literatuur was nog steeds een probleem. In 1770 waren er echter nog maar acht boekverkopers in Zweden die buitenlandse literatuur mochten verkopen.

“Terwijl in de eerste helft van de 18e eeuw in Finland alleen priesters, de hogere burgerij en ambtenaren kennis hadden kunnen nemen met de Engelse devotionele literatuur, verspreidde deze literatuur zich in de tweede helft van de eeuw binnen het bereik van alle sociale groepen. De boeken bereikten ook ambachtslieden uit de lagere burgerij, mensen die als matrozen en soldaten werkten, en de boerenbevolking op het platteland. Ook het aantal bezitters van Engelse devotionele boeken nam aan het einde van de 18e eeuw aanzienlijk toe.”¹⁶¹

Een aantal redenen waarom Engelse vroomheidsliteratuur zo laat in Finland voor het gewone volk beschikbaar was, zijn o.a.:

¹⁵⁶ Waarna het werk nog 12 maal ge-of herdrukt werd in de 19^e eeuw.

¹⁵⁷ In het Engels werden 2 delen uitgegeven. In het Fins alleen het eerste deel met daarin de bekeringsgeschiedenis van zeven jonge kinderen.

¹⁵⁸ In de 19^e eeuw 3 maal herdrukt. Dit boek is helaas vanwege de censuur een heel onbetrouwbare uitgave geworden.

¹⁵⁹ Dit in Finland veel gedrukte werkje is in de 19^e eeuw wel 18 maal gedrukt en herdrukt. Ook een paar maal opnieuw vertaald. Het boekje werd uit het Duits in het Zweeds vertaald en later in het Fins.

¹⁶⁰ T. Laine, “Ylösherätys suruttomille”, blz. 276.

¹⁶¹ T. Laine, “Ylösherätys suruttomille”, blz. 282.

De conventikelwet en de daarbij samenhangende inzet van de Lutherse predikanten om zoveel mogelijk het Lutherse geloof te bevorderen en het Calvinisme zoveel mogelijk tegen te gaan. Ook de censuur op boeken, met name in dit geval de Calvinistische heeft geen goed gedaan. Zonder dit in 1688 Censor Liborum, zou er veel meer Calvinistische en Puriteinse werken vertaald zijn geweest en de verspreiding veel makkelijker.

Verder is een reden dat er weinig goede boekhandels waren en omdat boeken vaak uit het Duits en Zweeds vertaald werden in het Fins, kostte ook deze tussenstap tijd.

Weinig oplagen, alleen voor rijkere en gegoede burgerij te koop, later pas voor het gewone volk.

Tot slot was er veel meer in het Zweeds en Duits beschikbaar. De meerderheid van de bevolking van de steden sprak Zweeds, dus aan de Finse kant werd ook Zweedstalige lectuur verkocht. Veel mensen spraken Zweeds en/ of Duits en daarom was de noodzaak om het in het Fins te vertalen ook minder relevant.

14. Paavo's laatste levensjaren.

Tot aan het einde van zijn leven heeft Ruotsalainen veel mensen onderwijs gegeven, brieven geschreven (hij dicteerde deze, want hij kon zelf niet schrijven) en ook mensen bleven hem opzoeken en stelden hem hun vragen. Er zijn iets minder dan 100 pastorale brieven van Paavo bewaard gebleven.

Vooraf prediker L. A. Landgren (1818-1875) en koster/ kerkmeester A. Möykkynen (1808-1877) schreven de brieven voor hem uit. Tarvainen merkt het volgende op: "Deze brieven, die gezamenlijk moeten worden gebruikt als de belangrijkste bron voor het onderzoeken van zijn visie op het christendom, missen de helderheid en levendigheid van het gesproken Woord."¹⁶² Maar de persoon die de brief schreef, beschouwde zichzelf nooit beter dan de ontvanger van de brief. Aan het einde van zijn leven voelde hij zich een oud man. Als 'vader voor duizenden' "raakte hij aan het einde van zijn leven in grote innerlijke beproevingen. Hij heeft veel strijd en verleidingen moeten doorstaan. Vaak bracht hij slapeloze nachten door met de vraag of hij wel het juiste antwoord had gegeven aan de mensen die bij hem kwamen. En vooral in de laatste jaren van zijn leven werd hij gekweld door vragen als deze: 'Wat zal ik antwoorden op de dag des oordeels, aangezien ik zo vaak heb getroost waar ik had moeten waarschuwen, en waarschuwde waar ik had moeten troosten?'"¹⁶³

Het is bekend dat Ruotsalainen regelmatig bedwelvende middelen, vooral alcohol gebruikte. Dit was op zich niet ongebruikelijk onder gewone boeren, maar omdat Ruotsalainen geen gewone boer, maar prediker was, had hij zich hiervan moeten onthouden.

Malmivaara vertelt het volgende: "Paavo was soms onder invloed geweest van drank, maar niet dronken, en dan kon het gevolg ernstige gewetenswroeging zijn. In een kamer naast de zijne rustte een jongen uit Idensalmi op een nacht. Vanuit Paavo's kamer werden kreten en gebedsgeluiden gehoord. Toen het ochtend werd, riep Paavo de jongen bij zich en zei: Je hebt gezien in welke toestand ik gisteravond was. Neem mij niet als voorbeeld! Ik wil niet langer een slaaf van het ongeloof zijn, maar satan zal je in zijn macht nemen als je achter mij aan gaat."¹⁶⁴

Zelfs aan het eind van de jaren 40 werd nog een openbare aanklacht tegen hem geuit vanwege 'dronkenschap en godslastering'. Deze godslastering moet gezien worden in het kader van de

¹⁶² Olavi Tarvainen, "Paavo Ruotsalainen als Lutherischer christ", blz. 41.

¹⁶³ B. Krug, "Paavo Ruotsalainen, blz. 47

¹⁶⁴ Wilh. Malmivaara, "Puoli vuosisataa heränneiden keskuudessa", blz. 12. Ook aangehaald in H. Nyman, "Den bidande tron", blz. 135.

zaken omtrent de godsdienst waar hij eerder voor vervolgd is geweest. Tot een uitspraak en straf is het niet gekomen. Dit vooral vanwege ziekte en zijn sterven in 1852.

“In de herfst van het jaar 1851 werd de kwaal, waaraan hij al jaren leed, namelijk een longziekte, steeds erger. En toen de winter kwam, kon hij niet meer van zijn bed opstaan, want zijn benen weigerden dienst en daarbij was hij vaak duizelig en had ook pijn op zijn borst. Als zijn toestand het toeliet, verzamelden velen van zijn vrienden, niet alleen degenen, die in zijn nabijheid woonden, maar ook zij, die van verre kwamen rondom zijn bed, om met Paavo een geestelijk lied te zingen. En dan sprak hij met hen en vermaande hen, de deuren open te houden voor allen, die naar het Evangelie verlangden. Vele uren lag hij soms ook alleen en dan had hij te maken met zware aanvechtingen. Hij liet opschrijven: De mens moet de dood alleen tegemoet treden en alleen moet hij voor de rechterstoel Gods staan; dan helpen ook zijn vrienden hem niets. Hij bad ook lang en dikwijls en zijn gebed was dan als een gesprek van een kind met zijn vader en alsof de Heere aan zijn bed stond. Kort na de kerstdagen werd hij steeds zwakker en lag bewegingsloos met op zijn borst gevouwen handen. Men hoorde hem langzaam en zachtjes bidden en dan herhaalde hij steeds weer dezelfde woorden, alsof hij met zijn laatste kracht tot het einddoel moest komen. Het leek soms of hem alle geloofsvertrouwen was ontnomen en alsof de duisternis in zijn ziel overwon.” Maar als hij nog een keer de tekenen van brood en wijn ontvangen had, kwam de Heere daarin zo mee, dat hij, met een heerlijke glans op zijn gelaat, mocht getuigen: Mijn ziel is vol van vrede en hoop. Ik heb op donkere paden door de woestenij gewandeld; maar eindelijk heb ik de weg naar huis gevonden. Zoals de discipelen heb ik achter gesloten deuren gezeten; maar de Heere heeft het slot verbroken en Zich aan mijn ziel geopenbaard. Ik kan God niet danken, zoals ik zo graag zou willen. Jezus Christus zij mijn Dankoffer. Met dit woord stierf Paavo Ruotsalainen op 27 januari 1852.”¹⁶⁵

Op zijn sterfbed verklaarde Paavo dat Luther hem van zware aanvechtingen, die vele dagen geduurd hadden verlost had. Tarvainen schrijft over zijn sterfbed o.a. nog het volgende: “Toen zijn vrienden zich haastten om de oude strijder in zijn laatste strijd te troosten, kregen ze het antwoord: 'Laat de Heere Zijn werk volbrengen; dat is mijn lot.' Toen zijn vrouw vroeg of hij een vaste en zekere hoop had op de genade van God en het eeuwige leven, zou hij hebben geantwoord: ‘Wees stil, vrouw, de wil van de Heere geschiede.’ Op dezelfde manier, net zoals de profeet van de dorre wildernis tijdens zijn leven wist hoe hij rond moest komen met een karig dieet van genade, zo was ook op zijn sterfbed de loutere wetenschap dat zijn zaak in de handen van de Heere lag, genoeg voor hem. Als de ziel wakker blijft, kan het niet slecht met haar aflopen. God verleent Zijn hulp door Christus, en daarom moet de mens voortdurend naar Hem kijken. Ruotsalainen verwoordde dit ooit met de woorden: “Zolang je je duim nog kunt bewegen – houd je ogen op Christus gericht!”¹⁶⁶ Op zijn sterfbed had hij ook veel aanvallen en strijd over de zorg die hij in zijn leven had besteed aan de ontwaakte mensen. Hij was vaak bang dat hij toch veel te streng geweest was en de vraag: wat moet ik antwoorden op de dag des oordeels? Heb ik wel genoeg gewaarschuwd en ook maakte hij zich zorgen dat hij voor de zwakken een aanstoot was geweest in zijn alcoholgebruik.

Paavo werd begraven op de begraafplaats van Nilsia. Na de begrafenis van Paavo vond er op zijn boerderij te Aholansaari een samenkomst plaats waar o.a. ds. Bergh en twee anderen spraken. Bergh hield een soort preek, waarin hij o.a. zei: “Waar zou ik zijn zonder deze overledene; tweemaal heeft de Heere mij door hem van de dwaalwegen teruggebracht.”¹⁶⁷

¹⁶⁵ J. R. Volk, “Piëtisten in Scandinavië”, blz. 48-49.

¹⁶⁶ Olavi Tarvainen, “Paavo Ruotsalainen als Lutherischer christ”, blz. 69.

¹⁶⁷ Wilh. Malmivaara, Puoli vuosisataa heränneiden keskuudessa”, blz. 13.

Voor zijn dood had hij zijn dochter de opdracht gegeven een naaldboom op zijn graf te planten. Hij zei: 'De meest stekelige boom moet op mijn graf worden geplaatst; omdat ik de meest ouderwetse persoon was.'

Op de takken van de boom kunnen de vogels zingen tot lof van de grote God.

Ook vandaag is bij Nilsia op de begraafplaats het graf van Ruotsalainen nog te vinden en daarbij de grote dennenboom.

15. De leer van Ruotsalainen.

Toen hem eens werd gevraagd wat zijn 'leer' eigenlijk was, haalde hij de tabaksresten uit zijn pijp, stopte die achter zijn wang en antwoordde de vraagsteller: 'Zo ziet mijn leer eruit.'

Zijn leer was meer praktijk dan dogmatiek. Hij geloofde in de verborgen dingen en net als Luther liet hij die aan Hem over. Het verstand en de menselijke wijsheid moeten aan God en de Bijbel ondergeschikt zijn.

Veel overeenkomsten zijn er tussen Luther en Ruotsalainen. Zo geloofden beiden in de uitverkiezing, de noodzaak van geloof en rechtvaardigmaking, de doodstaat van de mens en de deugden van God. Het geloof moet geschonken worden, anders kan een mens niet geloven. Net als Luther verwierp hij de vrije wil en is er de almachtige kracht van God toe nodig om een mens tot bekering te brengen.

"Als iemand van jullie denkt dat hij meer geleerd is dan de rest van jullie, laat hem dan zichzelf onderzoeken voor de alziende Heiland: heb ik het kinderrecht bij de Heere of niet? En als iemand bij zijn zelfonderzoek denkt dat hij het heeft door het geloof van het begrip, laat hem dan weten dat de orde van God het getuigenis van de Heilige Geest daarover vereist, dat dit zo is, zoals de apostel zegt: 'Doch gijlieden zijt niet in het vlees, maar in den Geest, zo anders de Geest Gods in u woont. Maar zo iemand den Geest van Christus niet heeft, die komt Hem niet toe.' Rom. 8: 9. Net zoals Luther in zijn strijd tegen Erasmus van Rotterdam alle menselijke verdiensten op het gebied van het geloof wilde elimineren en daarom de almacht van God benadrukte, verwerpt Ruotsalainen scherp alles wat doet denken aan een opvatting van verlossing die berust op menselijk initiatief en vestigt zijn voortdurende activiteit zodat de mens het geloof niet grijpt voordat God het geeft."¹⁶⁸ Het gaat om Gods eer.

Zijn prediking was doordrongen van de geestelijke strijd die de gelovige ondervindt. Paavo spoorde zijn hoorders en lezers herhaaldelijk aan om de goede strijd van het geloof te strijden (1 Tim. 6:12). Ze moeten goede strijders voor Jezus Christus zijn (2 Tim. 2:3).

Maar ook Job 7:1 komt aan bod: "Heeft niet de mens een strijd op aarde, en zijn zijn dagen niet als de dagen des dagloners?" Ieder mens heeft een strijd en het is ook de plicht van een mens om te strijden tegen de zonde en de duivel.

Vooraf na het eerste berouw en de bekering stuurt God de ontwaakte mens naar de kruisschool en naar het huis van rouw. Paavo zei tegen een leider van de Noord-Karelische Ontwaakten: 'Je werd op het pad geleid met mede (wijn) en honing; maar je zult pekolie en teer als voedsel voor onderweg hebben.'

Natuurlijk vinden de ontwaakte mensen dit vaak niet leuk. Ze willen een prettig, statig leven leiden, wat Paavo heel treffend beschrijft: "Jullie heren willen gewoon op de bank zitten en lekkernijen eten. Ik, een magere hond, daarentegen, moet lange afstanden rennen en moet dankbaar zijn als ik na vele kilometers zo nu en dan moeite heb om een klein, droog stukje brood te bemachtigen." Paavo was erg bescheiden over zijn eigen geloofservaringen. Hij zei

¹⁶⁸ Olavi Tarvainen, "Paavo Ruotsalainen als Lutherischer christ", blz. 47.

ooit: ‘Mogen anderen Gods genade voor zichzelf gereed maken. Ik moest er altijd naar zoeken, zoals je naar een naald zoekt in een spleet in de vloer.’”¹⁶⁹

Ondanks de ellende van de zonde, de dodelijke onmacht en de ongeschiktheid van de mens voor God, moet de zondige mens een moment van vertrouwen voelen in de zekerheid dat God in Christus de goddelozen rechtvaardigt. Het was niet de vraag of ook de goddelozen genade konden krijgen, maar of mensen gerechtvaardigd konden worden als goddeloze, en zoals hij was. Ruotsalainen schreef aan een vriend die geloof nodig had: “Als je niet kan bidden, voel dan een gemis. Als je geen gemis kan voelen, lijd dan voor je Heere.”¹⁷⁰

In een brief aan een vriend schrijft hij: “Waarom, beste vriend, bent u zo wankelmoedig, daar u toch tijdens uw ziekte bijzonder begrip heeft getoond, dat u nu twijfelt, twijfel aan de liefde van de Heiland, Die ook de goddelozen zonder de werken der wet rechtvaardigt, zoals de Bijbel getuigt!, Hij heeft uit de christelijke leer een deel weggelaten dat in onze geloofsbelijdenis is vervat, namelijk dat de goddelozen gerechtvaardigd worden zonder de werken van de wet. Nu, beste vriend, zeg ik dit niet uit boosheid, maar uit liefde, zodat je je eens kunt schamen voor de Goddelijke Majesteit en eens eer kunt geven aan God, Die de goddelozen rechtvaardigt zonder de werken van de wet. De Heere heeft u door de zonde zo in de strik gelokt, dat u de Heiland de eer kunt geven die hem toekomt, Die de goddelozen rechtvaardigt zonder de werken van de wet: Zie de Heilige Schrift!”¹⁷¹

“Ruotsalainen wil evenzeer, en misschien nog wel meer dan Luther, benadrukken dat het Evangelie niet toebehoort aan degenen die er lichtvaardig naar grijpen en zonder de kommer van bekering te hebben ervaren. Zoals reeds is aangetoond wordt het christendom volgens zowel Luther als Ruotsalainen gekenmerkt door het Bijbelse idee dat de mens niets kan nemen als het hem niet uit de hemel wordt gegeven.”¹⁷²

“Hij die door zijn zonden wordt gekweld, mag niet in twijfel worden gelaten, want het is de taak van Christus om barmhartig te zijn tegenover de ergste zondaars. Als dat zo is, droevige harten op te vrolijken, verwijst Ruotsalainen naar de passages in het Nieuwe Testament waar genade zo zichtbaar mogelijk is, naar de verhalen van de berouwvolle dief [moordenaar SV] en de verloren zoon. “Op de kwade dag werpt u uzelf in de armen van de Heere, precies zoals u bent. Het maakt niet uit of Hij je vermoordt of laat leven; Als de duivel en de huichelaars heiligheid van je eisen, ga dan naar de berg Golgotha en vraag de gekruisigde dief of Christus zijn genade aan de heiligen schenkt. Haast je voordat de dief de geest geeft, en als de dief zo trots is dat hij zijn kennis van de liefde van Christus niet met je wil delen, ga dan naar de verloren zoon, die je de exacte informatie zal geven. Alle beschuldigingen van uw geweten, uw heiligheid en uw goddeloosheid, die u plagen, stel die voor de voor alziende Heiland, en oefen met verlangend vertrouwen, om u te verlaten op de in het Woord geopenbaarde Heiland. Lees het Nieuwe Testament om te zien of de dief lange boete nodig had; bij één woord mocht hij het kostbare woord horen: 'Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn.' En nu, geliefde vriend in de Heere, ben ik zelf geen sterkere geloofsheld dan jij, maar ik weet dat de Heiland die jou in de strik heeft gezet, leeft en je troost, goede vriend, ook ik, een oude man, moet in ellende zijn, en geef van nu af aan de Heere eer.”¹⁷³

¹⁶⁹ B. Krug, “Paavo Ruotsalainen, blz. 34-35.

¹⁷⁰ <https://www.blf.fi/artikel.php?id=3612>

¹⁷¹ Olavi Tarvainen, “Paavo Ruotsalainen als Lutherischer christ”, blz. 52.

¹⁷² Olavi Tarvainen, “Paavo Ruotsalainen als Lutherischer christ”, blz. 53.

¹⁷³ Olavi Tarvainen, “Paavo Ruotsalainen als Lutherischer christ”, blz. 55.

“De zekerheid van verlossing geeft de Finse afstammeling van Luther geen uitbundig gevoel van triomf, het is slechts een vaag glimpje van de barmhartigheid van de Heere. Ruotsalainen heeft die zekerheid van verlossing, een eigenschap die de Finse opwekkingsbeweging in het algemeen kenmerkt, ook al zeggen ze daar weinig over.

Voor Luther en Ruotsalainen is de zekerheid van verlossing het natuurlijke doel van de christelijke strijd. Beiden zijn het erover eens dat deze zekerheid niet gebaseerd is op de eigen verbeelding van de mens, maar op het getuigenis van de Heilige Geest dat hij een kind van God is. De basis van de verlossing ligt niet in de mens, maar alleen in God. Misschien wel het meest opvallende kenmerk van de consensusvisie over de kwestie van de zekerheid van verlossing is de erkenning dat geloof en de zekerheid van verlossing geen statische toestand zijn, maar eerder onderhevig zijn aan voortdurende verandering en schokken.”¹⁷⁴

Ruotsalainen heeft vanaf zijn jeugd met de zekerheid geworsteld. Hij leerde en onderwees de mensen om naar Christus op te kijken en te hopen, zelfs als er geen licht te zien is. “Ik heb gekeken naar de oudste heilige voorbeelden die de Heere moest kastijden om het vlees te doden; die geloof in God hebben geoefend en dat gouden getuigenis hebben afgelegd: hoewel de Heere mij zou doden, zou ik dan niet nog steeds hopen? Job 13:15. Op een grote, opbouwende bijeenkomst sprak hij tot een lid uit de betere kringen die onzeker was over zijn verlossing: ‘Kun je niet net zo goed op de Heiland vertrouwen en met Hem meegaan waarheen hij je ook leidt, ook al zou het naar de hel zijn?’”¹⁷⁵

Ruotsalainen heeft zich nooit van de kerk willen afscheiden. Altijd is hij lid van de staatskerk gebleven en zijn streven was om vanbinnen uit de kerk de reformeren. In de tijd van Ruotsalainen waren er, zoals beschreven verschillende opwekkingsbewegingen. Met de meeste daarvan kon hij zich niet verenigen. Dit kwam gedeeltelijk door onkunde en accentverschillen, maar ook omdat er bewegingen waren, waar het veel te veel om de mens ging, of om de werken die de mens moest doen en niet zozeer over de rechtvaardiging van de goddeloze door het geloof, waarbij dan de goede werken als vrucht tevoorschijn komen.

In het Kerkblaadje van Hervormingsdag 1958 schrijft meneer K. de Groot een artikel over Ruotsalainen. Over de prediking van hem schrijft hij o.a.: “Hij bracht geen nieuwe leer, hield zich geheel aan zijn Bijbel en aan de uitleg van Luther, zoals hij die in enkele geschriften van de reformator had gevonden. Hij was geen leerstellig man, altijd ging het hem om het ‘wakker blijven voor de Heer’. Daarom sprak hij altijd met warmte over de dingen aangaande het Koninkrijk Gods. Hij wist ook, dat die dingen van het geloof voor het natuurlijk leven en verstand verborgen en onbegrijpelijk zijn: ‘In God en in het Evangelie is veel verhuld, de Kerk is verborgen, de heiligen zijn verborgen’. God handelt dikwijls zo heel anders dan wij mensen zouden verwachten. ‘Hij maakt dood en weer levend, Hij stoot ons in de hel en redt ons er weer uit; Hij stelt ons onder beschuldiging en rechtvaardigt’. God rechtvaardigt de goddeloze! stelt hem in de ruimte en doet hem blij van het genadegoed zingen. Ruotsalainen’s belijdenis was toch, als men ze met een officiële term zou willen aanduiden: theologie van het kruis. ‘Als ik zo vrij mag zijn te zeggen’, schreef hij eens aan een vriend ‘zoals de natuur der zaak het vereist: zodra de wijsheid van het verstand meer dan juist bedreven wordt, zo is ze de ergste vijand van Christus’ en wijst dan op 1 Kor. 3:18. In het zware accent op de rechtvaardiging, niet van de ‘vrome’, maar van de zondaar, doet Ruotsalainen ons aan de latere Kohlbrugge denken. Een troostbrief eindigde hij eens met deze woorden: ‘De schijnheiligen pralen met hun heiligheid, gij echter, mijn vriend, praal voor de Heere met je slechtheid’. Behalve aan Luther worden wij bij meerdere uitspraken aan Kohlbrugge herinnerd, zoals ook uit het bovenstaande zal gebleken

¹⁷⁴ Olavi Tarvainen, “Paavo Ruotsalainen als Lutherischer christ”, blz. 60.

¹⁷⁵ Olavi Tarvainen, “Paavo Ruotsalainen als Lutherischer christ”, blz. 68-69.

zijn. God blijft ook bij hem God en de mens niet meer dan mens; de heilszekerheid is echter het getuigenis van de Heilige Geest van het kindschap Gods in geloof aan de gekruisigde Heere. Zal die geloofszekerheid echt zijn, dan is ze geen vast belegd bezit, maar een waarde waarom steeds gestreden moet worden. ‘Hoe meer geloof’, zegt Ruotsalainen, ‘des te meer aanvechtingen. Het echte zuivere geloof kan nooit zonder aanvechtingen staande blijven’. Tot slot van deze korte karakteristiek citeer ik nog een samenvatting van de denkwijze over de verhouding van mens tot mens bij de robuuste maar toch fijnzinnige Finse lekenprediker, gegeven door Tarvainen in zijn genoemd werkje¹⁷⁶. ‘Als de belangrijkste verhouding, de verhouding van de mens tot God goed en juist beoefend en verzorgd wordt, dan groeien daaruit vanzelf de liefde tot de naaste en de goede werken, precies zo, zoals de goede boom vanzelf goede vruchten draagt’.¹⁷⁷

Onderaan het artikel staat nog een ‘Woord van Paavo Ruotsalainen’:

“Werp u op de boze dag in de armen des Heeren zoals gij zijt. Om het even, of Hij u doodt dan wel of Hij u in het leven laat; wanneer de duivel en de schijnheiligen heiligheid van u eisen, ga dan naar de berg Golgotha en vraag de gekruisigde misdadiger, of Christus aan de heiligen Zijn genade schenkt. Haast u, voordat de misdadiger de geest geeft, en wanneer de misdadiger zó hoogmoedig zou zijn, dat hij u zijn kennis van de liefde van Christus niet wil meedelen, ga dan naar de verloren zoon, die geeft u heel nauwkeurig inlichtingen.”

Een maand later verscheen er nog een uitspraak van Ruotsalainen in het Kerkblaadje¹⁷⁸:

“De Heere begenadigt mij niet terwille van mijn heiligheid, maar van mijn slechtheid. Houd het hoofd omhoog, ook wanneer uw voeten in de hel branden!”

In 1949 verscheen van de Finse theoloog Helge Nyman (1910-1998) een studie over Paavo Ruotsalainen's leer en de verschillen en overeenkomsten tussen verschillende opwekkingspredikers in Finland in de 19^e eeuw.

Met een moeilijk woord wordt de leer van Ruotsalainen wel Gubbianisme genoemd. Dit woord kom je bijna nergens tegen, maar in dit boek komt het verschillende keren voor.

In bovenstaande is al verschillende keren gewezen op de verschillen en overeenkomsten die er waren tussen de verschillende opwekkingspredikers in de 19^e eeuw.

Met name over de leer kwam er soms verwijdering, onbegrip of zelfs vijandschap tussen de verschillende opwekkingspredikers in Finland. Een van de mannen waar Ruotsalainen eerst bevriend mee was, was Frederik Hedberg. Met name vanwege het punt van de zekerheid van de zaligheid kwam er verwijdering tussen deze twee. Nyman laat in zijn onderzoek zien dat een groot deel van de verwijderingen kwamen door onbegrip en het niet goed naar elkaar luisteren. De Schrift is soms op verschillende manieren te interpreteren en dat wil niet zeggen dat er dus één zwart-witte waarheid is.

De verschillen tussen Paavo en Hedberg doen mij denken aan de verschillen tussen bijv. Ds. van de Groe en ds. Comrie. Tussen de predikers die de zekerheid in het wezen des geloofs en die die de zekerheid in het welwezen des geloofs plaatsten.

Omdat de vraag hoe een mens rechtvaardig verschijnen moet voor God de hoofdvraag moet zijn in het leven van de mens en deze vraag ook door Ruotsalainen werd gesteld wil ik proberen aan de hand van dit boek van Nyman een soort samenvatting en overzicht te geven van de leer van Ruotsalainen en dieper op de materie in te gaan.

¹⁷⁶ Olavi Tarvainen, Paavo Ruotsalainen als Lutherischer christ, KJB.

¹⁷⁷ Kerkblaadje, jaargang 49, nr. 23, 31 oktober 1958, pagina 182-183.

¹⁷⁸ Kerkblaadje, jaargang 49, nr. 25, 29 november 1958, pagina 198.

De vraag: Hoe zal ik rechtvaardig verschijnen voor God is de centrale vraag binnen het ware christendom. Binnen het christendom is de vraag naar zekerheid een belangrijke zaak. Een christen kan en moet zeker zijn van zijn kindschap van God. Omdat de tegenstelling tussen de ware en valse godsdienst vaak ook gaat over de verzekering van het eeuwige leven, is dit een belangrijk leerstuk. Het was ook een belangrijk thema van de Reformatie.

Tussen de twee predikanten Hedberg en Ruotsalainen was er verschil. Dit verschil uitte zich o.a. in de verschillende zienswijzen/ liggingen met betrekking tot de rechtvaardigmaking en de verzekering van het geestelijke kindschap. Ook op de visie van het geloof, wat dat nu inhoudt dachten ze verschillend.

Binnen het christendom is ook altijd een discussie geweest in hoeverre er nadruk op de wet en in hoeverre er nadruk op het Evangelie gelegd moet worden. Altijd zijn er predikers geweest die overtuigd waren dat het preken van de wet noodzakelijk is en dat deze een tuchtmeester is tot Christus. Andere predikanten zijn meer ervan overtuigd dat de wet geen leven geeft, de mens zijn eis en plichten wel voorhoudt, maar dat alleen het Evangelie de mens kan redden. Deze predikanten legden vaak de nadruk op het Evangelie. Daarbij is ook nog het verschil in inzicht over het aanbod van genade. Moet Christus aan alle kerkmensen als redding gepredikt worden, of alleen aan overtuigde zielen? In het verleden was het Piëtisme meer geneigd om de nadruk te leggen op de wet en op de noodzaak van een heilig leven volgens Gods wet. Een Evangelische stroming daarentegen legde meer de nadruk op het geloof en dat de mens uit het geloof moet leven. Echter, als er geen evenwicht is tussen deze zaken, en men nadruk gaat leggen op een van beide zijden, kan er een verkeerde eenzijdigheid ontstaan.

Het is niet eenvoudig om de leer van Ruotsalainen duidelijk te beschrijven, dit heeft een aantal oorzaken. Allereerst heeft hij geen beschrijving van zijn visie/ geloof nagelaten. Ten tweede is zijn nalatenschap beperkt, er zijn nog geen 100 brieven van hem bewaard gebleven en een enkel klein geschriftje, maar verder geen preken, boeken of anderszins.

Nyman gebruikt de brieven en geschriftjes van Ruotsalainen en secundaire bronnen om een uitleg te geven van de leer van de Finse predikers.

Het is ook niet eenvoudig om bijvoorbeeld het verschil tussen Hedberg en Ruotsalainen goed uit te leggen, mede omdat in het verleden ook verschil van mening is geweest wat deze verschillen precies waren en dat ieder ook weer een mening had wat nu wel of niet goed was aan beide kanten. Anders gezegd, dat de ene schrijver meer de ene kant en een andere schrijver meer de andere kant benadrukt.

Luther leerde: Sola Fide, Alleen door het geloof wordt de mens gerechtvaardigd en alleen dit rechtvaardigend geloof geeft zekerheid op verlossing.

Volgens Jonas Lagus, een vriend van Ruotsalainen zijn mensen vaak tevreden met een niet gefundeerde veronderstelling dat vergeving en rechtvaardigmaking plaats kunnen vinden zonder dat de persoon zich hiervan bewust is. Mensen kunnen dan troost putten uit de verdiensten van Christus, zonder dat ze zekerheid hebben. “De mens moet grondig ontwaakt en gedreven worden door een onweerstaanbaar verlangen naar verlossing; als dit het geval is, moet ze als een lege en naar genade-hongerende ziel naar haar Verlosser gaan.”¹⁷⁹ Dit betekend overigens niet dat Lagus leerde dat de ziel de volledige zekerheid van zijn staat der genade en zijn rechtvaardigmaking precies op het moment van de rechtvaardigmaking ontvangt. Er waren in zijn tijd mensen die vrede en vreugde ondervonden, zodra ze tot geloof kwamen. Anderen

¹⁷⁹ H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 57.

hebben deze zekerheid pas later en geleidelijk ontvangen. “Men moet naar deze zekerheid uitzien met de ogen gericht op Jezus en Zijn beloften”.¹⁸⁰ De mens moet blijven zoeken en staan naar de verzekering. Lagus waarschuwde er aan de andere kant ook voor dat men de beloften niet zelf op zichzelf gaat toepassen en op het werk van Gods Geest vooruit gaat lopen. Een diepgrondige bewerking is belangrijker dan een oppervlakkige troost. “Ondertussen kan de mens, die met diepe ernst en oprechte bezorgdheid voelt dat hij een zondaar is, en een onlesbare begeerte en verlangen heeft naar de Verlosser Jezus, er zeker van zijn dat hij op de goede weg is en niet bang hoeft te zijn voor zelfbedrog.”¹⁸¹ Volgens Lagus ben je pas een ware christen als je iets kent van de zekerheid van de staat der genade. Dit betekent niet dat de christen de rest van zijn leven in zekerheid verkeert. De strijd blijft, het verlangen naar Boven blijft en tevens waarschuwde Lagus ook voor verachtering in de genade. Verlang altijd naar Christus en stop niet met bidden, was zijn raad. Hoe groter het gebrek en de armoede van de mens is, hoe groter het verlangen naar de rijkdom van Christus. Hoe groter zondebesef dat de mens heeft, hoe sterker het geloof. In het leven van de gelovige komt steeds meer een dieper en groter zicht op de staat van zijn ellenden, droefheid over de zonde moet leiden tot groter verlangen naar verlossing.

Ruotsalainen leerde daarentegen minder de noodzaak dat de mens naar zekerheid moet staan, maar meer dat de mens moet wachten op de zekerheid. Het wordt door sommigen¹⁸² gezien als een groot gebrek bij Ruotsalainen dat de manier waarop hij met zielen omging niet de juiste was. Zo stelde hij volgens zijn tegenstanders, de mensen de meest essentiële tekenen van ware boetvaardigheid niet voor, ook niet van dat het verlaten van de zonde, vernedering van het hart kenmerken zijn van degenen die genade hebben. Het gevolg hiervan is dat het geloof een verlangen is geworden en geen zekerheid. De beloften van de genade hebben niet de plek die ze behoren te hebben, namelijk als steunpunt van het geloof. Ook is Gods Woord niet de basis waarop echte zekerheid van verlossing gefundeerd wordt. Met als gevolg dat het kinschap en haar voorrechten onderbelicht is gebleven. Ook het leven in de weg van heiligmaking heeft niet de plaats die de Bijbel leert. In tegenstelling tot bijv. Hedberg en Lagus leerde hij dat men wedergeboren en bekeerd kan zijn zonder dat men dit weet. Het gevolg is ook dat de mensen die de leer van Ruotsalainen volgen meer strijd kennen omdat de zekerheid vaak ontbreekt. Daarentegen leerde Ruotsalainen wel een dagelijkse rechtvaardigmaking en de noodzaak om steeds weer met zijn zonde en schuld tot de genadetroon te gaan.

Doordat Lagus zich meer onderwierp aan de leringen van Ruotsalainen is het tussen hen niet tot een breuk gekomen. Omdat Hedberg inzag dat het staan naar zekerheid essentieel is, kon hij zich niet langer met Ruotsalainen verenigen.

Mensen die moeite hadden/ hebben met Ruotsalainen en waardoor in het verleden scheuringen ontstonden, kwam voornamelijk omdat Ruotsalainen veel minder de nadruk legde op de noodzaak om verzekerd te zijn van de staat der genade. Anderen daarentegen zien de opvatting dat de zekerheid van de verlossing het middelpunt van het christendom is, en dus een essentieel geloofsartikel, waardoor mensen die deze zaken onderbelichten met wantrouwen worden aangezien.

In zijn brief aan de ontwaakten, wat ook in de bijlage staat, komt echter wel het werk van de verzoening en haar bewustheid voor, hij schrijft: “...Het werk van verzoening, zodat de grootste zondaar die tot de Verlosser, de Gekruisigde, komt, zijn zonden niet zal worden herinnerd”.... En verderop schrijft hij: “Is dit niet de nauwe poort, dat wanneer de zondaar zich bewust is van

¹⁸⁰ H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 58.

¹⁸¹ H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 58.

¹⁸² Zie H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 70

Gods toorn die op hem rust en zichzelf weet een verbreker van het doopverbond te zijn, hij bereid is om voor de Heere te staan met alle verwijten die zijn geweten vullen, om stil te staan voor de Heere totdat hij zich innerlijk bewust is dat genade de zijne is? Welnu, waarom vertellen de ontwaakte predikanten hun dit niet?”

De al vaak genoemde Fredrik Gabriël Hedberg heeft in de eerste jaren veel met Ruotsalainen opgetrokken. Later is er meer verwijdering tussen hen gekomen en kwam bij Hedberg steeds meer de vraag op, of Paavo wel het Evangelie preekt. Hij was er steeds meer van overtuigd dat het Evangelie bij hem onderbelicht of zelfs helemaal niet aan bod komt en dat de wet veel meer op de eerste plaats staat.

Volgens Hedberg leerde Ruotsalainen dat de zielen die de “de zoete gevoelens van de eerste gratie zijn kwijtgeraakt, ... als het enige juiste pad dat zij zichzelf in deze staat niet als christenen moeten beschouwen”, of als mensen waaraan genade is verleend. Zij mogen pas weer geloven dat zij een kind Gods zijn als de “innerlijke, tastbare zekerheid van genade in meer of mindere mate ervaren” wordt.¹⁸³

Hedberg weerlegt dit door te stellen dat er geschreven staat in Joh. 20:29: “Zalig zijn zij die niet zullen gezien hebben en nochtans zullen geloofd hebben.” Ook wijst hij op Hebr. 11:1, waar over de betekenis van het geloof geschreven wordt.

Het belangrijke verschil is volgens Hedberg, als volgt: Als, bij gebrek aan de tastbare genade, zowel volgens de leringen van Christus, de apostelen, als van Luther, de mens werkelijk en op een passende manier Gods genade geloven kan, en dat alleen vanwege Zijn heilig Woord en beloften dan is deze mens zalig. Maar als men volgens Paavo's leer dan niet aan Christus kan vasthouden, maar integendeel, 'dag en nacht worstelend met verdriet, onophoudelijk om genade moet schreeuwen, totdat het weer merkbaar in mijn hart opkomt', dan moet de mens aan zijn staat twijfelen. Dit was het belangrijkste verschil tussen Hedberg en Ruotsalainen.

Als de wet de mens veroordeeld, het geweten getuigt dat de mens dagelijks zonde doet, de mens terneergeslagen en ontmoedigd is, dan nog is het noodzakelijk dat het geweten kan bevredigen en de mens kan overtuigen van de zekerheid van genade en de vergeving der zonden en dit kan alleen door het geloof in het Evangelie, dat door Jezus Christus verzoening plaatsgevonden heeft.¹⁸⁴

Het grote verschil met Hedberg is dat Hedberg het biddende/ verlangende en uitziende geloof van Ruotsalainen bekritiseerde. Door hem wordt dat opgevat als een gebrek aan geloof dus als een gebrek en aanklacht. (Verderop wordt de visie van Ruotsalainen aangaande dit biddende geloof verder uitgewerkt).

Het mooie is wel weer dat de grote overeenkomst tussen Hedberg en Ruotsalainen is dat Hedberg op ongeveer dezelfde manier spreekt over het geloofsleven en de wisselwerking daarvan. Over de strijd tegen de zonde, werking van de wet, het ongeloof en de strijd binnen het geloofsleven die als een kastijding of tuchtiging kan gezien worden. Kruis en tucht is nodig om de mens bij de Heere te houden.

Hedberg schrijft in ‘Replot’ over een ervaring uit het jaar 1842: “Toen ik, zoals gewoonlijk, opnieuw het oordeel van de wet in mijn geweten voelde en erover nadacht hoe ik me nu moest gedragen om genade en vergeving van zonden te verkrijgen, In het licht van Gods Woord was het voor mij duidelijk dat dit alles al volledig door Christus was verworven, en dat ik niets anders nodig had dan de woorden van het Evangelie, die genade en gerechtigheid prediken, alleen met geloof te omarmen. Ik begon toen, in plaats van andere voorbereidingen, mezelf

¹⁸³ H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 77

¹⁸⁴ H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 79.

eenvoudig en resoluut te troosten en te ondersteunen met dit Woord, en zo alle bezwaren van ongelooft en de duivel en de eisen van de wet van mij af te drijven. En zodra ik dit durfde, ervoer ik in mijn geweten ook tastbaar vrede en vreugde over Gods onverdiende genade, die ik met vreugde hart en met luide stem begon te prijzen en lof te zingen.”¹⁸⁵

Volgens Hedberg zelf miste hij bij Ruotsalainen het eenvoudige Evangelie, dat de Jezus Christus zoals Hij geopenbaard wordt in het Evangelie de kern en hoofdzaak is van het geloof. Als ik (KJB) het goed begriip werd door de leer van Ruotsalainen de mens weer op zichzelf teruggeworpen en niet zoals bij Hedberg gewezen op het reeds volbrachte werk van Christus en dat degenen die geloven de zaligheid bezitten en ook dat als men Christus niet ziet en in het duister verkeerd, men toch niet moet twijfelen aan zijn zaligheid. Hedberg wees meer op de hebbelijkheid van het geloof. Iemand die eens geloof heeft, bezit het geloof, ook al ziet hij en ervaart hij Christus’ gemeenschap niet in de dadelijkheid. Bij Ruotsalainen wordt het geloof meer als gemeenschap hebben met Christus beschouwd. Dus niet zozeer een vorm van hebbelijkheid maar van beoefening. Als deze beoefening er niet is, moet de mens er weer om gaan vragen en bidden totdat hij de gemeenschap met Christus weer gewaar wordt.

Hedberg: “Een vorm van christendom die niet leidt tot gewetensrust en zekerheid van deelname aan Gods genade kan niet echt zijn, en een vroomheid die zich actief verzet tegen zekerheid is geheel onredelijk.”¹⁸⁶ Het doel van het leven van een christen moet zijn rust, vrede en zekerheid volgens Hedberg. “De ervaring leert dat mensen de meest serieuze inspanningen leveren in hun godsdienst: ze proberen hun kennis van zonde te verdiepen, ze bidden om genade te verkrijgen, ze beoefenen allerlei plichten om daarmee aan de wet te voldoen [en die dus niet te overtreden]; en toch bereiken ze nooit een echte vrede in hun geweten en zekerheid van Gods genade. Dit alles getuigt duidelijk dat er geen mogelijkheid is om het doel van dit pad van daden [werken KJB] te bereiken. Het gebeurt alleen door geloof. Geloof staat voor Hedberg als de juiste weg naar het doel: zekerheid van genade en vrede voor het ontwaakte geweten, wat nooit door werken bereikt kan worden. Troost volgt zeker op de Evangelieboodschap van Christus’ werk. Wanneer het geheim van het Evangelie aan mensen wordt geopenbaard door de juiste verkondiging [hiervan] in het licht en door de kracht van Gods Geest, dan volgt hieruit dat degenen die zich voorheen zorgen maakten over hun zonden, troost vinden en in Gods genade beginnen te geloven en rust vinden voor hun zondige zielen. ‘Alleen dit geloof in Gods woord en de werkelijke toe-eigening van Christus bevrijdt het hart van de vloek van de wet en bevrijdt het van de drukkende last van de zonde, dat maakt de geest blij en wakkert het verlangen naar goede dingen aan.’”¹⁸⁷

In zijn werken wijst Hedberg er geregeld op dat alleen door het geloof in Christus, het ware Evangelie, de mens een vernieuwd hart krijgt, vrede voor zijn ziel en de eeuwige zaligheid. Het werken zit in de mens, hij wil door de werken gerechtvaardigd worden, zijn leven verbeteren en de zonde laten, maar hiermee passeert de mens Christus, de ware Rotssteen en Middel van verlossing. Hedberg wijst erop dat ongelooft zonde is en onzekerheid en twijfel over de staat van de mens en gebrek aan geloof en een tekortkoming aan Christus is. De mens is van nature blind en ziet niet de genade en rijkdom die er in Christus is. De mens zou, als de genade van God hem gepredikt wordt dit zonder overleg en zonder voorwaarden moeten aannemen en ontvangen, dit alles alleen door de open armen van het geloof. De duivel wil de mens van het

¹⁸⁵ Matth. Akiander, “Historiska upplysningar VII, blz. 322, aangehaald in H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 80.

¹⁸⁶ H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 82.

¹⁸⁷ H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 82-83. Zie ook: G. Hedberg, “Trones Lära till Saligheten”, blz. 87 (1853)

geloof aftrekken, maar God heeft het geloof als middel tot verlossing gegeven. De zekerheid van genade komt voort uit Gods eigen Woord en belofte.

Volgens Hedberg is het niet mogelijk om zonder strijd en bekering in Christus te geloven. Geloof kan alleen ontstaan in degenen die hun zonde kennen en hun behoefte aan genade zien. “In zijn polemieken met A.W. Ingman spreekt Hedberg in twee betekenissen over zielsstrijd/zielsangst: Geloof wordt geboren tijdens strijd in een doodsbang geweten, en geloof ervaart, nadat het is geboren, tijden van angst, strijd en zwakte.”¹⁸⁸ Er is dus zowel strijd voor als na de wedergeboorte.

“Maar vanuit deze toestand kan het geloof alleen geboren worden door het Evangelie, en niet zoals bij de Finse ‘piëtisten’ en alle andere wetsaanjagers, door het feit dat de zondaar, doodsbang door de wet is en in ongeloof en wanhoop [verkeerd], zelf door zijn duisternis heen moet breken en strijdend zijn weg naar Christus [bereiken].”¹⁸⁹

Het is voor Hedberg blijkbaar ook vanzelfsprekend dat de werkelijk moeilijke strijd, de heerschappij van de wet, de angst en de wanhoop in het leven van de christen, fundamenteel gebroken moet worden met de opkomst van het geloof.

Voor Hedberg neemt de zielsangst/ strijd een belangrijke plaats in in het leven van een christen. “Noch Gods woord, noch de belijdenisgeschriften leren een volledig geloof, zegt Hedberg, maar een geloof dat dagelijks worstelt met de inherente verdorvenheid, vaak uitgedaagd door de duivel, het vlees en de wereld, ja, ook zijn eigen zwakheid, een geloof dat juist daarom moet geboren worden en gevoed worden door het Woord, groeien en gesterkt worden tegen alle machten van de duisternis. Zelfs de zielen die het Evangelie hebben geloofd, moeten elke dag tegen ongeloof vechten, tegen vlees en bloed, en tegen satan en zijn trawanten.” De gelovigen leven onder het kruis, voelen de verleidingen van de zonde, lijden onder de aanvallen van de duivel, de zwakte van het vlees, de toorn van de wereld en de wreedheid van tirannen, zodat het lijkt, niet alleen volgens anderen, maar vaak zelfs volgens hun eigen gedachten, alsof ze door God verdreven zijn, want hun erfenis is verborgen in de schaduw van het kruis en hun leven in Christus is bedekt met de duisternis van verleidingen en beproevingen.”¹⁹⁰

Volgens Hedberg geloofd de mens ook tijdens de strijd en aanvechtingen. Bij Ruotsalainen is dat niet of minder het geval. Hedberg kan zich ook niet voorstellen dat het geloof bij een zeer zware strijd kan verdwijnen of ontbreken¹⁹¹.

Over de staat van de ontwaakte mens in zijn zielsstrijd en zielenangst dachten Hedberg en Ruotsalainen ook verschillend. Hedberg zag dit niet als iets negatiefs in het leven van een gelovige en wees er op dat dit juist schuld is in plaats van een zaak die nu eenmaal ondergaan moet worden. Hij beschouwde de zielenangst als voortkomend uit de werking van de wet die te maken heeft met de strijd om boete en ontdekking die voor het geloof plaats vindt. Als de zondaar mag geloven is in wezen deze strijd overwonnen, de zonde vergeven en de in Christus gelovende zondaar vrijgesproken van schuld en straf. Voor Ruotsalainen is het heel belangrijk dat de angst en het ongeloof overwonnen worden door het biddende/ toevlucht-nemende geloof. De zondaar stelt zijn hoop en verwachting op Christus, Die de zondaar rechtvaardigt. De mens blijft echter zijn hele leven zondaar.

¹⁸⁸ H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 173..

¹⁸⁹ H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 174.

¹⁹⁰ H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 175.

¹⁹¹ Als ik het goed begrijp leerde Hedberg ook meer een hebbelijkheid van het geloof en Ruotsalainen meer een noodzaak van geloven, maar dat de mens niet altijd dat geloof heeft, ervaart en beoefend. KJB.

Voor Ruotsalainen is deze staat van een ontwaakte een positieve zaak en noodzakelijk als weg om tot Christus te komen. Hij geeft ook veel meer aandacht aan deze strijd en toestand dan Hedberg, die veel meer wijst op de noodzaak van het geloof en de vergeving der zonden en de verzekering daarvan. De overtuigingen zijn voor Ruotsalainen ook niet zozeer een angstaanjagende beleving zoals bij Hedberg, maar meer een criterium een staat die noodzakelijk is om een echte christen te worden en de moeite waard is om na te streven.

Het grote verschil tussen de twee was dat Ruotsalainen het geloof zag als een verlangen en Hedberg als een vast vertrouwen. Volgens Hedberg bouwden zij hun gerechtigheid op hun innerlijke strijd dat zij zagen als geloof en bouwden dus hun gerechtigheid op het innerlijke leven om een kenbare Christus te ervaren, maar zij geloven niet in het woord.

Het erge is dat mijns inziens Hedbergs visie niet onbijbels is, maar dat hij niet goed inzag dat Ruotsalainen niet de grond legde in de strijd, de zonde, maar er juist op wijst dat God de zondaar rechtvaardigt zonder de werken van de wet. Dat er verschil is tussen de manier waarop zij het geloof en de verzekering zagen, is eeuwen lang al een strijd en twistpunt geweest, ook in onze eigen kerkgeschiedenis. Beiden wezen de zondaren wel op Christus, maar zagen het in Christus zijn' op verschillende wijzen.

De kruisweg is geen voorwaarde volgens Hedberg (Ruotsalainen wel) om in Christus te mogen geloven.

Hedbergs grote bezwaar tegen predikanten uit zijn tijd:

“Als men tegenwoordig vroom wil worden, genade en gelukzaligheid wil zoeken, zoekt men ernaar via lange omwegen, maar bereikt nooit het doel. Er wordt aangeraden om eerst grondig berouw te tonen van je zonden; Maar wanneer kan iemand er zeker van zijn dat hij zich grondig genoeg heeft bekeerd? Of men krijgt het advies om naar Christus te gaan zoals men is, en dit moet op zo'n manier gebeuren dat men zichzelf in al zijn ellende voor Zijn alziend aangezicht presenteert, bidt, verlangt en aandringt op genade, totdat de zekerheid van de vergeving van zonden mogelijk komen. Maar dit is, volgens de mening van Hedberg, een meedogenloos, hulpeloos, dood en moordend evangelie, grootgebracht in de broeikas van het ongeloof, omdat het betekent dat door het eigen gaan, het eigen verlangen, het inspannen, het vragen en het doorzetten 'om te werken' en je een weg banen naar een onbekende, in ongeloof gevreesde boeteling, die Christus zal vertegenwoordigen! De mens bidt, werkt, worstelt, maar zie! er zal echter geen genade uit voortkomen, geen vrede in het geweten, geen vaste zekerheid van de vergeving van zonden in de naam van Jezus. Of ja! zoiets achtervolgt de ziel die vecht voor haar eigengerechtigheid: soms voelt ze, gedurende een voorbijgaand moment, een tastbare gedachte aan genade in het belaste geweten; maar binnenkort, oh binnenkort! is het gevoel van genade verdwenen, en dan is het nodig om opnieuw dezelfde angstige strijd te ondergaan onder de toorn van God.”¹⁹²

Was bij Hedberg de kern 'de zekerheid van de verlossing' en 'de plicht om daarnaar te staan', dit vinden we bij Ruotsalainen niet zo terug. Wel het staan naar zekerheid en de noodzaak om in Christus te geloven maar wel met 'de strop om de hals'. Het is eerder een plicht dat de mens zijn straf om de zonde aanvaart dan dat hij van Christus vergeving moet ontvangen; God is aan de mens niets verplicht. Hoe dieper de schuld en zonde kennis volgens hem is, hoe meer er zekerheid kan zijn dat men genade kan krijgen. De nadruk werd meer gelegd op de weg tot, dan het zijn in Christus. Het lijkt er sterk op dat Ruotsalainen er meer op wees dat God aan de mens

¹⁹² H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 212-213.

niets verplicht is en dat hij niet met rechten tot de genadetroon kan komen, maar meer als onwaardige, hopend op onverdiende genade.

Een volgeling van Ruotsalainen, V. Niskanen legde hier zo de nadruk op dat de ontwaking meer een plaats kreeg dan de verlossing. Volgens sommigen echter, was het ondenkbaar om net als Niskanen de onzekerheid van de christelijke bevinding te koesteren.

Sommige uitspraken werden wel op Ruotsalainen en zijn volgelingen toegepast: 'De zonden van de ontwaakte mens baren hem veel zorgen, maar juist deze zorg is hem tot troost'. Hij ziet zijn onrechtvaardigheid en goddeloosheid, en deze goddeloosheid is een garantie voor hem dat hij genade zal ontvangen.' Het gevoel van gebrek aan genade, is een teken dat men genade heeft.

Over Hedberg schreef Ruotsalainen eens het volgende:

"Er is een priester genaamd Hedberg, zoon van de commandant in Brahestad. Wat is zijn waanvoorstelling? Zijn waanvoorstelling is compleet anders dan die van Renquist. In welk opzicht is het anders? Het is op deze manier: toen hij, een man ontwaakt door de wet, door de Heere tot kennis werd gebracht, dat de genade van het Evangelie voor een zondaar is, welnu, toen stortte hij zich met een volkomen onveranderd hart regelrecht in de armen van Christus' Evangelie; en nu zaait hij deze leer over Finland, en daarmee ook over Zweden, via zijn gedrukte boeken."¹⁹³

De moeite van Ruotsalainen lag bij het in de 'armen van Christus storten met een onveranderd hart'. Wij moeten ons niet in Zijn armen storten, maar Hij moet ons in Zijn armen nemen op Zijn tijd.

Maar wat leerde Ruotsalainen nu zelf?

Wat heeft Ruotsalainen nu zelf gezegd en geschreven over de zekerheid van de verlossing en de noodzaak ervan?!

Samengevat schrijft Nyman het volgende daarover:

In reactie op verschillende gebeurtenissen in de tijd van de opwekkingen schreef en zei Ruotsalainen vaak dingen om te waarschuwen voor excessen. Zo waarschuwde hij bijv. om niet te denken dat men altijd op Tabor kan blijven, zoals de discipelen dat ook wensten, maar ook dat het bewustzijn van de zonde en de ellende van de mens niet vergeten moet worden. Het geestelijk genot en de staat van rust en zekerheid hebben het grote gevaar om eraan te gaan wennen. Het leven is een stervenspad en kruisschool en niet een gedurig verkeren op Tabor.

Volgens Ruotsalainen is het én én. Én de noodzaak van het geloof en de zekerheid, maar ook het én van de noodzaak van het leren van de zonde, het gewillig kruis-dragen achter Christus en te sterven aan alles wat van de mens zelf is. Niet alleen op de berg van verheerlijking kwamen de discipelen, ook in Gethsemané. Hij wijst dan o.a. op Pred. 7:4: "Het hart der wijzen is in het klaaghuis, maar het hart der zotten in het huis der vreugde." Het gevaar van zekerheid brengt zorgeloosheid en onzorgvuldigheid met zich mee.

"De ervaring van zonde is voor Ruotsalainen een fundamentele ervaring, zolang de mens leeft onder de omstandigheden van dit aardse leven."¹⁹⁴

¹⁹³ H. Nyman, "Den bidande tron", blz. 218-219. Nyman maakt hierbij de opmerking: "Dat Hedberg zich in de armen van het evangelie stort, wordt door Ruotsalainen doorgaans uitgedrukt met de woorden "het geloof beroven". Hij waarschuwt hiervoor. Hij die niet kan geloven, moet het (geloof) niet van zichzelf eisen, maar hij moet klagen bij de Heere. Een geloof dat men op zichzelf [dat men zelf] aanneemt, kan voor Ruotsalainen geen echt geloof zijn, omdat het nooit de mens is die over geloof beschikt. en bepaalt wanneer het geboren wordt. Het ligt niet in de macht van de mens om Christus of de Geest naar zich toe te trekken."

¹⁹⁴ H. Nyman, "Den bidande tron", blz. 99.

Keer op keer wijst Ruotsalainen op de noodzaak van het goede begin, namelijk het ontdekkende werk van Gods Geest, de grootheid van de zonde, de diepte van de val, de vloek waar de mens onder ligt en de hemelhoge schuld die betaald moet worden. Christus rechtvaardigt goddelozen, als een goddeloze wordt de mens bij en door Hem genodigd en daarom is het zo noodzakelijk dat de mens tot in het diepst van zijn ziel ervan overtuigd is dat hij die goddeloze is en er niets goed in hem leeft. De moordenaar aan het kruis en de verloren zoon zijn dierbare voorbeelden voor de juiste positie van de zoeker naar genade ten opzichte van de Verlosser. De mens moet in zijn slechtheid tot de Heere komen, niet met een roemen op heiligheid. “Als de mens iets heeft om over op te scheppen, om voor de Heere te brengen, is dat alleen maar haar zonde. Maar als de zonde voor haar klaar en naakt is, dan kent ze onmiddellijk haar plaats. Dan zal ze eergeven aan God, Die de goddelozen rechtvaardigt zonder de werken van de wet.”¹⁹⁵

Bij anderen, die juist meer in de wet zaten te wroeten en het bij zichzelf zochten, wees de Finse prediker juist erop dat het niet met verstand of werken te bereiken is. Hij wijst erop dat men de goede strijd van het geloof moet strijden (1 Tim. 6:12).

Een aantijging dat Ruotsalainen leert dat zondebesef noodzakelijk is en dat dat een garantie is dat men op de goede weg is, leert Ruotsalainen niet. Ook niet dat kennis van zichzelf enige zekerheid kan geven dat men ter zijner tijd wel van de zonde verlost zal worden. Als men tevreden is met zijn zondebesef, is dit een teken dat men nog allerminst niet op de juiste weg is.

Zondekennis is absoluut noodzakelijk, maar geen grond om te denken dat men dan ook wel een keer verlossing zal krijgen. In de brief aan de Ontwaakte boeren (zie bijlage) wijst hij hier ook heel duidelijk op. Hij waarschuwt tegen slaafse vrees waar de mens zo snel in kan vervallen. Voor een duidelijk beeld van Ruotsalainen over de zekerheid, zie de brief van 2 juli 1848 aan Jonas Lagus¹⁹⁶. Zie ook de brief geschreven aan de prediker Alfred Kihlmann, waarin hij schrijft over de verzekering en het staan naar het in Christus geborgen zijn!

Het leven van een christen, is een leven van op en neer, van licht en duisternis, wolken en zon, van strijd en overwinning. Ruotsalainen waarschuwt voor een stilstaand leven, voor achteruitgang. Het leven op aarde is een strijd tegen de zonde, de duivel en de wereld. De mens moet zich niet laten beheersen door de listen van de duivel en het bedrieglijke hart. De zaligsprekingen waren voor Ruotsalainen het kenmerk van een christen¹⁹⁷. Zalig zijn die niet zien en toch geloven.

Enerzijds is er de taal die David zegt in Psalm 38:7: “Ik ben krom geworden, ik ben uitermate zeer nedergebogen; ik ga den gansen dag in het zwart.”, maar anderzijds ook de taal van Micha: Micha 7:9: “Ik zal des HEEREN gramschap dragen, want ik heb tegen Hem gezondigd; totdat Hij mijn twist twistte en mijn recht uitvoere; Hij zal mij uitbrengen aan het licht; ik zal mijn lust zien aan Zijn gerechtigheid.”

De smart over de zonde is noodzakelijk, op de zonde rust Gods toorn. De zonde en de zondaar kunnen niet van elkaar gescheiden worden, daarom moet de zondaar Gods toorn dragen. Maar hij doet dit in geloof en mag niet vervallen in slaafse angst, dat wil zeggen, ongeloof. De Heere zal Zijn werk doen. ‘Al zou Hij mij doden, nochtans zal ik op Hem hopen’. Job 13:15.

Als de Heere niet gelijk helpt en uitkomst geeft, raak dan niet moedeloos en raak niet in verdriet, maar vertrouw op Hem. Men moet staan naar de Gever en niet zozeer naar de gaven.

¹⁹⁵ H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 102.

¹⁹⁶ Ook in dit document opgenomen, zie de brieven.

¹⁹⁷ Opmerkelijk is, dat ik eens een preek van een Laestadiaanse predikant hoorde, die datzelfde zei. In de praktijk is er mijns inziens niet veel verschil tussen de Laestadius en Ruotsalainen KJB.

Ruotsalainen had om het zo te zeggen niets tegen het verzekerde geloof, maar was bang voor de gevolgen, namelijk o.a. vleeselijke gerustheid. Meer het toevlucht nemend geloof lag bij hem op de voorgrond. De zondaar moet gewillig biddend en bedelend aan de genadetroon liggen, totdat de Zon der Gerechtigheid in zijn hart opgaat en innerlijk ervaart dat hij werkelijk barmhartigheid ontvangen heeft. Ruotsalainen verbindt het geloof aan de kennis van Christus. Als zonde werkelijk zonde is geworden, is ze voor de zondaar onverdraaglijk. Het is noodzakelijk dat de zondaar steeds diepere zondekennis krijgt. Alleen Christus kan de zondaar van de zonde, schuld en de toorn verlossen. De tijd en plaats hiervoor ligt in Gods handen. Anderzijds is het zo dat de geredde zondaar iedere dag weer met zijn dagelijkse zonden tot het kruis mag gaan en verlossing daarvan verlangen. De christen blijft zijn hele leven zondaar en dagelijks berouw over de dagelijks begane zonden is noodzakelijk. Hedberg daarentegen wees veel minder op de diepere zondekennis en veel meer dat men nú tot Christus moet vluchten, want morgen kan het te laat zijn.

Dagelijks moet het vlees gekruisigd worden. Het kruis verenigt de mens met Christus, het is ook het grote getuigenis van Gods verzoeningsdaad. Het is een teken van Gods vrede en liefde, wanneer de mens uit de kelk van het kruis moet drinken. “Want dien de Heere liefheeft, kastijdt Hij, en Hij geselt een iegelijken zoon, die Hij aanneemt.”, Hebr. 12:6.

“Er bestaat ook geen grotere zekerheid dan dat de mens zich Christus als zijn Helper durft toe te eigenen; hij kan dan in meer of mindere mate goddeloos zijn. Wanneer de zekerheid van de genade hier bestaat samen met het heldere bewustzijn van de eigen slechtheid, kan er van niets anders sprake zijn dan een zekerheid van het geloof, een zekerheid van het delen in een gerechtigheid, die niet in het minst afbreuk doet aan het bewustzijn van de eigen slechtheid.”¹⁹⁸ Zekerheid van verlossing is niet een onwrikbare overtuiging over het uiteindelijke welzijn van de mens zelf, maar dat God die in Christus de mens nabij is gekomen en hem nu op de weg van het kruis leidt, zijn enige ware God is!

“De christen wordt elke dag omringd door vijanden; daarom is zijn leven een voortdurende strijd of zelfs een geestelijke strijd/ oorlog. De heiligen die dit pad van strijd hebben bewandeld, hebben noch de nachtrust noch de dagrust gehad. Wanneer de ontwaakten elkaar ontmoeten, moeten ze elkaar eerst vragen: hoe is het nu met jullie oorlog/ strijd?”¹⁹⁹ Job 7:1: “Heeft niet de mens een strijd op de aarde? En zijn zijn dagen niet als de dagen des dagloners?”

De visie van Ruotsalainen heeft niet alleen met zijn Schriftonderzoek en Lutherse achtergrond te maken. Ook het karakter van hem en de manier waarop hij geestelijk geleid is heeft daarop invloed gehad. De weg die de Heere met Ruotsalainen gehouden heeft, ging niet over rozen en ook niet vanuit een dal rechtstreeks naar de toppen der bergen, ofwel vanuit de diepe verlorenheid naar de berg Tabor.

Volgens het getuigenis van Ruotsalainen zelf was hij de grootste der zondaren, van nature de meest ongeremde en weerbarstige zondaar die er geweest is. Als God hem niet had bewaard was hij de aller slechtste in uitleving geworden.

Het leven van Ruotsalainen was een leven vol strijd, vooral ook geestelijk. Hij kon zich niet met een gerust hart overgeven aan Christus, altijd was er weer de strijd en aanvechtingen of het wel waar was wat hij had gezegd en of hij wel wist hoe groot zijn zonden waren.

¹⁹⁸ H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 126.

¹⁹⁹ H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 131

Als God het geloof in zijn hart niet werkte, dan was het er niet, al sprong hij hoog of laag. Ruotsalainen wist ook heel goed uit eigen bevinding, dat de mens bij God, net als Adam wegvlucht. Dat hij geen lust heeft om de Heere te vrezen. De eis van God om zich te bekeren en de onmacht van de mens kan grote strijd veroorzaken. Het hart van de mens is bedrieglijk en vol ongeloof en er is ook heel wat voor nodig om de mens op de knieën te krijgen. Dit beseft en wist Ruotsalainen heel goed. De mens kan Christus niet aannemen, maar moet gewillig gemaakt worden en bearbeid worden door Gods Geest om als een bedelende rechteloze zondaar aan de genadepoort te bedelen om genade en ontferming. De mens zit vol ongeloof en slaafse vrees. Het verlangen om bij God vandaan te rennen komt voort uit angst dat de mens niet naakt voor God wil staan. Het vluchten van God is een poging om de eigengerechtigheid op te bouwen. De macht van de zonde verblindt de mens. Het bedrieglijke hart zit vol strikken. Zoals de verloren zoon moet de mens tot Christus gaan. Satan staat wel toe dat de wet wordt gepredikt, maar staat niet toe dat het Evangelie van Christus in de wereld wordt gepredikt aan zondaars die gekweld worden door hun ongerechtigheden. De aard en de essentie van de duivel is om de gelovige aan te vallen en in het verderf te doen storten.

De toorn van God is een wezenlijke zaak waar de zondaar onder verkeerd. De verlossing ligt volledig in Gods handen. In de strijd ziet de mens geen verlossing. Ze is bang voor de verdoemenis, voelt haar schuld, ziet haar zonden en bevindt zich in de hel. “Houdt uw hoofd omhoog, ook als uw voeten in de hel branden” Blijf stil voor de Heere liggen en probeer te volharden, was vaak zijn advies²⁰⁰.

Jes. 48:10: “Zie, Ik heb u gelouterd, doch niet als zilver, Ik heb u gekeurd in den smeltkroes der ellende.” Dat de Heere de mens in beproevingen en in de smeltoven brengt is noodzakelijk om hem te leren, te louteren en de ontledigen.

Het is niet mogelijk om altijd in de zon te leven er zijn in het leven van Gods kinderen tijden van verberging van Gods aangezicht, een strijd tussen geloof en ongeloof. Toch wijst hij dit ongeloof aan als schuld en niet als een lot wat de mens nu eenmaal overkomt. Ongeloof zijn strikken waar de mens uitgehaald moet worden.

“Zolang Adam zich in de hof verborg, onttrok hij zich ook aan Gods barmhartigheid, toen hij zijn naaktheid bekende en erkende, werd hem door Christus gerechtigheid beloofd, zei Ruotsalainen ooit.”²⁰¹

In het boekje schrijft Nyman ook over de ‘Resignatio ad infernum’

“*resignatio ad infernum*, dat wil zeggen: de bereidheid verloren te gaan als God dat wil, en dat alleen die bereidheid de weg tot de hemel opent. Je vindt deze opvatting terug bij (de jonge) Maarten Luther, in zijn commentaar op de brief aan de Romeinen (1515-1516). Bij hoofdstuk 9:3 schrijft Luther dat iemand die echt vroom is, de liefde tot God en de liefde tot Gods wil boven alles stelt, zelfs boven zijn eigen heil. Hij is dus ook bereid om de hemel op te geven en tot de hel te worden veroordeeld als dat de wil van God is.” Aldus Bart Jan Spruyt in het ND²⁰².

De uitspraken van Ruotsalainen, waarin het idee van afwijzing en veroordeling als de diepste betekenis van de aanvechting²⁰³ naar voren komt, worden doorgaans onder de term *resignatio ad infernum* geplaatst, ontleend aan het rijk van de mystiek. Deze term is niet geheel zonder

²⁰⁰ H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 144.

²⁰¹ H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 138.

²⁰² 25 maart 2019, <https://www.nd.nl/opinie/opinie/531908/opinie-bereid-om-verloren-te-gaan-en-zo-de-hemel-binnen-te-komen>

²⁰³ Het Zweedse woord wat hier gebruikt wordt kan op verschillende manieren vertaald wordt. Bedoeld wordt dat de zondaar de aanvechting, verdrukking/ onderdrukking/ kwelling/ angst van de zonde en schuld voelt en dat die zo ternederdrukt dat hij in zo’n staat verkeerd dat hij geen verlossing verwacht.

gevaaren. In [de beleving van] of verdrukking als zodanig is het bij Ruotsalainen geen kwestie van berusting, maar van infernum²⁰⁴. Zodra de gedaagde zich kan neerleggen bij de ervaring van zijn eigen ondergang, is dit een teken dat hij de aanvechting niet in al zijn ernst heeft ervaren of er ook in is geslaagd er iets positiefs uit te halen, zodat hij kan hopen dat het een goede uitkomst zal geven²⁰⁵. Bepaalde tekenen geven aan dat het in deze laatstgenoemde interpretatie zeer waarschijnlijk is dat de erkenning heeft plaatsgevonden in de vroomheid die Ruotsalainen heeft geërfd. Berusting tegenover de mogelijkheid van veroordeling is de grootste triomf van het geloof; daarin is de zelfzuchtige wil van de mens gericht op eenheid met de wil van God, zonder dat dit bedoeld is om de belangen van de mens te dienen. Resignatio ad infernum is een overwonnen hartstocht.”²⁰⁶

Ruotsalainen wijst er, (zoals al eerder geschreven), toch weer op, wat Job zegt: Zo Hij mij doodde, nochtans zal ik op Hem hopen. Al laat het ook zien dat de gedachte dat de Heere kan doden, kan veroordelen wie Hij wil, geen onredelijke gedachte voor Ruotsalainen is. De veroordeling is op de een of andere manier een realiteit in de leer van Ruotsalainen. Dit geldt wel voor een mens in de staat van ongeloof. Een mens in de wedergeboren staat kan niet meer door God afgewezen worden, want hij is al aangenomen als Zijn kind. Geloof is en blijft vertrouwen op de Heiland wat er ook gebeurt. Maar een ongelovige kan door God veroordeeld worden en heeft geen zekerheid/ verzekering dat hij aangenomen zal worden. Nochtans, al zal de mens de zondaar veroordelen en verdoemen, blijf (voordat dat oordeel uitgesproken is) op Hem hopen! Ruotsalainen leerde geen afval der heiligen!

Opgemerkt moet worden dat in de veroordeelde staat van de mens, Ruotsalainen meer Gods vrijmacht benadrukte en dat God niets aan de gevallen mens verplicht is. Hij benadrukte niet of heel weinig de beloften die geschreven staan, zoals; Die tot Mij komt zal Ik geenszins uitwerpen, en de nodiging: Komt tot Mij, allen die vermoeit en belast zijn, en Ik zal u rust geven. Al wees Ruotsalainen er wel op, dat de mens, zolang hij leeft en onder de wet verkeerd niet moet wanhopen maar op God moet hopen en bij Hem alle heil en verlossing moet zoeken.

Een ander belangrijk punt waar Ruotsalainen verschillende keren in zijn brieven op terugkomt is Gods eer. Regelmatig wijst hij de mensen erop om God de eer te geven, hoe het ook mag gaan. Het is Gods liefde als hij de mens ertoe brengt zijn zonde te kennen en te belijden. Men moet God de eer geven, hoe het ook gaat, al zit de mens midden in de strijd met ongeloof.

“De Heiland de eer geven die Hem toekomt, betekend in geloof vasthouden aan Hem Die de goddelozen rechtvaardigt zonder de werken der wet. Daarmee wordt een duidelijk doel van de aanvallen/ beschuldigingen gegeven. God zendt het [aanvechtingen/ verdrukkingen/ ontdekkingen KJB] om de mens tot Christus te drijven.”²⁰⁷

In zijn brieven en pastoraat krijgt ook het valse christendom een ernstige waarschuwing. Ook de duivel kan een mens bekeren. De mens kan met een valse, ingebeelde Christus denken dat hij naar de hemel reist, terwijl hij naar de hel reist. Men bouwt op gemoedsbewegingen, tekenen van genade die men denkt te bezitten en denken dat de uiterlijke godsdienst de ware is. Ook de eerste ontwaking kan eindigen in valse gronden voor de eeuwigheid. Men kan op een verkeerde wijze het geloof ontvangen en dat leidt tot een bijna ongeneeslijke toestand. Het is de mens

²⁰⁴ Vermoedelijk wordt bedoeld dat de zondaar zich niet in die staat berust, maar dat hij zijn ondergang verwacht.

²⁰⁵ In een voetnoot staat o.a.: “Resignatio ad infernum, een werkelijke acceptatie van veroordeling, is niet kenmerkend voor Luthers lijdenservaring zoals de mens lijdt onder de omstandigheden van het aardse leven, maar is iets dat kan gebeuren op het moment van de dood”

²⁰⁶ H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 144-145.

²⁰⁷ H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 150.

eigen dat hij verlangt naar het ware geloof, maar dan wel zonder de dagelijkse strijd en zonder aanvechtingen, twijfels enz.

De aanvallen, de strijd zijn onlosmakelijk verbonden aan het ware Christendom. Het is niet mogelijk om een waar christen te zijn zonder kruis. De oude Adam, de oude mens moet gedood worden, dat gaat niet zomaar. In de pijn van de strijd wordt de nieuwe mens geboren. Wedergeboorte gaat niet zonder strijd, pijn en aanvechtingen. Ook de opstanding van de nieuwe mens is voor Ruotsalainen een wezenlijke zaak. Voor zijn bekering is de mens alleen oude mens, na zijn bekering blijft de oude mens, maar wordt ook de nieuwe mens ingeplant. Na de bekering blijven de zonde en de nawerkingen van de oude mens werkelijkheden. Naarmate het geloof groeit, neemt de oude mens af, wordt de zonde/ zondaar gezuiverd en groeit de zekerheid. Hoe groter het geloof, hoe minder kwelling/ aanvallen. A

Anderzijds is het ook zo dat hoe groter het geloof en de nieuwe mens groeit, de oude mens in zekere zin ook groeit, hij krijgt steeds meer zicht op de zonde in zijn leven. Meer geloof geeft de christen dus een grotere ervaring van zonde, wet en angst voor de duivel, maar telkens verlangt de nieuwe mens naar Christus en wordt hij tot Christus gedreven.

Voor een ontwaakte zondaar is het zo belangrijk dat hij bidt om geloof, gedreven door het besef dat dat belangrijkste juist ontbreekt. Wat is geloof? Gemeenschap met de Heiland, de werkelijk herstelde relatie met Hem!

Door de zonde en de val wordt/ is de gemeenschap met God verstoord en verbroken en verkeerd men onder de wet, maar als men uit deze staat van ellende verlost wordt door het geloof is men rechtvaardig voor God.

Verschillende keren wijst Ruotsalainen mensen erop om tot Christus te gaan zoals men is, opknappen, verbeteren heeft geen zin.

Al de aanvechtingen, beschuldigingen van het geweten, alle zonde en schuld die drukt moet men aan de Heiland voorleggen. Men moet geen 'hersteloevingen' doen, zoals de moordenaar aan het kruis dat ook niet hoefde te doen.

Ruotsalainen ziet zich zijn hele leven lang niet als een geloofsheld, als mensen die beschreven staan in Hebreeën 11. Veel meer ziet hij zich telkens weer als een groot zondaar die aan de voeten van Christus moet komen om genade te verkrijgen.

Het doel van God om de mens aan zijn staat en zonde te ontdekken is dat de mens gaat zien dat hij een Verlosser nodig heeft.

Ruotsalainen wil niets weten van voorwaarden waaraan men moet voldoen voordat men tot Christus mag en kan komen.

Hij leerde wel dat de werking van de wet noodzakelijk is om erachter te komen dat men een zondaar is en een Verlosser nodig heeft, maar niet dat men in allerlei gestalten of geschiktheden of verbeteringen moet ondergaan om te mogen vluchten tot de Grote Heiland. "Laat uzelf op de kwade dag in de handen van de Heere [vallen] zoals u bent. Wees nu nederig, geliefde vriend in de Heere, en zoek de verborgen vriendschap met de gekruisigde Verlosser zoals je bent. Ruotsalainen spoorde de gekwelde zielen aan zich onverwijld tot de Verlosser te wenden, met al hun ellende, zoals zij zich bevonden."²⁰⁸

"In een brief vermeldt Jakob Wegelius de inhoud van Ruotsalainens hervormingsleer als volgt: het ongeloof, de verwarring en het piekeren opgeven, en als een goddeloze en verloren zondaar eer geven aan God, en aankloppen bij de nauwe poort, voortdurend smekend om genade om

²⁰⁸ H. Nyman, "Den bidande tron", blz. 158, noot 2.

hersteld/ genezen te worden, en ermee vol te houden/ volharden totdat de hulp van de Heere (op Zijn tijd?) komt."²⁰⁹

Voor Ruotsalainen bestaat er geen tegenstrijdigheid tussen de onvoorwaardelijke verkondiging van Gods genade in Christus en de kruisweg, de leer van biddend/ uitziende geloof en de strijd. De juiste weg van het kruis omvat ook volledig inzicht in de boodschap van het w/Woord over Christus als de Verlosser van zondaars.

In verschillende brieven wijst Ruotsalainen erop dat de mens moet wachten aan de 'genadepoort'. Deze wachtende houding mag echter niet als ongeloof of pure onzekerheid worden beschouwd. Men moet bidden in hoopvol vertrouwen en zonder aan de genade te twijfelen, ook al is er geen tastbare zekerheid.

Het geloof dat Ruotsalainen beschrijft is niet zozeer een vast vertrouwen, maar meer een geloof dat leeft van de beloften van genade in het Woord, en dit geloof is een biddend geloof, een verlangend en gemeenschap met Christus hebbend geloof.²¹⁰ Geloof op zichzelf is niets. Er moet een voorwerp/ doel zijn en dat is Christus of de Geest. "Houd uw ogen op Christus gericht zolang u uw duim kunt bewegen!" Schreef hij eens aan een vriend.

Doormiddel van het pad van de wet kan men het hoogste doel niet bereiken, maar doormiddel van het pad van het geloof wel.

De verzekering van de toe-eigenende daad van genade doormiddel van het geloof werd door Ruotsalainen veel minder benadrukt.

Een geloof zonder berouw en leedwezen over de zonde wordt door Ruotsalainen betwijfeld of het wel een waar geloof is. Als dat ontbreekt is het een 'hersengeloof', verstandswerk.

"Tarvainen neemt met instemming kennis van Jonzons resultaat dat het geloof van Ruotsalainen geen ongeloof en zelfgekozen wachten betekent, maar geworteld is in de angst voor een geloof dat niet voldoet en vrucht draagt. Het zoekende geloof is geen ongeloof en wil de beloften van het evangelie niet verzwakken. Het is veilig om in de wildernis te wandelen, omdat Gods beloften juist van toepassing zijn op degenen die zich in zo'n toestand bevinden, hongerig en dorstig naar gerechtigheid. 'Het hunkerende geloof is als zodanig al zaligmakend, en in deze toestand gaat men niet verloren.'" ²¹¹

Zoals de lezer in bovenstaande zal merken is het ook volgens o.a. Nyman niet eenvoudig wat Ruotsalainen nu precies bedoelde met het 'biddende geloof'.

Feit is wel dat gebed zonder geloof volgens de Finse prediker tekort voor de eeuwigheid is. Geloof zonder gebed kan niet volgens hem. Gebed, geloof en de Verlosser zijn aan elkaar verbonden.

16. Het biddende geloof en de rechtvaardigmaking.

God rechtvaardigt goddelozen. God kan de zonden niet vergeven zonder Zijn heiligheid te schenden. Daarom moest er een tussenpersoon zijn. Christus betaald de schuld van de mens. Door Adams val werd hij een zondaar voor God. Zijn wil en wezen zijn in vijandschap tegen

²⁰⁹ H. Nyman, "Den bidande tron", blz. 159, noot 6.

²¹⁰ Het grote verschil met Hedberg is dat Hedberg dit bidden bekritiseerde. Door hem wordt dat opgevat als een gebrek aan geloof dus als een gebrek en aanklacht.

Het mooie is wel weer dat de grote overeenkomst tussen Hedberg en Ruotsalainen is dat Hedberg op ongeveer dezelfde manier spreekt over het geloofsleven en de wisselwerking daarvan. Over de strijd tegen de zonde, werking van de wet, het ongeloof en de strijd binnen het geloofsleven die als een kastijding of tuchtiging kan gezien worden. Kruis en tucht is nodig om de mens bij de Heere te houden.

²¹¹ H. Nyman, "Den bidande tron", blz. 167.

God veranderd. Gods woord, is tot hem een woord van toorn en boosheid. Daarom verstopte Adam en ook de individuele mens zich voor God. “De mens wil namelijk niet voor God verschijnen in zijn staat van vernedering, hij wil niet naakt voor God staan. De zonde is niet zo’n oppervlakkige en onbelangrijke zaak, dat de juiste relatie tussen de onbezorgde mens en zijn God hersteld zal worden als God besluit net te doen alsof de mens niet in zonde gevallen is.”²¹² De mens in zonde gevallen verlangt niet naar vergeving en gemeenschap met God. Verzoening is daarom tussen God en de mens noodzakelijk, niet omdat dat nodig is van Zijn kant (God blijft God en kan zonder zondaren), maar omdat de Heilige God in liefde gemeenschap zoekt met de gevallen mens. Dit is Gods onbegrijpelijke zondaarsliefde en wil dat de herstelde mens hem weer eren zal!

De mens heeft wel behoefte om aan, de over de zonden toornende en veroordelende God te ontsnappen, maar niet om door middel van verzoening Zijn barmhartigheid te ervaren.

De schuld die Adam en zijn nakomelingen hebben gemaakt is zo groot dat een gewoon mens dit niet kan betalen. De verzoening houdt in dat God Zelf mens werd en Adams schuld betaalde doordat Hij leed en stierf, de toorn van God wegdroeg en gewillig het oordeel dat op Adam rustte droeg.

Volgens Ruotsalainen is er een eenheid tussen de verzoening die door Christus is aangebracht en de rechtvaardigmaking. “Wanneer Ruotsalainen de eenvoudige volgorde van zaligheid moet uitbeelden, heeft hij het niet over het geloof, de daden, het gebed en dergelijke van de mens. In plaats daarvan wil hij mensen graag de woorden van de Bijbel laten zien over Gods werk door de verlossing van Christus. Voor Ruotsalainen is het getuigenis van dit werk van God in Christus als zodanig een getuigenis van de rechtvaardiging van de zondaar. Daarom is het belangrijk om tot een juiste kennis van de verlossing te komen.”²¹³

Kennis van de verlossing begint met de kennis van de val. God slaat de val niet over. De mens is verdorven door de erfzonde en dadelijke zonde. De diepgevallene mens is een zondaar voor God. Adams daad is de daad van ieder mens. De kennis van de zonde is niet een vanzelfsprekendheid. De waarheid dat de mens deelgenoot is aan Adams schuld moet de mensen gepredikt worden en gezien worden als het juiste begin van de rechtvaardigmaking. De mens moet ontwaakt worden en de ontwaakte mens is nederig en berouwvol “zolang ze voelen dat de ‘vlam van de hel om hun oren slaat’. Maar wanneer de oordelen van de wet lichter worden in het geweten, beginnen ze zichzelf te troosten en te vertrouwen op de gerechtigheid van het leven, of anders vervallen ze, als hun leven niet verloopt zoals ze wilden, in slaafse angst, wat ongeloof voortbrengt. In beide gevallen is de mens van het goede pad afgedwaald.”²¹⁴

Kennis van de val, kennis van de zonde en kennis van Gods rechtvaardigheid is noodzakelijk om de gevallen mens te brengen aan het kruis. God wilde Adam redden, Hij zocht hem op. Maar als Adam geen gehoor had gegeven aan Gods roep in de hof (na de val), zou Gods gerechtigheid hem niet hebben kunnen redden. Maar omdat hij zijn zonde beleed werd hem door genade gerechtigheid beloofd door Christus²¹⁵.

Met rechtvaardigmaking bedoelt Ruotsalainen dat God Zijn gerechtigheid aan de zondaar schenkt. Het is Gods gerechtigheid die Adam redde. Door Gods liefde en Zijn gerechtigheid wordt de gevallen mens weer in Zijn gemeenschap hersteld. Maar de rechtvaardigmaking veranderd niet aan het feit dat de mens zijn hele leven lang zondaar blijft. Het begin van de rechtvaardigmaking is het erkennen van het oordeel van God en de verdiende rechtvaardige straf. Gerechtigheid is een werk van God dat uitsluitend van toepassing is op zondaars. Voor

²¹² H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 184.

²¹³ H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 186.

²¹⁴ H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 187-188.

²¹⁵ H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 188.

Ruotsalainen is er een onverbrekelijk verband tussen Gods toorn en Zijn zoekende liefde, tussen het schuldbesef en de ontdekking bij de zondaar en het zondaar voor God worden. De zonde en rechtvaardigmaking zijn twee aan elkaar verbonden zaken. Het is Gods liefde als Hij de zondaar opzoekt, hem zijn zonde en ware staat laat zien, zijn toorn en oordeel gewaar doet worden, maar ook als Hij de zondaar aan het kruis brengt²¹⁶.

De zondaar heeft niets om zichzelf voor God te bedekken, heeft geen kleed van heiligheid of anderszins om voor God te kunnen verschijnen en bestaan en aan God te laten zien. Daarom moet de zondaar tot Christus komen zoals hij is, naakt. Gods werk is het bewustmaken van de verdorvenheid van de mens, Christus werk is om de verdorven mens in de gemeenschap van God te herstellen. Een uitgewerkte zondaar die zich bewust is dat zijn staat zo ernstig is, dat hij niet naar een andere verlossing of uitvlucht meer zoekt, is op God aangewezen, Christus de Verlosser van zondaren moet hun verkondigd worden als de enige Weg van behoudenis. “De zondaar moet naakt vallen voor het barmhartige aangezicht van Christus.”²¹⁷ Als de mens niet beseft dat hij een slecht mens is, betekent dat, dat hij heilig wil zijn en probeert zelf rechtvaardig voor God te worden door de werken der wet. Daarom is ontdekking zo noodzakelijk.

Bekering en berouw zijn geen voorbereidende stadia voor het werkelijke christelijke leven, maar dit leven, het leven van rechtvaardiging, is juist een leven van dagelijks berouw, bekering en vernieuwing.

Volgens Ruotsalainen bestaat het gebedsgeloof uit twee delen die niet van elkaar te scheiden zijn: Het besef van zonde en de zekerheid dat Christus de Verlosser van zondaren is.

“De relatie van de christen met God heeft het karakter van gebed, omdat hij een zondaar en goddeloos is, zolang hij op aarde leeft; hij heeft geen aanspraken op God, maar moet bidden en wachten op genade. Maar dit gebed is geloof, omdat Gods woord Christus verkondigt als Verlosser van de goddelozen. En biddend geloof is niet slechts een menselijke houding, een praktisch gedrag; het is God Zelf die de mens in zijn situatie heeft gebracht door zijn zonde te openbaren en een Redder voor de zondaar aan te kondigen. Voor Ruotsalainen zijn biddend geloof en rechtvaardiging identieke realiteiten. De persoon die in biddend geloof leeft, leeft ook in rechtvaardiging, en omgekeerd: wanneer God de goddelozen rechtvaardigt, brengt Hij hem in het geloofswachten op de Verlosser.”²¹⁸

Het leven in Christus wordt op geen andere manier gevonden dan door te leren smeken en hongeren naar genade als een vervloekte en goddeloze zondaar.

Het woord geloof gebruikt Ruotsalainen niet vaak. Het is iets wat de mens niet bezit. Hij moet er om bidden en naar verlangen en de Geest schenkt het aan degene die Hij wil en wanneer Hij wil. Geloof is vertrouwen op God.

De mens moet niet alleen beseffen dat hij zijn zonde moet verafschuwen, maar ook leren haar eigen gerechtigheid te haten. Ongeloof is wegvluchten van God. Geloof is juist naar God toevluchten.

“De duivel staat toe dat de wet wordt gepredikt, maar niet dat Christus aan criminele zondaars wordt gepredikt.”²¹⁹

²¹⁶ In een voetnoot op blz. 190 staat dat het Finse Piëtisme het karakter heeft door te benadrukken dat de menselijke ellende niet alleen wordt beschouwd als een voorwaarde voor de rechtvaardiging, maar ook als een kenmerk van de gerechtvaardigde.

²¹⁷ H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 191.

²¹⁸ H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 195.

²¹⁹ H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 198.

“Bestreden worden onder de wet betekent dus ook dat de persoon tegen Christus strijdt. Maar God is ook actief. In het oordeel en de toorn, waaraan de mens niet kan ontsnappen, toont Hij Zijn soevereiniteit ook over de zondaar. Daarom staat God Zelf uiteindelijk achter de zielenstrijd. God gebruikt het om de hopeloosheid van de situatie van de mens aan te tonen. De zondaar is pas echt een zondaar als hij elke poging opgeeft om voor God op te komen [te kunnen bestaan KJB], zelfs als hij voor Hem wegrent of zich voor Hem verbergt. Dat is waar dat God de mens wil brengen [tot Hem] door hem in het conflict onder de wet te werpen. Ruotsalainen gebruikt het beeld van een krijger die zijn wapen kwijt is als hij de hulpeloze situatie van de zondaar wil uitbeelden. Dan moet de krijger zich overgeven: Zie lieve Heere, mijn strijdwapen is nu weggenomen; nu kan ik niets meer doen, maar ik laat mijn hele zaak in Uw macht... De zondaar moet in de handen van de Heere vallen zoals hij is, zonder te weten of de Heere dood of leven geeft.”²²⁰

God moet wegen afsluiten die de mens uit eigen beweging zou willen gaan om tot Christus te komen. Door het kruis wordt de mens in de gemeenschap met zijn Verlosser gebracht. God tuchtigt de mens door de wet tot Hem. Het geloof is de verzoening met de Verlosser die tot stand komt door waarachtig berouw, waarop men het getuigenis van de Heilige Geest moet ontvangen; dat getuigenis betekent de verzekering van de Geest dat de verzoening op deze specifieke zondaar van toepassing is.

Een belangrijke zin die Ruotsalainen in één van zijn brieven schrijft is: “Want in dit tijdperk worden de mensen jammerlijk misleid; zij stellen zich tevreden met een uiterlijk geestelijk geloof, zonder de juiste innerlijke kennis van Christus.”²²¹

17. Rechtvaardigmaking in de orde des geloofs.

Een van de kritiekpunten van de tegenstanders was dat de leer van verlangen en bedelen, geen echte staat van genade leert. Bij een verlangend en biddend geloof kan volgens hen geen zekerheid zijn. De zekerheid van Luther, dat men door het geloof rechtvaardig is en dat dit punt van ingang in het nieuwe leven en daarna volgend de weg van heiligmaking wordt door Ruotsalainen minder benadrukt en volgens zijn tegenstanders gemist.

Maar wie Ruotsalainen, o.a. zijn brieven goed leest, weet dat hij wel degelijk wijst op de Steenrots Christus en dat buiten Hem geen zekerheid en vastheid is.

Bij Ruotsalainen is de rechtvaardigmaking niet een fase in een opeenvolgend proces van verlossing. Bij Ruotsalainen is de rechtvaardiging niet een zaak die een grens trekt tussen zorgeloze en ontwaakte mensen.

“Alle gerechtvaardigde zielen, zowel de valse als de ware, hebben elk hun begin gehad met een ware bekering, en wanneer zij de rechtvaardiging hebben bereikt en voor de eerste keer de vergeving van hun zonden hebben ontvangen, wordt hen een scheidingsweg voorgelegd. Sommigen gaan de ene kant op, anderen de andere. De valse christenen gaan hier op het pad van de gerechtigheid van het leven, wat hen op zo’n manier overkomt dat wanneer het kinderbrood voor hen opdraakt, of de eerste dagen van de verloving, ze nu uit de Schrift weten dat ze moeten leven door geloof, en nu wijden zij het geloof op een valse manier toe, en daardoor begrijpen zij de Heilige Schrift verkeerd.”

Ruotsalainen had de gave dat hij snel doorhad waar het aan de mens, waar hij contact mee had (per brief of gesprek) aan haperde en wat de persoon miste of juist op verkeerde wijze bezat. Altijd gaf hij advies en raad die op de staat van de zondaar van toepassing was.

²²⁰ H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 198- 199.

²²¹ H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 234.

De ware gelovigen daarentegen, de twijfelende, biddende en overtuigde zondaar acht zich niet bekwaam op om het smalle levenspad te wandelen. Hij durft geen enkele stap te zetten op de weg van heiliging, voordat de Heere genadig naar hem kijkt.²²²

Het smalle poortje, Christus waar ieder (ontwaakte) mens door moet is het kantelpunt in het leven. Daarvoor kan het alle kanten op, daarna is men eigendom van Christus. Mensen die het pad bewandelen zonder door het poortje te zijn gegaan, leven zonder Christus en zonder geloof en zijn valse christenen. Een ware christen kan geen enkele grond bouwen op zijn godsdienst. Een waar christen is volgens Ruotsalainen tevreden met de wil van de Heere, “hij wil niet in ongelooft vervallen, wil niet twijfelen, maar aan de andere kant beschouwt hij zichzelf ook niet als een echte christen, dat wil zeggen: zij heeft niet, zoals de valse christelijke man, permanente zekerheid over zijn verlossing nodig om in Christus te kunnen geloven. Maar ook neemt zij geen genoegen met haar gebrek, maar wacht in biddend geloof tot de Heere zich in meer of mindere mate aan haar openbaart. Zowel de tijd als de wijze en de mate van deze openbaring zijn aan God om te beslissen.”²²³

Ruotsalainen interpreteerde de rechtvaardigmaking zo, “dat deze samenvalt met het biddende geloof. De rechtvaardiging wordt dan niet opgevat als een tijdelijke eenmalige ervaring, maar als een uitdrukking van de gehele relatie met God, zoals de vorm ervan onder de toestand van het aardse leven gekenmerkt door zonde.”²²⁴

Deze zienswijze moet ook gezien worden tegen de achtergrond van de noodzaak van de dagelijkse bekering en de rechtvaardigmaking. Ook na de vereniging met Christus blijft de oude mens, de oude Adam zondigen en heeft dagelijks vergeving nodig. Daarom benadrukte Ruotsalainen niet zozeer de rechtvaardigmaking als een eenmalige daad en zei hij niet: eens bekeerd is altijd bekeerd, maar wees er op dat de mens steeds weer, ook na ontvangen genade met zijn zonde en schuld tot Christus moet vluchten om het verzoenend bloed.

“Het doorgaan door de nauwe poort, het leven in de nieuwe geboorte is precies hetzelfde als de mens die gerechtvaardigd wordt, in die zin dat hij Gods roeping ervaart wanneer hij zijn zonde ziet en zich in biddend geloof uitstort voor de Heere.”²²⁵

Het groeien, het opwassen in het geloof vindt alleen plaats in de vorm van dagelijkse bekering, strijd en voortdurend hernieuwde rechtvaardiging.

Over de heiligmaking heeft Ruotsalainen niet veel geschreven, dit heeft mede te maken met het feit dat hij meer wees op het toevluchtnemen en zijn in Christus dan dat hij leerde en schreef over de nadere weldaden van verzekering van de vergeving en het nader en dieper kennen van de drie Goddelijke personen. Het afsterven van de oude mens en de opstanding van de nieuwe mens hadden meer de nadruk dan het leven uit de dankbaarheid en het houden van Gods geboden uit dankbaarheid zoals de Heidelbergse Catechismus dat beschrijft.

Ruotsalainen “zei ooit expliciet dat hij niet wilde praten over de vruchten van geloof, heiliging en liefde, omdat de mens van nature geneigd is daarop te gaan vertrouwen en zijn hele zaak van hervorming daarop te laten rusten”²²⁶.

De uiterlijke vruchten werden door hem minder benadrukt dan het innerlijke leven en strijd. Er wordt wel in de Finse theologie onderscheid gemaakt tussen de innerlijke heiliging, het leven door het geloof, het opwassen in genade en de uiterlijke heiliging; dat de gelovige zijn wandel

²²² H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 249-250.

²²³ H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 257.

²²⁴ H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 257.

²²⁵ H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 259.

²²⁶ H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 267.

en leven veranderd overeenkomstig Gods wet. Dit laatste werd door Ruotsalainen veel minder benadrukt dan het eerste. De innerlijke heiliging is een teken van het ware christendom. Uiterlijk kan het wel goed lijken, maar innerlijk moet het recht voor God zijn.

Was er dan helemaal geen uiterlijke blijken van Godsvreze? Dat zal Ruotsalainen zeker niet ontkent hebben. Zo was er een man, Wenell, die bij hem een week logeerde en zag dat hij weinig sprak en regelmatig zijn Bijbel las. Tegenstanders zeiden dat Ruotsalainen niet leerde dat een van de belangrijkste vruchten, de liefde, als noodzaak, bij hem ontbrak en dat hij een geheiligd leven afwees. Daarbij kwam dat zij een man, als Ruotsalainen die geen moeite had met het drinken van cognac en het gebruiken van tabak, wat in hun ogen geen tekenen van heiliging waren, konden beschouwen als een waar christen. Voorschriften hoe men als gelovige overeenkomstig Gods woord moet leven vinden we bij hem veel minder dan bij bijv. de Puriteinen.

Samengevat: Ontwaakt zijn betekent Gods oordeel over iemands/je eigen zonde zien, aanvechting betekend door God gedreven worden tot het punt waarop je eigen hulp niet meer helpt; bidden in geloof betekent God de vrije hand geven om te handelen en noch tijd noch wijze voorschrijven aan Zijn handelen. Gerechtvaardigd worden betekent als een goddeloos persoon ervaren dat het oordeel over de zonde de weg naar de Verlosser betekent. Zonder de werken der wet wordt de mens gerechtvaardigd. De heiligmaking kan pas gevonden worden als er leven in Christus gevonden wordt. Het leven in Christus wordt op geen andere wijze gevonden dan door het leren smeken en hongeren naar genade als een zondaar.

Als men heiliging plaatst voor het geloof in Christus, is dat valse gerechtigheid of eigengerechtigheid.

Het ware christendom is de omgang van God met de zondaar; het is de nauwe poort, waar God hem vernederd, het is de weg van het kruis waar God de oude mens dood.

Bij Ruotsalainen is geen spoor van remonstrantisme te vinden. God krijgt alle eer en doet al het werk, de mens wordt door God bearbeid en het eigen werk van de mens wordt door hem als zonde beschouwd.

18. Was Ruotsalainens leer, theocentrisch of egocentrisch?

Theocentrisch betekend volgens Luther, dat de kennis van God verbonden is aan Zijn openbaring, dit kan een mens niet zelf bewerken. Verlossing is Gods eigen werk, niet van mensen, hij is onmachtig en ligt dood. Verlossing is dus alleen door genade mogelijk.

De mens wordt verlost op grond van Gods wil en welbehagen en niet omdat de mens dat wil of verlangt.

Dat alleen Gods genade de oorzaak van de verlossing is, is een belangrijk stuk in de (oude Lutherse) Finse theologie.

De ego, de mens zelf heeft zich tegen God gekeerd.

Ook Ruotsalainen onderschreef bovenstaande. Zijn leer had een theocentrisch karakter.

De mens heeft een onsterfelijke ziel en het doel van de schepping was dat de mens altijd in gemeenschap met de Heere zou leven.

De mens kan nooit neutraal zijn in de strijd tussen het vrouwenzaad en het slangenzaad, tussen God en de duivel. Daarom moet de mens een van beide zijn, een kind des duivels of een kind van God. Maar omdat God machtiger is kan Hij de afkerige mens tot Hem trekken.

Als de mens zich van God afkeert en de wegen van zijn verdorven hart volgt, betekend dat dat hij van God is afgekeerd en eigen wegen gekozen heeft. De mens is een zondaar die zich tegen God probeert te handhaven. Het is Gods soevereiniteit en macht om deze van hem afgekeerde mens weer tot Hem te doen wederkeren. Zaken zoals rechtvaardiging, geloof en wederkeer tot

God zijn geen zaken waar de mens zelf over kan beschikken, maar liggen volledig in Gods handen.

De werkingen van Gods Geest zijn soeverein. De Geest Die het gebed en het geloof werkt komt tot wie Hij wil en maakt levend wie Hij wil. Geen menselijke gevoelens, wil of verlangens doen hier aan mee. Het is alleen God Die dit werkt. God is de Schepper van alle mensen en heeft recht op ieder mens. De grens tussen God en de zonde, tussen de oude en de nieuwe mens is heel concreet. Een zorgeloos persoon en een ontwaakt persoon zijn in wezen nog hetzelfde. Het kantelpunt is de nieuwe mens, die door het geloof in Christus leeft.

“Er is niets dat de mens garandeert dat God hem Zijn genade zal schenken. Het is een wonder dat/ als Hij dat doet. De mens kan nooit aanspraak maken op de hemel vóór de hel. Ruotsalainen begrijpt Gods liefde niet op een manier die Zijn soevereiniteit zou beperken. Maar soevereiniteit beperkt ook de liefde niet; Ruotsalainen meet Gods liefde niet met de maatstaf van de egoïstisch denkende mens. Zijn geloof in God is niet gebonden aan het besef dat de mens iets te winnen heeft dat zij gelooft. De mens moet daarom geloven dat God zijn God is, en niet om persoonlijke belangen te behartigen.”²²⁷

Liefde is een onmisbare zaak in de bekering. Gods liefde is een wonder voor de zondaar die het onderwerp hiervan wordt. De liefde overwint een mens en is niet willigkeurig. De liefde van God openbaart zich in de verzoening van Christus.

Een verschil tussen Hedberg en Ruotsalainen is, wat Nyman aanwijst in deze zaak het verschil tussen het wonder. In de leer van Ruotsalainen wordt veel meer het wonder dat God naar de mens omziet en het onbegrijpelijke dat God aan de gevallen mens barmhartigheid bewijst benadrukt dan bij Hedberg. Hedberg wijst wel op de onwaardigheid van de mens, maar daartegenover de almacht en het volbrachte werk van Christus. Dat werk is niet voor niets gedaan en God wil ons zaligen. De (geopenbaarde) wil van God is dat Christus de Middelaar tussen God en de mens wil zijn. God eist alleen geloof. Als wij geloven, ontfermt de Vader zich over de gevallen mens. Hedberg legt meer de nadruk op het ongeloof van de mens, dat die door eigen schuld verloren gaat omdat hij zich van God afkeert. De leer van Hedberg heeft minder een theocentrisch en meer een egocentrisch karakter.

19. Ruotsalainen's leer over de gevallen mens.

Het is beter om voor de Heere op te scheppen over je goddeloosheid dan jezelf op een of andere heiligheid te beroepen. De mens moet leren net zo goed zijn eigen goddeloosheid als zijn heiligheid als zonde voor God te zien; ze zou moeten leren haar eigen gerechtigheid of haar eigen naar gerechtigheid hongerende hart te haten. Dit is hetzelfde als het haten van je eigen vlees, je oude mens, in die zin dat je zowel de giftige wortel van de erfzonde als de onzuiverheid van de erfzonde leert kennen, alles wat voortkomt uit de verdorvenheid van de Adamitische natuur. Hieruit zal het verlangen heilig zijn, om een sterk en zeker geloof te hebben, om aan verleidingen te ontsnappen. De mens wil het geloof beroven, naar eigen goeddunken over de troost van Gods woord beschikken. Ruotsalainen typeert dit als de weg van de wet en werk tot verlossing. Hier is het de mens die wil beslissen in de relatie met God. Dit is de typische manifestatie van de essentie van de zonde: jezelf boven God willen verheffen en Hem als dienaar gebruiken. Zonde is egocentrisme.”²²⁸

Verlossing echter betekend overwinnen van de zonde en dan wordt dus ook het egocentrische en eigen IK van de mens overwonnen.

Een van de zaken binnen de christelijke theologie is het ‘kindschap’
Wanneer en hoe wordt iemand een kind van God.

²²⁷ H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 316-317.

²²⁸ H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 322.

Heel concreet en samenvattend ziet Ruotsalainen dit als volgt:

De enge poort, dat Christus betekend is kern waar het om gaat. De ontwaakte zondaar moet door deze poort, wil men behouden worden. Het liggen voor deze poort beschrijft Ruotsalainen als de bereidheid van de zondaar om onder Gods toorn te blijven en de straffen van de Heere te dragen zolang het God behaagd.

Maar als de Heere het geloof schenkt en de zondaar door de poort mag gaan, wordt hij wedergeboren. Wanneer de mens dus voelt dat hij veroordeeld is door de wet en niet gered kan worden door zichzelf, moet hij weten dat “dit Gods roeping is en deze roeping eren door te volharden in het biddend geloof.” Dit is het kindschap. Wanneer nu de oude mens, de zonde en het egocentrisme worden gedood, wordt de nieuwe mens geboren. Dan krijgt Gods wil vorm in de mens. Christus is vanaf dan aanwezig in het leven van de christen.

De liefde van God in Christus tot de verloren zondaar en de mens die zich nooit zelf kan verlossen zijn twee zaken. Deze liefde wordt door de zondaar nooit ervaren zonder tegelijkertijd het oordeel over zijn zonde te ervaren.

De aanvechtingen worden niet overwonnen door een zekerheid van persoonlijke genade, maar juist door het geloof in de belofte van Christus. De mens die in geloof bidt, twijfelt niet aan Gods liefde, maar erkent dat het Gods zaak, Zijn vrijmacht is om het aan hem te openbaren of niet. Als het geloof faalt ligt dat niet aan de beloften van het woord/ Woord, maar aan het bedrieglijke hart.

Biddend geloof is leven in Christus, dit leven wordt alleen gevonden als men het leert, smeekt en hongert naar genade als een zondaar die vervloekt en goddeloos is. De verlossing is eigendom van het geloof en de mens blijft een zondaar tot aan zijn dood. Het biddende geloof is de manier waarop men gemeenschap heeft met Christus. Het is niet een menselijke zaak, het is niet bedoeld om tot zekerheid van persoonlijke verlossing te leiden, maar het is Gods werk in de mens waardoor de mens bekeerd en vernieuwd wordt.

De sacramenten hadden bij Ruotsalainen niet de plek die ze bij ons (protestanten hebben). Hij wees, schreef en sprak er weinig over. Wel is bekend dat hij gebruik maakte van de communie en die ook op zijn sterfbed ontving.

Tot slot nog een opmerking van Nyman die schrijft over Hedberg en Ruotsalainen: “Toen onderzoek wilde benadrukken hoe nauw Ruotsalainen en Hedberg religieus met elkaar verbonden waren, waren ze [de onderzoekers] verrast dat ze elkaar zo wreed konden bevechten. De strijd werd in principe niet als noodzakelijk gezien, maar vergde feitelijk wel een verklaring. Dit bestond uit een verwijzing naar misverstanden.

In geen van beide gevallen is echter werkelijk inzicht verkregen in de motieven voor de standpunten van de partijen in het conflict.”²²⁹

De oorzaak van de verschillen is dus enerzijds het onbegrip van elkaars standpunten wat verwijdering tussen beide bewerkte. Maar anderzijds is er ook wel degelijk, mijns inziens een verschil in theologische benadering van de leer van de verlossing des mensen. De accenten zijn niet alleen anders, maar ook de manier waarop men de rechtvaardigmaking zag en beschreef.

Vast blijft staan dat de verwijten van en tegen elkaar teken zijn dat ze elkaar niet hebben begrepen. Het is Hedberg niet te verwijten dat hij de wet oversloeg en Ruotsalainen niet te verwijten dat hij geen ruimte had voor het Evangelie en wees op de noodzaak van de vergeving der zonden. De leer van Luther, zijn nagelaten geschriften hadden op Hedberg veel meer indruk

²²⁹ H. Nyman, “Den bidande tron”, blz. 338-339

en invloed dan op Ruotsalainen. Pas later in zijn leven ging hij meer de waarde van Luthers geschriften inzien. Beiden hadden wel een theocentrische benadering.

Het bevel van geloof en bekering dat bij Hedberg sterk werd benadrukt is door Ruotsalainen helaas niet op de wijze zoals het behoort in zijn geschriften en prediking tot uitdrukking gekomen.

Tot slot nog over Hedberg en Ruotsalainen.

Door de tijd heen kwam Hedberg tot de overtuiging dat het Piëtisme en ook de prediking en boeken van Arndt en Spener niet overeenkwamen met de Bijbel en dat Luther veel dichter bij de Schrift bleef. Hun oproep tot ware boete en de nadruk die zij legden op de goede werken die voortkomen uit het geloof verwierp hij. Het gevolg hiervan was dat hij zich afscheidde van de Piëtisten en de nadruk ging leggen op de rechtvaardigmaking door het geloof alleen en veel minder de nadruk op het vroomheidsleven wat Arndt, Spener en andere Piëtisten voorstonden. Dit veroorzaakte ook een breuk met Ruotsalainen. In Zweden had hij contacten met o.a. Carl Olof Rosenius.

Laestadius daarentegen verdedigde juist de Piëtisten, hij gaf toe dat Hedberg veel goeds had gedaan in zijn leven, maar zijn leer keurde hij af. Hedberg daarentegen had weer kritiek op Laestadius, in een kritisch artikel dat hij publiceerde schreef hij verwijtend aan Laestadius: “Het koninkrijk van God is geen vlees en drank, nog minder is het springen en schreeuwen.”

Uit deze opmerking is op te maken dat Hedberg Laestadius niet echt kende en ook niet begreep dat de uiterlijkheden die bij de opwekkingen gebeurden niet de kern was/is van het Laestadianisme.

Zo stelde Ruotsalainen weer dat de (West-)Laestadianen weer veel te wettisch waren en veel te veel de nadruk legden op de wet en niet of nauwelijks het Evangelie preekten. Wie de preken van Laestadius leest, komt echter wel tegen dat hij, zij het voorwaardelijk, het Evangelie liet klinken. Paavo had niet veel moeite met sterke drank, Laestadius daarentegen (terecht!) wel en zag het grote gevaar van dronkenschap en alle daarmee samenhangende problemen scherp.

Toch zijn Paavo en Laestadius een tijd lang vrienden geweest en hebben zij met elkaar gecorrespondeerd. Ooit kreeg Paavo ook een vriendelijke brief van Laestadius die hem werd voorgelezen. Later kwam er echter meer verwijdering tussen die twee.

Bij de Ruotsalainen had de biecht, het belijden van je zonden aan een prediker of naaste niet zo'n grote plaats als bij de Laestadianen. Maar tijdens de gesprekken die Ruotsalainen had met mensen kwam het vaak zover dat de mensen hem al hun handel en wandel vertelden, hun zonden opbiechten en hun hele hart blootlegden.

Toen Hedberg Paavo in 1842 voor het eerst ontmoette, waren zij het over het algemeen best wel met elkaar eens. Hedberg schreef er het volgende over: “God liet mij onder de broze buitenkant een diepte zien van geestelijke ervaring en waarachtig geloofsleven, waardoor ik niet alleen mijn ziel en hart overgaf aan het oude, maar ook een nieuwe deur opende voor mij op het verborgen pad van het geloof.”²³⁰ Dit veranderde echter al spoedig. In zijn correspondentie met Jonas Lagus en andere ontwaakte mensen uitte hij soms zijn zorgen, bijvoorbeeld over de leer van dagelijks berouw en boetedoening. Over het algemeen waren de Ontwaakten het niet met hem eens.

Het hierboven genoemde boek van Hedberg, het commentaar op Efeze 1, had Hedberg ook aan Ruotsalainen gegeven. In 1843 had Hedberg aan Paavo en enkele van zijn medepredikers het

²³⁰ B. Krug, “Paavo Ruotsalainen, blz. 49.

manuscript voorgelegd en hen om hun commentaar gevraagd. Ze keurden het allemaal van harte goed.

Maar toen de definitieve versie verscheen, waren er door Hedberg zaken veranderd, dit leidde tot een breuk tussen Hedberg en Paavo. “In de tweede editie van zijn boek, getiteld *Uskonoppi autuuteen* (Leer van het geloof tot verlossing), bracht Hedberg enkele belangrijke wijzigingen aan. In zijn eigen woorden had hij het ‘gedeeltelijk herschreven, zodat er niet langer alleen polemieken is tegen grove hypocrisie zoals eerder, maar ook tegen de leer van een fijnere zelfrechtvaardigheid, die te wijdverbreid is geworden in ons ellendige Finland.’ Met ‘de leer van een fijnere zelfrechtvaardigheid’ bedoelde hij natuurlijk de leringen van Paavo en zijn volgelingen. Hij gaf zelf toe dat hij de tweede editie bedoelde als een “steek in het hart” van de Ontwaakten, en dat is precies hoe Paavo het opvatte en dat verklaart zijn heftige reactie. Zoals Paavo het zag, had Hedberg de innerlijke kennis van Christus uit het oog verloren of verworpen.

Zelfs een korte vergelijking van de uitspraken in de twee edities van *Uskonoppi autuuteen* laat zien dat de veranderingen die waren aangebracht inderdaad betrekking hadden op het hart van Paavo's geloof. In de eerste editie, die Paavo met vreugde had gelezen, had Hedberg de Ontwaakten aangespoord om ‘ijverig te gaan naar Hem die barmhartigheid heeft’. In de tweede editie was de zin echter veranderd in ‘klem vast aan het genadige Woord van God’. Terwijl in de eerste editie verzochte en met zonde belaste zielen werden aangeraden om ‘u nu met alle vertrouwen op Christus' barmhartigheid te werpen, verlangend en wachtend in hoop op de openbaring van zijn kennis’, worden in de tweede editie deze zelfde zielen vermaand om ‘altijd eerst te geloven dat u omwille van Christus reeds genade en verlossing hebt’. Nogmaals, in de eerste editie is het de Geest die God geeft aan hen die in Jezus Christus geloven, terwijl in de tweede editie God het Woord van het Evangelie aan gelovigen geeft.”²³¹

Samengevat is het verschil tussen beide dat Ruotsalainen de noodzaak van het werk van de wet én van de Heilige Geest in het hart van de mens benadrukt. Het voorwerp van het geloof is Christus en niet zozeer dat wij geloven moeten dat Christus voor ons gestorven is. Hedberg daarentegen legde de nadruk op het geloof als toe-eigenend en op zichzelf toepassen van de inhoud van het Evangelie. Het gevolg hiervan kon zijn dat het nadruk op het Evangelie en de noodzaak om te geloven. Zijn leer was meer egocentrisch en die van Paavo meer gericht op het werk van een Drie-enig God in zondige mensenharten.

Tijdens het leven van Paavo en Hedberg kwam het tussen hen niet tot een verzoening. Ook probeerde Hedberg de kwestie niet persoonlijk met Paavo op te helderen doormiddel van gesprekken. Hij reisde ook niet zelf naar Paavo, maar stuurde slechts twee van zijn volgelingen naar hem toe in Nilsä. Wat echter niets uitwerkte en de breuk nog verder vergrootte. Ook de briefwisseling tussen Ruotsalainen en Hedberg heeft niets geholpen. Het waren vaak harde brieven vol verwijten²³².

Later kwamen beide groepen weer veel dichter bij elkaar.

20. Een aantal brieven.

Hier volgen een aantal brieven die door Paavo Ruotsalainen aan allerlei mensen geschreven zijn. De brieven zijn bijvoorbeeld geschreven aan medepredikanten, gemeenteleden, mensen in nood of aan onbekenden.

De brieven zijn vertaald uit “Paavo Ruotsalainen The inward knowledge of Christ. The Letters and Other Writings Translated and with Introduction By Walter J. Kukkonen”

Dit boekje met brieven in het Engels die dus door Walter J. Kukkonen zijn vertaald bevat 86 brieven. Deze brieven zijn in 1977 door de Luther-Agricola Society gepubliceerd. Bij de

²³¹ W. J. Kukkonen, “Paavo Ruotsalainen The inward knowledge of Christ”, blz. 13.

²³² Zie het hoofdstuk ‘brieven’ voor wat voorbeelden.

brieven in dit boekje staat ook de bron uit welk werk ze vandaan komen. Bij onderstaande brieven heb ik alleen als bron (in de noot) het brief nummer en de blz. genoteerd.

Via de link <https://www.kirjasilta.net/ruotsalainen/kirjeet/kirjeet.html#51> zijn 89 brieven van Ruotsalainen gepubliceerd. Deze Finse brieven komen bijna allemaal overeen met de brieven die Kukkonen heeft vertaald.

Van de bijna 90 brieven heb ik een keuze gemaakt. Vooral heb ik gekeken naar de brieven die inhoud hebben en niet over koetjes en kalfjes gaan. Ook heb ik geprobeerd wat diverse brieven over te nemen, die zowel aan verschillende personen geschreven zijn, als over verschillende 'onderwerpen' gaan.

Bij sommige brieven heb ik soms wat extra informatie toegevoegd om het een en ander te verduidelijken.

Brief aan Peter John Ikonen²³³.

Groeten, Peter John Ikonen, van de parochie van Mikkeli,

Ik heb uw brief ontvangen. Het was goed van u om mij te laten weten dat God ook in uw omgeving door Zijn Geest mensen heeft gewekt om te zien hoe verschrikkelijk het is om onverschillig te zijn tegenover de zonde. Zulke onverschilligheid vindt men in gemeenten in heel Finland. U zegt in uw brief dat we mensen niet op hun knieën laten bidden, maar dat is niet waar; integendeel, het is een leugen van satan, de geest van leugens. Ik heb de Bijbel een beetje gelezen en heb opgemerkt dat Christus zegt: "Men moet altijd bidden en niet vertragen" (Lucas 18:1), en hoe Hij op een andere plaats het gebed verbiedt op de manier van de farizeeën. Het is in de dwaling van de farizeeën dat de ontwaakte mensen zo vaak vallen, wanneer ze het wagen om te bidden tot een onbekende Redder, ook al zijn hun harten nog ver van Hem verwijderd. Wie in de juiste volgorde tot God wil bidden, moet eerst door innerlijke bekering tot Christus komen en Zijn Geest en leven, kracht en licht ontvangen. In die kracht is hij dan geschikt om voor de Heere neer te vallen; hij is dan in staat om op zijn knieën voor de Heere te bidden zonder zonde te begaan, en alleen zulke gebeden zijn voor Hem aanvaardbaar. Maar zelfs als we dag en nacht op onze knieën zouden zijn en onszelf zouden kwellen zoals de priesters van Baäl in de tijd van Elia, maar het buiten deze orde zouden doen, zouden zulke gebeden zonder innerlijke kennis van God niet zijn wat de Heiland geboden heeft. Wij moeten ons allemaal schamen voor Zijn grote Majesteit; door innerlijke droefheid en verlangen moeten we van Hem leven en geest ontvangen, voordat wij het wagen om voor Hem op onze knieën te vallen. Want als wij het wagen om voor Hem neer te vallen in onze eigen naam en onze eigen geest, is dat allemaal bedrog en huichelarij, en bij al zulke gebeden blijven het hart en de geest onveranderd. Zo hebben wij de leer van Christus begrepen; de gedeeltelijk ontwaakten vatten dit op als dat wij het gebed verbieden, en leggen de leugen in onze mond dat wij alle knielende gebeden verbieden. Ik heb het nooit verboden.

Als u nu zin hebt om op uw knieën te vallen in gebed voor de Heere, herinner uzelf er dan eerst aan: Ik ben een grote zondaar, alziende Redder, ik ben nauwelijks geschikt om voor U neer te vallen. Als u daardoor van de Heere het verlangen en de drang krijgt om dat te doen, ga dan uw gang en val neer en laat niets u tegenhouden. Maar aan de andere kant, als uw hart en ziel niets weten over zo'n gesprek met de Redder, (het zou niet helpen) als u dag en nacht op uw knieën zou zitten, want alleen een hart dat veranderd is door innerlijke aanvechtingen en verdriet is geschikt om in aanbidding voor de Heere neer te vallen. Zegt de Heere Zelf niet: 'En als gijlieden uw handen uitbreidt, verberg Ik Mijn ogen voor u; ook wanneer gij het gebed

²³³ Brief nr. 4, blz. 19-20.

vermenigvuldigt, hoor Ik niet; want uw handen zijn vol bloed.’ (Jes. 1:15)? En wat schrijft de apostel Paulus daarover? Alles wat niet uit geloof voortkomt, is zonde (Rom. 14:23). Het ware geloof is niets anders dan de verzoening met de Verlosser door ware bekering die het getuigenis van de Heilige Geest heeft, waarover de Bijbel zegt: Ieder die de Geest van Christus niet heeft, behoort Hem niet toe (Rom. 8:9). Maar vandaag de dag zijn er veel verloren en dwalende zielen die denken dat ze de Geest van Christus hebben, ook al weten ze nog niet wat de Geest van Christus is en wat de effecten van de Geest zouden kunnen zijn. Deze dwaling vindt zijn oorsprong in het ontwaken uit de slaap van de zonde. Het gebeurt zo: ze denken dat ze al bekeerd zijn, ook al zijn ze nog steeds onveranderd van hart; ze beginnen dan lange gebeden op hun knieën te bidden en doen dat vaak, denkend dat ze op deze manier Gods genade en barmhartigheid kunnen verdienen door David en Daniël na te volgen, die de ware Geest van God hadden. Is dit niet een vreselijke misleiding, wanneer gedeeltelijk bekeerde mensen uiterlijk bepaalde werken gaan imiteren, ook al weet het hart niets van deze werken? Want David was al een vriend van God toen hij het waagde op zijn knieën voor de Heere te vallen. Dit is dan het antwoord op uw brief. Als het u niet bevalt, zeg het dan; maar als het waar is, toon dan snel berouw.

Geschreven in Nilsia op de laatste dag van juni 1832.

Paaval Ruotsalainen

Ik woon in de parochie Nilsia en in het dorp Nilsia, nummer 5. Als het mogelijk is, beantwoord dan mijn brief.

Brief aan zijn vriend Matti Harkonen²³⁴.

Groeten, beste vriend, Matti Harkonen,

Ik weet op dit moment niet hoe het met u is met betrekking tot uw ziel. Al enige tijd geleden leerde u de volgorde van de verlossing uit Gods Woord. Vroeger werd u vaak verzocht door de geest van ongelof. Maar houdt moed ertegen en geef God de eer. Neem Christus als uw Helper. Zoek bij Hem, in uw staat van dood, het leven en de geest van bekering. Vernieuw vaak uw Verbond van genade met God, opdat u geschikt zult zijn om anderen te dienen.

Bedenk hoe vaak domheid en onverschilligheid ons dreigen te overweldigen te midden van tijdelijke dingen. Als u een kruis wordt opgelegd, zelfs al is het maar een aards of tijdelijk kruis, gebruik het dan om dichterbij de Heiland te komen. Leer altijd te rusten, ook in koude tijden, op de gerechtigheid van Christus. U weet het zelf, houd niet op de zwakken te dienen; verdraag hun onwetendheid, onderwijs hen, opdat zij rijk mogen worden in het geloof. De Heere Zelf weet hoe druk u de laatste tijd bent geweest met goede werken. Hij zal ze nog belonen met eer in de aanwezigheid van de hele wereld, mits u sterk blijft in het geloof tot het einde. Er zijn weinig mensen, zoals geschreven staat, die willen delen in de verborgen wijsheid.

Geschreven in Nilsia in 1832.

Paaval Ruotsalainen

Deze brief gaat over de straf voor het preken. Aan wie deze brief is geschreven is onbekend²³⁵.

Gegroet, beste vriend,

Ik heb uw brief ontvangen, denk ik, op 10 september. Daaruit heb ik geleerd hoeveel de Geest van God daar in het zuiden heeft bereikt. Hier in het noorden komt het tot stilstand onder de boeren vanwege de ernst van de vervolging door de wereld. Als gedagvaardigde, reisde ik naar

²³⁴ Brief nr. 5, blz. 20.

²³⁵ Brief nr. 9, blz. 23. Zie meer over de situatie waarover deze brief gaat het hoofdstuk over Jonas Lagus.

Kalajoki om voor de rechtbank te verschijnen, de zitting begon op 27 augustus. Daar werden de boeren beboet, de totale boete bedroeg 12.462 roebel op papier, mijn deel was 331 roebel en 40 kopeken. De enige aanklacht tegen mij was dat ik in aanwezigheid van een predikant en op verzoek van een predikant uit het boek *Huutavan ääni*²³⁶ had gelezen, en dat ik een andere keer op een zondagavond in de pastorie had gelezen. In de aanklacht stond dat het sabbat-breken was. Geen van de predikanten werd beboet, maar hun zaak werd overgedragen aan de kerkenraad. Ik kan geen belofte doen over een reisje daarheen deze zomer, maar ik hoop het ergens in de herfst te doen, als mijn gezondheid het toelaat. Ik laat het je weten voordat ik kom. Doe de groeten aan al mijn kennissen, vooral aan die in Helsinki.
Nilsia, 12 september 1839.

Paaval Ruotsalainen

Een brief aan de vrouw van prediker Jonas Lagus²³⁷.

Groeten aan mevrouw Lagus, geliefde in de Heere, en aan de drie dames die in uw huis wonen, Hartelijk dank voor alle liefde die u mij toonde tijdens mijn verblijf bij u op mijn reis naar het proces in Kalajoki. Op dat moment was u overdreven bezorgd over uw zondige staat, maar ik verheug mij voor de Heere dat de Almachtige God uit pure liefde u uw zonden heeft laten zien. Goede vriend, geef glorie aan de Redder Die u uit liefde heeft geleid tot een kennis van zonde. Vanaf nu hoeft u uw angst dus niet meer als ongeloof te beschouwen, maar bedenk wat Christus zegt: Zalig zijn zij die treuren, zalig zijn de armen van geest, en zalig zijn zij die niet gezien hebben en toch geloven (Matt. 5:3 en 4; Joh. 20:29), dat wil zeggen, die zich met een zoekend geloof aan de Verlosser vastklampen. Als u dit mysterie goed zou begrijpen, zou u de Heere met uw hart en lippen danken. Bedenk wat de heilige profeet David zegt: 'Ik ben krom geworden, ik ben uitermate zeer nedergebogen; ik ga den gansen dag in het zwart.' (Ps. 38:7). Maar luister nog eens, goede dame, wat de heilige David zegt: 'Graag zal ik de toorn van de Heere dragen, totdat Hij mijn zaak opneemt' (?)²³⁸. Hij werd geen slaaf van zijn verstand, noch begon hij te twijfelen aan Gods hulp, hoewel hij net zo zondig was als wij. Alstublieft, beste vriendin, bemoedig uzelf met de liefde van Christus, en vermaan de ongelovige dames die bij u wonen, en begroet hen met mijn oprechte liefde. Wees zelf geen ongelovige. Toen ik bij u was, dacht u dat ik niet beseftte wat een grote zondaar u was en daarom was u bang dat ik u zou misleiden met valse troost. Maar het is niet zoals u denkt, want het is de taak van Christus om zelfs de grootste zondaar genadig te zijn.
Groeten aan u allen. Tot ziens.

Paaval Ruotsalainen
Uw vriend

Geschreven in Nilsia, 16 december 1839.

Brief aan Julius I Bergh²³⁹.

Groeten, meneer JB,
Toen we samen in Kuopio waren, had ik al de wens en de drang om een reis naar Helsinki en Porvoo te maken, maar dat is onmogelijk gebleken, want ik heb de hele winter last van mijn

²³⁶ Niet kunnen vinden welk boek dit is geweest. De Finse woorden komen uit Jes. 40:3: en betekenen: 'Een stem des roependen'.

²³⁷ Brief nr. 11, blz. 24-25.

²³⁸ Terecht staat in de brief achter deze tekst een vraag. Het is niet David, maar Micha die zegt: "Ik zal des HEEREN gramschap dragen, want ik heb tegen Hem gezondigd; totdat Hij mijn twist twistte en mijn recht uitvoere". KJB

²³⁹ Brief nr. 12, blz. 25.

ogen gehad, kort nadat ik de marktdagen in Kuopio had verlaten. Maar ik hoop vurig voor u dat al hetgeen we in Kuopio hebben besproken over geestelijke alertheid, dat u vol ijver en moed zal zijn, arm van geest en rijk in God, en dat uw grote geleerdheid uw gesprek met Christus niet zal verstikken, Die, zoals u goed weet, het enige Fundament van de zaligheid is. U hebt zelf gezien hoe vaak grote wereldse geleerdheid het verborgen leven in Christus verstoort.

Toen we samen waren, vertelde ik u dat het weinig zin had om grote bijeenkomsten te houden in deze gevaarlijke tijden, om vele redenen, zowel stoffelijk als geestelijk. Maar ze zouden niet helemaal moeten worden stopgezet vanwege mijn opmerkingen in Kuopio. Laat me nu wijzen op wat er volgt uit grote bijeenkomsten. Tijdens die bijeenkomsten worden veel teerhartige christenen onverschillig en lauw van het comfort dat hun wordt gegeven. Ze worden tevreden met de gaven en vergeten vaak de Gever, en verliezen geleidelijk alle besef van hun ellendige staat, wat weer aanleiding geeft tot ongeloof. Uit de heilige Bijbel zelf kun je zien hoe Petrus zich wilde vestigen op de berg Tabor; en uit de Bijbel kun je ook zien hoe moeilijk het voor hen was om in de hof te zijn, waar het ziekenhuis voor zondaars werd gesticht. Nogmaals, Salomo zegt: 'Het treuren is beter dan het lachen' (Pred. 7:3).

Beste vrienden, maak van goddelijk verdriet geen ongeloof en ongeduld, zoals de neiging van de menselijke natuur is. Denk aan wat Christus en Zijn apostelen zeggen: 'Lijden is noodzakelijk, als u de wil van God wilt doen, zodat u barmhartigheid mag ontvangen' (?). En, beste vriend, raak niet betrokken bij een serieuze controverse over de verborgen wijsheid met hen die wijs zijn naar het vlees, want deze verborgen wijsheid moet zorgvuldig worden bewaakt. Neem dit niet zo op dat men er niet over moet praten met hen die zwoegen en belast zijn, want dat is noodzakelijk. De Bijbel zegt: 'Geliefde broeders, let op elkaar, opdat er geen wortel van bitterheid onder u opschiet, en vermaan elkaar, opdat niemand van u verhard wordt door de misleiding van de zonde' (1 Kor. 12:25, Hebr. 12:15, Rom. 15:14, Hebr. 3:13).

Tot ziens.

10 maart 1840

P. Ruotsalainen

Een brief geschreven aan Pastor F. G. Hedberg vanuit Iisalmi op 20 februari 1844, en ontvangen door Hedberg tegen het einde van mei, nadat hij de brief had ontvangen die Paavo Ruotsalainen op 10 april 1844 schreef²⁴⁰.

Opmerking van mij (KJB): Paavo Ruotsalainen heeft heel wat brieven aan Hedberg geschreven waarin hij hem waarschuwt voor de dwalingen waarin hij zich (volgens R.) bevindt en de verandering van de Bijbel, zijn filosofische zienswijze enz. Hij vindt hem een Judas die veranderd is van een dienstknecht van de Heere in een dienstknecht van de duivel. Hij schreef aan Hedberg ook o.a.: "Oude vriend, laten we naar de berg gaan om onze offers te beproeven, of de Heere vuur geeft aan mijn offer of aan het jouwe; en aan wiens offer de Heere vuur geeft, laat hem onze God zijn die we moeten dienen. Deze offers moeten over tien jaar zijn, en pas dan zal het bekend zijn tot wie de Heere Zich zal wenden."²⁴¹

Groeten, beste vriend, leraar Hedberg,

Ik heb op tijd de brief ontvangen die u stuurde, waarin u gedetailleerd spreekt over het ontvangen in uw begrip van een deel van de verborgen wijsheid die iedereen moet delen als ze de naam van ware christen willen dragen. Zonder die wijsheid is alle andere wijsheid, filosofische wijsheid, volgens de woorden van de apostel, zinloze praat, een luidruchtige klank of een schallende cimbaal (1 Kor. 13:1). U klaagt in uw brief over de vele vijanden die deze verborgen wijsheid heeft, maar zo hoort het te zijn en zo heeft God het voorgeschreven. Nu

²⁴⁰ Brief nr. 18, blz. 29.

²⁴¹ Blz. 31 onderaan.

komt de vraag: Waarom heeft God de weg geblokkeerd met doornen en een kruis? Omdat het de mens niet mag worden toegestaan deze weg te ruïneren met de wijsheid van het vlees, zoals altijd de gewoonte is geweest van filosofen. Dus, beste vriend, u vroeg in uw brief: Is dit de ware weg die ik nu heb begrepen? De heilige Bijbel antwoordt namens mij dat het die weg van het kruis is. Blijf er onwrikbaar en eenvoudig op. Als u anderen die wijsheid leert, doe dat dan niet met lange en veel toespraken. Lees ijverig het Nieuwe Testament, maar vooral wat Paulus schrijft in 1 Timotheüs 4. Beste vriend, besteed er nu nauwkeurig aandacht aan; hoe meer je deze verborgen wijsheid liefhebt en je eraan houdt, hoe meer het innerlijke kruis zich zal openbaren. Deze verborgen wijsheid kan door niemand worden bewaard, behalve in de school van het kruis.

Tot ziens voor nu.

Paaval Ruotsalainen

Brief geschreven aan de predikant en vriend Jonas Lagus²⁴².

Groeten, geachte vriend in de Heere, prediker Lagus.

Ik heb uw brief ontvangen waarin u spreekt en klaagt over de ellendige staat van dit leven die iedereen moet doorstaan zolang we in dit vlees zijn. U weet zelf uit de heilige Bijbel, beste vriend, dat we het koninkrijk van God moeten binnengaan door veel verdrukking. Dit is de weg die alle heiligen van zowel het Oude als het Nieuwe Testament hebben afgelegd. Wat mijn problemen betreft, beste vriend, u kunt er zeker van zijn dat ze niet licht zijn, want ik heb vaak gevochten met de beesten van Eféze en ben in veel controverses met filosofen verwickeld geweest, waarvan ik echter hoop te worden bevrijd. Hedberg heeft mij tot nu toe niets geschreven. U nodigt mij uit om daarheen te gaan, maar dat zal pas tegen de herfst gebeuren. U hebt misschien een sterke wens om te eisen dat ik daarheen kom, maar ik heb een nog sterkere wens om de reis te maken. Johann Niskanen zal u precies laten weten over mijn komst. Mijn vele problemen vermoeien mij, maar ze hebben mij nooit in ongeloof doen vervallen, want ik weet dat mijn Verlosser leeft, ook al noemt de filosoof Hedberg ons slaven van de wet. Groeten aan uw lieve vrouw. Zeg haar dat ze moedig naar de genadetroon moet gaan en laat uw eigen zwakheid u daar niet van weerhouden. Tot ziens!

Geschreven in Nilsia, 17 juni 1844.

Paul Ruotsalainen

Brief geschreven aan J. I. Bergh²⁴³.

Groeten, beste oude vriend, meneer...,

Onlangs maakte ik een reis naar Kajaani en was blij de apotheker en zijn vrouw te ontmoeten, die de zaken recht en foutloos hadden. Ze waren verdrietig over Hedbergs dwaasheid, maar ze hadden zijn mooie leer niet geaccepteerd. En weet, beste vriend, dat de ontberingen en problemen die u overkomen, al lang geleden over uw geestelijke broeders zijn gekomen. U weet uit de Bijbel: 'Neem uw deel van het lijden op u als een goed krijgsknecht van Christus Jezus' (2 Tim. 2:3), hoe Hedberg het ook belachelijk mag maken als verdienste, maar dat is nu zijn taak. Wees niet bang voor zijn blindheid. Door geestelijke slaperigheid is hij in de verleiding gevallen die over de hele aarde zal komen, zoals ons wordt verteld in Openbaring 3, waar de Heere spreekt tot de kerk in Philadelphia. Ondanks Hedbergs spot, geef God eer en blijf bij

²⁴² Brief nr. 22, blz. 32-33.

²⁴³ Brief nr. 24, blz. 33-34.

Christus, hoe smakeloos en vreemd het u ook mag lijken. Als ik gezond blijf, kom ik naar de markt in Kuopio. Tot ziens.
Geschreven in Nilsia in 1844.

Paavo Ruotsalainen
Uw vriend

Brief geschreven aan prediker J. F. Bergh²⁴⁴.

Groeten aan mijn geachte oude vriend in de Heere, de rector van Jaakkima,
Van je lieve broer heb ik in detail gehoord over je ernstige ziekte. Maar waarom ben je zo wispelturig, beste vriend, dat je tijdens je ziekte nog steeds twijfelde, twijfelde aan de liefde van de Heiland Die ook goddelozen rechtvaardigt zonder werken van de wet, zoals de Bijbel getuigt?

Geef God de eer! Roem met Job: “Al zou Hij mij doden, toch zal ik op Hem vertrouwen” (13:15). Maar waarom, beste vriend, werd je zo wispelturig toen je ziekte ophield en je inzicht helder werd? Had je je niet moeten vernederen onder Gods machtige hand, zodat Hij je op Zijn tijd kon verhogen? Denk je dat de Heiland zo arm is dat hij geen nieuwe genade voor je kan missen omdat je eerdere genade al duizend keer hebt verkwanseld? Wend je nu, beste vriend, tot de Heiland Die je in alle opzichten kent. Ik ben geen geloofsheld, maar het soort verzoeken waar jij onder gebukt gaat, overwin ik zelfs met mijn zwakke geloof. Luister naar wat ik zeg en concentreer je niet langer op je ellendige toestand, maar geef de eer aan God, Die je je hele leven al belijdt. Maar je antwoordt op dit punt: ‘Hoe kan ik Hem eren? Hem eren, ik die geestelijk dood ben?’ Ik zal je een eenvoudige manier laten zien, als het je schikt. Al die gewetensbeschuldigingen die je in onduidelijke en heldere momenten hebben lastiggevalen, schuif ze voor de Persoon Die in Zijn laatste momenten aan het kruis uitriep: ‘Het is volbracht.’ Wat is volbracht? Op de dag dat de grootste zondaar tot Hem komt, zullen zijn zonden niet meer herinnerd worden dan de zonden van de dief aan het kruis. En nu, beste vriend, verwar je zwakke verstand alsjeblieft niet met ernstige verzoeken, want je zult zien, volgens het woord van de Heere Zelf, dat de zon achter de wolken vandaan zal komen, als de Goddelijke wijsheid het nodig acht om je dagen hier op aarde te verlengen.

Tot ziens nu, in de zorg van de Heere.

Kuopio, 5 september 1847.

Paavo Ruotsalainen

Brief aan Prediker J. I. Bergh²⁴⁵.

Gegroet, beste vrienden in Finland, zowel onder de hoge als onder de lage klassen,
Nu dit nieuwe jaar aanbreekt, kom ik tot jullie, lieve vrienden, met een klacht. De genadige tsaar, die de Heere ons in deze tijd als Heerser heeft gegeven, heeft vanaf de dag dat we zijn onderdanen werden zijn goede wil jegens ons getoond. En zijn hooggeëerde Senaat is zeer actief geweest in het uitvoeren van zijn bevelen. Nu komt de vraag: Waar zijn de ernstige leerstellige dwalingen in het christendom ontstaan, tegen de wil van onze vrome en christelijke tsaar in? Ik wil de belangrijkste bron van dwaling aanwijzen, een zekere dominee in Sortavala met de naam Henrik Renqvist. Reeds als jongen op school werd hij wakker geschud door de wet, en aan de werken van de wet heeft hij zich zijn hele leven vastgeklampt, en op die manier heeft hij talloze zielen in vele parochies verblind. Hij is een van de artikelen van de christelijke leer kwijtgeraakt, het artikel in de geloofsbelijdenis dat zegt dat de goddeloze mens gerechtvaardigd

²⁴⁴ Brief nr. 29, blz. 36-37.

²⁴⁵ Brief nr. 31, blz. 38.

wordt zonder de werken van de wet. Het is waar dat hij als een kauw op de Bijbel kauwt, maar hij kent de passage niet waarin Paulus zegt dat 'zovelen als er uit de werken der wet zijn, die zijn onder de vloek' (Gal. 3:10). Laat hij niet door zijn daden zien dat hij onder de vloek is? Laten zijn publicaties niet zien hoe hij met zijn fanatisme het ware christendom belastert en daarbij de Bijbel als ladder gebruikt? Op deze manier wil hij de Bijbel gebruiken om de regering te verblinden en haar toorn over ons nederige mensen af te roepen. Welnu, geliefde kerk in Finland, er is een zekere dominee met de naam Hedberg, de zoon van de sheriff van Raahe. Welnu, geliefde Finland, in je gedachten vraag je je af: Wat is zijn dwaling? Deze dwaling is anders. Het zit zo. Hij was wakker geschud door de wet en de Heere openbaarde hem toen dat de genade van het Evangelie voor zondaars is, en zo eigende hij zich een hele armvol van het Evangelie van Christus voor zichzelf toe, maar hij deed het met een onveranderd hart. Met zijn publicaties zaait hij deze leer nu door heel Finland en zelfs in Zweden.

Nu komt de vraag: Waarom staat Christus toe dat er valse leer wordt verspreid binnen het ware christendom? De belangrijkste reden is onze ongehoorzaamheid en ons falen om de waarheid lief te hebben voor onze verlossing. Daarom zei de Heere Zelf dat Hij straf zou zenden in de vorm van blinde en dwaze herders, en dat is wat er nu gebeurt. In Finland is de Geest van de Heere al meer dan vijftig jaar aan het werk, maar alle ontwaakten zijn niet van harte de weg van het leven ingeslagen. Vanwege hen zendt de Heere blinde leraren met de geest van dwaling, want degenen die dwalen zijn degenen die in het begin de weg van het leven niet door de nauwe poort betreden. Maar waarom staat de Heere toe dat dit met hen gebeurt, want hebben zij geen onsterfelijke ziel? Omdat de Heere ons, zwakkelingen, genadig is en ons deze mensen niet laat dienen in hun huichelarij. Daarom heeft de Heere zich over ons, zwakkelingen, ontfermd en ons gespaard om huichelaars te dienen.

Beste vriend, meneer de leraar, als deze brief u niet bevalt, negeer hem dan. Tot ziens.

Geschreven in Nilsia, 13 november 1847.

(Niet ondertekend)

Brief aan Jonas Lagus²⁴⁶.

Gegroet, mijn beste en oudste vriend in Christus, pastor Jonas Lagus, Het verbaast me dat, terwijl de Heere u vaak het licht van het geloof heeft laten zien, u zich in de tussenliggende tijden - want de zon schijnt niet altijd en zolang we in het vlees zijn zou dat niet goed voor ons zijn - verbergt voor de alziende Heiland Wiens liefde u vaak hebt ervaren. Je weet heel goed uit de Bijbel wat er met Adam in het paradijs gebeurde toen hij vluchtte voor de Almachtige. Je hebt een ernstig geval van deze 'vluchtziekte'. Je weet uit de Bijbel dat de mens hier op aarde voortdurend in strijd moet zijn en dat zijn dagen zijn als de dagen van een slaaf [dagloner SV] en dat de ene mens niet beter is dan de andere. Het is goed dat je in tijden van duisternis gevoelig bent; maar het is een vergissing om je door slaafse angst te laten opsluiten en niet naakt voor de Heere te staan, zoals wij die tot de laagste klasse in deze wereld behoren, gedwongen zijn te doen. Ik ben geen grotere geloofsheld dan jij, beste vriend, maar ik moet leren om zowel onder de wolken als in de zon te leven. Het helpt mijn zwakke geloof niet om in de val te lopen en misleid te worden door mijn bedrieglijke hart. Ik heb van vrienden gehoord dat je van plan was om deze zomer een reis naar hier te maken, maar dat het onmogelijk is vanwege je ziekte. Ik wilde je zo graag zien. Tot ziens voor nu.

Geschreven in Nilsia, 2 juli 1848

Paval Ruotsalainen

²⁴⁶ Brief nr. 36, blz. 41.

Brief aan Jonas Lagus²⁴⁷.

Gegroet, lieve vriend in de Heere, Jonas Lagus,

Ik ben van harte blij dat je nu uit eigen ervaring hebt ontdekt wat voor lijden en beproevingen ik al die jaren in mijn zwakheid heb moeten dragen. Kijk nog eens in de Finse Bijbel waar het gebod van de Heere over jouw ambt zeker staat: “Verhef je stem als een bazuin; verkondig aan mijn volk hun overtreding” (Jes. 58:1). Op deze manier zul je zowel je eigen nek als de zielen van anderen redden. Maar tot nu toe hebben je natuurlijke zwakheid en de geest van ongeloof je tegengehouden. Staat er niet zo geschreven: “Neem uw deel van het lijden op u als een goed krijgsknecht van Jezus Christus” (2 Tim. 2:3)? Moet je niet dit lijden waarover u schreef opgewekt dragen? Want de vijand van onze zielen is een misleider; hij zou niet willen dat je een woord zou zeggen over de verborgen wijsheid in Christus. Natuurlijk zou satan het niet erg vinden als je het woord van de wet predikte dat mensen tot de hel veroordeelt, want deze slimme geest weet heel goed dat zulke preken de harten des te meer prikkelen. Geef de Heiland de eer, Die door Zijn grote barmhartigheid deze afgelopen zomer je tong heeft bevrijd van ernstige slavernij. Heb geduld! Tot ziens!

9 oktober 1848

Paul Ruotsalainen

Een brief geschreven aan een onbekende vriend²⁴⁸.

Gegroet, lieve vriend in de Heere,

Ik herinner me vroegere tijden en hoe erg zwak we ons voelden toen we op de bruiloft in Lapua over geloofszaken spraken. En nu, beste vriend, heb ik gehoord dat je het licht hebt genegeerd waarover we in Lapua spraken, het Evangelie van Christus, Die de goddeloze rechtvaardigt zonder de werken van de wet. Ik vind het opwindend dat de Heere je bij de haren heeft gevat en je nek heeft omgedraaid. Hoe heeft Hij dat gedaan? Door je te laten ervaren wat voor vloek er op alle mensen rust vanwege Adam. En daar zul je achter komen, beste vriend, als je er nog eens mee instemt om de ogen van je verstand op deze Heiland te richten. Tot je grote schaamte zul je ontdekken dat de Heiland nog steeds zulke goddeloze mensen ontvangt. Je hele leven lang, sinds de Heere je wakker heeft gemaakt, ben je in opstand gekomen tegen Christus in je ongeloof, allemaal omdat je geen heiligheid in jezelf vindt. Nu heeft de Heere de zonde gebruikt om je in de val te lokken, zodat je de Heiland de eer zou geven die Hem toekomt, Die de goddeloze rechtvaardigt zonder de werken van de wet (Rom. 4:5 e.v.) Kijk in de Bijbel! Het is beter dat u met de bekering die u hebt, in de handen van de Heere valt, zoals de dief aan het kruis. Ik ben geen grotere held van het geloof dan welke zwakke zondaar dan ook, maar ik ken de kostbare woorden van de Heiland: 'De dag dat de grootste zondaar tot Mij terugkeert, zullen zijn zonden niet meer worden herdacht' (Jer. 3:22; Hebr. 8:12). Hier zien we uw zwakheid, beste vriend. Uw hele leven hebt u over Christus gehoord, maar waarom bent u bang om zonder goede werken naar Hem toe te gaan? Het is werkelijk een ongewoon grote daad van genade van de kant van de Heiland dat Hij zonde heeft gebruikt om uw valse heiligheid te vernietigen. Geef God vanaf deze dag de eer. Hoe kunt u dat doen? Zeg tegen Hem: 'Nu is er in Mij geen reden dat u de voeten van een goddeloze weer op de weg zou zetten. Ik ken mijn goddeloosheid maar al te goed.' Misschien bent u bang om dit te doen, maar ik moet het vaak doen, ook al heb ik mijn les geleerd. Als je het goed vindt, beste vriend, stuur me dan een briefje of twee en laat me weten of je het aandurft om deze kant op te gaan. Tot ziens voor nu.

Geschreven in Nilsia, 30 juni 1849.

²⁴⁷ Brief nr. 39, blz. 42-43.

²⁴⁸ Brief nr. 44, blz. 46.

Brief aan de prediker Alfred Kihlmann (1825-1904) die geschreven is door Ruotsalainen net nadat zijn vrouw, Angelica Johansdotter Kihlman (1828-1851) op 8 januari op 22 jarige leeftijd overleed, (3 kinderen en een man achterlatend). De brief is geschreven op 17 januari 1851²⁴⁹.

Beste vriend in de Heere, jonge pastor,

We hebben elkaar meerdere keren ontmoet. Je was net als alle anderen door Gods wet gewekt en zolang de werking van deze wet duurde, was je innerlijk ijverig en uiterlijk vroom. En in deze ijver ging je volgens het gebod van de Heere het huwelijk in. Gezien de vrouw die je nam, was je heel tevreden met het christendom volgens de wet. Maar zonder dat je het wist, hield de Heere van je in deze staat en nam je je afgod van je af om je geloof te beproeven en te beproeven om te zien of het op Christus of op aardse voorspoed rustte. Wat er gebeurde, was niets minder dan een uiting van Gods grote liefde die op deze manier aan je werd getoond, want niemand kan afgoden liefhebben als hij een vriend van Christus wil zijn. Overweeg zorgvuldig in het licht van de Bijbel hoeveel God van je hield door je afgod van je af te nemen, want deze dood vond niet plaats zonder Gods medeweten. Verneder jezelf dus nu, beste vriend in de Heere, en zoek zoals je bent, verborgen vriendschap met de gekruisigde Heiland. Geef niet op in je innerlijke verlangen naar kennis van Hem totdat je er zeker van bent dat je tot Christus bent gekomen. Deze zekerheid die je ontvangt als je zoekt, is niets minder dan dat je vertrouwen hebt in Christus als je Helper, ongeacht of je meer of minder goddeloos bent. Lees deze lessen, beste vriend, van 'Honingdruppels uit de Rots' [van Wilcox KJB] Tot ziens voor nu.

Nilsia, 17 januari 1851

Paul Ruotsalainen

Brief aan de vrouw van Olof Helander²⁵⁰.

Groeten aan mijn lieve, hoewel onbekende, vrouw van Olof Helander,

Uit uw lieve brief zag ik duidelijk de weg die u bewandelt; en de mensen die deze wegen bewandelen, hebben geen solide kennis over waar ze rust of vrede met God kunnen vinden. En u bent een van hen, lieve zuster in de Heere; u bent behoorlijk goed wakker gemaakt door de wet, maar u hebt niet geleerd van het Woord om gehoorzaam te zijn aan Christus, want u streeft ernaar gerechtvaardigd te worden door de wet. Lieve vriendin in de Heere, zoek in ieder geval leiding uit het Woord over hoe een persoon rechtvaardig wordt gemaakt door Christus zonder de werken van de wet. Wanneer u in de verleiding komt, lieve vriendin, werk dan alstublieft niet uw weg onder de wet, maar bedenk dat u een zondaar bent en dat Christus de Redder van zondaars wordt genoemd, en ga door in uw geloof met innerlijk verlangen totdat Christus u in genade aankijkt. Als 'De honingdruppels uit de Rotssteen' in het Zweeds beschikbaar is, koop het dan om dagelijks te lezen²⁵¹. Tot ziens, lieve vriendin in de Heere.

Geschreven in Nilsia, 19 januari 1851.

P. Ruotsalainen

²⁴⁹ Brief nr. 54, blz. 51-52.

²⁵⁰ Brief nr. 55, blz. 52.

²⁵¹ In 1764 verscheen de eerste vertaling in het Zweeds. In 1835, 1843 en 1848 verscheen het boek opnieuw. KJB

Een brief, aan wie geschreven is onbekend²⁵².

De apostel Paulus vraagt dat de kostbare verdiensten van Christus in herinnering worden gehouden, zodat het verlangen naar verlossing versterkt kan worden. Hij zegt: 'Beschouw Hem, Die zoveel vijandschap tegen Zichzelf van de zondaars heeft verdragen, opdat gij niet moe of kleinmoedig wordt' (Hebr. 12:3). Alle gebrek aan verlangen, grofheid, verdorvenheid en ongeloof moeten overwonnen worden door voortdurende beschouwing van Christus, anders zal de geest wegzinken in zelfgenoegzaamheid en lauwheid. Daarom zegt de apostel dat de besmetting van de zonde overwonnen kan worden als hij zegt: "Wordt vernieuwd in uw denken in de Geest en doe de nieuwe mens aan" (Ef. 4:23ev.) namelijk, als we weten dat we ons zoonschap verloren hebben, moeten we onze schuld bekennen en onze zonde erkennen, maar tegelijkertijd onze plaats innemen voor de Middelaar Christus, leunend met al ons gewicht, doorbrekend door alle obstakels, gelovig blijven wachten totdat we opnieuw verzoend en opnieuw gereinigd zijn in Christus' bloed. Dit is wat het betekent om vernieuwd te worden in het denken of gelijkvormig te zijn aan Christus en hier hebben we genoeg te leren en te doen voor een heel leven. Wie op deze manier voortdurend vernieuwd wordt in het geloof, is degene die sterk blijft tot het einde. Moedig elkaar aan met hymnen en geestelijke liederen (Ef. 5:19), en laat uw fouten die overblijven geen obstakels zijn voor uzelf, laat staan voor anderen, maar laat ze u naar Christus en naar zorgvuldiger gedrag drijven. Uit Zijn wonderbaarlijke liefde heeft de Heere Zijn liefde aan u getoond te midden van duizenden mensen. Laat nu valse profeten u er niet van weglukken. Al uw fouten komen voort uit menselijke zwakheid. Laat het eerste beginsel van liefde niet worden gedooft, zoals de Heiland zegt: 'U hebt de liefde die u eerst had, verlaten' (Openb. 2:4). Mijd valse profeten, ook al komen ze tot u als engelen van het licht.

Paavo Ruotsalainen

Een brief, onbekend aan wie en wanneer geschreven²⁵³.

Groeten aan u, beste vriend in de Heere,

Wat betreft de dingen waarover u in uw laatste brief schreef, zoals de dagelijkse zwakheid van christenen en alle verleidingen die ons op deze weg overvallen, kijk in de heilige Bijbel waar we lezen: 'Heeft niet de mens een strijd op de aarde? En zijn zijn dagen niet als de dagen des dagloners?' Wat er met de een gebeurt, gebeurt met iedereen. En deze verleidingen die u moet doorstaan omwille van Christus, ik moet ze elke dag verdragen en ze zijn noodzakelijk voor mij. Mijn geloof zou alle kanten opgaan als de Heere het niet op deze manier zou bewaren. Beste vriend, ik heb op dit moment geen medicijnen nodig, want ook al moet ik in deze stormachtige tijden vaak worstelen met de dood zelf, de Heere is de Toevlucht voor mijn zwakke geloof en Hij heeft niet toegestaan dat het instort onder ongeloof. Tot ziens voor nu. Geschreven in Nilsia.

P. R.

21. Hoe het verder ging na het sterven van Ruotsalainen.

Het is niet makkelijk om de geschiedenis te beschrijven van de opwekkingsbeweging in Finland die in het voetspoor van Ruotsalainen ging.

Na het overlijden van Ruotsalainen viel de opwekkingsbeweging uiteen. Je kreeg een behoudend deel en een meer liberale stroming die met name door Vilhelm Niskanen (1796-1860) werd geleid. Jonas Lagus was tot zijn sterven in 1857 de leider van het behoudende deel.

²⁵² Brief nr. 74, blz. 61-62.

²⁵³ Brief nr. 77, blz. 63.

Een jaar later stierf Malmberg en hierna kwam de opwekkingsbeweging in een dal terecht. Een krachtige prediker werd gemist en de reputatie van de beweging was twijfelachtig vanwege de vermeende slechte levensstijl van de opwekkingsleiders, maar rond 1880 veranderde dit.

Krug schrijft dat de opwekkingsbeweging nieuw leven kreeg toen Wilhelm Malmivaara (Fins) Willem Malmberg (Nederlands)²⁵⁴ (1854-1922), de zoon van Nils Gustav Malmberg, in de jaren tachtig de leiding overnam. Terwijl hij als predikant in Kiuruvesi diende, brak daar een nieuwe opwekking uit.

Halverwege de 19^e eeuw zonk het geestelijk leven in meer en meer plekken in Finland in. De opwekkingen hielden op en de mensen kwamen in dodelijke lijdelijkheid terecht. Priesters trokken zich terug en de mensen werden aan hun lot overgelaten. In sommige gebieden werden de Ontwaakten lastig gevallen en geprobeerd hen tegen te staan. Taneli Rauhala (1813-1883) was een tijdlang de enige predikant die in het voetspoor van Ruotsalainen ging en de Ontwaakten leiding gaf. Van hem is bekend dat hij niet zoveel gaven had, maar zijn toespraken waren grondig, diepzinnig en van hart tot hart, zoals een vader met zijn kinderen spreekt. De jaren 1860-1870 waren zowel maatschappelijk als geestelijk heel moeilijke jaren. Tot zijn overlijden in 1883 bleef Rauhala voornamelijk werken in Centraal-Österbotten. Toen Rauhala stierf waren er priesters die zeiden: ‘Als we nog vijf jaar leven, zijn er geen Ontwaakten meer’, ze waren blij als deze ‘zwartkijkers’ verdwenen zouden zijn, maar na zijn overlijden nam Malmivaara de leiding over. In 1882 zei Rauhala tegen Wilhelm Malmivaara: “Als de Heere nu Zijn dorsvloer zou komen dorsen, zouden er geen zware granen over zijn.” Dit bewijst hoe diep en geestelijk traag het leven van veel Ontwaakten gezonken was.

22. Wie was deze Wilhelmi Malmivaara?

Wilhelmi Malmivaara werd op 13 februari 1854 in Lapua, in het westen van Finland, geboren. Zijn vader was de Finse priester Nils Gustaf (Niilo Kustaa) Malmberg. Over deze prediker en vriend van Ruotsalainen is geschreven in het hoofdstuk “Vrienden en medepredikers van Ruotsalainen”.

Nadat Niels Gustaaf in 1853 voor de tweede keer trouwde, nu met Helena Jaakontytär Huhtala (1818-1882) werd een jaar later Wilhelmi geboren. Nils Gustaf stierf toen Wilhelmi nog maar vier jaar oud was, en zijn moeder Helena en Sven Toppari uit Körtti, die als voogden waren aangesteld, waren verantwoordelijk voor het opvoeden van de jongen.

Doordat er bijna geen inkomsten was, geraakte het gezin in grote armoede. Wilhelmi groeide op in slechte omstandigheden en al vroeg begreep hij dat van hem werd verwacht dat hij zijn vader zou opvolgen in de leiding van de Ontwaakten.

In zijn jonge jaren ging hij al vroeg mee naar de kerk. Een middel dat gebruikt werd om hem wakker te houden tijdens de lange preken was een stuk kaas. Dit had namelijk tot nut dat hij wakker bleef en zodoende achting kreeg voor de eredienst en de prediking.

Ook kwamen in die tijd Ontwaakte mensen bij hem thuis waardoor hij al vroeg leerde wat de praktijk van het christendom inhield. Ook ging Gods Woord dagelijks open en werd hem eruit voorgelezen of moest hij het zelf lezen. Na het sterven van zijn vader erfde hij de oude Bijbel en andere boeken van bijv. Wegelius.

In 1864 slaagde Wilhelmi voor het toelatingsexamen om naar de hoge school in de, in West-Finland gelegen stad Vaasa te mogen gaan. Om haar zoon in de schoolstad te onderhouden, besloot de moeder ook daarheen te verhuizen. Deze periode was ook verre van makkelijk.

In 1866 brak de Grote Hongersnood uit die aan 8% van de Finnen het leven kostte. Jaren van misoogst en ziekten trokken diepe sporen door Finland, maar ook door Zweden. Zonder de hulp die ze van haar vrienden kreeg, had Helena Malmberg haar zoon niet in Vaasa kunnen opvoeden

²⁵⁴ Hij veranderde zijn Finse naam van Malmberg naar Malmivaara in 1906.

en naar school laten gaan. Bij de boeren was soms nog wel wat te eten en boeren (die in de voetsporen van Ruotsalainen en Malmberg gingen) onderhielden moeder en kind in Vaasa. Wilhelmi studeerde in 1874 af en verliet daarna de school.

Malmivaara merkte de vurige wens van zijn vrome moeder op, die wenste dat hij priester zou worden, net als zijn vader. Eerst had hij daar geen zin in van wege de algemene soberheid van de priesters. Toen hij echter op een dag het marktplein afreed draaide hij zich om en zag zijn moeder op straat staan, zij veegde haar tranen weg. “Toen vloog er een gedachte door mijn ziel: Die vrouw heeft het verdiend dat haar heiligste wens in vervulling gaat.”²⁵⁵ De omkeer kwam en spoedig daarna, en na zijn toelatingsexamen begon hij theologie te studeren aan de Universiteit van Helsinki en slaagde in 1876 al na twee jaar voor het theologie-examen en werd in hetzelfde jaar tot priester gewijd.

Wilhelmi Malmivaara werd in 1876 assistent van de dominee van Nilsia, Karl Kiljander (1817-1879). Een jaar later werd hij hier predikant en weer twee jaar later assistent-prediker in Kiuruvesi. In 1892 trok hij naar Paavola en werd hier predikant. In 1900 trok hij naar zijn laatste standplaats, Lapua, waar hij diende tot 1921.

Over zijn bekering schrijft hij zelf het volgende: “Mijn moeder was op een mooie lentedag in 1881 bij mij in de Kiuruvesi-pastorie. In de pastorie had ik een broederschool. Tijdens het bestaan van de school was er onder de jongeren van de religieuze school een bijzondere opwekkingsbeweging ontstaan. Er restte nog een week tot het einde van de schooltijd, en mijn vrouw en ik waren van plan daarna naar Nivala te gaan om mijn moeder op te halen, die Lapua zou bezoeken. Maar de Heere bracht een verandering in de zaak aan. Toen ik die dag het seminarie afrondde, mochten we het Pinksterwonder ervaren. Toen ik met een gebroken gevoel het klaslokaal verliet, bleven alle leerlingen daar. Ik ging op het bankje in de veranda zitten, verzonken in mijn gedachten. Vanuit de kamer klonken stille huilbuien, die plotseling overgingen in hartverscheurende driftbuien, en verschillende jonge mensen kwamen in paniek op mij af rennen naar de trappen van het hoofdgebouw. ‘Nu komen ze om advies vragen over hoe ze zich moeten bekeren, en ik weet het zelf niet’, de hele zaak kwam in me op; ik ging haastig naar mijn kamer en slaagde erin de deur achter mij op slot te krijgen. Anderen huilden achter de deur, ik knielde aan de voeten van de Heere in de kamer, en ik heb dit moment altijd moeten beschouwen als het moment waarop de genade van de Heere het diepst van mijn hart brak. Na wat bijgekomen te zijn en nadat de middelbare scholieren naar hun huisjes waren vertrokken, ging ik weer buiten zitten, toen mijn vrouw en moeder naast mij arriveerden.”²⁵⁶

In het jaar 1888 begon Malmivaara met het uitgeven van een maandblad. Het kreeg de titel Hengelinsien Kuukauslehti. (Vanaf 2021 heet het Henki). Het is een van de oudste nog steeds uitgegeven tijdschriften in Finland²⁵⁷. Het eerste jaar waren er al 900 abonnees. Johan Fredrik Bergh en Henrik Renqvist hadden al het plan om een christelijk tijdschrift uit te geven, maar het was in hun tijd niet van de grond gekomen.

Het doel om een blad uit te geven was om de strijd aan te gaan tegen het liberalisme en de nieuwe religieuze bewegingen die steeds meer invloed kregen. En aan de andere kant ook om het ontwaken nieuw leven in te blazen. Hij wilde de Ontwaakten sterk verbinden met de kerk. Een andere manier die hij gebruikte om zijn invloed te verbreden en de mensen te kunnen onderwijzen was het oprichten van een uitgeverij. In 1892 werd door Malmivaara met behulp van enkele van zijn vrienden een uitgeverij opgericht. Het kreeg de naam Herättäjät. In 1912

²⁵⁵ Wilh. Malmivaara, “Puoli vuosisataa heränneiden keskuudessa”, blz. 35.

²⁵⁶ Wilh. Malmivaara, “Puoli vuosisataa heränneiden keskuudessa”, blz. 35.

²⁵⁷ Het tijdschrift verschijnt vandaag de dag zes keer per jaar en heeft ongeveer 10.500 lezers. [https://fi.wikipedia.org/wiki/Henki_\(lehti\)](https://fi.wikipedia.org/wiki/Henki_(lehti)) <https://henkilehti.fi/> is de link naar de webpagina van het blad.

werd de Internal Society Herättäjä opgericht. Het doel van de uitgeverij was het verspreiden van religieuze literatuur die bijzonder dicht bij de ontwaakte mensen stond. De uitgeverij Herättäjä en de Internal Society Herättäjä fuseerden in 1950 tot het huidige Herättäjä. -Yhdistys²⁵⁸.

Een derde manier waarmee begonnen werd om het Ontwaken nieuwe leven in te blazen en de mensen te onderwijzen was het organiseren van jaarlijkse bijeenkomsten. De eerste bijeenkomst vond plaats in 1893 in Ylistaro, in het huis van Juho Malkamäki (1844 -1928) die ook boer en lekenprediker was.

Tot vandaag de dag worden deze opwekkingsbijeenkomsten nog elk jaar gehouden, ieder jaar in een andere plaats. In 2024 was het in Vaasa. Normaal gesproken nemen er 20.000 tot 40.000 mensen deel aan het feest, Härättäjähli en het op één na grootste spirituele zomerfeest van Finland.²⁵⁹

Een opwekking.

“In het voorjaar van 1881, toen Helena Malmberg uit Lapua was gekomen om haar zoon in Kiuruvesie te begroeten, en toen Wilhelmi Malmivaara op dat moment een seminarie hield in het huis van zijn priester, nam een krachtig ontwaken de harten van zijn studenten in. Er wordt gezegd dat moeder Helena, nadat ze met eigen ogen het wonder van God in het seminarie van haar zoon had gezien, niet langer in Kiuruvesie bleef. Hij ‘had gekregen waar zij om had gevraagd’, en prees de barmhartigheid van de Heere en vertrok de volgende dag al naar huis. Deze gebeurtenis wordt gezien als het begin van een hernieuwd ontwaken en als de inwijding van de herder van de beweging in zijn missie. De opwekking die onder de Rippikoulu-jeugd ontstond, verspreidde zich van dorp tot dorp, van huis tot huis. Ongeveer 150 huizen en boerderijen openden hun deuren voor de Heere. Bijna alle dertig huizen in het dorp Lapinsalo werden getroffen door de heropleving.”²⁶⁰

Sindsdien wordt Kiuruvesie, een plaats in het midden van Finland gezien als het ontstaan van het ‘nieuwe ontwaken’. Vanaf dit moment wordt ook Malmivaara gezien als de nieuwe leider van de vernieuwde opwekkingsbeweging. Door zijn publicatieactiviteiten werd Malmivaara een bekende ‘geestelijke invloed’, en met zijn activiteiten herleefde de ervaring in de jaren 1890. Veel jongere geestelijken sloten zich bij de kring aan, wat de kerkelijke status van de beweging versterkte. Het karakter van de lekenprediking verschoof in de loop der tijd wel meer naar de prediking door priesters. En zo werd in de tijd van Wilhelmi Malmivaara het door leken geleide revivalisme/ ontwaken een door priesters geleide, sterk kerkelijke opwekkingsbeweging.

In de loop van de tijd zijn er heel wat preken en preekschetsen of gedeelten van preken die Malmiraara uitgesproken of geschreven heeft, bewaard gebleven en verzameld. Rond 1982 zijn er verschillende uitgaven verschenen met preken en preekschetsen van hem. In een bijlage zijn verschillende preken van hem opgenomen. Wie zijn en ook de hier bijgevoegde preken leest merkt het geestelijke leven dat Malmivaara mocht hebben. Zijn preken waren geen droge dogmatische verhandelingen, maar bevatten zowel Schriftonderwijs als bevinding.

²⁵⁸ <https://fi.wikipedia.org/wiki/Her%C3%A4tt%C3%A4j%C3%A4-Yhdistys>

<https://www.herattaja.fi/> website voor producten die gemaakt en uitgegeven worden.

²⁵⁹ <https://www.h-y.fi/toimintaa/herattajajuhlat.html> Wie zich echter in deze bijeenkomsten verdiept zal eerder een overeenkomst vinden met de pinksterbijeenkomsten in bijv. Biddinghuizen, dan met de Mbuma-zendingsdag of de Toogdag van de GBS.

²⁶⁰ https://fi.wikipedia.org/wiki/Wilhelmi_Malmivaara

Rond de eeuwwisseling van 1900 kwam er een nieuwe opleving in Österbotten. Dit had zijn wortels in het werk van Paavo Routsalainen en Jonas Lagus, maar wordt verder gekenmerkt door het feit dat de geschriften van CO Rosenius veel gelezen werden.

Maar ook op andere gebieden heeft Malmivaara zijn sporen nagelaten. Zo heeft hij als Hymnedichter verschillende Hymnen gedicht en heeft hij meegewerkt met het verschijnen van verschillende hymneboeken. Zo zijn veel liederen in de 'Zion Songs', het liedboek van de Ontwaakten van Finland, geschreven door Malmivaara. Niet alleen dichtte hij liederen, ook heeft hij veel boeken geschreven en zijn er preken van hem nagelaten.

Malmivaara raakte in 1897 betrokken bij de besluitvorming van de staat, toen hij voor het eerst in de Rijksdag werd gekozen om de geestelijkheid te vertegenwoordigen. Malmivaara probeerde zich in te zetten tegen de alcoholverslaving en het betreden van onderwijsposities door vrouwen.

De opwekkingsprediker werd parlamentslid voor de Finse Partij in 1907–1918 en het Nationaal Congres in 1918–1920. In 1920 werd hij wegens ziekte uit zijn functie als vertegenwoordiger ontheven. Hij heeft zich ook sterk gemaakt voor de Russische onafhankelijkheid die in 1917 een feit werd.

“In het voorjaar van 1919 diende Malmivaara een voorstel in voor een nieuwe regeringsvorm, waarin de relatie van de president van de republiek tot de kerk in overweging moest worden genomen. Samen met Paavo Virkkunen stelde Malmivaara voor dat de president ‘het evangelische geloof zou belijden’. Malmivaara en Virkkunen rechtvaardigden het voorstel dat ‘in belangrijke zaken de positie van de president dezelfde moet zijn als die van de meerderheid van het volk’. Het voorstel werd echter niet aanvaard.

In het jaar 1914 werd de eerste school voor de Ontwaakten in Finland opgericht. Het kreeg de naam Wanhakarhunmäki. Deze school in Lapua werd op 29 november 1914 geopend en was ingericht naar Deens model volgens de visie van mr. N. F. S. Grundtvig (1783-1872). Als college beëindigde Karhunmäki haar activiteiten in 1988 na de voltooiing van een nieuw pand in het centrum van Lapua²⁶¹. In het begin werden op deze school mensen opgeleid om te kunnen gaan preken of ander pastoraal werk te gaan doen, later werd de school meer een ambachtsschool.

Malmivaara is twee maal getrouwd geweest, de eerste maal in 1875 met Karin Rajander (1850-1901). Zij kregen 11 kinderen, waarvan er 4 jong stierven aan de tyfus die toen rondging in Lapua. Een jaar na het sterven van zijn eerste vrouw, trouwde Malmivaara in 1902 met Hilma Hautala (1883-1941), zij kregen 2 kinderen.

Op 12 januari 1922 kwam ook het einde voor Malmivaara. Na een arbeidzaam leven stierf hij op 67 jarige leeftijd in Helsinki.

In het boek “Puoli vuosisataa” beschrijft Malmivaara de leer van de Ontwaakten uit zijn tijd²⁶². Hij wijst er op dat de Bijbel de eerste plaats inneemt en de belijdenis van de Lutherse kerk (Augsburgse Confessie) een belangrijk belijdenisgeschrift is. Je gaat naar de kerk om het Woord van God te horen, niet voor mensen, priesters of anderszins. In de kerk dient men te luisteren naar de preek, en de preek moet een levende, geestelijke preek zijn overeenkomstig met Gods Woord.

²⁶¹ <https://www.wanhakarhunmaki.fi/karhunmaki>

²⁶² Wilh. Malmivaara, “Puoli vuosisataa heränneiden keskuudessa”, blz. 37-42.

De mens, die gevallen is, bevat in zichzelf niets goed en in de kerk moet het ook niet over de mens gaan, maar over Christus, Die de mens kan verlossen en de eer moet krijgen. De wet daarentegen moet ook niet verzwegen worden, maar gehoorzaamd. “Door dat te doen wordt men zich steeds dieper bewust van zichzelf en zijn zondigheid”. Het gebod, God liefhebben boven alles en de naasten als zichzelf geldt ook nog vandaag de dag. De wet moet niet terzijde geschoven worden en gezien als iets ouderwets, maar anderzijds ook niet op een wettische, slaafse wijze nagevolgd worden. De wet heeft de functie om de mens naar Christus te tuchtigen. Dit houdt in dat de mens erachter moet komen dat hij de wet niet kan houden, maar een Ander nodig heeft Die voor hem de wet heeft vervuld. De mens moet tot Jezus komen zoals hij/ zij is, niet opgeknapt door de wet, maar zoals je bent. De door de wet verpletterde zondaar moet uit het Woord van God getoond worden dat Christus de toorn gedragen heeft en de wet heeft vervuld. Dat Hij verzoening voor de zonden heeft aangebracht en dat Hij Zijn hart opent voor noodlijdende, schuldige zondaren. “Toont hem Zijn doorboorde handen en wekt zo vertrouwen in Hem en de moed om onder de hand te blijven van de Heere, wat er ook gebeurt” De mens moet ontwaakt worden door de liefde van Christus. Dit gebeurt nadat hij de uitwerking van de genade van de Heere in zich heeft gevoeld en opgemerkt. Dan wordt Christus alles in allen voor de zondaar. “Hij heeft Christus als Weg, als Gids door Zijn Geest, als de enige Gerechtigheid die geschikt is voor God, als Licht, als Heiligheid. In de Heere wordt hij, de geredde zondaar, beschermd tegen vijanden: zonde, dood en verderf. De Geest van God onderwijst de mensen, want de mens blijft zijn hele leven leerling. De weg van een christen is niet eenvoudig, er kan tegenslag zijn, ‘windstoten’, storm ed., maar Christus is hun Leidsman en Hij leidt hen over verborgen wegen en leidt hen ook langs plaatsen van verfrissing. “Ze worden in allerlei verleidingen gebracht, waarin ze gedwongen worden de verschrikkelijke macht van de zonde in zichzelf te ontdekken, en keer op keer aan de voet van het verzoendeksel te vallen.” Een kenmerk van de ware christen is een gebroken hart en een nederige geest, al zien ze dat vaak niet in zichzelf. De mens moet met het oog van het geloof op Christus zien, Die het gekrookte riet niet zal verbreken, en de rokende vlaswiek, die zal Hij niet uitblussen.” Volgens Malmivaara is het absoluut onmogelijk dat de Heere degene die onder Zijn hand buigt, kan afwijzen.

Niet alleen beschrijft Malmivaara in dit boekje de leer, ook over het dagelijks leven schrijft hij²⁶³. Aangezien de Heere Jezus zegt dat men deze wereld niet gelijkvormig moet worden, betekend dat ook dat bijv. kleding niet onbelangrijk is. Het gezegde dat God niet naar kleding, maar naar het hart kijkt, is een halve waarheid, “die satan gebruikt om mensen te misleiden”. In Gods Woord staan geen speciale kledingvoorschriften, maar het volgen van de mode en kleurige kleding, keurden Malmivaara en zijn geloofsgenoten af.

Het kenmerk van de kleding van de ontwaakten is eenvoud, geen dure stoffen uit het buitenland, maar zelf geweven wol en zoveel mogelijk zelfgemaakte eenvoudige kleding. Ook Paavo wees daar al op, dat de eenvoudige kleding zo belangrijk is en dat pronk en pracht zo on-Bijbels is. Wel is het zo dat in de tijd dat de eenvoudige kleding gedragen werd, de mensen spot niet bespaard bleef. Maar de “lichte minachting die je van anderen krijgt, vanwege je kleding, moet je toeschrijven aan de domheid van de spotter”. Ook de kinderen worden hetzelfde gekleed als de ouders. Het is tot groot verdriet van de ouders, schrijft Malmivaara als kinderen zich anders proberen te kleden en de vrijheid willen om zelf kleding te kunnen kiezen. Er zijn ook mensen, en dat keurt Malmivaara ook af, die om een ander tevreden te stellen en plezier te doen, de gebruikelijke kleding dragen, maar ondertussen in de wereld leven. Ook het zien van een dronkenman in de eenvoudige kleding komt voor, al is het gelukkig zelden. “Een ontwaakt

²⁶³ Wilh. Malmivaara, “Puoli vuosisataa heränneiden keskuudessa”, blz. 43-47.

mens weet dat kleding je niet naar de hemel brengt, maar dat je dit voor de dood uittrekt. Voor de Hemel heeft God hem uitgerust met een beter kleed: De Gerechtigheid van Christus.” Opgemerkt moet worden, dat het lijkt dat dit standpunt vandaag de dag volledig is losgelaten.

In de 19^e eeuw zijn er in heel wat plaatsen opwekkingen geweest in Finland. Malmivaara²⁶⁴ merkt hierover op, dat degenen die ontwaakt zijn, gewoonlijk heel teder voor hun kinderen zorgden. Ze wilden op hen de leer en het ware leven overdragen en hen onderwijzen over de wegen die de Heere met hen gehouden heeft. Met name in de 2^e helft van de 19^e eeuw waren er heel wat plaatsen in Finland waar de Ontwaakten in de minderheid geraakten en met name door wereldsgezindheid en het ontbreken van de krachtige werking van Gods Geest gingen velen makkelijker leven of trokken zelfs de wereld in. Bij sommigen kwam zelfs de gedachte: Ik kan mezelf niet bekeren, de Heere moet het doen/ heeft het gedaan, hoe ga ik met mijn kinderen om. Dit veroorzaakte luiheid en lijdelijkheid. De Bijbel leert juist dat men de kinderen uit Gods Woord moet onderwijzen en de regels en wet moet inscherpen. Mensen die hier wel gehoor aan gaven namen vaak hun kinderen al vroeg mee naar de bijeenkomsten. Een kind aan de borst van de moeder was geen zeldzaam gezicht. Malmivaara wijst er op hoe belangrijk het is om de kinderen al vroeg te onderwijzen, de hymnen te leren, hen te laten gewennen aan het luisteren naar de preek, De ouders moeten hen proberen voor te leven en de ernst van het leven over te brengen op de kinderen. Als het nodig is dat ouders een bediende of hulp in de huishouding nodig hebben, dan moeten ouders zoeken naar een meisje die ontwaakt is en die met moederlijke zorg voor de kinderen kan zorgen, met hen bidt en hen onderwijst uit de Bijbel. Het is ook zo nodig dat een ontwaakte jongen met een ontwaakt meisje trouwt. Het opvoeden van kinderen in de vreze des Heeren is heel belangrijk. Malmivaara schrijft o.a. dat het de taak van ouders is om hun kinderen te beschermen tegen de verleidingen van de wereld, de lichtzinnige taal die op straat wordt gehoord, kinderen moet men ook niet met wereldse kinderen laten spelen, want daar leren ze kwaad van. Het lichtzinnig aangaan van een huwelijk eindigt vaak in een ongelukkig lot. Ook is het belangrijk om gastvrij te zijn, diensten voor anderen te doen zonder beloning en ook het zorgen voor arme en nooddrufte mensen is een plicht voor christenen.

7. Zijn volgelingen vandaag de dag.

In 1950 behoorde 1 op de 6 bisschoppen van Finland tot de Piëtistische stroming die ontstaan is uit het werk van Ruotsalainen.

In 1962 vond er in Helsinki een grote 3 dagen durende samenkomst plaats met de volgelingen van Laestadius, Ruotsalainen en Hedberg. Er kwamen wel meer dan 7000 mensen bijeen. Er was veel overeenkomst tussen de 3 groepen en vooral hadden zij gezamenlijk grote moeite met de steeds verdere vervlakking en uitholling van de Finse staatskerk. De oproep tot bekering en de noodzaak daarvan zwakte in die tijd al erg af in de kerk.

In de loop van de afgelopen decennia is de kloof tussen deze drie groepen wel vergroot en is er ook (bijna) geen samenwerking meer.

Mr. Krug schrijft²⁶⁵ dat in zijn tijd (ca. 1969): “Ongeveer een derde van de Finse predikanten en de helft van de Finse bisschoppen behoren tot de Ontwaakten. Ook de andere predikanten hebben een positieve houding tegenover de opwekkingsbeweging.”

A. O. Schwede schrijft over deze periode (ca. 1958): “Elk jaar ontmoeten de nakomelingen van Paavo's vrienden elkaar aan de oever van een meer of aan de rand van een van de eindeloze

²⁶⁴ De volgende alinea komt uit Wilh. Malmivaara's boek, “Puoli vuosisataa heränneiden keskuudessa”, blz. 67-74.

²⁶⁵ B. Krug, “Paavo Ruotsalainen, blz. 59.

Finse bossen: boeren, ambachtslieden, mannen van wetenschap en kunst en niet in de laatste plaats geestelijken. De foto van Paavo Ruotsalainen hangt in veel pastorieën, en zijn leringen zijn tot op de dag van vandaag het onderwerp van vruchtbare intellectuele debatten.”²⁶⁶

De stroming binnen de Finse Lutherse kerk die voortkomt uit het werk van Ruotsalainen heet vandaag de dag Herättäjä-Yhdistys ry (Ontwaakte vereniging). “Het doel is om zorg te dragen voor het spirituele leven door mensen aan te moedigen om als christenen te leven.”²⁶⁷ De hoofdzetel van de vereniging bevindt zich in de stad Lapua. In de jaren vijftig van de vorige eeuw werden in parochies lokale afdelingen van de Ontwaakte Vereniging opgericht. In de jaren 70 werd ook begonnen met jeugdwerk. Vandaag de dag hebben ze bijvoorbeeld een eigen boekwinkel, activiteitscentra en een min of meer eigen gezangenboek. Zoals hierboven beschreven vindt er elk jaar een grote jaarlijkse bijeenkomst plaats. Het blad Henki, hierboven beschreven, verschijnt maandelijks, ook voor de jeugd verschijnt een blad, Nuori Yty²⁶⁸.

Op de website van de Ontwaakten is o.a. het volgende te lezen²⁶⁹:

De Ontwaakte Vereniging benadrukt de grootheid van God en de kleinheid van de mens. Je vraagt een ander niet naar zijn berouw of bekering. Geloof en leven zijn in Gods hand. Hij geeft op tijd wat een behoeftige nodig heeft. Een dergelijk wachtend en verlangend geloof betekent vertrouwen op Gods plan, in de geest van Paavo Ruotsalainen (1777-1852) spirituele erfgoed. Mensen hebben een neiging tot spirituele trots, wat de mensen van het Ontwaken zelfredzaamheid noemen. Het is vertrouwen op het eigen geloof en geloofsdaden. Streven/worstelen betekent dat iemand het probeert op te geven en te kalmeren om op Gods genade te kunnen vertrouwen, en niet op zijn eigen kracht.

Bekering is vragen stellen over het lot van de naaste, en ernaar streven een rechtvaardiger en barmhartiger wereld op te bouwen. Bij bekering is ‘succes’ geen voorwaarde of teken voor verlossing, omdat niemand van ons voldoet aan de maatstaf voor succes. Hierdoor wordt bij het ontwaken het idee van de gelijkheid van alle mensen benadrukt.

In een artikel op de website van de Ontwaakten is o.a. het volgende te lezen²⁷⁰:

Het verkondigen van het Woord is het verkondigen van Gods ongekende genade, waarmee God ons uitnodigt in Zijn gemeenschap zonder ons enige voorwaarden te stellen. Persoonlijk geloof komt voort uit de invloed van Zijn Woord. Degenen die in hun eigen trouwe invloeden geloven, vertrouwen niet op Gods genade in Christus. De kerk is ook uitsluitend op het evangelie gebouwd en is een geschenk van genade voor iedereen en omvat iedereen onvoorwaardelijk. De kerk is waar Gods Woord is als een werkend woord. “Mensen kunnen niet rechtvaardig worden door hun eigen kracht, verdiensten en werken, maar die gerechtigheid wordt hen vrijelijk gegeven ter wille van Christus door geloof, wanneer zij geloven dat zij met genade zullen worden ontvangen en dat hun zonden zullen worden vergeven ter wille van Christus. Hij heeft door Zijn dood onze zonden verzoend.” (Belijdenisboeken van onze kerk).

Verderop staat in het artikel geschreven:

Het meest onderscheidende aan het revivalisme zijn de vergaderingen waar de hymnen van Zion worden gezongen. Vroeger waren het huisbijeenkomsten, maar tegenwoordig worden ze vaak gehouden in parochiezealen, kerken, enz. De toespraken zijn kort, onopgesmukt en ontdaan van externe middelen voor effectiviteit. De aard van de toespraken is spiritueel en bevat meestal

²⁶⁶ A. O. Schwede, “Rufer in der Wildmark”, blz. 187

²⁶⁷ <https://fi.wikipedia.org/wiki/Her%C3%A4tt%C3%A4j%C3%A4-Yhdistys>

²⁶⁸ <https://nuoriyty.fi/>

²⁶⁹ <https://www.h-y.fi/herannaisyys.html>

²⁷⁰ https://www.h-y.fi/media/herannaisyys/tietoa/kari-kuittinen_seuraliike-kansanliike.pdf

een gedachte die in het hart van de spreker of de volger leeft.

De meest centrale uitspraken in de toespraken gaan over de grote God en de kleine mens, het evangelie dat beneden beweegt, altijd het christendom, een onderzoekende geest, de eenvoud van het geloof, heimwee, de geestelijk armen, reizende vrienden, de onwaardigheid van de mens, een teder gevoel voor het heilige, Gods barmhartigheid, de liefde van Christus voor zondaars. Het belang van zendingswerk, de zorg voor andere mensen. Er worden ook bijeenkomsten gehouden voor verschillende huisfeesten: doopfeesten, verjaardagen, naamdagen, bruiloften, begrafenissen, herdenkingsdagen.

Niemand is gescheiden in de bijeenkomsten, we zijn één grote familie. De een is niet hoger of heiliger dan de ander. Het doel is om naar Christus te kijken en Hem te prijzen.

Kansanaho beschrijft de bijeenkomsten: 'De spreker onderwijst of legt niet in de eerste plaats uit hoe iemand gered kan worden, maar hij probeert zijn luisteraars naar de bron van verlossing te leiden en te voeden. Daar heb je geen formules of systemen voor nodig, maar wel kennis van zowel de Bijbel als mensen. De luisteraar moet deze vragen beantwoorden, zinkt onder het woord en vlucht naar Christus. Het hart van de luisteraar krijgt een loop. Tot de bijeenkomsten behoren kamerbesprekingen en eerdere bijeenkomsten, waar je ideeën kon uitwisselen, anderen kan helpen en zelf hulp kan krijgen.'

Een belangrijk onderdeel van de bijeenkomsten zijn de hymnes.

Lauri Haikola: 'Revivalisme is geen beweging waar je je bij aansluit door bepaalde dogma's en bijzondere leringen te belijden. De regel is dat je naar de bijeenkomsten kunt gaan als je daar zin in hebt en je daar op je gemak voelt. Je wilt niemand bekeren, maar je wilt ook niemand tegenhouden. Wij willen hopen dat de Heere ook in ons Zijn wonderen zal doen.'

Ontwaken is de beweging van het woord. De leer is terug te vinden in de Bijbel, zoals Paavo leert: 'Je moet de juiste kennis van Gods woord verwerven, in welke volgorde God zelfs de grootste zondaar rechtvaardig wil maken.'

De zwakken en bedroefden moeten bemoedigd worden met de liefde van Christus. - Naast Christus staan, moet als zondaar elke dag worden beoefend, totdat hij naar de naakte kijkt en om hulp bidt. Mensen komen naar bijeenkomsten voor de warmte van het Woord met een koude in hun hart en buigen voor de heilige God in het gebed doormiddel van hymnen. Tot zover het een en ander uit het artikel van Kari Kuittinen

Enige voorzichtige conclusies: Men probeert in theorie in het voetspoor van Luther te gaan, maar in de praktijk lijkt de opwekkingsbeweging vandaag de dag erg oppervlakkig.

Men moet niet veel hebben van dogma's en leerstellingen, wat enerzijds te begrijpen is, maar aan de andere kant het gevaar van dwalingen en Oecumene open stelt.

Over de bevindelijke leer is niets te lezen, wel iets over Christus, verlossing, zondaar, maar over deze diepe zaken wordt wel gesproken, maar eruit spreken is wat anders.

De liberale tendens dat een ieder mag doen wat goed is in zijn ogen is tussen de regels ook van deze beweging te lezen.

Meneer Janse schreef in het RD van 1985: "In de loop der jaren en vooral na de Tweede Wereldoorlog, heeft deze beweging echter aanzienlijke veranderingen ondergaan. De nadruk ligt thans minder op boetvaardigheid en diep berouw, maar wat meer op sociale vragen. Een aantal jongere predikanten heeft zelfs een duidelijke affiniteit met allerlei linkse politieke standpunten."²⁷¹

Vandaag de dag zijn de opwekkingsbewegingen heel nadrukkelijk aanwezig in de Finse kerk en cultuur. Een half miljoen Finnen behoren tot een opwekkingsbeweging. Sommigen van hen behoren tegelijkertijd tot meerdere bewegingen. Vrouwen zijn meer betrokken bij

²⁷¹ Reformatorisch Dagblad, 2 november 1985, blz. 12, C. S. L. Janse, "Opwekkingsbewegingen nemen belangrijke plaats in in de Lutherse kerk van Finland".

opwekkingsbewegingen dan mannen, en oudere leeftijdsgroepen zijn meer betrokken dan jongere. Het behoren tot één beweging sluit andere bewegingen niet uit, maar dezelfde persoon kan tegelijkertijd tot meerdere verschillende bewegingen behoren²⁷².

In de begindagen van de opwekkingsbewegingen waren de scheidslijnen tussen degenen die tot de beweging behoorden en degenen die dat niet deden duidelijk, en de leden van de groep benadrukten dat ze tot de beweging behoorden, wat bijvoorbeeld te zien was aan hun kleding. Vandaag de dag is dat zo goed als verdwenen, al zijn er nog mensen die zich aan bepaalde kledingvoorschriften houden.

Van de diepgaande overtuigingen en leer van Ruotsalainen ben ik bang is weinig meer over bij de Ontwaakte Vereniging. Dit in tegenstelling tot wat je wel nog vindt bij de Laestadianen.

Hoe wij er ook over denken, en hoe het voor ons oog ook lijkt, vast blijft wat er in Gods Woord geschreven staat, waar ik mee wil besluiten (1 Korinthe 3:11-23:

“Naar de genade Gods die mij gegeven is, heb ik als een wijs bouwmeester het fundament gelegd, en een ander bouwt daarop. Maar een iegelijk zie toe hoe hij daarop bouwt. Want niemand kan een ander fundament leggen dan hetgeen gelegd is, hetwelk is Jezus Christus. En indien iemand op dit fundament bouwt goud, zilver, kostelijke stenen, hout, hooi, stoppelen, Eens iegelijks werk zal openbaar worden; want de dag zal het verklaren, dewijl het door vuur ontdekt wordt; en hoedanig eens iegelijks werk is, zal het vuur beproeven. Zo iemands werk blijft, dat hij daarop gebouwd heeft, die zal loon ontvangen. Zo iemands werk zal verbrand worden, die zal schade lijden; maar zelf zal hij behouden worden, doch also als door vuur. Weet gij niet dat gij Gods tempel zijt en de Geest Gods in ulieden woont? Zo iemand den tempel Gods schendt, dien zal God schenden; want de tempel Gods is heilig, welke gij zijt. Niemand bedriege zichzelf: Zo iemand onder u dunkt dat hij wijs is in deze wereld, die worde dwaas, opdat hij wijs moge worden. Want de wijsheid dezer wereld is dwaasheid bij God. Want er is geschreven: Hij vat de wijzen in hun arglistigheid; En wederom: De Heere kent de overleggingen der wijzen, dat zij ijdel zijn. Niemand dan roeme op mensen; want alles is uwe. Hetzij Paulus, hetzij Apollos, hetzij Céfas, hetzij de wereld, hetzij leven, hetzij dood, hetzij tegenwoordige, hetzij toekomstige dingen, zij zijn alle uwe; Doch gij zijt van Christus, en Christus is Gods.”

²⁷² https://www.h-y.fi/media/herannaisyys/tietoa/hanna-salomaki_heratysliikkeit-2000-luvun-kirkollisessa-kentassa.pdf

Bijlage 1. Waarom worden niet alle ontwaakten zalig?

Behalve de pastorale brieven en dit geschriftje, zijn er verder geen werkjes, preken ed. van Paavo Ruotsalainen nagelaten en bewaard gebleven. Wel werd er van hem in 1847 een soort brief uitgegeven zowel in het Fins als in het Zweeds. Het had tot doel om de Ontwaakten te onderwijzen.

In het Fins is de titel: Muuan Sana Heränneille Talonpojan Säädyssä, Alkuansa Lähetyskirja muutamille Tuttaville eräässä Seurakunnassa Pohjanmaalla, Kirjoitettu Paaval Ruotsalaiselta. Nyt heidän pyynnöstänsä Pränttiin toimitettu, ja kirjan tekiältä pienellä Esipuheella verustettu. Kuopiossa präntätty J. Karstenin tykönä Vuonna 1847”.

Het geschriftje is in 1847 ook gedrukt en in het Zweeds uitgegeven onder de titel: Några ord till de väcta av bondeståndet” De vraag in het Zweeds luidt: Hvarföre blifva icke alla Väcta saliga?²⁷³

Dat het boekje ook in het Zweeds werd gedrukt kwam mede door toedoen van Jonas Lagus die het belang ervan inzag. In Zweden werd het niet vertraagd door de censuur en daarom werd het in hetzelfde jaar als de Finse versie gepubliceerd. In 1848 is nog een nieuwe vertaling uit het Fins in het Zweeds gemaakt door J. Imm. Bergh.

Hieronder volgt de brief²⁷⁴:

Inleiding.

Hier volgt een korte toespraak tot de geëerde boerenklasse: Wat is de reden waarom niet allen die door de Heere zijn ontwaakt, worden gered/ gezegend? Deze oorzaken zijn nu eerder beschreven en afgedrukt; maar jullie zijn een hardvochtig/ koppig volk, mijn medebroeders! Je hebt de liefde voor de waarheid, zoals geschreven in de Bijbel, (nog) niet omarmd.

Nu heb ik in dit kleine stukje/ briefje tot in detail de onzorgvuldigheid en sluwe plannen van u en de boeren onthuld. Niemand anders begrijpt de boerenfraude/ het boerenbedrog beter dan ik, die de sluwste van allemaal ben. Om deze reden heb ik een paar regels in de Naam van de Heere geschreven, zodat je niet op een dwaalspoor terechtkomt.

En laat in de tussentijd de Heere Rechter en Getuige zijn: als deze paar regels verkeerd zijn geschreven, getuig dan dat ze verkeerd zijn en vergeef mijn beschuldiging/ veronderstelling; maar als het waar is, voer dan een snelle correctie uit voordat God u in Zijn rechtvaardige oordelen onder het oordeel van verharding slaat/ treft!

Welnu, vaarwel, geliefde gemeenschap/ gemeente, onder de hoede/ zorg van de Heere, Die aan het kruis riep: ‘Nu is alles volbracht!’ De allergrootste zondaar, die tot de Heiland komt, Die aan het kruis hing, zal volle vergeving voor zijn zonden hebben. Met deze woorden, onze geringe stand, leef/ vaar wel!

Ik kom naar jullie toe, jullie boerenklasse, met een korte vraag: Wat is de reden waarom niet alle ontwaakte mensen gered/ worden? Maar ik geloof dat de belangrijkste reden hiervoor is dat ze – ook al zijn ze net/ vrijelijk ontwaakt – nog niet onmiddellijk door de nauwe poort zijn gegaan die precies aan het begin van het pad naar/ van het leven ligt.

²⁷³ Bron: B. Krug, “Paavo Ruotsalainen, blz. 60-69. En het Zweedse boek: “Den bidande tron hos Paavo Ruotsalainen”, blz. 353-358, geschreven door Helge Nyman en gedrukt in Helsingfors 1949. In het Fins verscheen het o.a. in een soort zendingsboek in 1890. Ook verscheen het in ‘Turvaksi Tielle’, (blz. 5-19) in 1978. In het Engels is de brief o.a. verschenen in: W. J. Kukkonen, “Paavo Ruotsalainen, The inward Knowledge of Christ”, blz. 70-74

²⁷⁴ Omdat sommige woorden meerdere betekenissen hebben of om de verstaanbaarheid van de brief te vergroten of omdat ik verschillende vertalingen met elkaar heb vergeleken heb ik soms voor 1 oorspronkelijk woord 2 Nederlandse woorden achter elkaar gezet met daartussen het schuine teken /. KJB.

Nu volgt meteen de volgende vraag: Waarom zijn zij niet door de nauwe poort, ook al zijn ze door de Heere opgewekt, doorgegaan? De reden hiervoor is als volgt: Dit volk is een koppig volk. Zij wandelen zoals het volk uit de tijd van Mozes dat deed, tegen Gods gebod in, zonder de leiding van de Heere het land Kanaän binnenging. De boerenbevolking heeft momenteel dezelfde mentaliteit/ mening/ gedrag.

Nu blijft de vraag: hoe gaat/ was het onder hen? Het gebeurt als volgt: Wanneer ze uit de duisternis worden gewekt naar het licht, namelijk tot de kennis van hun zonden, zijn ze nederig en berouwvol, precies zoals Bunyan als volgt over hen schrijft: 'Wanneer de vlammen van de hel om hun oren waren, dan zijn zij boetvaardig/ berouwvol'.

Nu is de vraag opnieuw: Wat is de oorzaak van dit gebeuren, ook al zijn ze door God gewekt? De grootste reden hiervoor is dit: wanneer het oordeel van de wet in het geweten verzwakt, gaan ze ervan uit – zoals iedereen nodig heeft/ zou moeten – dat ze zich op het levenspad van gerechtigheid bevinden, dat nu hun ingebeelde geloof zou moeten volgen. Maar aangezien de rechtvaardigheid van het leven geen vooruitgang vertoont na de verlichting van het geweten, vervalt een deel van deze mensen in slaafse vrees, wat op zijn beurt aanleiding geeft tot ongelooft. Een ander deel van deze mensen, die een wijzer zijn, wordt gekweld door aanvechtingen en bestraffingen, maar zijn in hun dagelijks leven niettemin zorgeloos en zeker. Vraag je je af: waarom zijn ze zo? Omdat ze niet door de smalle poort zijn gegaan die aan het begin van het levenspad ligt, waar Bunyan ons veel over vertelt en waarvan Christus zelf zegt: 'Velen proberen door de smalle poort naar binnen te gaan en zullen dat niet kunnen/ slagen.'

De oorzaak hiervoor ligt in het bovengenoemde, dat zij voortijdig overgaan van de zorg voor boetedoening/ boetvaardig-verdriet naar heilige oefeningen; en sommigen met zingen, anderen met gebeden en soortgelijke middelen, onderdrukken deze zorgen/ dit verdriet volgens Gods wil, ook al hebben ze hun doopverbond verbroken. En vanwege deze middelen verliezen ze nu de ware kennis van de zonde die God in hen begon te werken.

Welnu, er zijn zeker nu ontwaakte predikers in Finland: kunnen zij u niet naar het juiste [doel] leiden? Nee, ze kunnen hen geenszins naar het juiste leiden/ voor het gericht brengen; want zij misleiden de predikanten en komen naar de predikant zoals de mensen die het vonnis al hebben uitgesproken/ al gerechtigheid hebben gedaan. Deze vereisen dat de prediker voorziet in zielsvoeding die vreugde opwekt.

De ontwaakte prediker daarentegen heeft uit het diepst van zijn hart medelijden met hem. Hij biedt aan om hen te voeden en te genezen van hun knechtelijke aandoening met het middel van het Evangelie; maar dat is op de lange termijn niet genoeg. Om welke reden niet? Omdat ze niet door de smalle poort op het levenspad kwamen.

Nu komt er nog een nieuwe vraag: wat is de smalle poort waar de Schrift zo veel over spreekt? Is dit niet de nauwe poort: Als de zondaar Gods toorn op zich ziet/ voelt rusten en dat hij een overtreder is van het doopverbond, moet hij daarom niet hier voor de Heere blijven staan onder alle bestraffingen die in het geweten worden voltrokken/ liggen, en stilstaan voor de Heere totdat hij in zichzelf kan ervaren dat hij de tastbare genade kan prijzen/ de waarneembare genade heeft.

Nu, waarom geven de ontwaakte predikanten hun dit advies niet? De reden hiervoor is dat de filosofische leringen hen hiervan weerhouden. Zij weten zelf hoeveel moeite het kost om zichzelf te vernederen op de weg van het kruis, wat de aard van het koninkrijk van Christus vereist. Maar het is niet mijn doel/ bedoeling om met filosofen of geleerden te spreken. Zij weten het beste zelf, of hun weg recht of krom is.

Maar nu is er weer een nieuwe vraag: Hebben dezen, die in de zojuist genoemde fouten zijn gevallen, helemaal geen genade meer? Dit moet worden beantwoord: ze ontvangen grote genade volgens de belofte van de Heere, als ze zich met heel hun hart tot de Heere wenden [bekerden]. Dit is wat de Heere Zelf getuigt: op welke dag de grootste zondaar ook tot Hem

komt, zijn overtredingen zullen niet langer bestraft/ herdacht worden; net zoals de Heiland Zelf Zijn vriendelijkheid betoonde aan de moordenaar aan het kruis op het laatste uur en aan de verloren zoon; ze werden allemaal gered als een bemoedigend voorbeeld.

Nu zou je graag de eenvoudige weg naar geluk willen weten, boerenklasse! Maar ik zal je kort antwoorden: in deze tijd van groot licht moet je een grondige kennis van Gods Woord verwerven, in welke volgorde God de grootste zondaar wil rechtvaardigen. U moet de oorzaken van de verlossing van Christus leren herkennen; hoewel de priesters veel aandacht besteden maken aan deze verlossing, vermelden ze zelden het juiste begin ervan voor de eenvoudige boerenklasse. Nu, wanneer we hier een goede kennis van willen krijgen, dan moeten we ons wenden tot de geschiedenis van de Heilige Schrift, waar het woord luidt: 'Op welke dag je ook eet van de vrucht van de verboden boom, je zult zeker sterven. Welnu, hoe ging het? De mens verbrak dat gebod en vreesde de rechtvaardige toorn van God. De man overtrad het gebod en hij was niet bang voor de rechtvaardige toorn van God.

Nu, u wilt opnieuw iets over God weten, aangezien er geschreven staat: Hij is barmhartig; zou Hij Adams overtreding tegelijkertijd niet kunnen vergeven? Nee, dat kon Hij op geen enkele manier doen zonder Zijn Eigen heiligheid op te heffen/ teniet te doen. Maar nu de Heere medelijden met Adam had, gaf hij de belofte dat Christus voor Adams misdaad zou betalen voor het gerecht Gods.

Nu blijft nog deze vraag: Wie is dan deze Christus? Dat, lieve vriend, wist je al van je kindertijd af en uit de bevestigingslessen [belijdeniscatechisatie KJB]. De Almachtige God zorgde ervoor dat een deel van Zijn Geest als mens werd geboren om te lijden en te sterven.

De vraag rijst nu: waarom zou een heilig persoon dit niet ook kunnen doen? De schuld was te groot om door een mens te worden betaald, zoals je weet uit de Catechismus. Dit is de oorzaak waarom onze gerechtigheid voor de Heere niet deugd/ niet voldoende is. Dat een bloot mens niet daarvoor geschikt is, Adams schuld te betalen, zo is ook veel minder onze gerechtigheid ergens goed voor, tenzij dan door wedergeboorte. Maar u vindt deze kennis onbeduidend, ook al preken en spreken de predikers nog zoveel daarover.

Nu, mocht u wederom graag willen weten wat de wedergeboorte is. De eerste stap naar de nieuwe geboorte is als volgt: zodra je in meer of mindere mate in je geweten voelt dat ik in deze toestand niet gelukkig kan worden, weet dan dat dit de oproep van God is! Geef dus eer aan de oproep! Maar hoe kun je Hem eer geven als je geestelijk dood bent? Hier is een kort advies: Zet Gods alwetendheid voor de ogen van je geest! U kent Hem niet, maar Hij kent u. En als u niet kunt bidden zoals het Woord vereist, verlang er dan naar dat de Heere in genade u mocht aanzien! Wankel hierbij niet heen en weer als je geen antwoord krijgt! Volhard in uw verlangen naar de Heere, totdat u innerlijk kunt ervaren: 'Nu durf ik mij innerlijk Christus als mijn Helper toe te eigenen, ook al ben ik noch zo'n grote zondaar.'

Dit is nu dat, wat in de Heilige Schrift kindschap wordt genoemd. En als de Heere het dan goed acht om u langer in het 'huis van rouw' te laten blijven, zal dit heilzaam en nuttig voor u zijn, dat u vanaf het begin uw behoefte al grondig zult voelen, waarvan de Heiland al zegt, vooral met betrekking tot deze beproevingen/ verdriet: 'Zalig zijn zij die treuren, zalig zijn zij die arm van geest zijn.'

Maar waarom bent u nog steeds zo ongeduldig? Als u geen troost en verfrissing uit uw geest ontvangt die naar uw mening past, verval u onmiddellijk in slaafse angst, wat vervolgens ongeloof in u teweegbrengt. En in deze toestand haast u zich om hulp te zoeken bij mensen en niet in alle eenvoud bij de Heiland, ook al hebt u vanaf het begin de eenvoudige weg geleerd. Maar hoe kan het gebeuren dat je hulp zoekt bij mensen? Het wordt op deze manier gedaan: U vertelt alle gewetensovertredingen en bedrieglijke plannen aan de geleerde, met de bedoeling dat je op deze manier gemoedsrust en vrede verkrijgt. Maar deze hoeven alleen aan de alwetende Heiland te worden opgesomd en niet aan de mensen vermeld te worden.

Maar in tegenstelling tot Gods waarschuwing hebt u uw bedrieglijk hart tot een afgod voor uzelf gemaakt. Hoe gebeurt dit? Dat gebeurt op deze manier: als er goede gedachten uit uw hart komen, stelt u uw vertrouwen op de Heiland. Maar als hieruit kwade gedachten voortkomen, omdat het hart de verblijfplaats is van al het kwaad, dan verberg je je in deze toestand voor de Heere, zoals Adam in het paradijs. In deze toestand zoek je liever hulp van mensen dan van God, zoals ik zojuist zei.

Nee! zeker, de geleerden adviseren u bij Christus; waarom helpt dit advies u niet? Dat advies helpt niet, en de reden hiervoor is dat u uw verdriet naar de mening van God in ongelooft verandert, en juist daarom zal het u volkomen verkwikken, als u honderd Redders beloofd zouden worden. Lees de geschriften van de apostel, waarin het als volgt geschreven staat: 'Want zie, ditzelve dat gij naar God zijt bedroefd geworden, hoe grote naarstigheide heeft het in u gewrocht!' En zolang u ongeduldig bent over het goddelijke verdriet, ben je gehoorzaam aan je eigen bedrieglijke hart, dat altijd angst voor God en volledig ongelooft in je voortbrengt.

Nu, beste vrienden, wend ik mij in grote zwakheid tot ieder. Ik word ook geplaagd door al deze verleidingen die ik u hier voorleg, maar ik heb mij als slaaf niet aan deze verleidingen onderworpen. Ik heb vertrouwd op het voorbeeld van de heiligen uit de oudheid die de Heere moest kastijden totdat het vlees stierf, die geloof in God hebben beoefend en een getuigenis als dit hebben geschreven: 'Al zou de Heere mij doden'.

Ik wens jullie het beste, mijn vrienden, dat jullie liever openlijk de wereld ingaan nadat jullie niet tevreden zijn met de weg van het kruis. En dit, beste vrienden, ik wilde deze paar regels op geen enkele manier schrijven om je te ergeren, maar om u uw aangeboren luiheid/ traagheid te laten zien, hoe weinig je van geestelijke boeken wilt houden waaruit het eenvoudige pad voor ons allemaal wordt voorgeschreven. Net zoals alles wat een christen nodig heeft, te vinden is in de geschriften van wijlen Fresenius.

En nu zeg ik tegen jullie eindelijk: 'Vernedert u dan onder de krachtige hand Gods, opdat Hij u verhoge te zijner tijd'. Zoals Hij beloofd heeft. Vaarwel nu, dierbare broeders, in de Naam van de Heere Die jullie heeft grootgebracht!

Bijlage 2. ‘Het geheim van Genade’, door W. Malmivaara.

In 1900 werd in het blad Hengellinen Kuukauslehti een artikel van Wilhelmi Malmivaara geplaatst. Met de titel: Het geheim van genade.²⁷⁵

HET GEHEIM VAN GENADE

Het is nu een bijzondere tijd voor het Finse volk om God aan te roepen. Er zijn overal mensen die angstig vragen: ‘Wat moet ik doen om het eeuwige leven te beërven?’ Dit is een grote genade. Maar de simpele waarheid is zo vertroebeld door het licht van de rede en de leringen dat het voor velen heel moeilijk is er grip op te krijgen. De vragensteller moet hier en daar wat morrelen, er zijn adviseurs over de hele wereld, en als de bijzondere genade van de Heere hem niet beschermt, zal hij binnen de kortste keren op drift raken in de zaak van zijn dierbare ziel, als een schip op het oppervlak van de zee, zonder zeilen en roer. De schade is zo groot dat je jezelf voor de Heere moet stellen en Hem laten onderzoeken, voordat je je ziel in deze zaak verliest.

Het is God die rechtvaardigt. Hoe? Dit is wat mensen denken te weten, en dat is precies hun ongeluk. Ze houden vast aan hun kennis, vertrouwen erop, adviseren zichzelf, houden zich vast aan leerstellige vragen en argumenten, bieden hun eigen kennis, die ze hun geloof willen noemen, aan als de enige absoluut juiste voor anderen. Gehoorzaamheid aan de stem van de Heere, discipel worden en blijven, wordt volledig buiten beschouwing gelaten. Binnenkort zal men horen: Als je dit of dat doet, word je gezegend - en je merkt niet dat iemand hier wordt/ is gemaakt om te doen wat helpt om gezegend/ gelukzalig te worden, hetzij bidden, hetzij berouwen, hetzij belemmeren of geloven, je eigen zonden belijden, enz. Als iemand hun leer een leer van werken durft te noemen, zal hij er verschrikkelijk veel ophef over maken. En toch leeft er een gedachte in mijn hart: als ik dit zie en doe, als ik hier blijf, dan zal ik gezegend worden. En zo iemand heeft gewoonlijk een grote ijver om anderen tot die manier van denken te laten bekeren, terwijl het hem zo volkomen goed en juist lijkt. Laten we gaan twijfelen aan het goede als het slechte en het goede als het verkeerde! Er zijn zonden geweest, maar ze zijn overwonnen, er zijn fouten geweest, maar nu niet meer. Het zijn slaven van de wet die nog steeds over hen praten. Zelfs de Bijbel moet, of hij wil of niet, dat goede christendom kunnen prijzen. Mythologie slokt daarom bijna evenveel zielen op als de rest van de goden in de moderne tijd. Je vraagt je misschien af: wat zou je dan doen? Mijn vriend, laat de Heere het doen. Er is niets anders dan zonde in jou. Je goede daden zijn zonde, je godsvrucht is zonde. Of ben je geen slechte boom, ben je niet dood in Adam? Is overdenken in je hart niet altijd slecht? Is het niet waar wat Christus zegt: ‘Zonder Mij kunt u niets doen.’ Als je nu niets anders kunt doen dan de Heere alleen, dan is het normaal dat je stof moet worden in de handen van de Heere en de maker van de Heer. Niemand durft te beweren dat dit theoretisch verkeerd is, maar in de praktijk is het toch de andere kant op. De Heere onderdrukt tot de smalle poort, de Heere leidt naar een smalle weg, er is een Gethsemane en Golgotha, veel verdriet, het kruis en problemen. Daar verliest men al het zijne, de wijzen worden blind, de sterke zwakken, de verstandigen verliezen hun wijsheid en verliezen hun gelijk. De Heere slaat alle menselijke hoogten neer, en in Zijn handen ondergaan vlees en bloed de kwellingen van de dood. Daarom is die weg zo overschat

²⁷⁵ Het artikel is ook opgenomen in een klein boekje “Turvaksi Tielle (Veilig voor onderweg) (Blz. 48-61). In dit boekje staat een artikel van Paavo Ruotsalainen (wat in 1 staat). Verder een artikel van Malmivaara: ‘Wat is het recht van een kind van God?’ gedrukt in het Maandblad in 1888 en tot slot dit artikel. Ik heb geprobeerd dit artikel met behulp van vertaalprogramma’s in het Nederlands te vertalen. Daar is de Finse taal niet machtig ben, is voorzichtigheid geboden in de letterlijke betrouwbaarheid van dit stuk, wel is het zo dat in grote lijnen de leer van Malmivaara duidelijk wordt en gelukkig blijkt deze niet ver van Ruotsalainen af te liggen.

en goedkoop. Daarom is Christus zelfs vandaag nog in de handen van mensen om gekruisigd te worden.

“Verneder u daarom onder de krachtige hand Gods, zodat Hij u op Zijn tijd moge verhogen”, dat is de hele orde van gelukzaligheid. Daarvan is een getuigenis te vinden in het leven van iedere discipel van de Heere. De Heere begon een werk in hen. Hij riep: ‘Kom en volg Mij’. Wat is dit anders dan: geef uzelf over aan Mijn handschrift, laat u dagelijks onderwijs en zorg van Mij ontvangen. Misschien zal er worden betoogd: De Heere gebod ons om ons te bekeren en het evangelie te geloven. Hij zei ja, en die woorden hielden uiteraard in: laat me van gedachten veranderen, dat wil zeggen, u genezen, laat Mijn evangelie naar u toe komen. Of wil je er andere inhoud in hebben? Toen de discipelen zich aan de Heere overgaven, werden zij elke dag door Hem beïnvloed. Ze zagen hoe de Heere het deed, hoorden hoe Hij onderwees, ze kregen rechtstreeks onderwijs en leiding van Hem. Toen Hij hen waarschuwde, toen Hij hen berispte, toen Hij hen troostte, toen Hij hen steunde en versterkte. Ze zagen wat er met Hem gebeurde, leerden de Vader door Hem kennen, kregen deel aan Zijn lijden, ontvingen van Hem de Heilige Geest, Die hen in alle waarheid leidde, met hetzelfde woord: ‘En uit Zijn volheid hebben wij allen ontvangen, ook genade voor genade.’ En in deze school van de Heere groeiden zij naar de maat van Christus' volmaakte gestalte, werden naar Zijn beeld veranderd, en dat maakte altijd een onderscheid tussen hemzelf en de Heere, tussen hun eigen werk en het werk van de Heere, maakten zichzelf verwijten en gaven de Heere de eer. En hun God voelde wat in hen de deelname van Christus was. Zij werden aanvaardbaar gemaakt in Christus, maar hun zelfzuchtige ik werd door de Heere tot het einde toe onderdrukt. Hun leven was Christus Die in hen leefde, hun lijden droeg de dood van Christus in hun lichaam, de spot en vervolging waarmee ze geconfronteerd werden, was het kruis van Christus. Het enige wat zij wisten was de gekruisigde Christus; hun gerechtigheid, wijsheid, heiliging en verlossing was Christus. Hun geloof was overgave aan Christus, hun strijd was om in Christus te blijven, en het woord van Christus bleef in hen, hun verlangen naar de hemel was een verlangen om bij Christus te zijn. Ze waren ongeschikt voor de wereld en de wereld voor hen, ter wille van Christus, ze hadden alles ter wille van Christus opgegeven, verloochenden zichzelf, verloren hun leven ter wille van Christus, en zeiden in één woord: hun hele nieuwe leven en gaan werd afgesloten in die ene naam: Christus. Er wordt in de Bijbel niet veel gesproken over hun berouw, geweten en belijdenis van zonde, enz., maar eerder over Christus en wat zij ontvingen als onderdeel van Zijn werk. Wie van hen tot het einde toe zo bleef, werd gekroond; onder degenen die aan de hand van de Heere ontsnapten, vielen.

Het is nu [nog steeds\ hetzelfde. De Heere werkt in ons en zorgt ervoor dat we ons bekeren. Hij leidt ons naar een bestemming die ons doet genezen. Hij neemt alle [eigen] middelen tot verlossing van ons weg om een levend geloof in ons te wekken. Hij brengt ons naar het punt waarop hij ons kan leren bidden, hij opent onze zintuigen en opent de zondigheid voor onze ogen [zo]dat vergevingsgezinde genade zal plaatsvinden. De Heere wil bijvoorbeeld uw hart genezen. Waar wordt het beter? Onder verdriet geneest het hart. Daarom zijn er zoveel zorgen op de weg van het leven, en de Heere leidt ernaartoe. De Heere wil hem leren om hulp te roepen. Waar wordt het anders geleerd dan in angst? Daarom brengt de Heere grote verdrukking. De Heere wil u de grootheid van Zijn genade laten zien. Waar wordt het anders geleerd dan onder oordeel? Daarom valt het woord zo vaak als oordeel over je heen. En dat deed ik altijd. De wegen van de Heere zijn verborgen. Je denkt dat ze je op een dwaalspoor brengen, en je zult ze nooit kennen zonder geleid te worden door de Heilige Geest. De manier waarop u het weet, de raad die u zelf kent, is niet die van de Heere. Op de manier van de Heere wordt geloof beoefend van de eerste tot de laatste stap. Luther zegt: ‘Het geloof ziet niets, maar er ligt altijd een donkere weg voor de boeg.’ Als je de weg hebt gevonden, is het je eigen weg en leidt deze naar het verderf. Wanneer de weg voor jou verdwijnt, lijkt Christus te zeggen: ‘Ik ben de Weg.’ Als

je voor de God van het plezier staat, wordt die God door je eigen hart gemaakt, maar als je daar de deur niet meer kunt vinden en je ziel vervuld is van angst en geschreeuw, lijkt Christus te zeggen: 'Ik ben de Deur'. Wanneer u in uw eigen gedachten van uw zonden verlost bent en genade heeft ontvangen, moet de Heere u met rust laten om verder te kunnen gaan, maar wanneer het gevoel van uw zondigheid u aan Zijn voeten terneerdrukt, zijn de woorden uit Zijn mond tot uw hart gehoord: 'Uw zonden zijn u vergeven.' In u is de dood, Christus wordt leven in u, in u is ongerechtigheid, Christus wordt Gerechtigheid [voor u], en het gebeurt zo dat er midden in de dood, verborgen leven is, te midden van verdriet is er verborgen vreugde, te midden van onmogelijkheid is er mogelijkheid, te midden van het gevoel van zondigheid en oordeel is er genade en vergeving van zonden, en dit alles heb je in/ door het geloof dat niet twijfelt aan het onzichtbare. Maar het is extreem donker, hoor ik velen zeggen. Ja, is het niet voor vlees en bloed, maar oneindig zoet voor het geloof. Op die weg zal alles worden weggenomen, maar laat er één overblijven: Jezus Christus. De Heere is mijn Herder, mij zal niets ontbreken.

Mijn vriend! Je bent nu bang voor je ziel, of je bent tenminste bang dat je toestand gevaarlijk is, omdat er geen echte angst is. Wees nu maar bang; die angst komt van God, en ja, er is reden om bang te zijn. Je huilt om je zondigheid; huil maar, ja, je kunt huilen, en dat had je al lang geleden gedaan als je het had begrepen. Je zit in je verdriet en de troost is weg; laat het los, want het was verdriet. Je bent de weg kwijt; het moest verdwijnen, omdat het de weg naar de hel was. Nu vind je nergens advies; het is goed, want dan beginnen de raadgevingen van de Heere geldig te worden. Je kunt je hart niet laten geloven; probeer het niet eens, want dat geloof zou zelfgemaakt zijn of het werk van andere mensen. De Heere is Zijn werk in jou begonnen, blijf nu in Zijn handen, sta waar Hij je plaatst, ga waar Hij je draagt en vasthoudt, wees wat je zult zijn in Zijn handen, hoe onmogelijk en donker het ook lijkt. Als je het een tijdje hebt ervaren, schrijf me dan als er iets ontbreekt. Dan zal je brief vol staan met verhalen over hoe wonderbaarlijk de wegen van de Heere zijn, hoe de Heere je van onderaf naar het Woord van tedere genade heeft getrokken, sprak het wonderbaarlijkste Evangelie tot je koppige, harde hart, zodat het begon te breken en weggenomen werd, [Hij] gaf je de moed om te bidden, bracht zoveel troost voor je zorgen en verdriet dat je ze niet zou willen inruilen voor de vreugde van de hele wereld, [Hij] heeft u ervan verzekerd dat juist voor zulke veroordeelde en verloren ellendelingen als u, Jezus Christus als Verlosser is gekomen en Zich tot u heeft gewend, zelfs ondanks al uw onmogelijkheid, u blindelings heeft verzorgd op het pad van het leven, terwijl u zelf helemaal niet wist hoe het moest, en je dankt de Heere dat Hij je van verkeerde wegen heeft gered en naar degene heeft geleid die geen enkele stap kan zetten zonder de Heere en Zijn onverdiende genade. Daar zult u, onder de genade van de Heere, op dezelfde manier door Christus worden beïnvloed als de eerste discipelen, en wanneer God de deelname van Zijn Zoon in jou vindt, zal hij niet opgeven/ vaarwel zeggen in het leven, [ook] niet in de dood, ook al zouden de wereld en jouw eigen verstand dat leven niet als iets anders dan een verergering erkennen. Proef en zie hoe goed de Heere is. Gezegend is de man die op Hem vertrouwt! Er zijn anderen in uw omgeving die last hebben van hun blindheid. Bezoek ze zeker. Open uw hart voor elkaar en vertel hen hoe laag de weg naar gelukzaligheid is en hoe klein het Koninkrijk van God is. Zeg dat het geheim van de genade moet worden geopend en aan het hart moet worden uitgelegd door de Heere Zelf, Die Zijn werk in u is begonnen.

Bijlage 3. Preek over Lukas 1:28-56 van W. Malmivaara.

Uitgesproken op een kerstdag, onbekend wanneer geschreven of uitgesproken is.

Ach, wees ook in ons geboren!²⁷⁶

Een onvergelijkbare genade overkwam Maria. Van Hem zien we ook wat er in ons gebeurt, als Jezus vorm krijgt in ons.

De engel zei tegen Maria: “Wees gegroet, gij begenadigde; de Heere is met u”! Is er nog nooit zo’n engel naar je toe gekomen? Is er nog nooit een groet van Boven op je pad gekomen? Misschien denk je dat je verstoken bent van genade, terwijl je die niet op een tastbare manier hebt kunnen bezitten, zodat je hart gevuld zou zijn met zoete gevoelens.

“En als zij *hem* zag, werd zij zeer ontroerd over dit zijn woord en overlegde hoedanig deze groetenis mocht zijn.” Je zou niet gedacht hebben dat er iets verbazingwekkends of opzienbarends in die toespraak zat. Naar onze mening zou het passender zijn geweest om er verliefd op te worden. Hoe dan ook, het veroorzaakte angst bij Maria. Wanneer Gods woord in het hart doordringt, brengt het daar leven, ook al voelt het voor ons als de dood. Het brengt genade die aanvoelt als oordeel, blijde tijdingen die iemand verdrietig maken, onnoemelijke rijkdommen die de arme en ellendige zondaar beroven. Gods barmhartigheden zijn geestelijk en de mens is vleeselijk.

Gods gedachten zijn anders

De mens zou zijn oude mens/ ik bij God willen vergeven, maar God haat het. Gods genade scheurt alle vroegere fundamenteën in het menselijk hart met de grond gelijk voordat het iets kan opbouwen. Het werk van genade is iets geheel nieuws. Wanneer genade pijn en lijden met zich meebrengt en bitter aanvoelt, en we ons hart moeten achterlaten om erdoor verscheurd te worden, zodat er geen plek meer intact blijft en geen gedachte aan onze eigen grootsheid en rechtvaardigheid [meer is], dan is dit volkomen onbegrijpelijk voor ons. Het menselijke denken wil niet door zulke diepten en dalen gaan. Als je verrast bent door Gods woord en tot jezelf moet keren, dan was Gods engel ook bij je en bracht de boodschap van genade van boven. Hoe heb je Hem behandeld?

Mensen die in de greep zijn van een troostende en hypnotiserende wereld zijn niet gewend aan haast, maar aan een leven in valse vrede. Daarom is het vreemd dat ze nu al in de problemen zitten. Je moet er koste wat het kost uit zien te komen. Er zijn enkele ontsnappingsroutes. We vragen en luisteren naar anderen, maar we staan niet stil om na te denken over wat de Heere te zeggen heeft, wiens woord het hart doordringt. Maria bleef verbaasd en stil, maakte geen ruimte voor zichzelf. De stem van de Heer drukte haar tegen haar hart: “Doch Maria bewaarde deze woorden alle tezamen, overleggende die in haar hart.” (Lukas 2:19.)

Dat zou u ook moeten doen. Als het woord van de Heere door het hart gaat, is dat geen slechte zaak, noch veroorzaakt het zorgen en angst. Je vermoeide hart vraagt zich alleen maar af of er problemen zijn, en als die zich voordoen, voel je geen enkele zekerheid, je denkt niet dat die gevonden zullen worden. U kunt weggrennen als de Heere nabij is, maar als u naar uzelf toe gaat, zult u gaan luisteren naar wat de Heere zegt. Dan begint u te beseffen dat er meer in het woord van de Heere schuilt dan wat je er in eerste instantie in opmerkte. Het woord ‘genadig’ begint te dagen. Je gaat begrijpen dat er genade schuilt achter de problemen, en dat deze al aan het werk is wanneer verbazing het hart overneemt. Toen je geweten ontwaakte, dacht je dat je

²⁷⁶ Vertaald uit: “Herra Puhuu nyt, blz. 37 t/m 44.

toestand op dat moment de meest ongelukkigste ter wereld was, omdat je toen voor het eerst je ellende zag en aan niets anders kon denken dan zo snel mogelijk uit deze toestand te komen. Er vindt geen bevrijding plaats als de vrijgelatene ontsnapt terwijl hij al begonnen is zijn banden te verbreken. Tenzij je ervoor wegrent naar de door jezelf en anderen bedachte schuilplaatsen, zal het lijken alsof 'de Heere met je is'. Deze verbazing en angst zijn niet het werk van de duivel maar het werk van de Heere, en het is het werk van de Heere Die in deze toestand bij u aanwezig is. Dat is het moment waarop je stopt met het luisteren naar je ongelovige hart en het zoeken naar verleidelijke waanvoorstellingen. Je staat de Heere ook toe om meer via Zijn boodschapper te spreken en de geheimen van Zijn koninkrijk vanuit een dieper niveau voor je te openen.

Een tijd van troost en genade

Dus zei de engel tegen haar "Vrees niet, Maria, want gij hebt genade bij God gevonden" (Lukas 1: 30). God is de God van troost, Christus is als troost voor de wereld gekomen, de Heilige Geest is de 'Trooster'. Het is zelden duidelijk wat het probleem is. God neemt uit het hart wat er van nature is, en plaatst daar wat er niet is. Als er armoede is, brengt de Heere rijkdom. Als er rijkdom in het hart is, probeert de Heere te verarmen. "Hongerigen heeft Hij met goederen vervuld, en rijken heeft Hij ledig weggezonden." (Luk. 1:53.) Een bedroefd hart ontvangt vreugde van de Heere, een bevend, angstig hart ontvangt verkwikking. De Heere heeft een brandend verlangen om zo iemand te troosten, zodat wanneer iemand verbaasd is door de barmhartigheid van de Heere, hij hoort de stem van de Herder, van Christus: wees niet bang. De problemen en pijn veroorzaakt door de zonde raken het hart van de Heere. Als Hij een vrouw ziet die huilt als ze haar prooi niet uit de dood terugkrijgt, zegt Hij: "weent niet" (Luk. 7:13). Als Hij ziet dat Zijn discipelen in verschrikkelijk gevaar verdrinken, troost Hij hen door te zeggen: "Wat zijt gij vreesachtig" (Math. 8:26). Wanneer het nieuws aan deze vader wordt gebracht, die treurt om zijn kind: uw dochter is dood, haast de Heere Zich om hem te troosten met zijn woorden: "ze zal genezen" (Luk. 8:50). Toen de familieleden huilden en rouwden rond het lichaam van het geliefde kind, spreekt Jezus een woord uit om het verdriet te troosten: "ween niet" (Luk. 8: 52). Aan de vrouw, die hilde toen ze ver van de Heiland was afgedwaald, verscheen Hij en zei sussend: "Vrouw, waarom weent gij? Wien zoekt gij? (Joh. 20:15). Dit heeft Jezus ook voor u gedaan. Wanneer heeft Gods woord iemand te verdrietig gemaakt? Waar de Heere verdriet heeft gegeven, is er genoeg troost geweest. Je verdriet is altijd omlijst door een verborgen, maar ook bekende stem: wees niet bang, huil niet. Hierdoor leken zelfs momenten van verdriet momenten van vreugde voor u. Leer hieruit dat verbazing en een trillende geest de boodschap van de geboorte van de Heere in u brengen, en onthoud dat elke keer dat u ze ontvangt, u kerstavond viert.

"Gij hebt genade bij God gevonden", was de boodschap van de engel aan Maria toen ze bang was voor de vreemde gast en zijn vreemde woorden. Wanneer ook u in uw verdriet kronkelt en aan een heel andere toestand denkt, herinner je je dan niet meer hoe de Heere je verzekerde dat u zelfs in die toestand genade bij God vond?! U zou genade ontvangen door uw zoeken, maar u werd getoond dat u die al had ontvangen. Verandering zit in Gods manier van doen. Begrijp dit ten opzichte van Maria. Zij had de Verlosser nog niet ontvangen toen haar werd verteld dat zij genade bij God had gevonden.

Christus zal groot zijn.

De engel begint te vertellen wat er met Maria zal gebeuren en hoe groot de Heere is die uit haar geboren zal worden en hoe oneindig Zijn Koninkrijk is. De engel noemde Maria niet groot, maar Jezus. Maria gaf genadig eer aan Christus. De Heere zal hetzelfde met u doen. De

menselijke natuur omvat het verlangen om iets te worden en iets te zijn, maar op een andere manier dan de Heere gebruikt. Onze grootheid zou in ons moeten zitten, zichtbaar voor ons, maar de genade van de Heere omvat en geeft dat niet. Wanneer genade wordt gevonden, begint Christus vorm in ons aan te nemen en groot te worden, en alleen Gods woord verheerlijkt Hem in ons hart. “Deze zal groot zijn” is het getuigenis van de engel over Jezus, wanneer/ terwijl ons eigen hart zegt: ik moet groot zijn. Wij schurken willen graag Kerstmis vieren op basis van onze eigen geboorte, en God geeft het in de geboorte van Jezus. We zouden overwegen: Het was kerstavond toen we onze eigen glorie konden zien, maar de vreugde van Kerstmis bestaat alleen uit het zien van de grootheid en glorie van Jezus, het getuigenis van de Heere Die de genade van God ons zendt. Uit uw ervaringen leert u zeggen: ik kan niets, ik word niet beter, mijn hart breekt niet, er komt niets uit uw hart. [Dan volgt de] klacht: ‘Heere, help mij dat er geen enkel kwaad gebeurt’. Dat u uw eigen leven verliest als u het leven van de Heere krijgt, en dat uw eigen adel nietig wordt als de Koning van Glorie geboren wordt.

De Heere doet wonderen

“En Maria zeide tot den engel: Hoe zal dat wezen, dewijl ik geen man beken?” (Lukas 1:34.) Maria begreep dat ze geen kind kon krijgen zonder de hulp van een man en ze wist dat ze moreel rein was. Volgens Gods Woord leek de zaak ook onmogelijk, en de rede van Maria kon de Heere geen ander antwoord geven dan: hoe komt dit? Dat overkomt iedereen voordat we de wegen van de Heere leren kennen. We hebben heimelijk zulke hoge gedachten over onszelf, dat we voor God niet voor mogelijk houden wat voor ons niet mogelijk is. Wij kunnen Gods gedachten niet scheiden van de onze. De weg van het leven is zo uitgezet dat we het zelf begrijpen als de weg van het leven, aan het einde van die weg wordt de hemel gezien, wachtend op onze aankomst. Bekering moet uit de eigen geest komen, het geloof moet zodanig zijn dat men het als waar durft te prijzen, en ten slotte moet men zo’n zekerheid krijgen over zijn gelukzaligheid en gelukzalige gevoelens dat men nooit meer hoeft te twijfelen. Maar met [dit] menselijk advies/ geredeneer, kan de Heiland niet geboren worden, het hart kan [dan] geen kerstmis krijgen.

Mijn verdrietige vriend! Het lijkt voor u absoluut onmogelijk dat Jezus vorm zou kunnen krijgen in u. Je huivert bij de vraag: ‘hoe zou dat mogelijk zijn?’ Je hebt al je kracht en conditie in beweging gezet, en de zaken worden alleen maar erger. Als je dan hoort dat God het leven niet van je eist, maar het je geeft in Zijn Zoon, zal je hart opnieuw vragen, bevend van angst en vreugde: hoe kan dit gebeuren? Hoe meer je naar de stem van de Heere luistert, het woord van de Heere overdenkt, hoe onmogelijker je jezelf begint te zien. Gezegend bent u die Gods woord hebt gehoord en verborgen!

“En de engel antwoordende zeide tot haar: De Heilige Geest zal over u komen, en de kracht des Allerhoogsten zal u overschaduwen; daarom ook, dat Heilige, Dat uit u geboren zal worden, zal Gods Zoon genaamd worden.” (Luk. 1:35.) Toen Maria’s eigen begrip niet ver kon kijken, legde de engel haar het onverklaarbare uit, maakte het onmogelijke mogelijk. Uit het zaad van een Man. De nieuwe mens wordt niet zwanger, maar uit het zaad van God, dat wil zeggen: het woord van het leven troost, het woord van de Heere toont voorbeelden van hoe degenen die eerder in dezelfde toestand verkeerden, genade hebben ontvangen.

“En zie, Elisabet, uw nicht, is ook zelve bevrucht met een zoon in haar ouderdom; en deze maand is haar, die onvruchtbaar genaamd was, de zesde.” (Luk. 1:36.) Ook zij ontving genade, ook al leek de situatie hopeloos. Ook u vriend die op Kerstmis wacht, hebt geleerd de spot te drijven met de zondige vrouw, de overvaller; Petrus, David, Manasse, die even slechte dingen hadden, en die toch genade ontvingen. Dat kan dus ook.

“Want geen ding zal bij God onmogelijk zijn.” (Luk. 1:37.) Doe er een beroep op als het er donker uitziet. Wanneer uw eigen hart, de duivel, de wereld, de wet en alles u veroordelen, en er geen hulp in zicht is, en wanneer u het deel van de hel van de verrader Judas wordt aangeboden, laat dan uw zaak open, wacht en zie wat de Heere zal doen. Wat je nu gaat doen/ ondervindt, en zelfs in de meest onmogelijke tijd, zeg tegen jezelf: Geen ding zal bij God onmogelijk zijn.

“En Maria zeide: Zie, de dienstmaagd des Heeren; mij geschiede naar uw woord. En de engel ging weg van haar.” (Luk. 1:38.) Dat wil zeggen: laat het hoe dan ook gebeuren, laat de reis gebeuren donker of licht naar mijn mening, laat mijn zaken mogelijk of onmogelijk lijken, dat ik van nu af aan het woord des Heere ga geloven, meer dan mezelf en de zaken van mijn eigen hart. Op deze wijze geven we eer aan de pasgeboren Verlosser.

Kerst brengt de lof aan God.

“En Maria opgestaan zijnde in diezelfde dagen, reisde met haast naar het gebergte, in een stad van Juda; En kwam in het huis van Zachariás en groette Elisabet. En het geschiedde als Elisabet de groetenis van Maria hoorde, zo sprong het kindeken op in haar buik; en Elisabet werd vervuld met den Heiligen Geest; En riep uit met grote stem, en zeide: Gezegend *zijt* gij onder de vrouwen, en gezegend *is* de Vrucht uws buiks..... En Maria zeide: Mijn ziel maakt groot den Heere”. (Luk. 1:39 e.v.) Gods genade vervulde Maria's hart en zij kon niet anders dan haar vriendin erover vertellen. Zo is het nu. In veel eenzame huizen/ hutten, waar twee vrienden elkaar ontmoeten, op veel ontmoetingsplaatsen, waar men van gedachten kan wisselen, begint de lof aan/ van de Heere. In hun toespraken zul je dezelfde toon horen als het kerstlied van de engelen: “Ere zij God in de hoogste hemelen, en vrede op aarde, in de mensen een welbehagen.” Hoewel het ons onmogelijk lijkt, is het waar, dan hebben wij ook Kerstmis.

Bijlage 4. Preek over Lukas 18:31-34 van W. Malmivaara.

Onbekend wanneer geschreven of uitgesproken is.

Door vele beproevingen naar het koninkrijk van God²⁷⁷

Jezus profeteert aan Zijn discipelen over Zijn toekomstige lijden. Opmerkelijk is de toevoeging van de evangelist: “En zij verstonden geen van deze dingen; en dit woord was voor hen verborgen, en zij verstonden niet hetgeen gezegd werd. Begrijpen wij het? Het pad van elk van Zijn volgelingen gaat in dezelfde richting als Christus. Christus heeft ook voor u geleden en u een voorbeeld nagelaten dat u Zijn voetstappen moet volgen. De apostel zegt: Dewijl dan Christus voor ons in het vlees geleden heeft, zo wapent gij u ook met dezelfde gedachte” [1 Petr. 4:1]. Uit de mond van onze Heiland komen de woorden: “Zo iemand achter Mij wil komen, die verloochene zichzelf, en neme zijn kruis op, en volg Mij.” Tegen de rijke jongeling zegt Hij: verkoop alles wat gij hebt en deel het onder de armen, en gij zult een schat hebben in den hemel; en kom herwaarts, volg Mij.” Begrijpen wij dit? Als we naar de mensheid kijken, lijken er drie soorten houdingen te bestaan tegenover de Heere die Zelf onder het kruis stond en Zijn volgelingen onder het kruis riep.

De enige weg tot de gelukzaligheid

God heeft maar één weg ten leven, en dat is Jezus Christus, Die zegt: “Niemand komt tot de Vader dan door Mij.” Christus heeft geen verzoening met zonde en ongeloof, maar Hij is gekomen om hun macht van te breken. “Hiertoe is de Zoon van God geopenbaard, opdat Hij de werken des duivels verbreken zou.” Hij is op aarde niet erkent, bekend geweest. Daarom is Zijn leven hier een leven van eeuwig lijden, en zegt Hij tegen Zijn discipelen: “Indien u de wereld haat, zo weet, dat zij Mij eer dan u gehaat heeft.” Toen Christus kwam om de macht van de duivel te vernietigen, heeft hij een eeuwige oorlog verklaart. Hij, verklaarde de oorlog tussen de slang en de vrouw en haar Zaad. “Gij zult het de verzenen vermorzelen”. Daarom heeft Christus geen verzoening, maar een voortdurende oorlog tegen de duivel, de wereld en ons vlees omdat Zijn leven een reis naar overwinning [hierover] is geweest. Het is vandaag de dag nog steeds van dezelfde aard. Hulp wordt door God aangeboden in Christus. We hebben Christus nodig, we bevinden ons in een ellendige toestand, waarin we voor altijd verloren zullen gaan, tenzij de Heere in Christus ons helpt en ons levend maakt. Het wordt voorzien door ons geweten, dat ons vaak uitscheld en berispt, maar zouden we het voor de Heere belijden? Zouden we onszelf vernederen voor het Evangelie dat zo slecht over ons spreekt en Christus verheerlijkt?

Een mens vernedert zichzelf niet als hem wordt toegestaan zichzelf niet te vernederen. Door pijn en lijden is Christus Zelf verheerlijkt, en het woord bewijst dat hetzelfde met Zijn volgelingen zal gebeuren. Als Christus verlossing van de zonde brengt, zouden we Hem dan onze harten laten breken, die tot nu toe rustig hun verlangens hebben kunnen ontplooiën en vervullen? Zouden we toestaan dat de Heere ons zondige leven, dat zo aantrekkelijk is voor het vlees, voorkomt? Als de wereld Christus vervolgt, zouden wij ons dan onderwerpen om hetzelfde met Hem te lijden? Hoe zouden we het kunnen verdragen als de wereld ons dezelfde slechte naam zou geven die Hij kreeg? Zouden wij dezelfde lijdensweg naar Jeruzalem gaan, waar de Heere mee te maken kreeg, [een weg] met verdriet en vervolging, spot, ontheiliging en

²⁷⁷ Vertaald uit: “Herra Puhuu nyt, blz. 111 t/m 116.

dood? ‘Nee, nee’, denkt de persoon, ‘mijn lichaam doet pijn als ik dat hoor, dat Christus, de lijdende Christus, een vorm in ons zou aannemen.’ De woorden van de apostel komen dus uit: “Doch wij prediken Christus, den Gekruisigde, den Joden wel een ergernis, en den Grieken een dwaasheid; Maar hun, die geroepen zijn, beiden Joden en Grieken, prediken wij Christus, de kracht Gods, en de wijsheid Gods.” De apostel noemt het de ergernis van het kruis. Hoeveel goden zouden er in de wereld zijn als deze verergering van het kruis niet bestond? Als Christus Zijn glorie over de wereld had verspreid, zou iedereen Hem hebben aanvaard, maar toen Hij vernedering leerde onder de hand van God, was en is dat voor velen een ergernis. Zie je, de wereld haat Christus nog steeds. Zelfs nu kan een bedroefd persoon Gods roeping niet vermijden, maar hoe dichterbij hem de waarheid komt, hoe woedender hij wordt. De Mensenzoon wordt dus zelfs nu al in de handen van de heidenen gegeven.

Waarheid, haat, vrede

Als je geen vrede krijgt door zonde te beoefenen, zoek je er op een andere manier naar, in schijn geloof. De Heere zegt: “En zult de waarheid verstaan, en de waarheid zal u vrijmaken.” Het is buitengewoon moeilijk om de waarheid over jezelf te zien. Als zodanig kunt u niet voor de Heere staan, en is het moeilijk om op de hulp van Christus te vertrouwen. [De mens denkt dat] hij eerst iets moet doen voordat je tot de Heere om genade [mag] bidden. Nu iemand denkt dat hij een bereidwillige christen is, ontbreekt alleen het lijden. Hij heeft vrede met zijn vlees, zijn natuurlijke uitrusting. Hoewel het kleine dingen wordt ontzegd, wordt het de macht en de vrijheid gegeven om te leven in de zonde die hem het meest dierbaar is. Er is vrede met de wereld, laten we zo zijn en zo blijven, niet zo zout, maar zo verdorven als het is. Er wordt gespeculeerd: ‘Wie kan zo precies zijn, wie is op elk punt een volgeling van Christus?’ De Heere zegt echter: “Indien gij van de wereld waart, zo zou de wereld het hare liefhebben; doch omdat gij van de wereld niet zijt, maar Ik u uit de wereld heb uitverkoren, daarom haat u de wereld.” Zolang we afgescheiden blijven van het nieuwe leven dat met geloof geboren wordt, is er vrede met satan. Het verleidt een dergelijk christendom ook niet en zet er ook geen obstakels voor in de weg. Hoewel het er verder misschien prachtig uitziet, ontbreekt er één ding: het kruis en het lijden. Telkens wanneer de Heere het ons aanbiedt, keren we Hem de rug toe en rennen naar onze eigen droge bronnen om steun te krijgen voor verdriet. Dit is de manier waarop we steun voor de menselijke geest zoeken bij het Evangelie van Christus, ook al is het gezonden om verlossing te brengen voor de gevangenen, verlossing voor de gebonden en verkwikking voor bedroefde harten.

Zijn er onder jullie zulke mensen die een andere relatie tot het kruis van Christus hebben dan die zonder verdriet en naamchristenen. Ze begrijpen het gesprek over het kruis van Christus niet zo weinig als de discipelen, maar beetje bij beetje wordt het hun duidelijk. Als het werk van de Geest van de Heere in hen begint, worden ze bang. Als er gevaar dreigt en er reden is om van vreugde te huilen, zijn ze bang en vluchten ze voor de Heere. Wanneer dan de dagen van de eerste verloving verdwijnen en er droogte en geestelijke naaktheid overblijft om voor de Heere te brengen, neemt twijfel het over en is dit dan het werk van de Geest van de Heere? Als de wereld de Heere niet kent, als ze Zijn getuigenis niet aanvaardt, als vrienden en familieleden de daad van bekering bespotten en tegenstaan, raakt dat hen pijnlijk en vragen ze zich af waarom de Heere dit allemaal toestaat. Als ze nog steeds de lust van de zonde in hun hart opmerken en als er verleidingen opkomen, als angst en vervolging toeslaan, zijn ze verbaasd. Wanneer de Heere dan Zijn kracht toont, net nadat de mens tot die zwakheid is gedwongen, wordt het hen duidelijk dat hetzelfde kruis, dat ergernis is voor degenen die gedoemd zijn, de kracht van God is voor degenen die eens gezegend zullen worden.

Nu scheppen ze op over het kruis van Christus, ze beginnen te wedijveren, ze zijn bang om de gekruisigde Christus te grijpen, en ze beschouwen alles als een nederlaag en beschouwen het als onzin om Christus voor zichzelf te winnen. Nu zijn ze tevreden met de leiding van de Heere en denken ze: ‘Waar de weg ook naartoe gaat, de Heere zal hem daarheen brengen. “Zie, zo Hij mij doodde, zou ik niet hopen?”

Mijn vriend! Heeft u iets geleden met Christus? Heeft Hij op een of andere manier vorm gekregen in u? Heeft u de Weg gevonden, Christus, Die door schaamte naar heerlijkheid gaat en door dood naar leven? Ik bedoel niet het lijden dat u overkomt als gevolg van uw eigen ongehoorzaamheid, want het is niets anders dan de straf op de zonde, maar dat wat u overkomt als gevolg van het oprecht volgen van Christus. Beschouw uzelf niet als een kind van God, tenzij de dagelijkse lucht waaruit uw geest leeft die Christus is, die de duivel en de wereld niet onbeproefd mogen laten.

Door vele beproevingen moeten we het koninkrijk van God binnengaan. “Zalig is de man die verzoeking verdraagt; want als hij beproefd zal geweest zijn, zal hij de kroon des levens ontvangen, welke de Heere beloofd heeft dengenen die Hem liefhebben.” Dat wil zeggen: “lijd verdrukkingen, als een goed krijgsknecht van Jezus Christus!”

Bronvermelding.

Boeken:

- M. Akiander, "Historiska Upplysningar om Religiösa rörelserna i Finland i äldre och senare tider." VII delen, Raad gepleegd via <https://runeberg.org/amhistupp/>
- K. J. Boer, "Het leven en werk van Lars Levi Laestadius en de (West)Laestadianen", 2024
- B. Krug, "Paavo Ruotsalainen", 1969
- Mark A. Granquist, "Scandinavian Pietists", 2015
- F. W. Grosheide e.a. "Christelijke Encyclopaedie voor het Nederlandsche volk", 1931
- J. van de Kamp, "Op verzoek van vromen vertaald", 2012.
- E. Kilpeläinen, "Finlands Söndagsskola", 1912
- W. J. Kukkonen/ P. Ruotsalainen, "The inward knowledge of Christ", 1977
- T. Laine, "Ylösherätyt suruttomille" 2000
- T. Laine, "Englantilaisperäinen hartauskirjallisuus Suomessa Ruotsin vallan aikana", 2000
- Wilh. Malmivaara, "Puoli vuosisataa heränneiden keskuudessa", 1955, Vaasa.
- W. Malmivaara, "Herra Puhuu nyt", 1981
- L. Modig, "Hur många år är det som roparen redan ropat också i denna ödemark" 2023
- H. Nyman, "Den bidande tron", 1949, Helsingfors
- M. Rosendal, "Suomen herännäisyyden historia XIX:llä vuosisadalla IV. 1853-1900", geraadpleegd via <https://www.gutenberg.org/cache/epub/49857/pg49857-images.html>
- M. Rosendal, "Suomen Herännäisyyden Historia XIX:LLÄ Vuosisadalla, 1795-1835", Geraadpleegd via <https://www.gutenberg.org/cache/epub/49688/pg49688-images.html>
- P. Ruotsalainen en V. Malmivaara, "Turvaksi Tielle", 1978, Vaasa.
- A. O. Schwede, "Eines aber fehlt dir", 1959
- A. O. Schwede, "Rufer in der Wildmark", 1963.
- O. Tarvainen, "Paavo Ruotsalainen als Lutherischer Christ", 1944
- J. R. Volk, "Piëtisten in Scandinavië", 2007
- ?, "Finland en Karelië. Verzamelde opstellen", 1942.
- Thomas Wilcox, "Honing droppelen uit de Steenrots Jezus Christus", 1825

Websites:

- https://www.viki.en-us.nina.az/Paavo_Ruotsalainen.html
- <https://www.kirjasilta.net/ruotsalainen/>
- <https://www.lstry.fi>
- <https://www.blf.fi/artikel.php?id=3612>
- <https://www.aholansaari.fi>
- www.sok.riksarkivet.se
- <https://kalajoenhistoria.blogspot.com/>
- <https://blogg-ove.blogspot.com/2021/06/jonas-lagus-en-finsk-vekkelseshvding.html>
- www.geni.com
- <https://www.kirjasilta.net/ruotsalainen/kirjeet/kirjeet.html>
- <https://www.h-y.fi/>
- <https://www.herattaja.fi/>
- <https://www.wanhakarhunmaki.fi/>
- <https://arkisto.kokoomus.net/kokoomusbiografia/elamakerta-artikkelit/malmivaara-wilhelmi/>
- <https://nivalaseura.fi>
- <https://kansallisbiografia.fi/>

Wikipedia Fins, Engels, Nederlands, Duits, Russisch en Zweeds.

Overig:

Algemeen Handelblad, vrijdag 22 februari 1963.

De Nederlander, woensdag 14 januari 1948.

De Leeuwarder, zaterdag 10 juni 1950.

Hervormd weekblad, de gereformeerde kerk, jaargang 63, 1952, nummer 3202, 17 juli 1952.

Kerkblaadje, vrijdag 31 oktober 1958.

Kerkblaadje, zaterdag 29 november 1958.

Reformatorisch Dagblad 2 november 1985

Reformatorisch Dagblad donderdag 30 november 2023